

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૦૨૨

વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ દુરદોશ શાસ્ત્રનાથ

વિષય ૪૩૬૪ : ૪ ૩૬૪

બનામે યજ્ઞદાં.

ફીરદોસી-શાહનામું.

તમામ

ગુજરાતી રંગીન બચ્ચેતોમાં

ભાગ ૩ ને

રચનાર.

રૂસતમ નઝોશેરવાન માસતર

મુ તખલ્લુસ

બ

“આદીલ.”

ઈ. સ. ૧૯૧૭.

કીંમત રૂ. ૨.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

(આ પુસ્તક સંબંધી સર્વ હક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.)

આ શ્રીરદોસી શાહનામું ગુજરાતી બેંગલોમાં ભાગ ત્રીજો, નંબર ૭૫, બજારગેટ સ્ટ્રીટ કોટ, મુંબઈ મધે આવેલા “નવરંગ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ”માં મી. અરદેશર ખરશેદજી દેશામ્બએ છાપ્યું છે, અને ચીરા બજાર, તાડવાડી મધેથી મી. રસ્તમ નઓશેરવાન માસતરે પ્રગટ કર્યું છે.

(અચેત.)

બનાંમે ખુદાવંદો પરવરદેગાર,
જે ગેતી મીનોઈનો છે કીરદેગાર.
શુર જેના નાંમે દીખાચો કર,
ને સનમુખ લલા વાંચકોની ધર.

(દીખાચો.)

શુક્ર યા ગેતીનાં ગેલવાદગર, અલ્કનાં ખાવીંદ, સદ
હઝાર શુક્ર તાહારી પાક જનાબમાં, કે તાહારીજ કરમ
બક્ષીસથી આજ હું માહારૂં અલ્કનાં ત્રીજી વોલ્યુમ તમામ
દીનદાર ખસ્તે કુશ્તીઆનોની ખીદમતમાં પેશ કરવાને
ભાગ્યશાળી થયોશું.

માહારાં માનવંત ઘરાકોની જાણને માટેજ ફક્ત જણાં
વાની રજા લઉચકે માહારાં ૧લાં તથા બીજાં વોલ્યુમોનાં દરેક
પાના ઉપર અગીઆર અગીઆર અચેતો યાને ખાવીસ ખાવીસ
લીટીઓનો સમાવેશ કરી લગભગ દર વોલ્યુમ દીઠ સવા બે
હઝાર અચેતોનો સમાવેશ કીધો હતો. જ્યારે આચે માહારાં
ત્રીજાં વોલ્યુમમા દરેક પાના દીઠ બાર બાર અચેતો યાને
ચાવીશ ચાવીશ લીટીઓનો સમાવેશ કરી લગભગ બે હઝાર
છસોને એકવીસ (૨૬૨૧) અચેતોનો સમાવેશ કરવામાં
આવ્યો છે. તથા હવે પછીના પણ માહારા નીકળનારાં બાકીના
વોલ્યુમોમાળી એજ મુજબ ચાલુ વધારો થતો રહેશે. કે
જેથી કરી કીરદોસ્તીનું તમામ શાહાનામુ જલદીથી પુરૂ

કરી નાખવાની માહારી, તેમજ માહારાં કંદરદાન વાંચક વર્ગની ઈચ્છા જલદી ખર આવી શકશે.

માહારાં ઉમંગી વાંચકો, માનવંત બેહેનો, અને ભાઈયોને હું નમનતાઈ સાથે જણાવવાની રજા લઉં છું; કે આવા લયંકર દુકાળનાં સમયેમાં હરેક ચીજોની સાથે છાપાકળાની ચીજો પણ એટલી તો મોંઘી થઈ ગઈ છે કે તેવા એક બીકટ અઘ્યાંમમાળી હારી ન ખાતાં, હું જે માહારાં અદનાં વોલ્યુમો અકેક પછી ચાલુ બાહાર પાડતો રેહવાને ભાવ્યશાળી નીવડું છું. તે કંઈજ નહીં. પણ માહારાં મહરબાંન, કંદરદાંન, ઘરાકો, કે જેઓએ પોતાનાં મુંબારક નાંમો, માહારાં દરેક વોલ્યુમો ખરીદવાને માટે આગમચથી રજીસ્ટર કરાવ્યાં છે. તેઓનેજ આભારી છે. કે જેમ કરી તેઓએ ભવિષ્યમાં માહારાં બાકીનાં નીકળનારાં સંપુરણ વોલ્યુમોનો રસ્તો અતીશયે સરળ કરી આપ્યો છે. જે માટે હું તેઓ સરવેનો ભારે આભાર માનું છું.

ખાસ કરી અત્રે માહારે ભાર મુકી જણાવવું જોઈયે. કે માહારા આં બીકટ સાહાસમાં મને જો સંપુરણ મદદ, અને કીંમતી ટેકો, કોઈએબી આપ્યો હોય, તો તે આપણી કાંમના દીનચુસ્ત સખી વજુદ શેઠ હોરમસજી કાવસજી દીનશાહ એડનવાળા. એમ. વિ. એ. છે. કે જેઓ પોતાની હુમેશાંની માયાળુ રીત પ્રમાણે માહારાં દરેક વોલ્યુમોની (૧૨૫) સવાસો નકલો ખરીદી લઈ મને માહારાં કામમાં આગળ વધારવાની જે દીલોજાની ભરી કુશીશ કરતા રહ્યા છે. તે માટે હું ખરાં અંતકરણથી એવાણુ શેઠનો ભારે આભાર માનું છું.

મુખધની ઝરથોસ્તી જશન કમિટી તરફથી પણ માહરાં દરેક વૈદ્યુમોની સો સો નકળો ખરીદ કરી મને જે ધરખમ આંસરો એ મંગળ તરફથી મળતો રહ્યો છે. જે માટે એ મજકુર કમિટીનાં ઉમંગી અને કારસાઝી ભરેલા લાગતા વળગતાઓનો પણ હું ભારે ઉપકાર માનું છું.

આ માહરૂં ત્રીણું વૈદ્યુમ શ્રીએડનનાં શાહા સોદાગર મરહુમ સખી વળુદ, શેઠ કાવસજી દીનશાહા એડનવાલા સી. આઈ. ઈ. ને તેઓની કોમ તરફની અતીશયે ભલી લાગણી અને ઉંડી દીલસોઝીને માટે હું દીલોબ્ધનથી અર્પણ કરું છું.

ખાકસાર

રસતમ નયોશેરવાંન માસતર.

“ આદીલ. ”

સાંકળ્યું.

નવહર.

નવહરની પાદશાહી સાત વર્ષ હતી, નવહરનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેનું મીનોચેહરની રાહ રસ-મથી ફરવું તથા સામનું તેને પાછું રાહ ઉપર લાવવું ૧

મીનોચેહરના મરણથી પશંગનું વાકેફ થવું અને તેનું નવહરની લડાઈ માટે લશ્કર મોકલવું. ૯

અક્રાસેયાબનું નવહરની લડાઈ માટે આવવું. ૧૪

બારમાનનાં હાથ ઉપર કોળાદનું માર્યા જવું અને બંધે લશ્કરના ટોળા વચ્ચે લડાઈ. ... ૧૭

અક્રાસેયાબ અને નવહરનાં લશ્કરની બીજી વારની લડાઈ અને નવહરનું હારવું. ... ૨૫

ત્રીજીવાર અક્રાસેયાબ સાથે નવહરની જંગ અને નવહરનું દેહીસતાંન તરફ નહાસવું. ... ૨૯

નવહરનું કારનની પછાડી નાહાસવું અને તેનું અક્રાસેયાબના હાથમાં પકડાવું. ૩૫

ઝાલ અને મેહરાબ સાથનું શમાસાસ અને ખર્જવાનનું દાસતાંન. ... ૪૧

ઝાલ સાથ ખર્જવાંન અને ફળ્યાદની લડાઈ અને તેના
હાથ ઉપર તેઓનું માર્યા જવું. ... ૪૫

અક્રાસેયાબ.

અક્રાસેયાબનું ખર્જવાંન ને ફળ્યાદના માર્યા જવાથી
વાકેફ થવું અને તેનું નવદરને મારી નાંખવું.
તથા ઇરાંનના તખ્ત ઉપર બેસવું. ... ૪૬
દસતાંનનું ઇરાંનનાં ખુઝર્ગોનાં ફઝ્દ પડવાથી વાકેફ
થવું અને કેશવાદને તેઓનાં છુટકારા માટે આંમુલ
શેહેરમાં મોકળવું. ... ૫૭
અક્રાસેયાબનું અગ્રીરસને મારી નાંખવું. ... ૬૦
ઝાલનું અક્રાસેયાબની લડાઈમાં જવું અને ઝવને
પાદશાહ બનાવવું. ... ૬૧

ઝવ.

ઝવની પાદશાહી પાંચ વર્ષ હતી ઝાલનું ઝવને. તખ્ત
ઉપર બેસાડવું અને ઇરાંન ને તુરાંનનાં ભાગ
કરવા અને ઝવનું મરણ પામવું. ૬૪

ગર્શાસ્પ.

કેશાસ્પની પાદશાહી નવ વર્ષ હતી. કેશાસ્પનું તખ્ત
ઉપર બેસવું અને તેનું મરણ પામવું તથા
અક્રાસેયાબનું ઇરાંન ઉપર પાછું ચઢી આવવું..... ૬૮
ઇરાંન ઉપર અક્રાસેયાબનાં આવવાથી ઝાલનું વાકેફ
થવું અને રૂસતમનું બાપ પાસેથી ઘોડો અને
લડાઈના હથિયાર માંગવાં. ૭૦
રૂસતમનું રખશને પકડવું અને અક્રાસેયાબની લડાઈ
માટે લશકર લઈ જવું. ૭૭

ઝાલનું રૂસતમને અલ્ખોઝ પાહાડ ઉપર કચકોખાદને
લાવવા માટે મોકલવું અને તેનું તેની સાથે પાછું
આવવું. ૮૩

કચકોખાદ.

કચકોખાદનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેનું
અક્રાસેયાબની લડાઈ માટે લશ્કર લઈ જવું..... ૮૪

રૂસતમની અક્રાસેયાબ સાથની લડાઈ, રૂસતમનું તેના
માંથા ઉપરથી તાજ લઈ લેવું અને અક્રાસેયાબનું
તુરાંન નાહસી જવું. ૮૬

અક્રાસેયાબનું બાપની નઝદીક રૂસતમની લડાઈની
હકીકત કહી સંભળાવવી અને સુલેહની જવાહીશ
કરવી..... ૧૦૭

કચકોખાદ ઉપર પશંગનું નામું અને તેનું સુલેહ
આહવું..... ૧૧૨

કચકોખાદ તરફથી પશંગના નામાંનો જવાબ અને
પશંગનું તુરાંન તરફ પાછું ફરવું ૧૧૬

કચકોખાદનું એસ્તખરને પાય તખ્ત બનાવવું અને
તેનું દેશે દેશ ફરવું અને મરણ પામવું. ... ૧૧૮

કચકાઝિસ.

કાઝિસની પાદશાહી દોઢસો વર્ષ હતી કાઝિસનું પાદ-
શાહી તખ્ત ઉપર બેસવું અને માઝંદરાંનનો
ધરાદો કરવો. ૧૨૪

ઝાલનું કાઝિસને માઝંદરાંન નહીં જવા માટે સમ-
બાવવું અને તેનું કબુલ નહીં કરવું... ૧૩૪

કાઝિસનું માઝંદરાંન જવું ... ૧૪૦

સફેદ દેવનું કાઝિસને તેનાં લશ્કર સાથે આંધળા

કરવું.	૧૪૬
પાદશાહ કાઉસનું ઝાલેઝર ઉપર પયગામ મોકલવું અને રસતમનું માઝંદરાંનમાં હુક્તેખાનને રસ્તે જવું અને તેની હકીકત	૧૫૦
પેહેલી મંઝીલ રખશનું સિંહને મારવું... ..	૧૫૮
બીજી મંઝીલ રસતમનું પાણીની સોસથી આજેઝ થવું અને ગોસ્કુંદે રસ્તો દેખાડવે રસતમનું પાણીના ઝરા નઝદીક પોંહચવું.	૧૫૯
ત્રીજી મંઝીલ રસતમનું અઝદહાને મારવું	૧૬૪
ચોથી મંઝીલ રસતમનું બહુગર ઓરતને મારવું.	૧૬૯
પાંચમી મંઝીલ રસતમનું ગોવાળીઆનાં બેહુ કાંણુ ખેંચી કાઢવા અને તેનું ઊલાદની નઝદીક રડી પડવું.	૧૭૨
છઠ્ઠી મંઝીલ રસતમનું અરઝંગ દેવને મારવું.	૧૮૧
સાતમી મંઝીલ રસતમનું સુકીદ દેવને મારવું અને કાઉસ તથા ધરાંનીઓને બંદથી ખલાસ કરવું.	૧૮૭
માઝંદરાંનના પાદશાહ ઉપર કાઉસનું નામું.	૧૯૫
માઝંદરાંનના પાદશાહ તરફથી કાઉસના નાંમાનો જવાબ.	૧૯૯
માઝંદરાંનના પાદશાહની નઝદીક કાઉસનું નામું. મોકળવું અને રસતમનું તે નામું લઇ જવું.	૨૦૧
કાઉસની માઝંદરાંનના પાદશાહ સાથની લડાઈ અને માઝંદરાંનના પાદશાહનું માર્યું જવું.	૨૧૧
કાઉસનું ઊલાદને માઝંદરાંના તખ્ત ઉપર બેસાડવું.. ...	૨૨૫
કાઉસનું માઝંદરાંનથી ધરાંનમાં પાછું આવવું અને તેનું રસતમને ઝાબુલેસ્તાંન તરફ રવાના કરવું.	૨૨૭

કર્તા તરફનાં બે બોલ.

અએત.

શુકર લાખો તાહારાં યા રબ કીરદેગાર,
 બે પડયું છે ત્રીબું આં વૉડ્યુંમ બહાર.
 મદદ મુજને માલીક તેં કીધી મુંદામ,
 તો થઈ માહારી મુંશકીલો આસાં તમામ.
 બુંકાવ્યુંચ મુંસીબતનાં મયેદાનમાં.
 ભરસો છે મુંજને તું ચઝદાનમાં.
 આસાંન તુજ કરશે આ રંજ ભરી રાહ,
 ઉમીદ પાર કરશે તું ગેતી પનાહ.
 હવે હયાંથી વાંચક તું આગળતો વાંચ,
 કવિની કવિતાઈ શકિત તો બાંચ.
 લખાયું ઘણું ને બોલાયું અપાર,
 શાઅર પ્રીરદોસીને માટે બેશુમાર.
 કે જે માટે બોલું છું હુંકમાં લગાર,
 તે સમજને વાંચક તું કરજે વિચાર.
 આ શાહાનામું છે જેનું જગ આશકાર,
 ઝખાં શીરીં મઝમું છે રંગી અપાર.
 બોલેબોલ છે જેનો ગોંહર સમાન,
 પ્રીદા જેપર ગોંહરથી છે બેશુમાન.

કહી વાંચે દુખળા, બને નરે શેર,
 કહી વાંચે ઓરત, બને તે દીવેર.
 કહી ઝંઝૂં વાંચે, બને તે જવાન,
 કહી જવાન વાંચે, બને પહુલવાન.
 શીરીં ફારસી માંદરી છે ઝખાન,
 છે અંબાણુ જેથી બસ્તે કુશ્તીઆન.
 જેને માટે તરબુમે ગુજરાતી આય,
 ગોંડર શીરદોઝીનાં બોલે બોલ ગણાય.
 કીધોચ અતી રંજ અને ગંજે તૈયાર,
 તો વાંચકો વાંચો ને વંચાવો ચાર.
 કરે તે નેઆંગાનોનાં નામો યાદ,
 જે વાંચે તમારીં બિઘરતી ઓલાદ.
 કે રાખે એતેકાદ દીન પર મુંદામ,
 ને ચાલે વડીલોને પગલે તમામ.
 તથા નિતી રીતી ને પ્રિતી અજીત,
 શીખે ભલા ભાવે ગુણોની ગણીત.
 ફરી જેથી કહું છું કરીને અરજ,
 કે શાહાનામું વાંચવું ગોચા છે ફરજ.
 તો વાંચો ને વંચાવો ઘરઘર દરેક,
 બનાવો ભવિષ્યની ઓલાદો નેક.
 કે નિવડે આ ગેતીમા એવાં અશો,
 બને તેઓ શ્યાવક્ષનાં જેવાં અશો.

આંમીન, આંમીન.

રૂસતમ નવોશેરવાન માસતર
 “આદીલ.”

શ્રી એડનનાં શાહ સોદાગર સખીવબુદ મરહુમ
 શેઠ કાવસજી દીનશાહ એડન વાલા સી. આઈ. ઈ.
 ને તેમણી ભત્રી અને પવિત્ર યાદમાં
 આં માહારૂં અદના વોલ્યુમ હું
 માન સહીત અર્પણ કરૂ છું.

શ્રી એડનનાં શાહ સોદાગર નાંમેવર,
 શેઠ કાવસજી દીનશાહ એડનવાલા નર.
 જે કામે ઝરથુસ્તીનો તુરરો ગણાય,
 સદા હાજતમંદોને દેનારો સહાય.
 ગરીબોનો બેલી, ખરો ખચેર ખવાહ,
 થયો પુરેપુરો સખાવતનો શાહ.
 બેકારોને રોઝી, લાચારોને ધન,
 દીધાં નિશાધારોને વસત્રો ને અન.
 દીલે હુતો દર્યા દયાનો ઝખર,
 રહ્યો જેની કીર્તીનો ડંકો અમર.
 પરોપકારી, વિરજો, અને પરગબુ,
 ફરજનું ફરજ જેણે, કીધું રબુ.
 થયો એવો ધરમી સકરમી તમામ,
 ગયો મુંઝી અમર આં ગેતીમાં નામ.
 ફીદા જે અશોધ પર હુતો રાત દીન,
 અશો જેનાં રૂહ પર હજાર આફરીન.
 એવા માહાન નરની શેવામાં ધરૂ,
 મુંજ અદના આં વોલ્યુમ, ને અર્પણ કરૂ.

રસતમ નઓશોરવાન માસતર
 (આદીલ)

અંબના શાહ સોદાગર મરહુમ શેઠ કાવસજી દાનશાહ
અંબવાળા, ગી. આદ ઇ.

નવદર.

નવદરની પાદશાહી સાત વર્ષ હતી, નવદરનું તપ્ત
ઉપર બેસવું અને તેનું મીનોચેહરની રાહ
રસમથી ફરવું તથા સામનું તેને પાછું
રાહ ઉપર લાવવું.

હવે વાત નવદરની શાહીની કર,
કે વિટયું ઝમાનાથી શું તે ઉપર.
શાહા નવદરે પાળ્યો સોગે પીદર,
કોલાહ શાહી કીધી સનીથી ઉપર.
નઝુમીઓએ ગ્રહ જોયા તેના બસ,
ને ઠેરવ્યો સારો પછી એક દીવસ.
મીનોચેહરના તપ્ત ઉપર બેસી દરબાર,
ભરી દિધાં લશ્કરને દીરમ દીનાર.
કે ધરાનના દાનાઓએ તપ્ત પાસ,
સર ધર્યાં ખાકમાં એકક પછી ખાસ.
હમારો તું શાહા હમો બંદા મુંદામ,
ભર્યાંય દીલ દીદા તાહારી મેહરે તમામ.

કીનાનો ગુરજ નહીં ઉંચકશે આ વખત,
 તો નાખુદ થશે આં ઝમીનપરથી તખ્ત.
 પુણું નામું સામે નરીમાનની પાસ,
 તો ખેંચી જીગરથી સરદ હાય ખાસ.
 મુરગ ખાંગ દેવાને વખત ખાંમદાદ,
 કે દરગાહથી ઉઠ્યા નગારાંના નાદ.
 ખેંચું કર્મસારથી એક લશ્કર જો ખાસ.
 ઠંકાયો જેથી લીલો દર્યો તે પાસ.
 જો મંજીલની એકજ કરી માંપી રાહ,
 ને શાહે ધરિં પાસે લાવ્યો સેપાહ.
 ધરિંનીઓ પાંખ્યા ખબર આં જે વાર,
 દોડ્યા સામ પહુલવાંની નજદીક તે વાર.
 જ્યારે તેઓ જઈ પોંહ્યા સરદાર પાસ,
 રેવાજ મુજબ ચુમી ઝમીન ત્યારે ખાસ
 ખ્યાદા તેઓ સરવે દીલેર સામ પાસ,
 ગયા અને વાતો કીધી સર્વે ખાસ.
 નવદર માટે સામને કેહતા જણ હરેક,
 કે ફર્યોચ તે ગેતીની રાહથી દરેક.
 છે તાજદાર નવદર આં ખેદાદગર,
 કે કમ અફલે ગુમ કીધીચ રાહે પીદર. ૪૪૪
 ને થઈય તેના કામોથી ગેતી વચરાન,
 રોશન તાલે જુદતું થયુંય તેનું માન.
 નથી આવતો દાનધની તે રાહ ઉપર,
 ખુદાઈ નુર થયુંય દુર તેથી અખર.

શું છે સામ પલવાન બાહુદુર અગર, ?
 બેસે તેજ બુદ્ધીથી આં તખ્તપર
 નસીબથી તેના ગેતી આબાદ થાય,
 તેનુંજ છે ઇરાનખી અને તખ્ત આય.
 બજાવશું હમો બંદા તેનું ફરમાન,
 ફીદા કરશું તેની વક્ષમાં આં જન.
 બોલ્યો એવું સમજીને સામે સવાર,
 પસંદ કેમ કરે આપણું કીધું દાદાર ?
 કે નવદર આં શાહી અવલાદનો અગર,
 બેઠોય તખ્તે બાંધી કમરબંદ કમર.
 ત્યારે શું ઘટેય લેવું શાહી ને તાજ ?
 ન કોઈખી પણ સમજે એવી વાતો આજ.
 ને વાતોખી ઝાહરમાં બોલવાને એ,
 શું સરદારોમાં કોઈને હીમ્મતખી છે ?
 જો બેટી મિનોચેહર શાહાની અગર,
 પેહોડી તાજ હતે સોનેરી તખ્તપર. ૪૪૫
 તેના પગની રજ માહરો ટક્યો થતે,
 ત્યાંથીજ તેણીને જોઈ ખુશી થઈ જતે.
 ફર્યુંય દીલ પીઢરની રસમથી સખત,
 નથી થયો એ વાતે લાંબો વખત.
 નથી કાટ હજી બાધો લોઢાંએ આય,
 કે સાફ જેને કરવામાં મુંશકેલી થાય.
 નુર પાશુ લાવીશ ખુદાઈ સરશ,
 તેની માયાના સડને ગરઝી કરશ.

બોલ્યો નવદર એ સમજી અય નામદાર,
 તાહરા કેહવા માફક હું વર્તીશ અપાર.
 પસ્તાઉ છું હું માહારાં કીધાંથી જખર,
 કરશ દીલથી મેહેર હવે સર્વે ઉપર. ૪૪૮
 પેહેલવાં નાંમેવરનાં મુંબારક કદમ,
 થી થઈ ફરી ગેતી જવાં દમ બ દમ.
 પ્રકાશ્યો નવદર ફરીથી તખ્ત પર,
 બેઠો દબદબા સાથે આરાંમ અંદર.
 ખુશીની બનાવી એક મહેશ્વીલ તેવાર,
 કીધો હફતો એક વાજાં મચેથી પસાર.
 ઉભો થયો જહાં પહલવાં તેની પાસ,
 રજા પાછો ફરવાની લેવાને ખાસ.
 શીખામણ દીધી નવદરને બેશુમાર,
 લલી નેંક વાતોની દઈ યાદ અપાર.
 મુંબારક ફરીદુન હોશંગ શહરીઆર,
 તથા મિનોચહર તખ્ત શોલાવનાર.
 ચાલ્યા દાદ સખાવતથી ગેતી અંદર,
 નિગાહ હરગેજ કીધી નાં .બેદાદી પર.
 બદીથી તેના દીલને ફેરવી લીધું,
 તે નસીહત પર નવદરે ચાલવું કીધું.
 દીલે સરદારો તેજ બનાવી લીધાં,
 કે ન્યાય અને અન્યાય સ્વીકારતાં કીધાં.
 કેહવા બેગી વાતો આં સઘળી જે વાર,
 કહી શાહાને, ગરદન કશોને તે વાર. ૪૪૯

સર્પાવ નવદરી લઈ રવાના થયો,
 કે તાજ, વિંટી, ને તખ્ત, લઈને ગયો.
 ગુલામો ને ઘોડા ઝરીની લગામ,
 ને પુર લાલો ગોંહર સોનેરી જે જામ.
 ગયો વખત કંઈ ફરતાં આંસમાને સહી,
 જો કે દીધાં નવદરને સુખ શાંતી નહી.
 ગયાં સાલ સાત તેની શાહીનાં જ્યાર,
 કે આવી તે બાહુદુરની પડતી તે વાર.

મિનોચહરના મરણથી પશંગનું વાકેફ થવું
 અને તેનું નવદરની લડાઈ માટે
 લશ્કર મોકલવું.

હવે શાહ મિનોચહરના મોંતની ખબર,
 તુરાંનના સદાર સુધી પોંહચી અખર.
 ને નવદરના ના લાયક કામોનું બેયાન,
 એકાએક પુણુ શત્રુને બેશુમાન.
 એ સમજી પશંગ તુર્કીઓનો સરદાર,
 કરવા લાગો ધરિંનથી જંગનો વિચાર.
 પીઢર આદશમની કીધી કંઈ બડાઈ,
 ને તુરનીબી કેટલીએક તારીફ ગાઈ.
 મિનોચહરનાં કામ અને લશ્કરને કાજ,
 ને પેહેલવાંનો, સદારો, કેશ્વરને કાજ.

પછી ફર્યોજનાં નામદારો મુંદામ,
 તેડાવ્યા ખુઝર્ગો મુંલકના તમામ. ૪૫૦
 જેવા અઘીરસ ગરસીવઝ બારમાન,
 કલ્યાદ જંગી ગુસ્સા ભર્યો સિંહ સમાન.
 સરદાર વેસે સિંહની ચુંગાલનો અપાર,
 પશંગના જે લશ્કરનો સીપેહસાલાર.
 તથા બેટો જહાં પહલવાં અફરાસેઆબ,
 ને તેડ્યો, આવ્યો તુત પાસે શીતાબ.
 બોલ્યો વાત તુર સલ્મની કહી મુંદામ,
 કે યજ્ઞદાંબી જાણેય આં કીનો તમામ.
 'દેમાગ જોશ ખાતું નથી જેને સર,
 તેને માટે છુપી નથી એ ખબર.
 શું કીધુંય ઇરાનીઓએ આંપણી સંગ,
 સદા બાંધીય કંમર બદી ઉપર તંગ.
 કીનો અઘરું તુરનો હું ચાહુંય તમામ,
 જુસ્સાદાર શાહ સલ્મ અઘરું મુંદામ.
 આવ્યોય ગુસ્સાથી કીનો લેવા વખત,
 ખુને ચરંમથી ચેહેરો ધોવા સખત.
 હવે કહો છો શું આપો છો શું જવાબ ?
 મુબારક વિચાર કંઈથી આપો શીતાબ.
 પીઢરને કેહેવે મગજે અફરાસેઆબ,
 બિછળ્યું, દીલ આવ્યું તેઝીમાં શીતાબ. ૪૫૧
 બાપ પાસે જ્યાં કરવા લાગ્યો અબર,
 કીને રાખી પુર દીલ કમરબંદ કમર

કે શેરોની જંગને છું લાયકનો હું,
 હમનબદ્ધ ધરાંની સદારિનો છું.
 ઉઠાવતે અગર અદશમ તેગ સહી,
 તો ખવાર એવી ગેતી છોડી જતે નહી.
 ક્રીનો લેવા ખાંધતે કમરબદ્ધ અખર,
 તો નાં કરતે શાહી કોઈ ધરાંન ઉપર.
 વડીલ ગયાય છોડી જે કર્યા વગર,
 ક્રીનો લેવો, જંગ કરવી, ને ફન, અખર.
 કાળે આવ્યુંય મુંજ તેજ શમશીરને તે,
 શોરો ક્યાંમતનો વખત માહરો છે.
 આવી તેજી મગજે પશંગમા તેવાર,
 અક્રાસ્થાખનું કદ સીધું જોયું જે વાર.
 ખલાં સિંહની ખાજુ ને હાથીનું ખર,
 તથા પડતો પડછાયો માઇલો ઉપર.
 તલવાર ગોયા કાપનારી તેની અખાન,
 અને દર્યા દીલ, હાથ વાદળ સમાન.
 તો ફરમાવ્યું જંગની તલવાર ખેંચે આય,
 પશંગની સેપાહ સંગ ધરાંન ઉપર જાય. ૪૫૨
 કે જોય કોઈ સરદારી લાયક પીસર,
 છે રાસ્ત તે જો જાંચકે ખુરશેદ સુધી સર.
 કારણ મોંત પછી રહેય નિશાંની અખર,
 જેથીજ તેને દાનાઓ કહે છે પીસર.
 એમ ખોલી ચોખુટ જમાવ્યું લશ્કર,
 કીધી ફરમાજ તૈયાર સહી નાંમેવર.

પશંગ પાસેથી આવ્યો અકરાસેયાળ,
 દીલ કીને પુર ઉસ્કેરાયલો શીતાળ.
 ભર્યો દર ખજાનાનો ખોલ્યો અપાર,
 બક્ષેસ કુઓજને દઈ કીધું સઉ તૈયાર.
 તૈયાર થયો સામાન જંગનો જેવાર,
 આવ્યો અધીરસ મેહેલે સદલા દેનાર.
 વિચારવંત દીલથી ગયો બાપ પાસ,
 કે ખ્યાલ કરવો એ કામ દીલનું છે ખાસ.
 કહયું તેને કે અય દાંનીશવર પીદર,
 બાહાદુરીથી તુરકોમાં થયલા અફસર.
 ઇરાંનથી થયોચ ગુમ મિનોચહર મુંદામ,
 પણ છે કુઓજ અફસર નરીમાનનો સામ.
 શુ કેશવાદ શુ કારન છે જંગના કરનાર,
 અનભુમનના તે સીવા કંઈ નામદાર. ૪૫૩
 તુ બાણેચ કે ઝંઝૂ તુર અને સદમ પર,
 શમશીરકશ વરૂથી શુ વિટયુંચ મગર.
 વડીલ ઝાદશમ કુઓજે તુરાંનો શાહ,
 જેની લાગતી આંસ્માને માહથી કોલાહ.
 બોલ બોલ્યો નહીં એ વિષે જે મુંદામ,
 સુલાહ વખત લીધું ના કીનાનું નામ.
 બેહતર થશે ચુપ રહીયે આંપણ આં પલ,
 પડશે ઘેલાપણથી મુલકમા ખલલ.
 પશંગે દીધો એમ પીસરને જવાળ,
 દેલાવર મગરમચ્છ છે અકરાસેયાળ.

શીકારને દીવસ છે જે એક શેરે નર,
 લડધને દીવસ છે એક હાથી ઝખર.
 વડીલનો કીનો નખીરે લીધો નહી,
 ખલલ હોય જો ખુન્યાદે તેની તો સહી.
 જવુંજ જોધયે તે સાથે તુનેખી ચાર,
 દેવા હર ભલી ભુંડીમા નેંક વિચાર.
 કરચળી જો વાદળના કપડાંથી જાય,
 અને ભીતું જંગલ જો વરસાદે થાય.
 ને કોહ જંગલે ચારો ઘોડાનો ખાસ,
 દીલેરોની ગરદનથી થાય ઊંચા ઘાસ. ૪૫૪
 અનાજે થાય ગેતી લીલોતરી ભરી,
 ત્યારે કરજો જંગલમા છાવણી ખરી.
 શાહ દીલ લીલોત્રી ને પુલથી થજો,
 સેપાહ આંમુલના જંગલે લઈ જજો.
 દેહેસ્તાંને નાલ નિચે છુંદજો ખુશાલ,
 હુમલો કરજો, ખુનથી પાણી કરજો લાલ,
 મિનોચેહેર લડવાને એજ જગો પાસ,
 થી, આવ્યો તો તુરપર કીનો લેવા ખાસ.
 હુયાંથીજ સેપાહ કાળાં વાદળની મીસાલ,
 હુમો સાથે લડવા આવીતી ખુશાલ.
 એજ નિશાંનીથી તમો પણ મુદામ,
 ઉડારો ધુળ શત્રુના સરની તમામ.
 પનાહ હતો ધરાંનના લશ્કરની સખત,
 સનગાર જેથી પાંખ્યાંતાં તાજ અને તખત.

ઇરાનથી થયોય ગુમ તો ડરવું શું કામ,
 બાકી રહેલા એક મુંઠી બાક છે તમામ.
 નવદરથી મુંજ દીલને નથી કંઈબી ડર,
 કે નવદર જવાંન છે નથી પુર હુંનર.
 લડવું પડશે જંગી કારનથી અખર,
 કેરસાસ્પ અંબુમનનો પેહેલવાં દીગર. ૪૫૫
 ફતોહ પાંખો કીનાના મયેદાં અંદર,
 બેહુ ઇરાં અમીનના સરઅફ્રાઝ પર.
 વડીલના રવાંન ખુશીમાં ચુર કરો,
 દુશમનોનાં દીલ આંતરો પુર કરો.
 કહ્યું નામ ઉઠાવનારે, નામવરની પાસ,
 કે ખુન રેડશ ભારી હું કીનામા ખાસ.

અફ્રાસેયાબનું નવદરની લડાઈ માટે આવવું.

પોશાક જેવું જંગલ થયું ઘાસે તર,
 તુરાંની દીલેરોએ બાંધી કંમર.
 બીજે દીન સુરજ જ્યારે આવ્યો ઊપર,
 આવ્યા બેશમા કીનો લેનારા નર.
 વગાડ્યાં હાથી પરથી કાંસાંના ^૧કુસ,
 બની ગેતી લશ્કરની ધુળે ^૨અબનુસ.
 આવી ફઝોજ તુર્કી ને ચીની મુંદામ,
 ગુરજદારો ખાવર અમીનના તમામ.
 જેની હદ કે ગંત્રી હુતી ના સહી,
 જવાન ^૩અખત નવદરનુંબી રહ્યું નહી.

પોંહચુ' જ્યારે લશ્કર તે જૈહુનની પાસ,
 ખખર થઈ એ પીસે ફરીદુનને ખાસ.
 નવદર પામ્યો કીનાંખોરોની ખખર,
 સેપાહ તેડી હર રાજ્યમાંથી ઝખર. ૪૫૬
 નગારૂ ઠોકી ફર્યોજ જંગલમાં ખાસ,
 લાવ્યો સર્વે લશ્કરને જૈહુનની પાસ.
 કે પાદશાહાનું લશ્કરખી આવ્યું મુંદામ,
 મુંખારક મેહલથી મયેદાને તમામ.
 કીધાં મોંઢાં રાહે દેહેસ્તાંન યાર,
 લડાયક કારન જેનો સીપેહસાલાર.
 પછાડી હતો. શાહા નવદર મુંદામ,
 એની એજ વાતો થતી થામેથામ.
 સેપાહ જ્યારે પોંહચી દેહેસ્તાંની પાસ,
 જણાંયો ના જેનાંથી ખુરશીદખી ખાસ.
 કે તંખુખી નવદર શહુનશાહનો ખાસ,
 ઉભો કીધો જંગલમાં ફીલ્લાની પાસ.
 દેહેસ્તાંનમાં થઈ લડાઈ તેવાર,
 થોડાજ વખતના વીસાંમાં ખાદ યાર.
 અર્માન અંદર અક્રાસેયાખ હતો જે,
 ચુંટયા ખુઝર્ગોમાંથી સરદારો એ.
 ખઝરવાન જંગી ખીલે શમાસાસ,
 સવારો દીધા જેને લશ્કરથી ખાસ.
 પેહલવાં લડાયક એવા ત્રીસ હજાર,
 લડાઈ કરવાને માટે ચાલ્યા સવાર. ૪૫૭

કીધાં ઝાળુલેસ્તાં તરફ મોંહ મુંદામ,
 ફર્યા કીનો દસ્તાં પર લેવા તમામ.
 ખખર થઈ ગુઝર્યોય નરીમાનનો સામ,
 ને રોકાયોછ ઝાલ દોખમું કરવા મુંદામ.
 ખુશાલ જેથી અક્રાસેયાળ થયો સખત,
 જોયું જવાબથી થયેલું બીદાર ખખત.
 કે ચાલ્યો ને આવ્યો દેહેસ્તાંની પાસ,
 અને તખુ ખેચ્યો તેની સાંભો ખાસ.
 સવારેની ધુળથી તેનાં આય જહાન,
 ને આફતાબખી છુપ્યો તે વાતે નિદાન.
 કરે કોણ તેની સેપાહનો શુમાર,
 હઝારને ગણી લેજે ચારસો તું વાર.
 ઝમીન રેતી પાહાડ આવ્યાં જોશમાં તમામ,
 જંગલ કીડી તીરથી ઉભાયું મુંદામ.
 શાહ નવદરના એક લાખ ચાળીસ હઝાર,
 હતા પુરે પુરા લડાયક સવાર.
 અક્રાસેયાળે જોયું તે લશ્કર જેવાર,
 રાત પડતાં દોડાવ્યો સાંઢણી સવાર.
 ને નામું એક મોકલ્યું પશંગપર ખાસ,
 કે નેક વખત ધારેલો આવ્યો છે પાસ. ૪૫૮
 જો ગણ્યે કુલ નવદરના લશ્કરને ચાર,
 તો ધરશું જેને ગોચા છે જે શીકાર.
 ગયોચ સાંભ પણ શાહાની પાછળ સહી
 જે આવશે કદીખી આ જંગમાં નહી.

ધરિનીમા તેનોજ હુતો મને ડર,
 ગયો તે તો વેર લેશું ધરાન ઉપર.
 તેનું દોખું આંધવા પડ્યોય ઝાલઝર,
 તે જંગ માટે પગલર નથી સર બ સર.
 શમાસાસ આબુલમાં કેવારનો જઇ,
 બેઠો હશે ગેતી ફીરોજ તાજ લઇ.
 હર કામે તક શોધવી છે નેક રાહ,
 હુંશ્યાર મદ દોસ્તોની લેવી સલાહ.
 કામ વખત કાયર બને કોઇ ચાર,
 મળે તક નાં, તેવી તેને વાર વાર.
 ઉડી ગઇ ઝખર સાંઢણી ગોચા ખાસ,
 ને પોંહચી ખુરશેદ જેવા સરદાર પાસ.
 સહવાર પડી કોહોને મથાલેથી ખાસ,
 તલાચાઓ આવ્યા દેહેસ્તાંની પાસ.
 હતાં બંધે લશ્કરો બળે ફરસંગ,
 કે જંગના સનગાર અને અસ્ખાઓ સંગ. ૪૫૯

ખારમાંનનાં હાથ ઉપર કોખાદનું માર્યા જવું
 અને બંધે લશ્કરના ટોળાં વચ્ચે લડાઇ.

હતો તુરકી એક નામે ખારમાન ચાર,
 જે કેહેતો સુતેલાંને રહો ખખરદાર.

તે આવ્યો ને લશ્કરની કીધી તપાસ,
 ને જોયો શાહુ નવદરના તંબુને ખાસ.
 આવ્યો કુઓળે તુરાંના સરદારની પાસ,
 લશ્કર ને દરબારની કહી વાતો ખાસ.
 કહ્યું તેને 'અફસરને આવી મગર,
 છુપો ક્યાં સુધી રહેશે આંપણો હુનર.
 હુકમ આપે શાહા તો મીસાલે રૂપીલંગ,
 લડું જઈને દુશમનના લશ્કરની સંગ.
 મુંજ હુમલાની ચતરાઈ જશે અગર,
 ન પેહલવાંન કેહેશે કોઈને મુંજ વગર.
 કે બોલ્યો ત્યારે અગ્રીરસ અફલમંદ,
 આં બારમાનને પોંહયે અગર કંઈ ગુજંદ.
 તો સરદારોના દીલબી દુટી જશે,
 ને કામ આપણ લોકોનું ભારી થશે.
 જો મદદ એક સાધારણ ચુટી કઢાય,
 કે જે બાદ પસ્તાવું હરગેજ ન થાય.
 થયું મોહ પશંગના બેટાનું ગરમ,
 અગ્રીરસના બોલવાથી આવી શરમ. ૪૬૦
 કહ્યું બારમાનને ગુસ્સા ભર્યા ચહુર,
 ચઢાવ ચીલ્લો કમાંને પેહલે બખતર.
 થશે સરફરાજ અંજુમનમા તમામ,
 નહીં પડશે નખ અને દાતોનું કામ.
 ગયો બારમાન જંગના મયદાંને ચાર,
 ને કાવેના કારનને માર્યો પુકાર.

કે છે નામી લશ્કરનો કોણ નાંમદાર,
 તે આવી કરે જંગ મુંજથી આ વાર.
 નીગાહ કીધી કારને જંગીઓ પર,
 કે લશ્કરથી કોણ આવેચ જંગને ખાતર.
 જવાબ મલ્યો નહીં નાંમદારોથી આંચ.
 મગર ઝઘડિ જંગી કોળાદના સીવાય.
 થયો દાંના સરદાર ગમગીન ઝખર,
 તે લાઈના બાહાર પડવાથી સર ખસર.
 ગુસ્સાથી આવ્યાં આંસુ આંખો અંદર,
 થયો ગુસ્સે જંગી તે લશ્કર ઉપર.
 કે આટલા લડાયક નરોમાંથી યાર,
 શું આવે એક ખુદદો લડઈ માટે બાહાર.
 કોળાદથી કારનનું દુઃખી દીલ થયું,
 દીલેરોની વચ્ચે તેણે એમ કહ્યું. ૪૬૧
 કે થઈ છે હવે તાહારી એટલી ઊંમર,
 તો હાથ ખેંચવો જોઈએ છે જંગથી ઝખર.
 આં બારમાન જેવા આસુદા નરથી એક,
 જે ખુશ દીલ જવાન અને ખીલ્તો છે છેક.
 જે છે નરે સિંહ જેવા દીલનો સવાર,
 આફતાબ સુધી છે જેની કીર્તિ અપાર.
 મુખારક તું સરદાર છે નાંમેવર,
 છે શાહાનો આધાર તાહારી સદલાહ ઉપર.
 થશે લાલ ગર ખુનથી બાલો સુફીદ,
 તો થાશે દીલેરો આં કુલ નાંઉમીદ.

શીકસ્ત આંચ જંગ મયેદાંને થઈ જશે,
 દુઃખી દીલ લલું ચાહનારાંના થશે.
 નઝર કર કે જંગી તે કારનને ખાસ,
 તેનો લાઈ શું કહે છે લશ્કરની પાસ.
 જવાબ આપી તેને એમ બોલ્યો કોબાદ,
 દીધીય પુરી આં ફર્તાં આસ્માને દાદ.
 સમજ લાઈ કે મઓત માટે છે તન,
 કોલાહ માટે છે માડ સર ને ગરદન.
 મુંબારક મિનોચહરના અંમલથી હું,
 ટવળતો દીલે આજ દીન માટે છું. ૪૬૨
 જતો નથી જીવતો કોઈ આંસમાને ચાર,
 પણ ઇન્સાન તો છેજ આંચ મોંતનો શીકાર.
 આં શમશીરે કોઈ માર્યો જાય છે તેવાર,
 કે બેહુ લશ્કર જોશ અંદર આવેચ જેવાર.
 છે તન ગીધ ને વિકાળ સિંહને ખાતર,
 છે નેઝા ને તેઝી તલવાર માટે સર.
 ભરાએચ વખત ખીજનો ખીસ્તર ઉપર,
 જવુંચ આપણને તો કશા શક વગર.
 હું છોડી જઈશ બોહળી આં દુન્યાં અગર,
 તું કાયમ તો છે જંગી લાઈ નામેવર.
 મરણ બાદ મેહેરબાંની કરજો અપાર,
 ને શાહી એક દોખમું બનાવજો તૈયાર.
 ગુલાબ કસ્તુરી ને કપુર છાંટી સર,
 મુંજ તનને સદાની આરામગાહ ઉપર.

મુંડી અને રેહેજો તમે શાંત પુર,
 લડસો ધરી પાક રખ પર ઝરૂર.
 લીધો નેજો હાથ એટલું બોલીને હાલ,
 આવ્યો જંગમાં મસ્ત હાથી મીસાલ.
 કહ્યું બારમાને તે જંગીને ખાસ,
 ઝમાનોજ તુને લાવ્યો છે માહારી પાસ. ૪૬૩
 તુને તો આં જંગથી રેહેવું હતું દુર,
 પુરો તુને કીધોય વખતેજ ઝરૂર.
 દીધો બારમાનને કોબાદે જવાબ,
 કે દાદ આપીય આંસમાને પુરતી શીતાબ.
 બીજો આવે તુંજ જગે લડવાને સહી,
 તો તે અને તું ટકશો પલબી નહી.
 કહી કાળા ઘોડાને ડપટાવ્યો ચાર,
 તેજ દીલને આવ્યો વિસાંમે લગાર.
 સહવારથી તે સાંજ સુધી લડયા ઝબર,
 ને ઝાર અઝમાવવા લાગ્યા એક બીજા પર.
 ફતેહમંદ થયો શેવટે બારમાન;
 આવી તેને દોડતો લડ્યોને મયદાન.
 માર્યો નેજો કોબાદની કમરે ચાર,
 ગયો નિકળી તેના કમરબંદની પાર.
 ઉધે મસ્તક પડ્યો ઘોડા પરથી જે,
 ગયો શેર દીલ ઝઘડી સરદાર તે.
 અક્રાસેયાબ પાસ આવ્યો બારમાં ખુશાલ,
 સંતોશ મગરૂરી લઈ ખીલેલા બે ગાલ.

સર્પાવ તેને દીધો એવો તે વખત,
 ન આવી શકે ખ્યાલ કોઈને તુરત. ૪૬૪
 અજબ થયું લશ્કર એ જોઈ બેશુમાર,
 તે સાંકળ સોનેરી કમરબંદ ને હાર.
 ને તે સાથે બાલી, શાહી તાજ, સહી,
 કોઈ રૈયતે સરદારથી મેળવેલું નહી.
 ગયો માર્યો તે ત્યારે જંગી કારન,
 કીધો હુમલો લશ્કર ચલાવી તદન.
 બે લશ્કરો બે ગોચા દર્યાએ ચીન,
 આવી જાણે 'જુ'મખીશમાં સારી ઝમીન.
 લડાયક તે કારન ધસી આવ્યો પાસ,
 અને તે તરફ તુર્કી લશ્કરથી ખાસ.
 સર અક્રાજ જંગી ગરસીવજ મુંદામ,
 આવી લાગો લઈ સાથે લશ્કર તમામ.
 ઘોડાઓનાં ખખાર ને ગદ્દે સેપાહ,
 થી ઉગતો ન ખુરશીદ, દેખાતો ન માહ.
 હીરાઓના જળકાતવાળી તલવાર,
 ને લોહી પાયેલા લાલાઓની આબદાર.
 ઉંચે ધુળ ચઢેલીમા ^૨અપ્રેપુરાબ,
 ઉપર છોડતો હીંગરો ગોચા આક્રતાબ.
 ડંકાના શોરે મગજ વાદળનું ચુર,
 તલવારોનો જીવ હીંગરા જળથી ભરપુર. ૪૬૫
 જે તરફ કારન બે ઉપડાવતો અસ્પ,
 ચમકતી ત્યાં શમશીરો આઝરગોશસ્પ.

હીરામાંથી પરવાળાં પડતાં નિદાન,
 પરવાળાં શું ? કીનામા વરસાવતી જાન.
 અફરાસેયાબે જોઇ એવી કારનની રાહ,
 ઘોડો છોડી તે તરફ ખેંચી સેપાહ.
 પડી રાત કોહિથી ત્યાં વેર કીધી જંગ,
 ન દીલ આવ્યાં કીનાથી કોઈના બતંગ.
 લીલા રંગના પોશાકમાં ખુરશીદ જે વાર,
 છુપાયો, સીયાહ રાત નીકળી તે વાર.
 બની ગેતી ગો સુરતે અહરેમન,
 ખોલ્યું કાળાં આસ્માની સાંપે ^૧દહન.
 થઈ શબ સીયાહ કારને ^૨જંગવાર,
 તુર્કી સેપેહસાલારથી પાંખે ક્રાર.
 ફર્યા પાછા, લઈ ખુન ભર્યાં જગર.
 જુદી થઈ સેપાહ એક બીજાથી અગર,
 સેપાહ તુર્કીની મારી ગઈ બેશુમાર,
 પચાસ હજાર ઈરાનીબી નામદાર.
 કારન ફર્યો પાછો લડછગાહથી ખાસ,
 તો લશ્કર ચલાવ્યું દેહેસ્તાની પાસ. ૪૬૬
 ને તખ્તમાં નવદરનાં આવ્યો તે વાર,
 હતું ભઈનાં ખુનથી જગર બેક્રાર.
 જોયો તેને નવદરે વર્સાવ્યું આખ,
 ઉજાના પાંપણોમાંથી શીતાબ.
 તે ખોલ્યો કે સાંમે સવારના મરન,
 થી નાં એટલી ગમગીની થઈતી કોઈ દન.

રવાંને કોબાદ રેહેને ખુરશીદ મીસાલ,
 તુંને મળને ગેતીથી ફાયેદો વિશાલ.
 આં ગેતીની એવીજ છે રાહો રસમ,
 કે એક દહાડો ખુશી ખીજે દહાડે ગમ.
 ફઝાનો ન પર્વરીશથીખી ઉપાય,
 ન ધર્તી પર પાળનું છે ઘોરના સીવાય.
 જનમ્યો છું જ્યારથી હું બોલ્યો કારન,
 ફઝાને સોખ્યું મુજ હુંનર ભર્યું તન.
 ફરીદને કોલાહ મુંકી માહારે સર,
 કે એરચનો કીનો હું લ'ઉ સરખ સર.
 હજુર નથી છોડ્યો કમરખંદ જે,
 નથી છોડી ફઝોલાદી તલવાર મેં.
 કે હોશ અફલમંદ નર ગયો ભાઈ તે,
 સરંનબંમ શેવટ એ માહારોખી છે. ૪૬૭
 ખુશાલ જીવજે તું કે આજે થયેલી જંગ,
 થી આજેજ બની ગીયાચ પીસે પશંગ.
 ઘણું લશ્કર માર્યું ગયું તેનું જ્યાર,
 તો લશ્કર બોલાવ્યું અનામત તેવાર.
 જોયો મને જો ગુરજે ગાવ્યાંની સંગ,
 તો આવ્યો મુજ નઝદીક તે કરવાને જંગ.
 એવો ધર્યો હું તેના મોઢાંની પાસ,
 કે આંખ સાંમે આવી ગયો તેની ખાસ.
 કીધું જાદુ જંગમા તેણે મુજ ઉપર,
 અંધારૂ થયું રોશન આંખે ઝખર.

પડી રાત દુનીયાં અંધારી થઈ,
 બાઝુ માહારી કુટવાથી થાકી ગઈ.
 આવી ગયો ગોયા અમાનો આંખર,
 હવા વાદળ નિચે છવાઈ અખર.
 પાછું ફરવું પડ્યું લડઈગાહથી ત્યાર,
 ભેઈ ધૂળ સેપાહની ને રાતનો અંધકાર.
 આસુદાં તે બેહુ તરશી લશકર થયાં,
 ફરી બીજે દહાડે તે લડવા ગયાં.

અક્રાસેયાબ અને નવદરના લશકરની ખીજ
 વારની લડાઈ અને નવદરનું હારવું.

સીયાહ કપડાં ફાડ્યાં બે રાતે રંગીન,
 રોશન થઈ સુરજના કીરણથી અમીન. ૪૬૮
 સીતારાના શાહે બલુ પરદે ખાસ,
 થી બાહાર પાડ્યો પીલાં સોનાનો પ્રકાસ.
 ઈરાંની ઉભા ખેંચી સફ ખેદીરંગ,
 ખરેખરી કરવાને બાદશાહી જંગ.
 નગારાંના શોરો કર્નાયિના પુકાર,
 થી ધુન્જવાને લાગી અમીન બેશુમાર.
 અક્રાસેયાબે ભેયું તે લશકર જેવાર,
 તો સફ ખેંચી સાંભે આવીને તેવાર.

સવારેની ધૂળથી એવી થઈ જહાન,
 કે ખુરશીદ થયો અસ્ત ગો બેગુમાન.
 ચાલી ધર પકડ બેહુ ટોળાં દરમ્યાન,
 કહાં. પાહાડ છે ને કહાં બેયાબાન.
 વળગ્યું એક બીજાંને લશ્કર ખુશાલ,
 ને ખુન રેડાયું વહેતી નદી મીસાલ.
 જતો જ્યાંબી કારન દીલેર બેગુમાન,
 ત્યાં લોહીજ વેહેતું હતું તે જંગને મયદાન.
 ને જ્યાં પડતો અક્રાસેયાબ પહલવાન,
 ત્યાં વેહેતી હતી નદી ખુનની મયદાન.
 કે નવદર સેપાહની હરોલમાંથી ખાસ,
 આવી ઉભો તે જંગ ચાહાનારા પાસ. ૪૬૬
 તો નેજાથી નેજા મેળવ્યા મુંદામ,
 ને લાલાથી લાલા ભેરવ્યા તમામ.
 ના લપટે એમ સાંપોબી એકકની સંગ,
 શું શાહોની તે કદી હોય એવી જંગ?
 એમ કરતાં આવી સીયાહ રાત પાસ,
 ફતેહમંદ પશંગનો થયો બેટો ખાસ.
 થયા અખમી ધરાંનીમા બેશુમાર,
 ને ચાલુ રહી પેલી તરફ જંગ ચાર.
 ફેરવ્યાં મુખ તેઓએ થઈને લાચાર,
 છોડી ગયા જંગલમાં તાંબુ અપાર.
 થયું ગમથી નવદરનું દીલ દર્દમંદ,
 કે ધૂળ નાંબી તાજ ઉપર બખ્તે ખુલંદ.

નગારાંના શોર બંધ પડ્યા મયદાન,
 તેડાવ્યો પોતા પાસે તુસને નિદાન.
 કે તુસ ગોસ્તહમ બંધે સાથે ગયા,
 હાય અફસોસે ગમ ભરેલા થયા.
 બોલ્યો થાય છે દુઃખ કેવું મુંજ દીલને આંચ,
 થોડું બોલતો ને થોડું રડતો તે હાય.
 યાદ કીધી શીખો પીદરની અબર,
 હાય ભર્યે લબ લોહી ભર્યે છગર. ૪૭૦
 કહ્યું હતું તેણે કે તુર્ક અને ચીન,
 થી લશ્કરો આવશે આ ધરિં અમીન.
 થશે તાહાડ દીલ તેઓથી દર્દમંદ,
 અને તાહારાં લશ્કરને પુગશે ગઝંદ.
 ઝાંઝેર થઈ છે શાહાની તે વાતો મુંદામ,
 કે છત મેળવી છે દુશમનોએ તમામ.
 ન વાંચ્યાંતાં નાંમવરોનાં નાંમા કોય,
 કે તુરાંથી એટલી સેપાહ આવી હોય.
 તમે જાવો જલ્દીથી પારસમા આજ,
 લેવા કુલ ફળીલાના માણસો કાજ.
 લઈ તેમણે 'આદકોહને રસ્તે મગર,
 પોંહ્યાડો તમે અદબોરઝ પાહાડ પર.
 હમણાં તમે એસ્ફહાન રસ્તે જજો,
 અને આંપણાં લશ્કરથી છુપા થજો.
 કે તમ કામે દીલ તેમણાં ટુટી જશે,
 ગમી પર ગમી વળી એઆદા થશે.

કે તુખમે ફરીદુનનાં એક બે જવાન,
 કદાચ બચે ભારી આં લશ્કર દરમ્યાંન.
 ન ધારતો ફરી તમને બેઠશ હું નિદાન,
 કારણ રાત એકજ છે જંગનું મયદાન. ૪૭૧
 રાત દહાડો જસુસો રાખજો તમામ,
 હુશ્યારીથી કરજો આં ગેતીનું કામ.
 અગર આપે લશ્કર જો ખુરી ખબર,
 સીયાહ થયોચ જળકાટ શાહી અખર.
 તો દીલ ઉપર કરતાનાં તેનો 'મલાલ,
 ખુલંદ ચક્ર ચાલેચ હું મેશ એમીસાલ.
 કે એકને તે માટીમા લઈ જાય છે,
 તો એક શાહી કોલાહથી ખુશ થાય છે.
 અખમથી કે ગેબી કઝા એક સમાન,
 તડપવું ઝરાનું પછીથી આસાન.
 શીખામણ દીધી ઘટતી કેટલીક અપાર,
 પછી હાથ બાદશાહી લખાવ્યો ચાર.
 બગલમાં લીધાં બેહુ ફરજંદો ખાસ,
 વસાવતો શાહ પાંપણથી પાણી તે પાસ.
 નવદર રહ્યો ને ગયા તુસ ગોસ્તહમ,
 થયું ગમથી દીલ દર્દમંદ દમ બ દમ.

ત્રીજીવાર અક્રાસેયાબ સાથ નવદરની જંગ અને નવદરનું દેહીસ્તાન તરફ નાહાસવું.

દીવસ બે આસાયશ તે ફઝોબે લીધી,
ત્રીજે ગેતી ખુરશીદે રવશન કીધી.
રહુયો ધીલ કરવા ન શાહાનો વખત,
પડી જંગ કરવી લાચારે તુરત. ૪૭૨

ધસ્યો ફઝોબે નવદર પર અક્રાસેયાબ,
ગો બેશ કરતો દર્યા યા નદ્દીનું આબ.
નિકળ્યા તે છાવણી અંદરથી પુકાર,
કર્નાય હીંદી ઘંટોના શોર બેશુમાર.

નગારાં થયાં શાહાના તંબુની પાસ,
કે સર ઢાંકયાં ફઝોલાદી કોલાહથી ખાસ.
અક્રાસેયાબનાં તંબુની અંદર સહી,
ઝરા કોઈનેળી ખવાબ આવ્યો નહી.

સારી રાત લશ્કરની ત્યારી કીધી,
તલવાર અને બરછી સજાવી લીધી.
ને હુયાંથી તે ત્યાં સુધી પેહોડી બખ્તર,
ગુરજ હાથ લઈ સર્વે આત્યા ઝખર.

જણાંતા ના ડુંગર કે પાહાડો મેદાન,
ઉભી સફ સમારી સેપાહ બેશુમાન.
કલબગાહામાં ગોઠવાયો કારન તેવાર,
કે શાહ અને લશ્કરનો થાય મદદગાર.

ડાભી તર્ક શાહાની દીલેર તલીમાન,
 સીધે હાથ નસ્તુહ ને શાહપુર જવાન.
 પેલી તર્ક અક્રાસેયાબે દીલેર,
 સેપાહ જેણે ગોઠવી છે માંનીદે શેર. ૪૭૩

ડાભી ક્યોજે બારમાં હવાની મીસાલ,
 કે ચંમટીમા તીર લઈ ક્યોલાદી ખુશાલ.
 સીધી ખેચી સફ બધે લશ્કરે ન્યાર,
 તો પીત્તલની કર્નાયના ઉડ્યા પુકાર.
 સહવારથી કે અસ્ત થયો ખુરશીદ તે પલ,
 દેખાતા ના પાહાડો કે દર્યા જંગલ.
 ગો વધતું દીલ શમશીરેનું ખેશુમાર,
 અમીન ઘોડા નિચેની કરતી પુકાર.
 પડ્યો સાંચો નેઝાનો ધર્તી પર ન્યાર,
 કે આવી ગઈ નઝદીક શહનશાહની હાર.
 નિચે પડતું જેમજેમ ગયું તેનું બખત,
 ગયા ઉચે ચઢતા તુરકીઓ તે વખત.
 ને શાહાપુર અને હતો નસ્તુહ જે ગમ,
 કે વિખ્રાયું ટોળું તે ગમ દમ બ દમ.
 મુવો ત્યાં સુધી ઉભો શાહાપુર મગર,
 સીયાહ, બખતે ધરિં થયું સર બ સર.
 કંઈ નામવર ઇરાની સેપાહના ગયા,
 મુવા કંઈ લડઈગાહમા ઝખ્મી થયા.
 એ હાલત જોઈ શાહા અને કારને ન્યાર,
 કે જંગમા સીતારો નથી બનતો ચાર. ૪૭૪

તે જંગી તુરકીઓનાં ટોળાંથી ખાસ,
 ચાલ્યા તેઓ સીધા દેહેસ્તાની પાસ.
 ને ફીલ્લો દેહેસ્તાનો ધર્યો તે વાર,
 હતી રાહા ન બીજી થવાને પસાર.
 થતી જંગ તે રાહામા રાત હહાડો સખત,
 ને એમ કરતાં નિકળી ગયો કંઈક વખત.
 ભરાયો તે ફીલ્લામા નવદર તે વાર,
 ન જઈ શકતો જ્યાં કોઈબી જંગી સવાર.
 અક્રાસેયાબે કીધા સવારો તૈયાર,
 લીધો લાભ તે જંગની ઢીલનો અપાર.
 કીધો એક તુરકી નામેવરને યાદ,
 કડખાંન અક્સર વેસેની ઓલાદ.
 ફરમાવ્યું જેથી ગયો પારસ દરમ્યાંન,
 કરી નિયું સર ધરી રાહ બેયાખાંન.
 કારણ કે ત્યાં ઇરાંનીઓના છે ઘર,
 દુઃખી માણસ જાય છે ઘરેજ સર બ સર.
 જાણ્યું કારને અક્રાસેયાબે સખત,
 મોકલ્યું છે લશકરને રાતને વખત.
 અદેખઈ ને જુસ્સો દુઃખી હીલે ખાસ,
 ચિતાની મીસાલ આવ્યો નવદરની પાસ. ૪૭૫
 ને બોલ્યો, જો, શાહે તુરાં જવાંન નર,
 કરેય શાહે ઇરાંથી શું? કર નઝર.
 લશકરના કબીલા તરફ સર બ સર,
 મોકલ્યું છે લશકર તેણે બહુ ઝખર.

ધરી લેશે આંપણો કંબીલો અગર,
 તો નાંમોશી આવશે દીલેરો ઉપર.
 શરમથી થશે મઓત તેમણાં તતકાલ,
 કરૂખાનની જંગમાં જવુંજ નેધયે હાલ.
 ખોરાક વેહેતું પાણી છે તું માટે ખાસ,
 સેપાહખી છે તન મન દેનારી તું પાસ.
 હુકમથી તુંજ બખ્તે ફતેહમંદ શાહ,
 ધરૂ તુરકી દુશમનની દુમખાલે રાહ.
 તું રહે હયાં ઝરાખી ન દીલ તંગ કર,
 આંસાન થશે આકૃત આં જંગની તું પર.
 ઘટે બાહદુરી ત્યાં તું કરજે મુંદામ,
 કારણ શાહ ને હોયતો દીલેરજ તમામ.
 સેપાહ જંગી લઈ જવા માંગુચ નિદાન,
 કરૂખાનની જંગમા ગો તીરે કમાન.
 કહયું નવદરે ઠીક નથી આં વિચાર,
 નથી ફઓજ માટે તું જેવો સાલાર. ૪૭૬
 કુતુંબ માટે ગોસ્તેહમ ને તુસ ગયાચ,
 નગારાંના શોરો જેવારથી થયાચ.
 પોહચી જશે જલદી અનાનખાના પાસ,
 અરૂર નેગો કરશે ઇનતેઝામ ખાસ.
 દલીરો ને ગરદન કશેા અઈફ નર,
 ગયા ખવાબ કરવાની જગ્યા ઉપર.
 શરાબને કીધો ત્યાં બેઠા બાદ ચાદ,
 કીધું દીલ થોડીવાર ગમથી ^૧આઝાદ.

થયો મસ્ત જો નવદરે શહરીઆર,
 ગયો પરદામાં દીલ કરી કીનાદાર.
 ને જંગી ઇરાની દલીરો સવાર,
 ગમ ભર્યા દરગાહમાંથી આવ્યા બાહાર.
 ગયા સરવે તે બાદ કારનને સ્થાન,
 હતી આંખો બહુમનના વાદળ સમાન.
 કીધી ગુફતગુ હર તરેહની મુદામ,
 અને એજ ઠરાવ ઉપર આવ્યા તમામ.
 પારસ તરફ આંખણે જવું જોઈયે હાલ.
 બદલવો ન જોઈયે કદીની એ ખ્યાલ.
 ઇરાની સેપાહનો કબીલો જે વાર,
 ખુરા શત્રુને હાથ પડશે તે વાર.
 ઝનો ફરજંદ તુરકીનાં કબેલી થશે,
 વગર જંગે ભાલા જીગરમા જશે.
 જંગ માટે કોણુ ધરશે નેઝાને હાથ,
 કોણુ બેઝશે આસાયશ આરાંમો સાથ.
 મળી સાથે કારન શીદુશ કેશવાદ,
 કીધી તેઓએ કંઈક મસ્લહતો યાદ.
 કે ગઈ રાત વીટી જો અરધી જેવાર,
 થયા સઉ દલીરો જવાને તૈયાર.
 તો કારન લડાયક ગયો તે વખત,
 પોતા સાથે લશ્કર એક લઈને તુરત.
 સહવાર પડતાં દીલથી બની નાઉમીદ,
 આવ્યા ફીદલા પાસ જેને કેહતા સુફીદ.

એણી ખાજી ગઝદહમ હતો કીલ્લેદાર,
 દલીરો હતા જેની સાથે હુશ્યાર.
 કે ત્યાં દેઝ તરફ ખારમાં લઈ સેપાહ,
 ખેઠો હાથી પહલવાનો સંગ ઘેરી રાહ.
 દુઃખી જેનાથી જંગી કારન ઝખર,
 ખની ખાંધી ભાઈનાં ખુનથી કંમર.
 ને કારને ભીડ્યાં લડના હુશ્યાર,
 કીધી હલ્લા માટે સેપાહને તૈયાર. ૪૭૮
 જવીતી સેપાહ ખારમાન પાસ થઈ,
 એટલે ધસ્યો કારન સીધે હાથ જઈ.
 તે પાછળ ગયા તેના પેહેલવાં તમામ,
 પારસ તરફ મોઢાંઓ કીધાં મુંદામ.
 દીલેર ખારમાનને પડી એ ખખર,
 આવ્યો સાંભો સિહની મીસાલે ઝખર.
 જ્યે કારને ઉસ્કેરાયલો જેવાર.
 તેને જંગમા ધૂળ વચ્ચે લોહીનો રેડનાર.
 તો ખારમાનથી ભીડ્યો તે સિંહ જેવો સખ્ત,
 ન કંઈખી દીધો કાવાદાવાનો વખ્ત.
 આવી પાસ ઉચ્ચક્યો તેણે હાથ ચાર,
 કીધો યાદ રખ ક્યાદિ પોંહચનાર.
 માર્યો નેઝા તેનાં કંમરખંદ ઉપર,
 ટુટા જેથી તેના સાંધા ને કંમર.
 ઉંધો પડ્યો ઘોડાની પીઠથી મુંદામ,
 પ્રકાશીત સુરજ સીયાહ બન્યો તમામ.

નિચે ઉતરી કાપ્યું તેના તનથી સર,
 બાંધ્યું બીનથી પીલતન દીલેરે અખર.
 પડ્યો તે પછી તેના લશ્કર ઉપર,
 માર્યા તેના પેહલવાંને કંઈ નામેવર. ૪૭૯

ટુટાં દીલ તેની ક્યોજનાં કુલ મુંદામ,
 મળી એક બીજાથી ને નાંઠા તમામ.
 પારસ તરફ ચાલ્યો તે પોતે સરદાર,
 કે લઈ નામવર ક્યોજ જંગી અપાર.

નવહરનું કારનની પછાડી નાહાસવું અને તેનું
 અક્રાસેયાબના હાથમાં પકડાવું.

જાણ્યું નવહરે ગયો કારન જો હાલ,
 ચાલ્યો તેની પાછળ તે સિંહની મીસાલ.
 તે નાહાસ્તો કે બદ દહાડાથી છુટી જાય,
 ફલક તેને પગ નિચે કચડે ન આય.
 પડી જો અક્રાસેયાબને એ ખખર,
 કે જંગલ તરફ તે ગયોચ સર બ સર.
 તો દોડ્યો તે લશ્કર જમાવી તમામ,
 ગયો જોશ કરતો તે પાછળ મુંદામ.
 તે શાહ પાછળ આવ્યો ઘણો પાસપાસ,
 જોયો હાલ હવાલ જંગ લાયકનો પાસ.

વિચાર કરવા લાગ્યો તે રાહાની અંદર,
 કે હાથ આવે કેમ તાજે શાહીનું સર.
 સીયાહ શબથી કે ઉગ્યો જો આફતાબ,
 લડ્યો ત્યાં વેર નવદરથી અક્રાસેયાબ.
 દીલેરોની ધૂળથી સીયાહ થઇ જહાન,
 ને પકડાયો નવદર સેવટ બેગુમાન. ૪૮૦
 પશંગના બેટાએ ધર્યો કંમરબંદ,
 અલગ કીધો ચિત્તાના ઝીનથી બુલંદ.
 તે પોતે ને બારસો હતા નામેવર,
 ગો જગ્યા ન તેમણી હતી ધર્તી પર.
 ઘણું રસ્તો શોધીને નાહાઝી ગયા,
 ન ક્યેદી કોઈ દાંમે બલામા થયા.
 બાંધ ભારીમાં ક્યોજ ક્યેદી કરી,
 બુલંદ બાદશાહ સંગ લાગ્યો ધરી.
 કદી તાહરો મીત્ર ફલકબી બને,
 તો પણ તેનું ચક્ર આં પીસસે તને.
 બુલંદી ને તાજે તખત દે છે એજ,
 નિરાઝી ને રંજબી પણ આપે છે તેજ.
 તે દોસ્તબી બને છે ને દુશમનબી સખત,
 કબી મરઝ આપેય તો કોટલું કોઈ વખત.
 બુલંદ દેશે દરજે ગો અફલાકમાં,
 પણ આંખર તે નાંખશે તુને બાકમાં.
 સંભાળજે આં ગેતીમાં બાંધતો ના દીલ,
 ન તેની તરફથી તું રેહેતો ગાફીલ.

કારણ ગેતી ચંચળ એક બાઝીગર છે,
કે હર પળ નવીજ બાઝી ખેલે છે જે. ૪૮૧

પતાલથી લાવેચ એકને માહાતાબ ઉપર,
નાંખેચ એકને માહાતાબથી ખોહની અંદર.

અક્રાસેયાબે ફરમાવ્યું તે બાદ અગર,
શું ખોહ પાહાડ જંગલ કે પાણી અંદર.

શોધી કાહાડો કારન લડાયકને આય,
ને જો જો કે લશ્કરથી છટકી ન જાય.

આં ડર ભરી જગ્યાથી ક્યાં તે ગયો,
કીનો લેવાં મુજ સાંભો કેમ ના થયો.

તો જાણ્યું કે આગમજથી તેતો ગયોચ,
કળીલાને કાજે દુઃખી દીલ થયોચ.

અગર કહી જો બારમાન સાથની ખબર,
કે કેમ નાંખ્યો ઘોડાથી ઝમીન ઉપર.

તો સમજી અક્રાસેયાબ દીલગીર થયો,
ને દાંતોથી હાથ કડવા મંડી ગયો.

પછી બોલ્યો વેસેને એમ નામવર,
કે દીલ સખત બેટાનાં મચ્ચોતથી તું કર.

લડવા ઉતરેચ કાવેનો કારન જેવાર,
તો નેઝાથી ચિત્તો ડરે છે તેવાર.

હવે જજો તુ તાહારા બેટાની પાસ,
કરી ફર્યાજ જંગી તૈયાર એક ખાસ. ૪૮૨

ગયો વેસે તુરકી તે સીપેહસાહાર,
ને સંગ નામવર ફર્યાજ કીનો લેનાર.

કારન પાસે જઈ પોંહયે તેની પ્રથમ,
 દીઠા તેણે બેટાને પડયો બેદમ.
 ને પહલવાંનો કચ્છોળે તુરાંના દીલેર,
 પડેલા તે રાહમા જોયા ચારો મેર.
 નગારૂ ઉંધું જુડો કાટેલો હાલ,
 કફન લાલ સમ ચેહરો ચંદ્રસ મીસાલ.
 જોઈ વેશે ગમગીન થયો બેશુમાર,
 થયું ચાક દીલ તેના ગમથી અપાર.
 ને વસાવ્યાં આંખોએથી ગર્મ આખ,
 કારન પુઠે ડપટાવ્યો ઘોડો શીતાખ.
 દીલેરો અને મરદે તુરાં સેપાહ,
 કારન પુઠે દોડી ધરી તેની રાહ.
 ગયો વેસે વેહેતાં પાણીની મીસાલ,
 ગો આફતને વરસાવી ગેતીમા હાલ.
 ખખર પોંહચી કારનને વેસેની જ્યાર,
 કે આવેચ ફતેહ શીરોઝી સાથે ચાર.
 આખુલ તરફ મોકલાવ્યા અરબી સવાર,
 પોતે ગયો દુન્યાને રોશન કરનાર. ૪૮૩
 દીલેર વેસે બેટાના દુઃખથી નિદાન,
 પારસ તરફ દોડ્યો હવાની સમાન.
 કારન ચાલ્યો પારસથી જંગલ અંદર,
 તો ધૂળ તેને દેખઈ ડાલા હાથ ઉપર.
 દેખાયો તેઓમાથી જુડો સીયાહ,
 હતો તુરકી સરદાર પેશે સીપાહ.

તો બેહુ તર્કથી સફ સમારી નિદાન,
 દીલેર પહલવાંનોળી પડ્યા મયદાન.
 નઝર તુર્કે પર કીધી કારને ન્યાર,
 ઇરાની બેયા સાંભાનોને હુથ્યાર.
 બાણ્યુ' કે ઇરાનીઓનું શું થયું,
 ગયા બા'નો કેમ સઉ પુરૂ થઈ ગયું.
 ઇરાની તખત તેને હાથ આવ્યું ચાર,
 પશંગના બેટાની ઇચ્છા પડી પાર.
 'સફે ફઝોજથી વેસેએ એ'મ કહ્યું,
 બુઝર્ગીનું તાબે તખત ધૂળ થયું.
 કન્નુજથી તે સરહદે ફાબુલ તલક,
 તથા દરે બોસ્તાંથી ઝાબુલ તલક.
 દરેક ચીજ હુમારા છે હાથે અંદર,
 ચીતાર માહરાં તખ્તોના છે મેહેલોપર. ૪૮૪
 છુટી ક્યાં લેવાનો છે આરામગાહ,
 બે પકડાયો છે ફઝેદ ખુદ બાદશાહ.
 કહ્યું કારને વેસેને બસ તું કર,
 વખત વિના કોઈથી ન પાંમતું ગુઝર.
 વખત આવ્યો તંગ ત્યારે બન્યું આં કામ,
 ગમો રંજ અલમથી ન હાસીલ મુંદામ.
 શેવટ એજ છે ફરતાં ફલકનું તમામ,
 તાહારી પ્રીતથી તોડશે કોઈ વેળા મુંદામ.
 થયો છે અગર ફઝેદ નવદર શાહ,
 કીધોચ ફરતાં આસમાને જેને તબાહ.

તો એજ દહાડો તમનેથી બતલાવશે,
 વખત બલકે એથી ખુરો લાવશે.
 કહયું કારનને કે ખુરાં બખતે ખાસ,
 લીધું તાજે તખત અને ગંજ તમો પાસ.
 છે તુજ શાહાના દુશ્મન ઝમાનો ઝમીન,
 બેદાર બખત સુસ્ત થયું તાહાઝ યફીન.
 હું તેજ કારન છું એવો દીધો જવાબ,
 કાંમળ વેહતાં પાણીમાં પાંથરૂચ શીતાબ.
 કંઈ દહેશત યા વાતે મોકળાવ્યોતો નહીં,
 તુજ બેટાથી લડવાનેજ આવ્યોતો અહીં. ૪૮૫
 કીધું ઠંડુ દીલ કીનો લઈ તે ઉપર,
 છું તુજથી લડી કીનો લેવા હાઝર.
 બતાવીશ એક હાથ તુને આજે હું એમ,
 કે બતલાવે છે મર્દ પહલવાન જેમ.
 પછી ઘોડા ઉપટાવ્યા તેઓએ ચાર,
 અને ખુબ કર્નાયનાં ઉડ્યા પુકાર.
 ઉડી જમણે ડાબે ત્યાં ગર્દે સેપાહ,
 હવાનું ન મોઢું કે ના રોશન માહ
 વગ્યા તેઓ એક બીજાને ખુશાલ,
 વહયું ખુન વેહેતી નદીની મીસાલ.
 લડ્યો વેસેથી જંગી કારન જેવાર,
 કે જંગથી ગયો નાહાસી વેસે તેવાર.
 ઘણા એક દીલેરો ગયા જાનથી,
 નાહાસી ગયો વેસે જંગ મયદાનથી.

કીધો માહાત વેસેને બખ્તે જેવાર,
 દીલેર કારને પુઠ ન પકડી તેવાર.
 ગયો વેસે જે પાસે અક્રાસેયાબ,
 હતી બેટાનાં દુઃખે આંખો પુરાબ.

ઝાલ અને મેહરાબ સાથનું શમાસાસ અને
 ખર્જવાંનનું દાસ્તાન.

પુર અરમાન નીકળેલું પેલું લશ્કર,
 કીના ભર્યું થઈ આવ્યું ઝાબુલ અંદર ૪૮૬
 જૈહુન નદી પાસથી ગયો શમાસાસ,
 શીતાબીથી આડ્યો તે સીસ્તાંનની પાસ.
 ખર્જવાંન લઈ ^૧તેગઝન ત્રીસ હઝાર,
 ને તુરાંની નાંમીચા ^૨ખંજરગુઝાર.
 ગયો નદી હીરમંદ તલક ^૩બેદીરંગ,
 ખુલંદ બખ્ત અને ગુર્જા તલવાર સંગ.
 પીદર માટે ઝાલ સંગ રંજો મહુન,
 કરતો હતો દોખું ગુરાબેને વન.
 શહર અંદર પહલવાન મેહરાબ હતો,
 હરેક વાતે હુશ્યારો બેખાબ હતો.
 કે મોકલાવ્યો કાસદ જેણે તેની પાસ,
 જે આવ્યો શમાસાસની પાસ ખાસ.

ઉતર્યો તે આવીને છાવણીની પાસ,
 મેહુરાબ તર્ફથી કહી દોઝાઓળી ખાસ.
 કે તુરાંની લશ્કરનો હોશ્યાર શાહ,
 ધરાવળે જીવીદાંન સુધી કેલાહ.
 ઝોહાક તાઝીથી છે હુમારી ઝોલાદ,
 આં શાહીથી હરગેઝ નથી હુમો શાદ.
 સખંધ રાખી એ લોકથી ખંચાવ્યો જાન,
 સીવા એનાં ચારો ન જોયો નિદાન. ૪૮૭
 કે હાલમા હું અત્રે વસુ છું મુંદામ,
 અને માહારા હાથમાં છે ઝાબુલ તમામ.
 ગયો હયાંથી દસ્તાન ગમગીન જેવાર,
 કરવા દોઝમું સામેસવારનું તૈયાર.
 છે દીલ શાદ મુંજ તેના ગમથી અપાર,
 હું ચાહુંચ ન જોઉં મુંખ કદી તેનું ચાર.
 તું નામેવર પેહલવાંથી માંગુચ વખત,
 સવાર તેટલાં સાંઢણીનો મોકલુચ તુરત.
 એક જલદી જનારો દાંના મર્દ ખાસ,
 રવાંના કરૂં હું અફ્રાસેયાબ પાસ.
 કે વાફેક તે મુંજ મનની વાતોથી થાય,
 ને દુકમાજ તેને સઉ સમજ પડી જાય.
 હૃદયો તેને લાયકનો મોકલીશ મુંદામ,
 તે ઉપરાંત પાદશાહાને લાયક તમામ.
 જો કેહવાડયું તેંજો કે આવ માહારી પાસ,
 તો જઈ તખ્ત પાસે ઉભો રેહવશ ખાસ.

માહરી પાદશાહી તેને સોંપી દઈશ,
 અને તેનાથીજ હું દીલે શાદ રહીશ.
 તું પેહેલવાંનના તનનેથી દેવશ ન રંજ,
 જમાવેલો હર રીતનો મોકલીશ હું ગંજ. ૪૮૮
 કીધું દીલ હયાં પહલવાંનનું એ રીતે બંદ,
 ને ત્યાં ચારો હાથ ધરવા કીધું પસંદ.
 સવાર એક દોડાવ્યો તુરત પેશે ઝાલ,
 કહ્યું ખાલો, પર, કર પરંદાં મીસાલ.
 ને દાસ્તાંનને કેહેજે તેં જોયુંજ જે ચાર,
 ન કર આવવા સર ઘવડે તેટલીથી વાર.
 કે આવ્યાજ એ પેહેલવાંનો કરવાને જંગ,
 સેપાહ તુર્કી સંગ ગોચા જંગલી પીલંગ.
 કે ફર્યોજ ખેંચી હીરમંદ ઉપર જ્યારથી,
 મેં પગ તેમણાં ખાંધ્યા છે દીનારથી.
 જો આવવામા દીલ કરશે પલખી એકાદ,
 તો બર આવશે હુશમનની સરવે મુરાદ.
 તે ફાસદ આવી પુગો દસ્તાંની પાસ,
 કે દીલ તેનું તપ્યું આંતશ જેવું ખાસ.
 જો દસ્તાંને સાંમે સમજ્યો પેગામ,
 કહ્યું ખાંધો ઘોડાને ઝરરીન લગામ.
 અને ચાલ્યો પહલવાંન મેહેરાબની પાસ,
 લડાયક સેપાહ લઈને દોડતો તે ખાસ.
 કીધી તેંજે કુચ રાત અને દહાડો ખાસ,
 ને એમ કરતાં આવ્યો તે લશ્કરની પાસ. ૪૮૯.

મેહુરાખને તેની જગે જ્યે જ્યેવાર,
 તો જોઈ અંકલ દાંનઈ તેને સર અપાર.
 તે બોલ્યો શું છે હવે લક્ષ્મીનો ધાક,
 ખજર્વા શુ ચીજ ફક્ત એક મુંઠી ખાક.
 પછી કીધું શેહેર તરફ મોંઢું તેવાર,
 તે 'નામજેય શહર અંદર આવ્યો જેવાર.
 કહયું એમ મેહુરાખને આ નર અંકલમંદ,
 કીધેલો હરેક કામોમાં તું પસંદ.
 કે જઈ અધારી રાતમાં હું જખર,
 ખુની હાથ માડું એક દુશ્મનો પર.
 જેથી થાય તે વાકેફ હું આવ્યોચ ફરી,
 દીલેર દીલે આવ્યોચ કીનાવર ઠરી.
 કમાં સખત લટકાવી બાજુ ઉપર,
 લીધો તીર એક ગોચા શાખે શજર.
 છે પહલવાંનો કયાં જ્યું ફેંકી નજર,
 સીધો તીર ચઢાવ્યો કમાંની ઉપર.
 ત્રણ ફેંક્યા તીર ત્રણ જગાની ઉપર,
 પોકાર જેથી ગડબડનાં ઉઠ્યા જખર.
 કે ગઈ રાત થઈ ભેગી દીનમાં સેપાહ,
 તો સઉએ કીધી પેલા તીર પર નેગાહ. ૪૯૦
 તે બોલ્યા આં તીર ઝાલેજરનો છે ખસ,
 કમાં નહીં ચઢાવતો એવી કોઈ શખસ.
 કહયું શમાસાસે અય સિંહ ખજર્વાન,
 ન તું કરતો દીલ જો લડ્યોને દરમ્યાન.

તો નાં રેહેતે મેહરાબ ન લશ્કર ન ગંજ,
 ન પોંહચતે ઝાલેઝરથી આપણને રંજ.
 આંપણ માટે જંગ એવી આવતે નહીં,
 સેપાહ શત્રુ આંપણી પર લાવતે નહીં.
 ખઝર્વાં કહે આખર એકજ છે તન,
 નથી તન પોલાદી, કે નાં એહરેમન.
 તેની જંગથી દીલ તાહાઝં તંગ તું ન કર,
 ધરંચ હુમણાં તેને મુજ હાથો અંદર.
 હું ઝીન ઉપર જીવતા રેહેવા દઈશ નહીં,
 તેને ને ઇરાની દલીરાને સહી.

ઝાલ સાથ ખઝર્વાંન અને કહ્યાદની લડાઈ
 અને તેના હાથ ઉપર તેઓનું
 માર્યા જવું.

ખુલદીથી રોશન થયો સુર્ય જ્યાર,
 નગારાંના શોર ઉઠ્યા મયદાંને ચાર.
 નગારાં સંગ કર્યાંના, શેહરની અંદર,
 ઉઠ્યા હીંદી ઘટેના શોરો ઝખર.
 લડઈના તુરત ઝાલે ભીડ્યાં હુથીઆર,
 ગોયા ગર્દ ખન્યો ઘોડા પર સવાર. ૪૯૧
 બેઠી તેની સરવે સેપાહ ઝીન ઉપર,
 ભવા ગુસ્સા ભર્યાં કીના ભર્યું સર.

સેપાહુ ખેંચી મયેદાંને આવી તેવાર,
 કાઢયા તાંબુઓ અને હાથીને ખાહાર.
 સેપાહુ આવી સનમુંખ સેપાહુની નિદાન,
 ચીયાહ પાહાડ સમ બન્યું ધૂળથી મયેદાન.
 સફ ખેંચી ઉભાં તે બંધે લશ્કર,
 ફીને દીલથી શીલુ આવતાં હોટો ઉપર.
 ખઝર્વાંન દોડ્યો લઈ ગુર્જે ૧સીપર,
 ફીધો હુમલો એક ઝાલેઝરની ઉપર.
 માર્યો ગુર્જ તેના રોશન સર ઉપર,
 તો ટુટી ગયું બખ્તરે નાંમેવર.
 ગભરાટ થયો ઝાબુલનાં શાહાને જે વાર,
 કે દોડ્યા દીલેર ફાબુલીઓ તે વાર.
 દલેર ઝાલે પેહુડયું એક નવું બખ્તર,
 સિંહ માફક આવ્યો તે જંગની અંદર.
 લીધો હતો દસ્તોમાં ગુર્જે પીદર,
 ગુસ્સા ભયું સર, હતું ઝખ્મી જીગર.
 ખઝર્વાંન આવ્યો લડવા ૨ફીનેખવાહ,
 પુકાર કરતો સિંહ, ગોયા પેશે સેપાહ. ૪૬૨
 ધૂળ જંગની ઉડારી દસ્તાંને જ્યાર,
 ધૂળ માફક આવ્યો ખઝર્વાંન ત્યાર.
 ટુટી પડ્યો જોશથી ખઝર્વાંન ઉપર,
 ફેરવ્યો ગુરજ ભારી ખુબ સર બ સર.
 હુમલો તેપર અઝહાહુની માફક ફીધો,
 મયેદાંને તેનો રસ્તો ઘેરી લીધો.

માર્યેા ગુઝ' સર ગાવેઆંની રંગીન,
 બની લોહીથી ચિત્તાની પીઠ ગો અમીન.
 પટકી લોયે કચડીને આલ્યો તે ખાસ,
 ને આવ્યો મયેદાંન અંદર લશ્કરની પાસ.
 શમાસાસને તેડયો કે ખાહાર આવ અહીં,
 પણ લોહી તેનું બ'ધાયું ખાહાર આવ્યો નહીં.
 જ્યો તેને ધૂળ અંદર કૂલ્યાદને,
 તો ખાંધે લીધો ગુઝે કૂચોલાદને.
 તે 'શમશીરકશે ગુઝે દસ્તાં જેવાર,
 જ્યો કે નાંહાસવાને માંડયું તેવાર.
 ને તે સરવે પેહેલવાંનો ને શમાસાસ,
 બકરાં નાંહાસે વસાદે તેમ નાઠા ખાસ.
 ચીલ્લો ઝાલે ખેચ્યો કમાની ઉપર,
 બદંગી મુક્યો તીર તેની અંદર. ૪૯૩
 કૂલ્યાદના કમરબંદ પર માર્યેા તે વાર,
 થયો પોલાદી સાંકળમાંથી પસાર.
 સીવી ઘોડાના ઝીનથી તેની કંમર,
 સેપાહોને કૂલ્યાદની લાગી ફર.
 લડખિા ગયા માર્યા તે બેહુ સવાર,
 થયો પ્રીકકો બેદીલ શમાસાસ ચાર.
 શમાસાસ અને તેનું જંગી લશ્કર,
 પાછું ફર્યું જંગથી વિખેરઈ અખર.
 દીલેરો પછી સરવે ઝાબુલના,
 પુઠે લાગ્યા શાહા સાથે ફાબુલના.

ભરાયું તે મુંઝાંથી મયદાન સહી,
 જગાળી સેપાહોને ચાલવા ન રહી.
 કીધાં તુરકી શાહ બાહુ તેઓએ સર,
 છોડી સરવે હથ્યારો ખોલી કંમર.
 શમાસાસ જંગલમા પોંહ્યો જે વાર,
 મર્યો રાહામા કાવેનો કારન તે વાર.
 જે વેસેનાં લશ્કરથી પાછો જતો,
 પીસર જેનો ખવારીથી માર્યો હતો.
 સાંમસાંમા આવ્યાં તે બંધે લશ્કર,
 શમાસાસ ને કારન બની કીનાવર. ૪૯૪
 તે કોણુ છે તે કારને બહુયું મુંઝામ,
 ને આબુલથી પાછા ફરે છે શું કામ.
 કનયો વગાડી રોકી તેની રાહ,
 સેપાહ સામે આવી ઉભી રહી સેપાહ.
 તે હાલ હવાલ લશ્કરની તેણે બીલકુલ,
 ઉડારી નુરી આફતાબ સુધી ધુલ.
 ખોલ્યો પહલવાં પહલવાંનોની પાસ,
 કે અયે નામદારો અફલમંદ ખાસ.
 તમે નેજા લઈ ઉતરો જંગમા આં વાર,
 અને કાઢી નાંખો લેંજાં તેંમણાં બાહાર.
 નેજા હાથ લીધા સવારોએ હાલ,
 પોકારો કીધા મસ્ત હાથી મીસાલ.
 નેજાથી મયદાન બન્યું વાંસોનું વન,
 નેજાથી ન માહ યા ન ખુરશીદ રોશન.

હતું ખવાર બાકીનું તુરકી લશકર,
મારી તેને ફેંકયું તે રાહાની અંદર.
ગયો નાંહાસી જુજ મદ્દ સંગ શમાસાસ,
લડધની સીયાહુ ગર્દમાથી તે ખાસ.

અફ્રાસેયાબ.

અફ્રાસેયાબનું ખજર્વાન ને ફદખાદનાં માર્યા
જવાથી વાકેફ થવું અને તેનું નવદરને
મારી નાંખવું તથા ધરાંનના તખ્ત
ઉપર બેસવું.

તુરકીઓનાં શાહ તરફ પોંહચી ખબર,
કે બચ્યા ન નાંમદારો ગેતી અંદર ૪૯૫
થયો દર્દ ગુસ્સાથી દીલને મલાલ,
તો ખુને જંગરથી ભીંજવ્યા બે ગાલ.
ને બોલ્યો કે શું નવદરે તાજદાર,
રહે ફરોહખાંને ને થાય મદ્દો ખવાર.

કે નવદર છે ક્યાં ? ગુસ્સાથી ખોલ્યો તે,
 કીનો જેથી વેસે લેવા ચાહે છે.
 ઇલાજ શું છે ? ખુન તેનું રેડવા સીવાય,
 ઉઠાવવો પડશે એક નવો કીનો આંચ.
 કહ્યું દારોગાને કે લાવ તેને તું,
 લડઈ કરતાં શીખવું જેથી એને હું.
 વાકેફ થયો સરદાર નવદર તુરત,
 સમજ્યો કે આવી પુગો છે વખત.
 મચાવતા સેપાહો તે શોરો પુકાર,
 આવ્યા શાહા નવદરની પાસે તેવાર.
 ખુલ્લાં સરથી ને પગથી તે બદ બખત,
 ને ખ્વારીથી તંબુમા ધર્યો તુરત.
 બાંધી બંધમાં તેની બાબુઓ ખાસ,
 તે જગ્યેથી લાવ્યા મગરમચ્છની પાસ.
 ઝખાં ખોલી દુરથી તેને ભેધ ચાર,
 કીધો ચાદ નેઆંગાંની કીનો તેવાર. ૪૯૬
 તે સદમ અને તુરથીજ ચાલ્યો પ્રથમ,
 દીલ આંખોથી શાહોની ખોહી શરમ.
 કહ્યું તું છે લાયક જે થાય બદી ચાર,
 એટલું ખોલી ગુસ્સાથી માંગી તલવાર.
 ને તાજદાર નવદરની કાપી ગરદન,
 નાખ્યું ખાકમા ખ્વારીથી તેનું તન.
 મિનોચહુર શાહાની જતી રહી નિશાન,
 કોલાહ તખ્તથી ખાલી પડ્યું ઇરાન.

બુલંદ હોશવાળા અરે દાંના નર,
 ન લોલની તું ઓઢીલે પુરી ચાદર.
 તાજે તખ્તે જોયાચ કંઈ તું જેવા ખાસ,
 વખત જાજે રેહશે ના એ કોઈની પાસ.
 પુગો તું જવા ચાહતો જગ્યાએ જે,
 મળી જે મુરાદો તું માંગતોતો તે.
 શું માજેચ સીયાહ ગમ લરી ખાક પાસ,
 ફરી એતો કરશે હાજતમંદ ખાસ.
 ખેંચી લાવ્યા કંચેદીને ખવારી દરમ્યાન,
 માંગ્યું તે વખત તેઓએ જીવતદાન.
 હુંનરમંદ અગ્રીરસે જોયું જે વાર,
 આવ્યો જોશ એક તેના દીલમા તે વાર. ૪૬૭
 તે આવ્યો માંગી લેવાને તેની પાસ,
 કીધી વાતો તે નાંમેવર સાથે ખાસ.
 ને બોલ્યો કે આં બેશુનાંહોના સર,
 થશે તનથી દુર શાહાના ફરમાને ગર.
 આટલા સરફરાજ પેહલવાંને સવાર,
 નથી જેમણાં બખ્તર નથી કોઈ હુથ્યાર.
 કંચેદીઓને મારવા નથી સાર કામ,
 શું ત્યાંજ નિચપણું ? જ્યાં બુલંદીનું ધામ.
 ઘટે નહીં દેવો તેમણાં જીવને આઝાબ,
 બાંધેલાજ હુવાલે મને કર શીતાબ.
 કરશ કંચેદ એક કોહમાં તેમણે જખર,
 હુશ્યાર ચોકીદારો મુકશ તેઓ પર.

રડી કુટી ફએદમાજ પાંમશે ગુઝર,
 ઉઠાવ હાથ ખુનથી ન ગુસ્સો તું કર.
 ઉલટ મીન્નતઝારી તેની જોઈ નિદાન,
 અખશ્યા તેની વાતે તેઓના જન.
 કહયું તેમણે 'સારી શહરમા મુંદામ,
 લાવો બેડી ખીલા ખવારીથી તમામ.
 પછી ચીન તુરકીનાં સરદારે ત્યાં,
 કીધાં ફઓજનાં દીલ કીનાં ભર્યાં જ્યાં. ૪૯૮
 કરી તેમ કુચની તથિયારી કીધી,
 અમીન ઘોડા નિચે છુપાવી દીધી.
 દેહીસ્તાંથી રએ તરફ ચાલ્યા તે વાર,
 પશેવ કાઢયો ઘોડાઓ દોડાવી ચાર.
 આવ્યો તુરાંથી ઇરાં અમીન તલક,
 સતા નિચે લાવ્યો તે સઘજો મુંલક.
 કોલાહ મુંકી પાદશાહી સરની ઉપર,
 બક્ષેસ કરવા ખોલ્યો દીનારોનો દર.
 થઇ બેઠો ઇરાં અમીનનો તે શાહ,
 જંગ ભર્યું સર કીધું દીલ કીનાંખવાહ.

નવદરનાં મરણથી ઝાલ અને રસ્તમનું વાકેફ
 થવું અને અક્રાસેયાખની લડધ માટે
 લશ્કર એકઠું કરવું.

મળી તુસ ગોસ્તહમને એવી અખર,
 સીયાહ તાજ શહનશાહી બન્યું અખર.

તે નામવરનું સર તેજ તલવારે ખાસ,
 કાપ્યું કુરતાથી થયું સઉ ખલાસ.
 તોડ્યા ખાલો નખથી પીખી મોંહ અપાર,
 ધરિનમાં થયો ગમ અલમનો પુકાર.
 સરદારોના સર પર પડી ધુળ ખાક.
 ખુન ભરી અશ્મે પોશાક ચાકચાક.
 કીધાં મોંઢાં તેઓએ આબુલેસ્તાન,
 શાહા માટેજ બોલતા ને શાહાનોજ અર્માન. ૪૯૯
 ગયા ઝાલ પાસે ભર્યા સોગ દર્દ,
 ચેહરા ખુન ભરેલા ને માંથામા ગર્દ.
 સખી રે! દીલેર હાથે શાહે નવદર,
 રે! જંગી માહ ઇન્સાફી રે તાજવર.
 ધરિનના નેગેહદાર અક્સર પનાહ,
 સરદાર તાજદારોના ગેતીના શાહ.
 ચઢે તાજ માટીનું તુજ સર ઉપર,
 અમીનથી ખુ શાહોનાં ખુનની અગર.
 ઉગશે ઘાસ પાનો એ ધર્તી અંદર,
 તે આફતાબની શર્મે નિચું રાખશે સર.
 કીનો દાદ માંગ્યેય રડી ઝરોઝર,
 આં ખુનથી પીદરના છીયે સોગવાર.
 નિશાન હતી જેથી ફરીદુનની ચાર,
 અમીન ઘોડાની નાલોની તાબેદાર.
 ધીકારથી શરમથી તેના તનથી સર,
 કાપ્યું નામી સરદારો સાથે અખર.

તો તેગુ ઉઠાવીશુ' ઝેહેરી આખદાર,
 કીનો લેશુ' દુશમનને કાપશુ' અપાર.
 ગર આસ્મા હમારા એવા સોગ પર,
 છે બેહતર બે વરસાવે ખુને મહર. ૫૦૦
 કરો લોહીથી આંખો તમારીખી તર,
 ખુશીના પોશાક તનથી ફેંકો મગર.
 પેહેડો તમે સરવે કીનાના બખતર,
 બુનો કીનો તાબે કરો સરખ સર.
 ઘટે નહીં કે શાહાના કીનાથી નઝર,
 ન રાખો પુર આંસુ ને દીલ તેઝતર.
 તે રડતીતી કુલ અંબુમન ઝારોઝાર,
 ભુજતા આંતશ પર ગોયા બેશુમાર.
 પોશાક તન ઉપર ઝાલે ફાયેં તમામ,
 ફસડઈ પડ્યો ખાક ઉપર રડ્યો મુંદામ.
 સોગદ લીધા દસ્તાંને કે રસ્તાખેઝ,
 ન મ્યાન થશે માહારી આં શમશીર તેઝ.
 માહારૂં જીન તે માહારૂં તખત થઈ જશે,
 ને નોંકદાર નેઝો શજર મુંજ થશે.
 ઘોડાની રેકાબ થશે માહારી જગાહ,
 થશે મેલી ટોખી એક સરની કોલાહ.
 કીનામા નથી કરવો ખવાખો આરામ,
 મુંજ આંખ જેવી નફૂં નથી કોઈ મુંદામ.
 હાવા સારી ગેતીના શાહાતુ' રવાંન,
 જળકાટ ભર્યું રેહેબે ખુઝગોં દરમ્યાંન ૫૦૧

જગ રોશન કરન:રો તમમાં ખરે,
 દીન, ફર્જનો જોશ પચેદા કરે.
 મચ્ચોત કાજે માદરથી લીધો જનમ,
 આંપણુ માટે એજ કયે' ગર્દનને 'ખમ.
 દીલેરો નિકળ્યા કીનો લેવા ગર,
 તો થઈ "સારી"ના સરદારોને ખખર.
 કે કુચ કીધી છે ધરિનીઓએ ચાર,
 દોડાવ્યા હુરેક ખાજુ સાંઢણી સવાર.
 કીધી ફચોજ એકઠી તેઓએ તમાંમ,
 અને સાથે છોડ્યા ખુશી ને આરામ.
 કીધી ઝાલેખી ફચોજ સઘળી તૈયાર,
 થયાં શાદ દીલ સરકરાઝોના ચાર.
 ટોળાં હતાં જ્યાં જ્યાં ઘોડાના ઝખર,
 કે સઘળાને લાવ્યો તે શેહેરની અંદર.
 આપવા માંડ્યાં તેણે દીરમને હથ્યાર,
 દિલેરોથી દુન્યાં કીધી શોર શાર.
 એ સમજી ઉડી ઉઘ ભુખ ને આરામ,
 અફ્રાસેયાખથી ડર ભર્યાં બન્યાં તમામ.
 મોકલ્યો પછી અગ્રીરસ પર પેગામ,
 કે અચ અફલમંદ સરદારે ને'ક નામ. ૫૦૨
 તુંજ કેહવાથી જીવ્યેચ હમ જગમાં દરેક,
 છીયે હમો બંદા તાહારા એકકેએક.
 તું જાણે છે દસ્તાં છે આખુલને ધામ,
 કરેચ શાહે ફાખુલથી ઝાઠવાણુ તમામ.

શું ખરજીન, શું કારન, લડાઈ મારનાર,
 શું ખરરાદ, શું કેશવાદ સેપાહ તોડનાર.
 એ હાથ લાંબો કરનારા જંગી છે સહી,
 ઇરાનને જવા દેશે હાથમાંથી નહી.
 કીનો લેવા નવદરનો ગુસ્સાથી ત્રાસ,
 તે વર્તાવશે આંખનાં પલકારામાં ખાસ.
 ફરી વળશે આસપાસ દીલેરો જેવાર,
 અંણી નેઝાની આંખે જલકાવશે ત્યાર.
 અફ્રાસેયાબ થશે જેથી આંકળો અખર,
 થશે તેનું દીલ ગુસ્સે હુમ કંચેદી પર.
 એક બેખતા માણવીના ટોળાંના સર,
 કે ધુળમા મેળવશે તે કોલાહ ખાતર.
 અગર સમજે રાસ્ત અઝીરસ અફલમંદ,
 ને ખોલાવે આંચ બધીવાંનોના બંદ.
 તો વિખાઈશું જગની આબુખાઝુ ખાસ,
 અને વાતો કરશું સરદારોની પાસ. ૫૦૩
 વખાણુખી હુમો કરશું અઈફ્રેની પાસ,
 અને કરશું યજદાંની પાસે સેપાસ.
 દીધો અફલમંદ અઝીરસે જવાબ,
 આં ચારો ન આવતો અફલમાં શીતાબ.
 એ કામે ઝાહર હુશમની થઈ જશે,
 ને ગુસ્સે પલીદ મદ્દનું સર થશે.
 કરીશ એથી ઉલટો ખીજો એક ઉપાય,
 કે જેથી મુંજ ભઈ કીનાં ભર્યો ન થાય.

બે જાલ કીનાં માટે થઈ આતુર જખર,
 કે લાવશે મુંજ સાંમે એક જંગી લશ્કર.
 ને લાવશે એ લશ્કર બે “સારી”ની પાસ,
 તો હું તમો સઉને સોંપીશ તેને ખાસ.
 ફરી જંગથી પાછો આંમુલ છોડી જઈશ,
 ને બદનાંમી સરવે મારે માથે લઈશ.
 તેની વાતોથી ખુર્જગાંને ધરિન,
 જમીન ઉંપર સર ખંભ કીધાં બેગુમાન.

દસ્તાનનું ધરાનનાં ખુર્જગોનાં કુએદ પડવાથી
 વાકેફ થવું અને કેશવાદને તેઓના છુટકારા
 માટે આંમુલ શેહેરમાં મોકળવું.

હોઆ તે પર કરવાથી પરવાર્યો જ્યાર,
 તો “સારી”થી કાસદ હોડાવ્યો તે વાર.
 આવી લાવ્યો સામનાં તે દસ્તાન પાસ,
 ને પયેગામ કહ્યો નામદારોનો ખાસ. ૫૦૪
 કે બક્ષેસ કીધીય દાવરે હુમ ઉપર,
 મહદગાર થયોય અગ્રીરસ પુર હુંનર.
 કુએલ એક કીધો છે હુમોએ જખુન,
 બધા બની એકમત ને આપ્યોય સખુન.
 ગર ધરિની નાંમદારોમાંથી બે નર,
 લડઈ કરે તે સાથે આવી અગર.

તો કુળવંત અગ્રીરસ મુંબારક કંદમ,
 તે ક્યોજ લઇ જશે આંમુલથી રચેની ગમ.
 કે જેથી આં અઝદહાનાં હાથે મુંદામ,
 રેહાઇ પાંમશે ઇન્સાનો જગના તમામ.
 કાસદ આઘ્યો પાસ ઝાબુલેસ્તાંનની,
 કીધી વાતો નઝદીક તે દસતાંનની.
 તો તેડયા બુઝર્ગો લડાયક તમામ,
 કહ્યો પહલવાંનોને તેમણે પયેગામ.
 કહ્યું તે પછી સહ મદદગારોને,
 કે જંગી ચિત્તાઓને નાંમદારોને.
 છે કોંણુ મસ્ત બાહદુર સખી દીલનો એ,
 થયું હોય સીયાહ દીલ જેનું જંગથી તે.
 તેઓનો ને જંગનો ખરીદદાર થાય,
 ખુરશીદ તક જેથી તેની ગર્દનખી બાય. ૫૦૫
 જેથી નામી સરદારોનો ટોળો એક,
 છુંટક પાંમે સાંકળ ને બંદથી દરેક.
 માર્યો હાથ કેશવાદે સીનાં પર જ્યાર,
 ને બોલ્યો છે હાથ, દાદ માટે તૈયાર.
 દોઆ દઇને બોલ્યો મુંબારક તે બાલ,
 મહીનાં વર્ષો છે ત્યાં સુધી રહે ખુશાલ.
 સેપાહ જંગી પહલવાંનોની સર બ સર,
 કે ઝાબુલથી આંમુલમાં ચાલી ઝખર.
 આગળ વધ્યો લશ્કરથી ગોરાઝે ખાસ,
 ખખર પોંહચી નેક અગ્રીરસની જો પાસ.

રાખ્યા “ સારીમાં ” સર્વે કુએદી તેવાર,
 વગાડી કર્નાય કુએજ ખેચી અપાર.
 મુંખારક કેશ્વાદ પોંહુચ્યો “ સારી ” જે વાર,
 આવી ગોયા ખીંદાંની ચાવી તે વાર.
 ખોલ્યા ખંદ પગમાંથી તેમણા સખત,
 ને લઈ તેમણે “ સારીથી ” કુર્યો તુરત.
 આખ્યો થોડો એકેક દરેકને નિદાન,
 ને ચાલ્યો તે આંમુલથી આબુલેસ્તાન.
 ખખર તેની સાંમનાં દસ્તાંને જો થઈ,
 કેશ્વાદ કુરેચ પાછો દખદખો લઈ. ૫૦૬
 તો ગંજ એક વેહેચ્યો કુલ લાચારને,
 પોશાક દીધો ખુશ ખખરી લાવનારને.
 કેશ્વાદ પોંહુચ્યો આબુલની નજદીક અગર,
 તેને જોઈને સામે ગયો આલેઝર.
 રડ્યો ખહુ વખત સર્વે કુએદીઓ પર,
 કારણ તે હતા સિંહની ચુંગાલ અંદર.
 શાહ નવદર નામવરને માટે ઝરૂર,
 રૂદન કીધું ખહુ નાંખી સર ઉપર ધુર.
 લાવ્યો તેમણે માયાથી શેહેરને દરમ્યાંન,
 સંનગાર્યા તેઓ માટે ફીમતી અયવાંન.
 હતા જેવી રીતે કે નવદરને વખત,
 વળી સાથે કેલાહ અને તાજો તખત.
 તેવાજ કીધા દસ્તાંને તેમણે ફરી,
 ખજાનાથી ભરપુર સેપાહ સઉ કરી.

અક્ષસેયાબનું અગ્રીરસને મારી નાંખવું.

આબ્યો અગ્રીરસ રચેમા આંમુલથી,
વાકેફ શાહ થયો તેના કામ કુલથી.
કહ્યું તેને એમ કે આં શું તે કીધું?
ને કાંય મધને એટ્યાથી ભેળી દીધું?
મેં નહીં કહેલું કે આં પુરાઓને માર,
જીવાડવા તેઓને નથી સજાવાર. ૫૦૭

અફલ નથી હોતી દીલેરોને સર,
તેનો મર્તબો તો છે જંગની અંદર.

અફલમંદ બનવું થઈ સાલારે જંગ,
કારણ મળતું ડાહ્યણ નથી કીના સંગ.

અક્ષસેયાબને તેણે દીધો જવાબ,
કે શર્માવું જોઈયે છે તુને શીતાબ.

ઈજા દેવા તુજમા હોય શક્તિ જેવાર,
તો રબથી ડરી ના બદી કરતો ચાર.

તું સમ જોયા તાજો કંમરબંદે કંઈ.
પણ હરગેજ રહ્યાં નહીં તે કોઈનાંખી થઈ.

ઈન્સાફી અગર તું થશે નાંમેવર,
તો આવશે મુંરાહ તાહારાં કામેની બર.

ઈન્સાફ સારાં નરસાંનો કરવો અગર,
એ છે ડાહ્યણ સનમુખ સૌથી બેહતર.

પલીદ દેવથી બચવાનો રસ્તો મગર,
પડશે તાહારાં નેક કામે તુને નજર.

નાનાંઓની નજદીક કે મોટાંની પાસ,
 રાજ જગતું રદ દે ને કીડીને ત્રાસ.
 ખુરદ માટે દસ્તે ફલક છે અખર,
 ને હોય કંઈબી ડાહ્યપણુ તો ને'કી તું કર. ૫૦૮
 ને'કી કરશે તો આવશે ને'કીબી પાસ,
 બદીનો તો બદલો બદીથી છે ખાસ.
 સુખન એવા સમજીને અફ્રાસેયાબ,
 ન જોઈ શક્યો સાંમો ન દીધો જવાબ.
 છે એક તુંદી ભર્યો તો એક અફલવર,
 લાયક કેમ ગણાય અફલ દેવોને સર.
 થયો ગુસ્સે મસ્ત હાથી જેવો સરદાર,
 જવાબમા લીધી હાથ શમશીર તેવાર.
 કીધા ભઈની કંમરનાં ટુકડાઓ બે,
 નાંલાયક કેવો બેવફા મદ તે.

આલનું અફ્રાસેયાબની લડાઈમાં જવું અને
 જવને પાદશાહ બનાવવું.

તે નાંમવર અગ્રીરસનાં કાંમની અગર,
 થઈ સાંમેસવારનાં તે આલને ખખર.
 બોલ્યો ત્યારે તે હવે એનું આં બખત,
 સીયાહ થશે ઊજ્જડ થશે તેનું તખત.
 તે બાદ કરવા તૈયારી એક થોડી વાર,
 થોડ્યો કે સળવે સેપાહો તૈયાર.

નગારાંઓ ખાંધ્યાં વગાડી કનાંય,
 ગોઠવ્યું લશ્કર તેજ આંખોથી આંચ.
 દર્યાથી દર્યા સુધી મરદો અખર,
 જમી ધૂળ સુરજ ચંદ્રનાં મુખ ઉપર. ૫૦૯
 પારસ તરફ મોંહ કીધું સરદારે ગર,
 ચાલ્યો ગુસ્સે થઈ દીલ કરી કીનાવર.
 ખખર એ અક્રાસેયાબે સમજી લીધી,
 કે હસ્તાં દીલેરે શું ગોઠવણ કીધી.
 તો રએનાં મયેદાંન તર્ફ લાવ્યો લશ્કર,
 ઉભો સફ સમારી તે થઈને અખર.
 તલાયાઓ રાત દીવસ કરતા લડઈ,
 ગોચા કે આં ગેતી એકજ રંગ થઈ.
 માર્યાં કંઈ ગયાં માણસો બેહુ મેર,
 ઘણાએક નામદારો ને કંઈ દીલેર.
 થયા એમ કરતાં બે હુકતા પસાર,
 ગયા થાકી ખ્યાદા ને ઘોડે સવાર.
 મધરાત સુધી બેઠો તે જાલ એકવાર,
 કીધી વાતો અક્રાસેયાબની અપાર.
 લડાયક પોતાનાં તે નાંમદારો સાથ,
 પોતાના દીલેરો મદદગારો સાથ.
 તે બોલ્યો કે હર વખત પહુલવાંનો ચાર,
 બુલંદ બખત ને બુદ્ધી રાખેચ અપાર.
 એક શાહ બેઠયેચ આંખણને શાહી અવલાદ,
 જેને હોય વિટેલા બનાવોની ચાદ. ૫૧૦

સેપાહોનું કામ ગોયા કીશ્તી છે સખ્ત,
 પવન સઢ જેને માટે છે શાહાનું તખ્ત.
 હુતે ગસ્તહમ તુસમાં શાહી પ્રકાસ,
 તો ફરોજ અને પહલવાનો છે આપણી પાસ.
 પણ ડાહપણ જે માંણસમા જે નહીં જણાય,
 ખુઝર્ગોના તખ્તને તે લાયક ન થાય.
 નથી લાયક એવોતો તાજ અને તખ્ત,
 શહા જેઠએય આંપણે એક ખીદાર બખ્ત.
 જે હોય નુર જેના ઉપર કે ખુદાઈ,
 પ્રકાશીત હોય જેના સુખનથી દાંનાઈ.
 પેહલવ શેહરથી દાંનાઓ તેડયા તમામ,
 તકરાર કીધી એ વાત ઉપર ક'ઈ મુદ્દામ.
 કીધી ફરીદુનની અવલાદમા તપાસ,
 ખુલંદ તખ્ત લાયકનાં એક શાહાની ખાસ.
 ન જોયો તેં હુમાયુનાં ઝવની વગર,
 દાંનાઈ જેમાં પહલવાની ને શાહી બર.
 કે કારન ને દાંના મરજખાંન સંગ,
 ગયા કુલ દીલેરો ને પહલવાંન સંગ.
 વધાંમણી ગયા એક લઈ ઝવની પાસ,
 નવું તુજથી તાજે ફરીદુન છે ખાસ. ૫૧૧
 આં સરદાર દસ્તાં ને લશ્કર તમામ,
 ગણેય આં જગા લાયક તું ને મુદ્દામ.
 હુતી ખીના નવદરની તે પુરી થઈ,
 હુવે વાત ઝવની સમજ ધ્યાન દઈ.

અવ.

અવની પાઠશાહી પાંચ વષ હતી જાલનું અવને
તખ્ત ઉપર બેસાડવું અને ધરાંન ને
તુરાનનાં ભાગ કરવા અને અવનું
મરણ પામવું.

મુંબારક દીવસનાં તે અવ નેંક બખ્ત,
કે આવ્યો ને બેઠો બુલંદ પેલાં તખ્ત,
તો આંશીષ તેની શાહી ઉપર દીધા,
વધાવાળી તે ઉપર શાહી કીધા.
તેના શાહુ થવા પર દોઆ દેતો જાલ,
બેઠો તખ્ત ઉપર તે અવ પાંચ સાલ.
તે ઝઘ્ઘ મહે પોતાની શાહી દરમ્યાન,
કીધી દાદ નેંકીથી તાઝી જહાન.
ને દુર રાખ્યું લશ્કર બુરાં કારથી
કારણ તે બીહતો પાક દાદારથી.
ના મારવા કે ધરવા દીધા કોઈને સહી,
તે બાદ કાપાકાપી જણઈ કંઈ નહી.

થયું એમ દુકાળ પડ્યો ગેતી અંદર,
 સુકઈ ગયાં ખાક અને ઘાસો અખર.
 ન પડતાં આંકાશેથી પાંણી કે ઠાર,
 દીરંમથી વેચાતી રોટીઓ અપાર. ૫૧૨
 કે એમ પાંચ મહીનાં બે લશ્કર મુંદામ,
 પડ્યા એક બીજા સેપાહ સાંભા તમામ.
 કે જંગ કરતા દર રોજ તેવો બેશુમાન,
 સરદારો ને પેહેલવાંનેની રીત સમાન.
 દુકાળે કીધા તેમણે બહુ નિરાધાર,
 ઢીલા કીધા લશ્કરનાં સાંધા અપાર.
 એકકી વખતે સઉ કોઇએ ખોલી અખાન,
 કરણી માંફક દુઃખ દે છે બુર આસ્માન.
 ઘભરાયાં હવે બેહુ લશ્કરો ખાસ,
 મોકલ્યો પેગામચી તુરત ઝવની પાસ.
 આંપણ, કાજે ત્રણ પાંચની ગેતીમાં આય,
 ન આંચું ગમો દર્દ મેહનત સીવાય.
 તું આવ માટે આંપણ વેંહચી લઇએ દેશ,
 ને એક બીજા રહીએ મળીને હંમેશ.
 ક્યાં જંગથી સર નાંમદારોનાં સખત,
 દુકાળ માટે ઢીલનો હતો નાં તે વખત.
 આવ્યા બેહુ તરફથી એવી વાત ઉપર,
 કે કાઢવો જુનો કીનો દીલથી અખર.
 મુંલક વેંહચે દાદો રેવાઝો મીસાલ,
 કે ગઈ શુઝરીને યાદ કરીયે ન હાલ. ૫૧૩

તેઓ વચ્ચે વાતો એવી થઈ જે વાર,
 ઇરાંન ને તુરાંનનાં બુઝર્ગો તે વાર.
 સાથે મળીં ખેડા ને ખોલ્યા સહી,
 કે એકકથી કીનો ફરેખ કરશું નહી.
 આં જૈહુનથી લઈ તુર્કસ્તાં સુધી ચાર,
 ને દુર તથા નઝદીકનો સઘળો વિસ્તાર.
 તથા આંગળ ચાલતાં તે ચીન ને ખુતન,
 સુધી શાહી બક્ષી તેઓને તદન.
 અને મરઝીથી મુંદકે ખર્ગાહ ઉપર,
 થી હાથને ઉઠાવ્યો આલે સર બ સર.
 ને થઈ તુરકીઓની સરહદ મુકરર,
 લીધાં વેહચી તાજે કોલાહ સર બસર.
 સેપાહુ ઝવે ફેરવી પારસને દરમ્યાંન,
 છતાં અઘરૂં પોતે જવાં કીધી જહાંન.
 ફર્યો આબુલેસ્તાં ફરી આલેઝર,
 લીધો મુંદક સઉ સઉએ કબજા અંદર.
 પાછું ફર્યું તુરાંની લશ્કર ખચીત,
 બની કીનો, હથ્યારો; જંગથી નચીત.
 ફર્યાં પાછા એક બીજાં લશ્કર જે વાર,
 મેહેરો માહનાં ખાવીંદનાં હુકમે તે વાર. ૫૧૪
 ભરાયા કોહ વિજળી, ગરજનાંથી ખાસ,
 આવ્યાં ધર્તિમાં પાછાં રંગ, રૂપ, ને વાસ.
 જવાંન ગેતી થઇ નવેસરથી અરૂર,
 તલાવ વેહતાં જળથી થયા ખાગ પુર.

ન ચિત્તાનો માંણસમા આવે ખવાસ,
 દુકાળ રંજ તે પર ન નાંખે આંકાસ.
 ઝવે ભરી મહેફીલ બુઝર્ગોની ખાસ,
 નવેસરથી દાવરની કીધી સેપાસ.
 દુકાળ ખાદ પાછો સુકાળ થયો ખાસ,
 હતી જેની કળ જગ સરજનાંર પાસ.
 જશન સઉએ કરવા માંડ્યાં ઠારો ઠાર,
 કીધો દુર દીલથી કીનો ને ધીકાર.
 ગુઝર્યાં જેને એ રીતે પાંચ સાલ,
 ન તેટલાં જોયો કોઇખી રંજો મલાલ.
 પણુ ગેતી તો ઇન્સાફથી ધરમજ ગમ,
 ને ચાહયું પડે સિંહનાં પંજમા જમ.
 થયો ઝવ હવે છેઆસીનાં સાલનો,
 કમચિો સરદાર સુર્ય મીસાલનો.
 થયું સુસ્ત બખતે ઇરાંની ઝખર,
 કે પાંચેો ઝવ ઇન્સાફી પાદશાહ ગુઝર. ૫૧૫

ગર્શાસ્પ.

કેશાસ્પની પાદશાહી નવ વર્ષ હતી કેશાસ્પનું
તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેનું મરણ
પાંમવું તથા અક્રાસેયાબનું ધરાંન
ઉપર પાધું ચઢી આવવું.

પ્રતાપી હતો તેનો બેટો મુંદામ,
કેશાસ્પ જેનાં બાપે રાખ્યુંતું નામ.
તે આવ્યો અને બેટો તખ્ત ઉપર,
અને શાહી કોલાહ મુંકી તેને સર.
જગા તખ્ત પર બાપની તે લીધી,
રેંનક દબદબા સાથે શાહી કીધી.
મરણ પાંમ્યો ઝવ તુકેનિ થઈ ખબર,
પ્રથમ જેવું પડ્યુંચ તખ્ત શાહ વગર.
અક્રાસેયાબ આવ્યો રચેનાં ખાર પાસ,
મુંલક સોંપી નદી ઓલંગીને ખાસ.
પણ કોઈબી ન લાવ્યું પશંગથી ખબર,
જેનું દીલ હતું ગુસ્સે કીનામાં સર.
મુંવાં દીલનો તાબે તખ્તથી હતો,
અગ્રીરસનાં ગમથી દરદમંદ થતો.

પશંગ તેને મોંઢું ન દેતો લગાર,
 કાળી પડવા દીધી તેણે આબદાર.
 મોકલ્યા તેણે ફાસીદો તેની પાસ,
 ક'ઈ સાલો ને માહ દીધું મોંઢું ન ખાસ.
 તે બોલ્યો હતો તખ્તનો ગર વિચાર,
 તો લાયક હતો અગ્રીરસ જેવો ચાર. ૫૧૬
 તુંતો ભાઈનુંજ ખુન કરવાને ધાએચ,
 ને મરઘીનાં બચ્ચાંથીતો નાંહસી જાએચ.
 મોકળ્યો તુને લડવા શત્રુની સંગ,
 પણ કીધો દીવસ ભાઈ પર તુંએ તંગ.
 હંમેશ સુધી રહેશે ન તાહારેથી કામ,
 દીદાર સાંમે મારાં ન આવતો મુંદામ.
 વખત ગીયો એ રીતે એ વાત ઉપર,
 કીનાનું ફળ લાગું બલાને શજર.
 ફેલઈ ગઈ ખબર સઉને કાંને તે વખત,
 કે પડ્યું છે ખાલી શહનશાહી તખ્ત.
 પેગામ આવ્યો ગોયા કે પત્થર ઝખર,
 દેલાવર પશંગથી અફ્રાસેયાબ પર.
 જૈહુન પાર ઉતરીને લઈ જા લશ્કર,
 ન થાય એમ રહે તું, બીજો તખ્ત પર.
 અફ્રાસેયાબે ફર્યોજ એક સંનગારી ખાસ,
 જૈહુનથી સેપંબબી મયેદાંન પાસ.
 ઝમીન થઈ ગઈ ગોયા ફતું આંસ્માન,
 વરસ્તા જીવ, હીંદી તલવારો દરમ્યાન.

વરસ નવ પછી ફર્યોજ આં નાંમવર,
 આવી લડવા ધરપચ મચાવી ઝખર. ૫૧૭
 એકાએક ખખર થઈ ધરાંમા જેવાર,
 કે આવે છે તખ્તે ખુલદનો લેનાર.
 જે સાલ પાંચેા ઝવનો કેશરિય ગુઝર,
 ફરીવળી આંકત ફરી ગેતી પર.

ધરાંન ઉપર અક્રસેયાખનાં આવવાથી ઝાલનુ
 વાકેઝ થવું અને રસતમનું ખાપ પાસેથી
 ઘોડો અને લડાઈના હથ્યાર માગવાં.

પડ્યું ખાલી શાહીથી ધરાંનનું તખ્ત,
 જણાયો નહીં કોઈનેખી સારો વખત.
 ગલી મોહડલા આવ્યા જોશ અંદર અપાર,
 ધરાનમાંથી ઉઠી રહ્યો ખહુ પોકાર.
 કે આખુલ તરફ તે ગયા સર્વે ચાર,
 મચી સારી ગેતીમા ગડબડ અપાર.
 કહ્યા ઝાલને એવા કડવા સખુન,
 કે છે તાહારો વહીવટ અતીશય ઝખુન.
 સાંમ ખાદ પહલવાં થયો છે તું નેક,
 દીવસ નાં, ખુશીનો હમે જોયો એક.
 ગુઝર પાંચેા ઝવ ને થયો બેટો શાહ,
 હતા હાથ બદીથી ખુરાના કોતાહ.

ગુઝર્યોચ જહાંજેય કેશરિય શાહ,
 બની શાહ વગર ગેતી, બેસર સેપાહ.
 જૈહુનથી પસાર થયુંચ લશ્કર તમામ,
 કે આફતાબખી દુન્યાંથી છુપ્યોચ મુંદામ. ૫૧૮
 તું કર ચારો તેનો હોય જાણતો અગર,
 કારણ પાસે સરદાર આવ્યોચ મગર.
 સરદારોની પાસે બોલ્યો અલેઝર,
 કે મરદી પર ન્યારથી મેં બાંધીચ કંમર.
 ચઢ્યો નથી મુંજ જેવો ઝીન પર સવાર,
 મુંજ તેગેા ગુરઝનો નથી જીલ્યો ભાર.
 હતો પગ હું મુંકતો જે જગ્યે મુંદામ,
 ત્યાં કુંમચી થઈ પડતી સેપાહની લગામ.
 કીધીચ જંગ એક સરખી રાતો દીવસ,
 બુઢાપાથી ડરતો રહ્યો છું હું બસ.
 બે પગનાં કુવતથી જવાંનીને દન,
 હું કુદતો હતો ગોચા કુંકતો પવન.
 પીઠ પેહેલવાંની થઈ છે વાંકી મગર
 નથી તાબ ફાબુલી ધરવા ખંનજર.
 તો પણ હું કડ છું તે રખના શુકર,
 કે શાખ એક મુંબારક ઉગી છે ઝખર.
 જે સર આંસમાં સુધી લઈ જાય છે,
 મદીમાં પણ જોશો, કે કેમ થાય છે.
 થયોચ સીધાં સર્વ જેવો રૂસ્તમ આજ,
 મોહટઈનું ઘટે છે હવે જેને તાજ. ૫૧૯

જોઈએય તેને ઘોડો એક જંગી ઝખર,
 નથી કેઈ આં અરખી ઘોડાઓ અંદર.
 હું શોધું છું ઘોડો એક પીલતન મીસાલ,
 જ્યાં ટોળાં છે ત્યાંથી મંગાઉછું હું હાલ.
 હું એ વાત રૂસતમને પુછીશ મુઠાંમ,
 કે એક મત તું થાય છે એ કામે તમામ ?
 કીનો લેશે આદશમનાં તુખમ ઉપર ?
 કબુલ તું કરેય રાસ્ત દીલથી અગર.
 તેને કેહેવે શેહરે ધરાંના તમામ,
 થયાં રોશન ચેહેરેનાં ખુશદીલ મુંદામ.
 હરેક તરફ દોડાવી સાંઢણી દોડનાર,
 ને જંગી સવારોને આંખ્યાં હુશ્યાર.
 રૂસતમને કહ્યું કે ઓ પીલતન પેહુલવાંન,
 તું છે 'ખાલાસર અંજુમનને દરમ્યાંન.
 આવી પડ્યું છે એક મુશ્કીલનું કામ,
 જેથી ઘટશે ખાબો ખુશી ને આંરામ.
 વખત તાહરો જંગનો નથી અયે પીસર,
 કરૂ શું ? નથી વખત મહેશીલનો ગર.
 હજુર હોટોથી આવે છે દુધનો વાસ,
 ખુશી લાડનો છે વખત દીલને ખાસ. ૫૨૦
 કેવી રીતે મોકળું જંગ મયેદાંને ખાસ,
 ગુસ્સો કીનાં ભયાં તે સિંહોની પાસ.
 તું શું કેહેય ? શું ધારેય ? શું આપેય જવાબ ?
 તું સાથ હોજો દાંનઈ ને નેંકી શીતાબ.

જવાબ ત્યારે રૂસ્તમે દીધો મગર,
 કે અયે નાંમજેય સાલારે નાંમેવર.
 કે જે કંઈ કીધુંય મેં તું ભુલ્યો છે તે,
 દીલેરી દેખાડીય અંબુમનમાં જે.
 સેપંદ પાહાડ અને મસ્ત હાથીનાં બેયાન,
 થી, ધારૂય કે વાકેફ તું હોશે પેહેલવાન
 પશંગનાં પીસરથી ડર હું અગર,
 ન રહે માહારી 'બુ, રંગ, જગની અંદર.
 વખત વળગી પડવા, ને જંગનો છે સખ્ત,
 નથી શર્મનો, નાહાસવાનો, આં વખત.
 વિકાળ સિંહ પછાડવા છે મર્દોનું કામ,
 જંગ કરવા કીર્તિ મેળવવા તમામ.
 એથીજ ઓરતોનાં બુલંદ નથી નામ,
 કે ખાવું ને સુવુંજ છે તેઓનું કામ.
 કહયું જાલે તેને અયે બાહદુર જવાંન,
 નાંમીઓનાં સર 'હાંમીએ પહલવાંન. ૫૨૧
 સેપંદ કોહની હાથી સુફેદની વધઈ,
 આપી માંહર દિલ ખુશ કીધુંય તેં સવઈ.
 પણ તે જંગ તો સેહેલી હતી સર બ સર,
 તે વાતે ન ડરતો હતો હું મગર.
 પણ અક્રાસેયાબનાં શીતરથી શીતાબ,
 નથી આવતો મુંજને સીયાહ રાતે ખાબ.
 તુને કેમ હું મોકળું તેની સાંમે આહ !
 કારણકે તે બાહદુર લડાયક છે શાહ.

તાહરો વખત મહેફીલ, ને ગાયણ શરાબ,
 દીલેરોની કીર્તિ સમજવી શીતાબ.
 ન કે જંગ, નાંમોશી; જગડા, સંગીન,
 યા માહ સુધી પોહ્યાડવી 'ગદે' ઝમીન.
 કહ્યું રસતમે કે ઓ દસ્તાને સામ,
 નથી ખુશ થનાર મદ હું પીને જામ.
 કે ગરદન આં એવી ને ઝોરાવર હાથ,
 ઘટે નહીં ઉછેરવા તેને નાંઝ સાથ.
 કીનાનું હોય મયેદાન યા જંગ સખત,
 છે રખ યાર માંહારો ખુલદ માંહાર બખત.
 કે ચીલ્લો હું ચાંચીનો ખેંચું જે વખત,
 'તરકશથી સેતારા પડે નિચે સખત. પરર
 તું જોશે કે જંગમા હું આવું છું કેમ;
 જ્યાં ખુન વડે તે સફ અંદર જાવું છું કેમ !
 હું હાથમાં એક 'વાદળ જવશ લઈ અખુન,
 જે રંગમાં છે પાણી પણ વસવિચ ખુન.
 આંતશ તેના જોહરથી નિકળેચ અખર,
 દેમાંગ છુટેચ હાથીનું, આં તેનું 'સર.
 જો બખતરને પેહેડુ છું હું બેગુમાન,
 તો ધુજે છે તીરના થેલાથી જહાન.
 જે ઘોડો મુંજ ગુર્જોનાં અખમો શીતાબ,
 ને રાખે છાતી બાહુ ગરદનની તાબ.
 ડરે નહીં જે ગાડાં હથ્થારોથી પુર,
 હોશ્યાર, નિગેહબાંની જેને ના અર.

બેઠયેચ ઘોડો એક એવો કોહો બુલંદ,
 ધરૂ જેને વળમાં હું નાંખી કૂમંદ.
 કે ઝેર સામે જંગમાં લાવી શકે તાબ,
 નાં દીલની વેળાએ બને જે શીતાબ.
 ફેરવુચ જ્યારે લાલાને હું સરે જંગ,
 તો ખુનથી દીલ પત્યરનું; પકડે છે રંગ.
 ચાહુચ ગુર્જ એક કોહના ટુકડા સમાન,
 ગર આવે મુજ સાંમે સેપાહે તુરાન. પર૩
 તો તે ગુર્જે સર તેમણાં છુંદ હું ખાસ,
 કે જંગ કરવા આવે ના કોઈ માહારી પાસ.
 તોડું જેથી હાથીની પીઠને ખુશાલ,
 વેહેતી કરૂં ખુનની નદી નીઘલ મીસાલ.
 હું બખ્તર એક ચાહું છું બખ્તેબયાંન,
 ન પોંહયે જેને આખો આંતશથી અયાંન.
 ન થાય જેમાં તીર યા કે નેઝો પસાર,
 કરે કામ કોઈ અખમ તેપર ન યાર.
 કરશ જંગ લડઘગાહમાં લશ્કર વગર,
 પડશે ખુન વાદળથી જંગમાં અખર.
 ન ટકશે કોઈ મુજ તીર સાંમે લગાર,
 કે છે જે લોખંડથી થનારા પસાર.
 કરશ બીન સેપાહ સર્વે મુલકોને યાર,
 મુજ લાલો થશે ફરતા માંહાથી પસાર.
 લડશ ચિત્તાની રાહ રસમની મીસાલ,
 નિંચાં સર કરશ મગરૂરોનાં તતકાલ.

ખુશી એટલો બન્યો તે વાતે પેહેલવાંન,
 ગાયા તેને અર્પણ કરી દેશે જાન.
 દીધો સાંભનાં હસ્તાંને એ ઉત્તર,
 કે અયે જા'ભો આંરામથી થઈ ગયેલા તર. ૫૨૪
 હું તું પાસે લાઉંચ, ગુર્જે સાંમેસવાર,
 છે મુંજ પાસે જે ગેતીનો યાદગાર.
 જે ગુર્જે પોંહ્યાડ્યું તે હાથીને જ્યાંન,
 હંમેશાં તું જીવતો રહેજે પેહેલવાંન.
 કર્માવ્યું તેણે ગુર્જે સાંમેસવાર,
 કીધી જેથી જંગ માજંદરાંમા અપાર.
 લાવો નાંમેવર આં દીલેરની, તે પાસ,
 જેથી મરજે દુશમન કાઢે બાહાર ખાસ.
 તે છે જંગી કેશસ્પથી યાદગાર,
 પેઢી દર પેઢી તક છે સાંમેસવાર.
 વડીલનો ગુરજ જોયો તેં હેમતને ન્યાર,
 બે લબ કીધા હસ્તા થયો ખુશ તેવાર.
 દોઝા કીધી એક ઝાલેઝરની ઉપર,
 કે અયે પહલવાંને જહાં સર બ સર.
 ચાહુંચ ઘોડો એક મુંજ ગુરજનો અપાર,
 જળકાટ દબદબા સાથે ઉંચકે જે ભાર.
 સદાર પડ્યો ખ્યાલમાં તેની વાતે યાર,
 કહ્યું મેહેર રબની તું પર રહો અપાર.

રૂસ્તમનું રખશને પકડવું અને અફ્રાસેયાખની
લડધ માટે લશ્કર લઇ જવું.

હતાં ટોળાં ઘોડાનાં આબુલેસ્તાંન,
મંગાવ્યાં, હતાં જેટલાં કાબુલેસ્તાંન. પરપ
દેખાડ્યાં તે રૂસ્તમને લાવી તમામ,
હતા છાપ શાહી, તે કેહેતા મુંદામ.
જે ઘોડો કે રૂસ્તમ લઇ પોતાની પાસ,
ફેરવતો તેની પીઠ ઉપર હાથ ખાસ.
તેની પીઠ તેનાં ઓરે વાંકી થતી,
ઝમીનથી તેનું પેટ લાગતું અતી.
એમ કરતાં કરતાં તે ઠાક્યો અપાર,
કે રંગ રંગનાં ટોળાં થતાંતાં પસાર.
ભુરા રંગની માંદી એક થઈ ત્યાં પસાર,
છાતી જેની સિંહ પગો નાંના અપાર.
એ કાંનો એ ખજરો તીક્ષ્ણ ઝખર,
ભરી છાતી ગરદન ને પતળી કંમર.
પુઠે તેટલોજ ઉંચો વછેરોળી એક,
તેટલીજ પોહળી છાતી ને થાપા દરેક.
આંખ કાળી, રંગ ભુરો, ને વાંકી દુમ,
ઝખુન ખાસીયત, તુંદ ફઝોલાદી 'સુમ.
શરીર એકથી બીજે છેડે બુટ્ટાદાર,
જેમ કેસર પર લાલ પુલનાં દાગો અપાર.

શું પાણી યાકે શું ઝમીન પર જતો,
 મેહરે માહાથી તેજે રાત ને દીન હતો. ૫૨૬
 કીડીનાં પગો કાળી સકળાત ઉપર,
 બે ફરસંગથી જોતો સીયાહ રાતે નર.
 તે ઉચ્છમાં સાંઢણી, ને હાથીનું બર,
 દીલેરીમાં સિંહ ને ગોયા કોહ ઝખર.
 તે માંદીને રૂસતમે જોઈ જે વાર,
 વછેરો જોયો હાથી તનનો તે વાર.
 દીધો વાંક ક્યાંની કમંદને અપાર,
 કે અટકાવે દોડતો વછેરાને ચાર.
 કેહવા લાગ્યો રૂસતમને અંધક ચર્વેદાર.
 ન ધર તું પરાયા ઘોડાને સરદાર.
 પુછ્યું રૂસતમે ઘોડો કોણનો છે આંચ,
 કારણ છાપ નહીં તેની જાંજે જણાંચ.
 એનો છાપ નાં જો, દીધો એમ ઉત્તર,
 બોલાય છે એ માટે તો કંઈએક મગર.
 ભુરા રંગનો રખશ એને કહીએછે ખાસ,
 ખુબીમાં છે આખ, આંતીશનો છે પ્રકાસ.
 થશે કોણ ધણી એનો, જાણતા ન બસ,
 હમો કહીએચ એને રૂસતમનો રખસ.
 ત્રણ થયાં છે જીનમાં નાંખ્યાને સાલ,
 બુઝર્ગોની આંખે ખુચે છે એ હાલ. ૫૨૭
 બુવેચ એની માંદર સવારની કમંદ,
 તેવીજ થાય છે સિંહ જેવી સાંમી બુલંદ.

નથી જાણતા કંઈથી ઓ જહાં પહોંચવાન,
 કે શું છે એનો લેલ છુપ્યો નિદાન.
 તું અયે મહા દાંના એથી દુર જા,
 એવી રીતનાં અર્જુનહાની સાંભો ન થા.
 કે લડવા પર આવેચ આં માંદી મુદામ,
 ચીરેચ સિંહનું દીલ અને ચિત્તાનું ચામ.
 આં વાત જ્યારે રૂસતમ જો સમજી રહ્યો,
 તો વાતો તે અંધ નરની જાણી ગયો.
 પછી ફેંકી રૂસતમે શાહી કમંદ,
 કીધું જેમાં સર 'અસ્પ' ભુરાનું બંદ.
 એ જોઇ મસ્ત સિંહ જેવી દોડી માંદર,
 ને ચાહાતી કે કરડે તેનું દાંતે સર.
 પુકાર્યો રૂસતમ મસ્ત સિંહની મીસાલ,
 કરી ગઈ અવાજે તે માંદી તતકાલ.
 મારી મુકકી એક તેને ગરદનને સર,
 પડી જેથી ધુજતાં તને ભોંય ઉપર.
 તે ઉછળી ને થઈ ઉભી ઘભરાટે ખાસ,
 તુરત પાછી દોડી તે ટોળાંઓ પાસ. પરંતુ
 ઉભો ઠેરવી પગ રૂસતમે ઓરેમંદ,
 ખેંચી અખમ કરનારી અયાદા કમંદ.
 કરી ઝોર ફેરવ્યો પોતાનો દસ્ત,
 ને એક હાથે ઠોકી તેની પીઠ મસ્ત.
 ન પીઠ કીધી વાંકી અરાખી અહીં,
 તે વાતે તેને મન હતું કંઈ નહીં.

બોલ્યો દીલથી મુંજ લાયક છે આં તમામ,
 કરશ હવે કંઈબી મુંજ હાથોથી કામ.
 પવાન માંફક પીઠ ઉપર બન્યો સવાર,
 બની તેજ દોડ્યો ને ગુલરંગ અપાર.
 ચરવેદારને પુછ્યું શુ અઝદહાતું દામ ?
 કીમત એની કોણ કરી શકશે મુંદામ ?
 જવાબ દીધો કે તું હોય રૂસતમ અગર,
 તો જા બેસી, ઇરાંનને આબાદ કર.
 કીમત એની છે એજ આંખું ઇરાન,
 કરશે એની સ્વારીથી રોશન જહાન.
 હસ્તે હોટ રૂસતમનાં પરવાણાં સમ,
 કહ્યું રબથી નેંકી છે હક દમ બ દમ.
 ને જીન કસ્યું તેણે તે ગુલરંગ ઉપર,
 કીના અને જંગથી ગરમ કીધું સર-પરદ
 લગામ મુંકી દીલી કીધી તેજ તંગ,
 બેયું તેમાં છે કંઈ હીમત, ઝેર, રંગ.
 ગોરજ કોલાહ બખ્તરનો ઉંચકે છે ભાર,
 છે પીલતન ને ગરદન, બાજુ, ઝેરદાર.
 એવો ઘોડો આવ્યો તેને હાથ ખાસ,
 તો એક બારગી ગમથી કીધું દીલ બલાસ.
 'સેપદ બાળતો હર રાતે ગુલરંગની પાસ,
 તેને હર બલાથી બચાવાને ખાસ.
 તેની ડાલી જમણી ગો જાદુ થતું,
 લડખમાં હરણ ગોચા જીવતું હતું.

નરમ મોંહ, ને કંક્ર નાંખતો, જાંણતો, લગામ,
 કદમ લરતો, ગોલ થાપા, ચાલાક તમામ.
 આલેઝરનું દીલ બન્યું ખુશનુંમાં ખાહાર,
 નવા રખશથી, ને મુંબારક સવાર.
 ખોલ્યો દર ખાંનાનો વેંહુચ્યા દીનાર,
 કીધો નહીં તેણે આજ કાલનો વિચાર.
 મોહરો, હાથીપર મુકેલી જાંમ અંદર,
 નાંખ્યો થયો આવાજ કંઈ માંધલો પર.
 કર્નાય સંગ નગારાંના આવાજો સખત,
 તથા હીંદી ઘંટો અને હાથી મસ્ત. ૫૩૦
 થી ઝાબુલમાં વરસી ક્યાંમત તે વાર,
 ઉઠો મુંરદાં? કીધો જમીને પુકાર.
 ઝાબુલથી સેપાહ થઈ રવાના તમામ,
 સિંહ માફક હાથ લોહીથી ધોયલા મુંદામ.
 હરોલમાં હતો રૂસતમે પહલવાન,
 દીલેર દાંનાંઓ પીઠ પાછળ નિદાન.
 તે લશ્કરથી પુર નાંલાં, જંગલ, મયેંદાન,
 જગા રહી નાં કાગોને ઉડવા નિદાન.
 જગેજગ નગારાં ઠોકાતાં ઝંખર,
 દેખાતાં નાં દુન્યાનાં પગો કે સર.
 ફસલ પુલો ખીલવાની વેળા ઝંખર,
 ચલાવ્યું તે ઝાબુલેસ્તાંથી લશ્કર.
 જો ઝાલથી વાકેફ થયો અફસેયાબ,
 તો છોડ્યું તેણે ખાવું, પીવું, ને ખાખ.

લાવ્યો તે સેપાહને રચેનાં 'ખાર પાસ,
 હતાં જ્યાં બરૂ, પાણી, મયેદાનો, ખાસ.
 ઇરાંનથી તે આવી સેપાહ હમ બ હમ,
 બેઆબાને રસ્તે જંગ મયેદાન ગમ.
 બે ફરસંગ સેપાહથી સેપાહ રહી જે વાર,
 સરદારે, બુઝર્ગેનિ તેડ્યા તે વાર. ૫૩૧
 કહ્યું તેણે તેમણે કે અફ્રાસેયાબ,
 સેપાહ લઇને આવ્યોય ઓળંગીને આબ.
 ગોઠવ્યું છે લશ્કરને મેં હયાં મુંદામ,
 ફાયદાકારક સાંઝગી સાંથે તમામ.
 વગર શાહાનાં તખ્તે અફલ ગઈ તમામ,
 સાલાર વિનાં ફરોજ અને ગઝેર રીતે કામ.
 મુખારક બેઠો ઝવ તખ્ત પર જે વાર,
 નવી કીર્તિ ગેતીમા મળતી તે વાર.
 હવે બેઘયેય શાહી તુખમ કોઈ મગર,
 કમર શાંહી બાંધી બેસે તખ્ત પર.
 મુંલક રાખે રીતસર એવો શાહ ઝબર,
 કારણ માણસ હોતું નથી સર વગર.
 મુંબેદે નિશાન આપીય હમને મુંદામ,
 બુલંદ એક નેક બખ્ત શાહાની તમામ.
 તુખમ ફરીદુનની, દીલેર કયકોબાદ,
 જેમાં નુર, દબદબો, છે નીતી, દાદ.

ઝાલનું રૂસતમને અલ્ખોર્જ પાહાડ ઉપર
કચકોખાદને લાવવા માટે મોકળવું અને
તેનું તેની સાથે પાછું આવવું.

રૂસતમને ખોલ્યો મુંખારક ઝાલેઝર,
તું ઉઠ ને ઉઠાવ ગોર્જ ગરદન ઉપર.
સેપાહ સાથે આવે પસંદ એક તું કર,
અને દોડી પોહિય કોહે અલ્ખોર્જ પર. પડર
તથા કર નમન કચકોખાદ આગળ એક,
તેની પાસે ખોટી થતો ના તું છેક.
બે હફતામાં આવવું જોઈયે હયાં મગર,
સુતોનાં, મોરો વેહેલલો અલ્યાજ કર.
તું કેહેજે કે લશ્કર જીવેચ તાહારી રાહ,
તૈયાર રાખ્યું છે તેઓએ તખ્તે શાહ.
શાહી તાજ લાયક નથી તું વગર,
જેથી આવ શાહ તું મદદની ઉપર.
કરી રહ્યો એ વાત જો ઝાલેઝર,
કે તહમતને પાંપણ ઘસ્યાં ખાક પર.
તુરત બેઠો રખશ ઉપર થઈ શાહ ખાસ,
અને આવ્યો દોડતો કચકોખાદ પાસ
તલાયા હતા તુર્કીઓનાં જે રાહ,
ધુસ્યો તેમાં પહલવાંન લશ્કર પનાહ.
તે નાંમદારોથી જંગ મચાવી તુરત,
લઈ હાથ એક ગુર્જ ગાવની સુરત.

કીધો હુમલો રૂસતમે એક પાહાડ સમ,
 વગર ફોળે તનહાં હતો દમ બ દમ.
 ઉખેડ્યા તે જ્યેથી હુમલામાં એક,
 ગયા કંઈ પડી કંઈ વિખેરાયા છેક. ૫૩૩
 જે તરફ દોડતો તે બાહાદુર અગર,
 ત્યાં ખુનની નદી કરતો ઝારી ઝખર.
 તુરાનીઓમાંથી મુવા ખેશુમાર,
 ખુરો ખેઠો દહાડો દીલેરોનો ચાર.
 તુરાનના દીલેરોળી સામા થયા,
 પણ આંખર તે જંગમાંથી નાહસી ગયા.
 ગયા તેઓ નઝદીકે અફ્રાસેયાબ,
 કે ખુન ભર્યાં દીલ અને આંખો ^૧પુરાબ.
 કહ્યો કમ ઝેયાદા તેને સઉએ હાલ,
 સેપાહ થયો તે હાલથી ^૨પુરમલાલ.
 હુકમ કીધો જેથી “કલુંન” આવ્યો પાસ,
 દીલેર તુર્કી બાહદુર ચારા ભર્યા ખાસ.
 કહ્યું તેણે લશ્કરથી ચુંટી સવાર,
 અને જા તું હયાંથી ઝદરે શહરીઆર.
 તું બાહદુર, અફલમંદ, ને રેહો હુશ્યાર,
 ને રાખજે તકેદારી થઇને બીદાર.
 છે માણસાઈ દેવો ઇરાંની ઝખર,
 ટુટી જે પડે છે તલાયાઓ પર.
 “કલુંન” આવ્યો પાદશાહની પાસેથી ન્યાર,
 આગળ આવ્યાં માણસ રાહ દેખડાવનાર. ૫૩૪

કે રાહ રોકી નામદારો દુશ્મનની સખત,
 દીલેર મદોથી ને હાથીઓથી મસ્ત.
 હયાંથી જંગી રૂસતમ કીધેલો પસંદ,
 ચાલ્યો પાસે ઇરાનના શાહની ખુલંદ.
 કોહો અલ્ખોરજથી તે માઇલ એક રાહ,
 અજબ શાંન શવકત ભરી જોઇ જગાહ.
 ઘણાંક બહાડો ને વેહેતાં પાણી અતી,
 બેઠક નવજવાંન માણસોની હતી.
 મુકેલું હતું તખ્ત એક પાણી પાસ,
 ગુલાબ કસ્તુરી જે પર છાંટયાંતાં ખાસ.
 હતો તુરી માહતાબ મીસાલે જવાન,
 બેઠો તખ્ત ઉપર તે છાંયા દરમ્યાન.
 હતા સફ સમારી કંઈ જંગીઓ પાસ,
 કમરબંદ ખુઝર્ગો જેવા બાંધી ખાસ.
 ભરી હતી બાદશાહી મહેશીલ ખુશાલ,
 પુર રંગ રવનક બહિશતની મીસાલ.
 જોયો રાહામા પેહલવાનને તેઓએ જ્યાર,
 એસ્તેકબાલ ગયા તે જગોથી તેવાર.
 આવ્યા તેઓ જે વારે રૂસતમની પાસ,
 નમન કીધું સઉ કોઇએ તે પાસે ખાસ. પડપ
 ને બોલ્યા કે અય પહલવાં નામદાર,
 જતો ના તું અત્રેથી ચાલી ઝીનહાર.
 કારણ હમો મેઝબાં, તું મહેમાં અગર,
 આં જ્યે હમારાં ઇઝનથી ઉતર.

મનાવ્યે ખુશી જેથી સરવે શીતાખ,
 પીજ્યે યાદમા નાંમેવરની શરાખ.
 ખોલ્યો તેં હુમતન શાદ થઇને મુંઢામ,
 ઓ ગરદનકશો, નામદારો તમામ.
 જવું છે મને કોહિ અલખોર્જ પર,
 અતીશય અગતના માહુરાં કામ સર.
 ખોહવો નથી મુંજને ઝરા હયાં વખત,
 કારણ કામ આવી પડ્યું છે સખત.
 કુલ ઇરાં ઝમીન દુશ્મનોથી ઉભાયેચ,
 હરેક ઘેર માતમ રડારોળ થાયેચ.
 પડ્યુંચ તખ્તે ઇરાં શહનશાહ વગર,
 ખુશી હું કરૂં એ બને કેમ મગર.
 વખત નથી કરવાનો અએશો આરામ,
 કારણ ગમથી ઘભરાયો છું હું તમામ.
 કહ્યું તેઓએ નામેવર પહલવાન,
 અગર જાયેચ તું અલખોરઝ બેશુમાન. પૃ. ૩૬
 તો અય નાંમજેય કહે હુમારી તું પાસ,
 કે ત્યાં કોણને શોધવાને જાયે છે તું પાસ.
 હુમો છેયે તે નેંક જગાનાં સવાર,
 જેઓએ હયાં મીજલસ કીધી છે તૈયાર.
 પોંહચાડીશું ત્યાં વેર તુને સર બ સર,
 થશું દોસ્ત એકકનાં રાહાની અંદર.
 જવાબ દીધો તેણે 'સરેઅંબુમન,
 કે શાહ એક છે તે જગ્યે પાકીઝા તન.

છે તે સરકરાઝ નાંમનો કયકોબાદ,
 ઇન્સાફી ને છે ફરીદુનની ઓલાદ.
 તમોમાંથી જે કોઈનેળી હોય બે યાદ,
 તો બતલાવો નિશાંનીએ કયકોબાદ.
 બોલ્યો પહુલવાં નાંમેવર શ્રીઈલિતન,
 તેની વાતો સમજી ચુકી અંબુમન.
 દીલેરોનાં સરદારે બોલી ઝબાન,
 કય, કોબાદની બાણું છું હું નિશાન.
 નિચે ઉતરી આવે હમારે મકાન,
 તુંજ ચેહરાથી ખુશ કરે આં સૈના જન.
 તો આપુ કોબાદની નિશાંની હું તે,
 કે રાહ અને રસ્તો તેની કેવી છે. ૫૩૭
 રખશથી તહમતન ઉતર્યો “૧જો બાદ,”
 બે સમજી તેઓથી નિશાંને કોબાદ.
 શીતાબીથી આવ્યો નદી કાંઠે ચાર,
 બેઠા જહાડ નિચે તેઓ છાંયાદાર.
 જવાન આવી બેઠો તે સોનેરી તખ્ત,
 એક હાથે ધરી હાથ રસ્તમનો સખ્ત.
 બીજે હાથે જાંમે શરાબ પુર લીધી,
 ને યાદમાં આઝાદ નરોની તે પીધી.
 દીધી જામ રસતમને રમઝોની દીગર,
 અને બોલ્યો અય પહુલવાં નાંમેવર.
 કોબાદની નિશાંન પુછી મુંજને મુંદામ,
 તો જાણી શંકયો કયાંથી તું તેનું નામ.

• કહ્યું' રૂસ્તમે પહેલવાથી અરૂર,
 વધઈ લઈને આવ્યેય ખુશાલીથી પુર.
 ધરિનનું તખત રાખી મુ'કયુંય તૈયાર,
 તેડેય શાહ થવા તેને ખુઝરૂગવાર.
 ખુઝગેનો માંણીતો માહરો પીદર,
 કે સઉ કેઈ કહે છે જેને ઝાલેઝર.
 કહ્યુંય મને જા અલખોરઝ બેદીરંગ,
 કોબાદ જંગીને શોધ ટોળાંની સંગ. ૫૩૮
 ઓળખી શાહ તે પાસે નમન કરજે ચાર,
 તેની પાસે થોભતો નાં તું અજવાર.
 કેહેજે તુને તેડે છે પહલવાનો ચાર,
 કીધુંય તખતે ધરિં તેઓએ તૈયાર.
 નિશાન આપી શકતો હોય તેની અગર,
 તો આપી, પુગાડ તેને શાહી ઉપર.
 તે રૂસ્તમનાં બોલવાથી જંગી જવાન,
 હસ્યો અને બોલ્યો કે અય પહલવાન.
 તુખમથી ફરીદુનનાં હુજ છું કોબાદ,
 પીદર દર પીદર નામ છે મુંજને યાદ.
 તો સર બુ'કયું' રૂસ્તમે સમજી તુરત,
 ઉતર્યો ઝરીન તખતથી તે વખત.
 કે અય ગેતીનાં પાદશાહોનાં શાહ,
 ખુઝગેની હાંમ દીલેરોની પનાહ.
 ધરિનનું તખત તાહારે તાબે તદન,
 તુંજ હાથોમાં રહો મસ્ત હાથીના તન.

બેઠક તાહારી શાહી તખત પર મુંદામ,
કીર્તિ, દબદબો, રહો તું સાથે તમામ.
વધઈ આપું છું ગેતીનાં શાહાની પાસ,
જંગીઓના જંગી બાલેઝરથી ખાસ. ૫૩૬

મુંજ બંદાને આપે હુકમ શાહ મુંદામ,
તો પોંહચાડવાનો હું પોંહચાડુ પેગામ.

લડાયક દીલેરોનો પયગામ ખાસ,
કહું હું ઉમંગ ભર્યા તું શાહાની પાસ.

જગાએથી ઉઠ્યો કોબાદ દેલાવર,
હોશ, અફલ, દીલ, રાખ્યું રૂસતમ ઉપર.

ઝખાં ખોલી તહમતને ત્યારે મુંદામ,
કહ્યો ઇરાની સરદારોનો પેગામ.

સુખન પુગા સરદારનાં કાંનો ઉપર,
લાગું દીલ ખુશીથી ધડકવા ઝખર

તે બોલ્યો કે લાવો શરાબોની જામ,
કીધી નોંશ તહમતનની યાદે તમામ.

એજ માંફક તહમતને જામે શરાબ,
દોઝા શાહ ઉપર કરી પીધી શીતાબ.

તું ફરરોખ ફરીદુનની નિશાન છે,
રૂસતમ તુને બોધને શાહમાન છે.

એક પલખી નાં હોતી જહાં તું વગર,
નાં શાહી તખત તાજ ક્યાંની અગર.

ઉંચા નિચા લાગા નિકળવાને સુર,
કમ થયો ગમ ને ખુશાળી ભરપુર. ૫૪૦

વાજીત્રો વગાડનારા ખુબસુરત ખુદ,
 અગર બાળતો એક ને વગાડતો એક ^૧ઉદ.
 ગવૈયાએ ગાઈ ગઝલ આં ઝરૂર,
 દક્ષ ચંગ ને વાંસલીના મેળવીને સુર.
 મુખારક દીવસ આજે છે ભર્યો દાદ,
 કે રૂસતમ ખેઠોય સાથે લઈ કચકોબાદ.
 પસાર કર્યે થોડો વખત ખુશ મુંદામ,
 કર્યે વાતો જમશીદની, નોંશ કર્યે જામ.
 મધુર લખનાં સાફી શરાબી દે જામ,
 પીજી નેક કદમ શાહાની યાદે તમામ.
 જામજામ દે સાફી શીરી લખ અરે !
 જે, મય, દીલથી દુર કાટ ગમનો કરે.
 નાં પાંચ શીનથી મોંદું ફેરવ આં શીતાબ,
^૨શબો ^૩શાહોદો ^૪શહોદો ^૫શમએ ^૬શરાબ.
 ફલક સૌથી તુંદી કરે છે અપાર.
 તું તે સાથે તુંદી નાં કરતો જીનહાર.
 ન દે દીલને દુઃખ તું શરાબ પીલે લાલ,
 ન થા ખાકી, તુંદે તેજ આંતીશ મીસાલ.
 એ નેક નર, છે ઠીક પીવો રાતો શરાબ,
 નાંવારેસનાં ખુન પીવા કરતાં શીતાબ. ૫૪૧
 દાંમન રહે વળગેલી મએથી અગર,
 હરામ છે હજમ પગ નાં ટેકવે મગર.
 જેથી પાણી રંગીન જો હોય માહારી પાસ,
 ખુધ્યા નાંખે લાંનત, લલું તેથી ખાસ.

સારંગીનાં સુર ચંગના તારો ઉપર,
 આં બએતો ગાતોતો ગવૈયો મગર.
 ફરી લાલ દાડની જામો જે વાર,
 ખીલ્યા ગાલો શાહે જહાંનાં તે વાર.
 કહ્યું તે જગે પહલવાંનને શીતાબ,
 મુંજ રોશન રવાંને જીવેલો છે ખાબ.
 સફેદ ખાઝ બે આવેચ ઇરાંથી આજ,
 ખુરશેદ જેવું લઈ એક નુરમંદ તાજ.
 અહા નાંઝથી તે આવેચ માહારી પાસ,
 મુંકેચ તાજ તે માહારાં સર ઉપર ખાસ.
 ઉમેદ લાગી મુંજને થયો જો ખીદાર,
 સફેદ ખાઝની, તાજ નુરીની, ચાર.
 તો મીજલસ કીધી શાહો જેવી તૈયાર,
 નદી કાંઠે જે તું જીવે છે આંવાર.
 સફેદ ખાઝ મુંજ માટે તહમતન છે તું,
 વધઈ પાંચે તાજે દીલેર પેહેડીશ હું. ૫૪૨
 સુની શાહાનાં સ્વપનાંની વાત તહમતને,
 તે ખાઝ, નુરી તાજ, ચંદ્રસમની અને
 કહ્યું પહલવાંનોના શાહાને શીતાબ,
 નિશાંન પચાંમબરોની છે તાહારો ખાબ.
 હવે ઉઠ, કે ઇરાંનની નઝદીકમાં ખાસ,
 મદદ માટે જઈયે દીલેરોની પાસ.
 કોખાદ ઉઠયો જગ્યેથી આંતશ મીસાલ,
 ને પગ મુંકયો જંગના ઘોડા પર ખુશાલ.

પવન માફક રૂસતમે બાંધી કમર,
 કચકોબાદ સાથ આવ્યો દોડી મગર.
 સફર તેણે કીધી દીવસ રાત ખાસ,
 ને એમ કરતાં આવ્યો તલાયાઓ પાસ.
 પડી એ દેલાવર “કલુન”ને ખબર,
 તો જંગ માટે આવ્યો તે સાંમે મગર.
 ઇરાનનાં શહનશાહે જોયું જેવાર,
 તો સફ સાંમે ખેંચવાનો કીધો વિચાર.
 કહ્યું તહમતને તેને અયે શહરીઆર,
 આં જંગ નથી તુલાયક લડવા ઝીનહાર.
 હું રખશ, ગોર્જ, અને ખખ્તરની પાસ,
 સમજ તું કે નહીં ટકશે એ લોકો ખાસ. ૫૪૩
 દીલ, ગુર્જ, બાઝુ, એ છે માહારા યાર,
 નથી માંગતો યજ્ઞદાં સીવાય મદદગાર.
 માહારા જેવો હાથ, માહારી નિચે રખસ,
 તો કોણ થશે? તેગો ગુરજ સાંમે ખસ.
 ડપટાવ્યો તે રખશ એટલું કેહતાંને વાર,
 પુરા કરી નાંખતો ગુરજથી સવાર.
 ધરી એકને નાંખતો બીજા પર જેવાર,
 દેમાગ સરતું નાંખમાંથી પડતું બાહાર.
 સવારોને ધરતો તુરત ઝીન ઉપર,
 જંગી હાથે નાંખતો ઝમીન પર ઝખર.
 પટકતો એવા તેમણે હાથે ઝખર,
 કે ઢુટતી તેઓની ગરદન, પીઠ, સર.

છુટોય અધથી દેવ, કલુ'ને જોયું ગર,
 છે હાથમા ગુરજ ને કમંદ ઝીન ઉપર.
 પવન માંકક તેનાં પર દુટી પડી,
 મારી નેઝો, અક્ષરની તોડી કડી.
 ધર્યાં નેઝો, રૂસ્તમે મારીને દસ્ત,
 કલુ'ન અન્યો હયેરત જોઈ બાહુદુરી સખત.
 નેઝો નાંમવરે તેના હાથથી લીધો,
 ને શોર પાહાડોની વીજ જેવો કીધો. ૫૪૪
 ને'ઝો મારી ઝીન પરથી ઉંચકી લીધો,
 ને ને'ઝો ઝમીન ઉપર ટેકવી દીધો.
 કલુ'ન થયો સીક ઉપર 'મોરગ મીસાલ,
 એ જોયો સેપાહના દરેક જણે હાલ.
 કદમ રખશનાં નિચે કચડી દીધો,
 દેમાગ તેનું છુંદીને પુરોજ કીધો.
 મોંદું ફેરવી નાંઠા સવારો તમામ,
 કલુ'નને તેમજ નાંખી ચાલ્યા મુંદામ.
 સેપાહ હારી તેથી કલુ'નની તે સખત,
 ઉંધું જેથી વળયું તુરત તેનું અખત.
 રૂસતમ થયો તે તલાયાથી પસાર,
 શીતાબીથી પાહાડ તરફ ચાલ્યો. તેવાર.
 હવું જે જગે વેહેતું પાણી ને ઘાસ,
 ઉતર્યાં તે જગ્યે તે પહલવાંન ખાસ.
 એમ કરતાં રાત પડવા માંડી જે વાર,
 કીધી તહમતને સૌ તેયારી તે વાર.

કપડાં પહુલવાની સંગાર્યાં તમામ,
 તથા તાજ અને શાહી ઘોડો મુંદામ.
 ચાલાક પહુલવાં, થઈ સીયાહુ શખ જેવાર,
 થયો શાહે ઇરાંનની સાથે તૈયાર. પ૪૫
 લાવ્યો તેને રાતે ઝાલેઝરની પાસ,
 ખબર થઈ નાં કોઈને તે આવવાની ખાસ.
 બેઠા મનસુબો કરવાને હુકતો એક,
 જેમા હતા દાંનાં, મુ'બેદો દરેક.
 શહા કચકોબાદ જેવો ગેતી અંદર,
 નથી કોઈબી ઝાહીર કે ખાતીન અગર.
 બેઠા તેઓ એક હુકતો એ રીતે શાહ,
 દારૂ સાથે મહેફીલ, ને પાસ કચકોબાદ.

કચકોબાદ.

કચકોબાદનું તખ્ત ઉપર બેસવું અને તેનું
 અફ્રાસેયાબની લડાઈ માટે લશ્કર લઈ જવું.

હાથીદાંતનું સંબુગાર્યું આંઠ દહાડે તખ્ત,
 ને લટકાવ્યું તાજ તે ઉપર તેજ વખત.

શાહી કરવા ખેઠો તેપર કચકોખાદ,
 ને તાજ મુ'કયુ' સર ઉપર ગોંહરનું શાદ.
 થયા સર્વે એકઠા તેઓ નામદાર,
 શુ “કારન” કે “દસ્તા” લડાઈ મારનાર.
 શુ કેશવાદ, ને ખરરાદ, ને ખરઝીન, દીલેર,
 નવા શાહા પર ગોંહર વધાવ્યાં ચોમેર.
 પછી તેઓ બોલ્યા અયે શાહ નામેવર,
 તુરકી સાંમે જંગની તૈયારી તું કર.
 સુખન સમજી દાંનાઓનાં આં કોખાદ,
 સફ ખે'ચી સાંમે તેની આવી શાદ. ૫૪૬
 ફરમાવ્યું કે કુલ સરદારો નામેવર,
 ફેલાદી હથ્યારો ભીડે સર બ સર.
 મુ'નાદી ફરી શાહી દરગાહથી એક,
 કે ધરાંની લશ્કરનાં પહલવાં દરૈક.
 કીનાં માટે ચાલો લડઇનો છે વખત,
 મગર તુર્કીઓ પર કરો હુમલો સખત.
 ને જે કોઈ કે મરદી દેખાડશે વિષેશ,
 સર્પાવ મુ'જથી પાંમશે ને રખની બક્ષેશ,
 તૈયારી થઈ લશ્કરની બીજે દીવસ,
 નીકળ્યા 'ડેરાઓમાંથી શોર બસ.
 ભીડ્યાં જંગના હથ્યારો રૂસતમે કુલ,
 ચાલ્યો મસ્ત હાથી જેવો, ઉડી ધુલ.
 ને સફ ખે'ચી ધરાંનીઓએ ઝખર,
 કે ખુન રેડવા બાંધી પોતાની કંમર.

એક હાથે ફાળુલનો હાકમ મેહરાબ,
 ને એક હાથે ગોસ્તેહમ જંગી શીતાબ.
 કારન 'ફલ્ગગાહમા દીલેર હતો શાહ,
 ને ફરોજને હરાવનારો જંગી કેશવાહ.
 હરોલ અંદર પહલવાંન રસતમ મુંદામ,
 અનુભવી જે પુઠે જંગી તમામ. ૫૪૭
 મદદ પર હતા ઝાલ અને કચકોળાહ,
 ગો એક હાથે આંતશ ને એક હાથે રબાહ.
 આગળ હતો કાવેયાંની જુડોળી સંગ,
 થઈ ગેતી લાલ, પીળી, આંસમાંની રંગ.
 ઝમીન સ્થીર હતી. તે બની કીસ્તી ગર,
 ફસી ચીનનાં ઉછળતા દર્યા અંદર.
 જંગલ ખીણો ઢાલથીને ઢાલથીજ ભરાય,
 ને તેગનું અમકવું બત્તીઓ જણાય.
 થઈ ગેતી દર્યા સીયાહ બેગુમાન,
 પ્રકાશ તેગોનો લાખો બત્તી સમાન.
 કન્યાનાં અવાજો સીપાહનાં પુકાર,
 થી ચાલ ગોયા આફતાબ ભુલ્યો અપાર.
 તૈયાર તે તરફ થયો અફ્રાસેયાબ,
 લઈ નાંમી ઠાઠ ગુસ્સાવાળા શીતાબ.
 શુ “અજનાસ” “વેસે” હતા જમણે હાથ,
 બીજા એકકે એક જંગી પહલવાંનો સાથ.
 “શમાસાસ” અને “ગરસીવઝ” ડાલે ચાર,
 ઉભા લઈને ભાલા ઝેહેરી આબદાર.

કલખગાહમાં તુરાંની લશ્કરનો શાહ,
 હતા સંગ દીલેર નાંમેવર કીનાંખવાહ ૫૪૮
 ગો ફઝોજ આવી ડાંમરનું વાદળ તમામ,
 છુટયો જેથી ઝંઝૂ આંસમાંની ખેહરામ.
 આવ્યાં સાંમા લશ્કરો ખેહુ એક જગો,
 જણાંતાં ના લશ્કરનાં સર કે પગો.
 ખેહુ લશ્કરથી કર્નાય નગારાંના નાંદ,
 ઝમીનથી ગયા આંસમાને આખાદ.
 પોલાદને ઘસે એવી ઘોડાની નાંલ,
 થી આકાશ સમ ફરવા કીધો ભોંએ ખ્યાલ.
 સેતારાને વિંધતી નેઝાની અણી,
 સરેતેગ ખુજવતી ચીનગારી ઘણી.
 ધરઈ ખુને કીનાંથી મયેદાંનની ધુલ,
 ન સિંહ બચતા તેગે દીલેરોથી કુલ.
 કમંદ માણસો પકડી પાંમતી અર્માન,
 પડતી એટલી તેઝ, ગો પકડતી રવાન.
 એ હાલ જંગી કારને જોયો જેવાર,
 માર્યો મસ્ત સિંહની મીસાલે પુકાર.
 દીલેરીથી લશ્કરમા આવ્યો તતકાલ,
 પુકાર્યો ગોયા નરે સિંહની મીસાલ.
 જોલાંન દીધી ઘોડાને મયેદાં અંદર,
 ખાજુથી દેખાડ્યા મહીનાં હુનર. ૫૪૯
 તે બોલતો કુમક છું દીલેરોની હું,
 ને ધરાંનનોખી હું એક પેહેલવાન છું.

તમોમાંથી માગું છું બાહુદર સવાર,
 કે લડીએ મયેદાંને બે જણ બેશુમાર.
 પણ મયેદાંને સાંભો કોઈ આવ્યો ન મદં,
 કે પેહેલવાંનીમાં તેનો થાય હુમનબદં.
 ઉરકેરાયો કીને અક્રાસેયાબ પર,
 કે દીલ તેજ કીધું કીનાં ભયું સર.
 તેવોજ પડ્યો તુરાની લશ્કર ઉપર,
 તેની ધુળથી ધકાયા માંહો મહુર.
 ઘડી ડાલી બાહુ ઘડી જમાણી પાસ,
 લડઈ માંગતો દોડી હરેક જણથી ખાસ.
 દરેક હુમલામાં કારને સરકરાજ,
 નિંચે નાંખતો દસ જંગી ગરદનકરાજ
 ખુલંદ ભાલા, શમશીરો, ગુરજો, નિદાન,
 કતલ કરતો દુશમનના જંગી પેહેલવાન,
 મુંરદાંથી ઝમીન કીધી કોહોનાં સમાન,
 આજેઝ થયા જેથી દીલેરે તુરાન.
 બેયો બાહુદર પેહેલવાંને ત્યાં શમાસાસ,
 પુકાર્યો શેરે નર મીસાલે તે ખાસ. ૫૫૦
 અને આવ્યો નજદીક તેની તેજ વાર,
 ખેંચી કાઢી મ્યાનમાથી તેજી તલવાર.
 મારી તેજ સરમાં ઝેહેરી આબદાર,
 ને બોલ્યો કે કારન હું છું નાંમદાર.
 ઉંઘો પડ્યો પહલવાં શમાસાસ ખાસ,
 મરણ પાંચે એકદમ તે જ્યાની પાસ.
 એવાંજ છે આં ઝંઘડ આંસમાંના એ કામ,
 કદી થાય કમાં તો કદી તીર મુંદામ.

રૂસતમની અક્રાસેયાબ સાથની લડાઈ, રૂસતમનું
તેના માંથા ઉપરથી તાજ લઈ લેવું અને
અક્રાસેયાબનું તુરાંન નાંહસી જવું

જોયું રૂસતમે કારને શું કીધું,
જંગ હુમલો કેમ કરવો તે જોઈ લીધું.
તેવારે પુંછયું તેણે જઈ આપ પાસ,
કે અયે જહાં પહલવાં તું કહે મને ખાસ.
તે નર બદ મનશનીનો અક્રાસેયાબ,
ઉભો રહે છે ક્યાં મયેદાંને જંગ શીતાબ.
શું પેહેડેય ને જુડો ઉડેય તેનો ક્યાં,
ભુરા રંગનો જુડો ઉડેય ખરો ત્યાં.
લડું તેથી હું, આપ તેની નિશાન,
કે થાઉ સરકરાજ જેથી જંગી દરમ્યાન.
મેહેરો માંહ મદદગાર માહારા જો થાય,
તો લાઉ તેને ખેંચીને શાહ પાસે આય. પપ૧
કરશ આજે તે સીવા કોઈથી ન જંગ,
છું હું, ગુર્જ, મયેદાં, ને પીસરે પશંગ.
કંમરનો કંમરબંદ તેની આજે હું,
ધરી ખેંચી અત્રે હું લઈ આંઉ છું.
એક રબ પયેદા કરનારના હુકમથી ગર,
ખેંચી લાવીશ હોશે અગર કોહો અખર.

ખુરાં મનના તે જીલ્મી નરને હું ખાસ,
 તુરત લાવીશ ખાંધી કચકોખાદ પાસ.
 કહ્યું ઝાલે કે તું સમજ અયે પીસર,
 અને આજ તું કંઈ ઝરા હોશ ધર.
 તે તુરકી છે જંગમાં નર અઝદહા સીતમ,
 આક્રતનું વાદળ જંગમાં, પોલાદી દમ.
 સીયાહ તેનો જુઝો ને બખ્તર સીયાહ,
 ફેલાદી ખાજુખંદ, ફેલાદી કોલાહ.
 જડેલું છે સોનું કુલ લોખંડ ઉપર,
 જડીય કાળી વાવતીખી કોલાહ અંદર.
 દેલાવર તે પહલવાંન ઉતરે છે જ્યાં,
 બરાબરી દસની કરેય જંગમાં ત્યાં.
 લડાઇમાં નથી ઠરતો એક જગ્યે તે,
 પશંગના બેટાની એવી રીતો છે. પપર
 તે દંમથી દર્યા ખાહાર ખેચેય મગર,
 બિચાઈ એસી વાંમથી નથી કમ અગર.
 સંભાળજે તેથી તું પોતાને ઝખર,
 કારણ તે બુલંદ બખ્ત છે જંગી નર.
 પોલાદી કોહો થઇ જાયે દર્યાનું આખ,
 અગર સમજે તે નાંમે અક્રાસેયાખ.
 કહ્યું રૂસ્તમે કે ઓ પહલવાં ઝખર,
 માહરે માટે જીવને દુઃખી તું ન કર.
 તે જગ પયેદા કરનારો છે માહરો ચાર,
 મુંજ ફીલ્લો છે, ખાજુ, હોંમત, ને તલવાર.

તે અઝદહા યા દેવ મદ્દ હોશે ખુલંદ,
 તોપણ લાવીશ તેનો ધરી કમરબંદ.
 તું જોશે કે જંગનાં મયદાંને આંવાર,
 હું લાઉ છું મગજ શાહા જંગીતું બાહાર.
 કરશ જંગ હું એવી તે સાથે ઝખર,
 કે રડશે પશંગની સેપાહ તે ઊપર.
 ડપટાવ્યો કાંસાંની ખડ્ડીનો રખસ,
 કે રણસીંગડાંનો ત્યાં થયો શોર બસ.
 તો તુરકી સેપાહ તર્ફ દોડ્યો તેવાર,
 ને લશ્કર પનાંહ શેરે કીધો પુકાર. ૫૫૩
 અક્રાસેયાબે મયેદાંને જોયો જેવાર,
 ઉધરતો જવાં જોઈ તાબુબ અપાર.
 દીવેરોને પુછ્યું આં અઝદહા એવો,
 ગોયા આવ્યો બંદમાથી છુટી તેવો.
 એ કોણ છે ? નથી જેનું જાણતો હું નામ,
 કહ્યું એકે એજ પીસે દસ્તાંને સામ.
 એ બાહાદુર છે બીશ્યાર, રૂસતમ છે નામ,
 જંગ વેલા થાયેચ આબો આંતીશ મુંદામ.
 નથી જોતો ? આવ્યો છે લઈ ગુર્જે સામ,
 તે આવ્યોચ જવાં હયાં ઉઠાવવાને નામ.
 અક્રાસેયાબ આવ્યો તે લશ્કરની પાસ,
 મોજા જેમ ઉછાળે છે કીશ્તીને ખાસ.
 ડપટાવ્યો ઘોડો રૂસતમે જોઈ ઝખર,
 ઉઠાવ્યો ગુરજ ભારી ગરદન ઉપર.

આવી લાગ્યો જ્યારે કે તે તેની પાસ,
 ગુરજ ભારી ઝીન ઉપર મુક્યો તે ખાસ.
 એમ કરતો જોયો અક્રાસેયાબે જ્યાર,
 ખેંચી કાઢી મ્યાંનમાથી શમશીરને ખાહાર.
 અને લડ્યો જાલનાં તે બેટાની સાથ,
 કે લ'ખાવ્યા રૂસતમે ગરદવ ને હાથ પપ્પા
 ને ઝટ કમરબંદ તેનો પકડી લીધો,
 જુદો તેને ઘોડાનાં ઝીનથી કીધો.
 તેને લઈ જવા ચાહતો પેશે કોખાદ,
 કે આપે તે જંગનાં પેહિલા દીનની યાદ.
 સવારનો તે પંજો, 'અક્સરનું' વજન,
 ખમી શક્યો નહીં તે કમરબંદ તદન.
 ટુટો જેથી પડ્યો તે ખાક અંદર ખાસ,
 સવારો તેનાં ફરી વળ્યા ચોપાસ.
 તો તેહમતને લ'ખાવ્યો હાથને ઝખર,
 લીધું લઈ સરઅફરાઝનું તાજે સર.
 કમરબંદ રૂસતમનાં એક હાથ અંદર,
 બીજે હાથે લીધું તેનું તાજે સર.
 જો રૂસતમનાં હાથમાંથી છુટ્યો સરદાર,
 તો પસ્તાવો લાગો રૂસતમને અપાર.
 તે બોલ્યો બગલમાંજ ધર્યો ન કેમ ?
 શું કરવા કમરબંદ પકડ્યો મેં એમ ?
 એકકે એક ઇરાંની દીલેરોબી ખાસ,
 પછી આવી લાગ્યા તહમતનની પાસ.

શું કારન, શું કેશવાદ, સઉ પેહેલવાન,
 દોઝા કીધી રૂસતમ ઉપર બેશુમાન. ૫૫૫
 તેડયો એકને તેહેમતને પોતાની પાસ,
 કહયો સઉ બનેલો બનાવ તેને ખાસ.
 બોલ્યો કમરબંદ ધર્યો શાહાનો ઝબર,
 કે લાઉ તેને ઇરાંની લશ્કર અંદર.
 પશુ તેનો કમરબંદ ટુટી જો ગયો,
 મુંજ હાથથી પડી નિચે છુટતો થયો.
 જમીન પરથી ઉઠી ઉભો જો તતકાલ,
 કે તાજે સર તુરી ખુરશીદની મીસાલ.
 તે રબની બક્ષેસથી ખેંચી લીધું ખાસ,
 તું લઈ જા એને નેક પાદશાહાની પાસ.
 ને હું, ખેંચી મ્યાનમાંથી તેજી તલવાર,
 ક્યાંમત કરૂં તુર્કીઓ પર અપાર.
 કે હાથીની પીઠેથી ઘંટોના સાદ,
 ને કંઈ માછલોથી દુર નગારાંના નાદ.
 તો આવી વધઈ એક નઝદીકે શાહ,
 કે રૂસતમે તોડી છે 'કલ્હેસેપાહ.
 ગયો તુરકીઓના તે અફસરની પાસ
 ને કીધો તે સરદારનાં જુગડાનો નાસ.
 પછાડયો તેને, કમરબંદને ધરી,
 કે શોર ઉઠ્યા તુરકી બાઝારે ફરી. ૫૫૬
 સરદારો દલીર ફરી વળ્યા ચોપાસ,
 તેને ખ્યાદો લઈ ગયા સરદારો ખાસ.

તે તુરકીનો અક્સર થયો ઝેર અગર,
 તો બેસી એક તેજ ચાલનાં ઘોડા ઉપર.
 ને તેજ વખત જંગલની ખાજુ ફર્યો,
 સેપાહ મેલી પડતી જીવ હુધ્યે ધર્યો.
 ક્યકોબાદે સમજી ખબર આં ખુશાલ,
 તો ફરમાવ્યું લશકર પવનની મીસાલ.
 ચલાવે તુરત મારો તુરકીઓ પર,
 ને ખુન બેખ ઉખેડે તેઓની જખર.
 કોબાદ ધસ્યો આંતશ મીસાલે તે રાહ,
 પવનથી દર્યો, તેવી જોશમાં સેપાહ.
 બીજે હાથ જાલ અને મેહરાબ શેર,
 કે ચાલ્યા લડ્યું કરવા માટે દીલેર.
 લડ્યુંની પકડ ધરનાં શોરો અપાર,
 ને તીરોનાં ઘા ખજરોના પુકાર.
 સોનેરી શુ' કોલાહ સોનેરી સ્ત્રીપર,
 રેશાઓનાં ઘાથી ફરવા લાગ્યાં સર.
 કોઈ ખુજેથી વાદળ ચઢી આવતું હોય,
 નારંગી પર હીંગરાને વરસાવતું હોય. પપ૭
 બેહુ લશ્કરો એક બીજાં સાંભા થયાં,
 ગોયા એક બીજાંમાં ભેલાઈ ગયાં.
 પુકારવું નરોત્તું નગારાનો જોસ,
 પુકારતાં વાદળ ઉપર કરતાં અક્સોસ.
 પોલાદી ચુંગાલના સિહોનાં દમામ,
 શ્રી ફાટતાં દીલ શેરોનાં, વાઘોનાં ચામ.

જમીન કીધી લાલ રૂસતમે જંગ સાથ,
 ગોરજ એક હતો ગાવ સુરતનો હાથ.
 તે ઉપટાવતો ઘોડો જે જગ્યા ઉપર,
 ત્યાં પાનખરનાં પાન જેવાં પડતાંત્યાં સર.
 જો હાથ નાંખતો કાપનારી શમશીર ઉપર,
 તો ફેંકતો નિચે સરકરાઓનાં સર.
 સર પર સરઅકરાજ મારતો જો હાથ,
 તો બે દુકડા કરતો ઘોડા સાજ સાથ.
 ફેરવતો જો શમશીરને ગરદન ઉપર,
 તો ઢગ કરતો કોહ સમ સવારોનાં સર.
 દીલેરોનાં ખુનથી લડધનું મયદાન,
 થયું ખુનથી મોજ મારતા દર્યા સમાન.
 ભરાયું કુલ જંગલ પગો, હાથ, સર,
 થી નાંલ નિચે જંગી ઘોડાની જખર. ૫૫૮
 ઘોડાઓની નાંલે તે જંગલ દરમ્યાન,
 જમીન છ બની બન્યાં આંઠ આંસમાન.
 તે જંગને દીવસ ગયો ખુનનો લીનાસ,
 નિચે 'માહી તક ધૂળ માહાતાબે ખાસ.
 કે જંગને દીવસે તે પહલવાં બુલંદ,
 લઈ તેગ ખજર ગુરજ ને કમંદ.
 કાખ્યાં, ચીચ્યાં, ભાંજ્યાં, અને ખાંધ્યાં, સખત,
 પહલવાંનોના માથાં, સીનાં, પગો, 'દસ્ત.
 દીલેર જંગી સો ઉપર સાહાઠ ને હજાર,
 થયા સિંહની જંગમા એકજ હુમલે કાર.

નિગાહ આલેઝરે કીધી બેટા પર,
 કુવતમંદ, રોઆબદાર, અને નાંમેવર.
 ધડકયું તેનું દીલ ખુશીથી ખુલંદ,
 કારણ, જોયો રૂસતમને એમ હું નરમંદ.
 ગયા નાંહસી તુરકી તણને ^૧મોઘાંન,
 સેપાહને ચલાવી તરફ ^૨દાંમોઘાંન.
 જૈહુન તક લડમની જગાથી નિરાત,
 અખમી દીલે ગમથી ચાલ્યા કરતા વાત.
 હથ્થારો પુટેલાં, ટુટેલી કંમર,
 ન કર્નાય, ન ગારાં, ન પગો, ન સર. પપદ
 સેપાહ રહી દીવસ ત્રણ નદીની ઉપર,
 આગળ વધી ચોથે દીવસ સર બ સર.
 કુલ ઇરાંની લશકરનાં પેહેલવાંને ખાસ,
 તે રાહાથી પાછા ફર્યા પાદશાહની પાસ.
 ધરાયલા હતા સઉ ખજાને ખુલંદ,
 હતા તુરકી કબેદીઓળી ટોળાં બંદ.
 જમાં થયું પાછું તે જંગી લશકર,
 દોઆ કીધી ગેતીનાં શાહની ઉપર.
 ફર્યો પાછો પીલતન આં ખાઝુથી ખાસ,
 ત્યારે આવ્યો ઇરાંનનાં શાહાની તે પાસ.
 જોયો શાહે તેને તો ઉઠ્યો અગર,
 ધર્યા હાથે, રૂસતમનાં હાથ અને સર.
 બેસાડ્યો એક હાથ ઉપર તે નાંમેવર,
 બીજા હાથ ઉપર નાંમેવર આલઝર.

અક્રાસેયાખનું બાપની નજદીક રૂસ્તમની
લડાઈની હકીકત કહી સંભળાવવી અને
સુલેહની ખ્વાહીશ કરવી.

એણી ગમથી નાંઠેલો અક્રાસેયાખ,
નદી સુધી નાંહાસતોજ ગયો તે શીતાખ.
રહ્યો હકતો એક તે નદી પર ઝરૂર,
આંઠમે દહાડે ગુસ્સા ને કીનાંથી પુર.
નદી પરથી આવ્યો પશંગની તે પાસ,
હતું બોલવું જ્યાદા, કરવું થોડું ખાસ. ૫૬૦
કહ્યું તેણે અયે નાંમ ઉઠાવનારા શાહ,
લડઈ શોધવી આંચ તે છે તાહારો ગુનાહ.
ફરોલ શાહનો તોડ્યો એકતો જાણી જોઈ,
નથી કીધું આગલા બુઝર્ગોએ કોઈ.
તું જાણતો નથી ફરોલ તોડનારો નર,
ધંધળત નથી. પાંમતો અંબુમનમા ગર.
જમીન થઈય ન એરચની અવલાદે પાક,
ને બન્યું નથી એહર ફાતેલ તર્યાક.
એક જઈ બીજો આવેચ તે ઠાંમ પર,
મુલક કઈ નથી રહેતો હાકેમ વગર.
કોબાદ આવ્યો ને તાજ મુકયું છે સર,
નવોજ કીનો શુરૂ કીધો છે મગર.

સવાર એક પયેદા થયોય તુખમે સામ,
 રસતમ જેનું રાખ્યું છે દસ્તાંને. નામ.
 ગુસ્સા ભર્યો આવ્યો મગરમચ્છ મુંદામ,
 ઝમીન ગોયા દંમથી તે બાલતો તમામ.
 તે દોડતો હતો હર જગો પર મુંદામ,
 નિંચે નાંખતો લાત, ગુર્જ, તેગે, તમામ.
 તે પાસ મારા જીવની ફીમત મુંડી ખાક,
 હવાખી તેનાં ગુર્જથી ચાકચાક. ૫૬૧
 વિખેયું તેણે આપણું સઘળું લશકર,
 અબાયેખી ભેઈ નથી ગેતી અંદર.
 જો એક બાજુ જુડો જોયો મુંજ ઝખર,
 ગોરજ ભારી મુંકયો તેણે જીન ઉપર.
 કમરખંદ પકડ્યો મુંજ આવી જે વાર,
 સાંધેસાંધા છુટા મુંજ પડ્યા તે વાર.
 કે જીનથી ઘોડાની ઉંચકયો આસાન,
 ગો મુંજમા ન તાકત હોય મચ્છર સમાન.
 કમરખંદ ને પેહરન દુટા ખંદ ખાસ,
 તેનાં હાથે પડ્યો ઉંઘો પગની પાસ.
 હશે જોર એવું ન સિંહની અંદર,
 ઝમીનપર જો પગ તેનાં, આંસ્માને સર.
 જમાંવ થઇને સરવે સવારોએ સાથ,
 ખેંચ્યો મને તે પાહાડી ટુકડાને હાથ.
 તું જાણેય મુંજ પંજો ને શાહી હીંમત,
 લડઈ અંદર પોલાદી માહારી તાકત.

છું હાથમાં તેનાં હું એક મચ્છર મીસાલ,
 એવા નાંમવરનો આવેચ મને ખ્યાલ.
 તે પીલતનને જોયો એક શેરની ચુંગાલ,
 ન અકકલ, ન દાંનઈ, ન અંદાઝ, ન ખ્યાલ. ૫૬૨
 સોંપી મસ્ત હાથી જેવાને લગામ,
 સરખા પાહાડો ગાર ઉંચા નિંચા તમામ.
 દીલેરો ને સિંહો મેં જોયાચ અપાર,
 પણ એવો તો સાંભળ્યો નાં કોઈ સવાર.
 હું ધાડ્યકે ગુરખી ત્રણસો હઝાર,
 પડ્યા હશે નાંમવરની કોલાહે ચાર.
 પણ ગોયા તે લોખંડનો ઘડ્યો હોય કેમ,
 ચા કાંસાં, કે સંગનો બનાવેલો તેમ.
 શું દર્યા, શું બખેબયાંન તેની પાસ,
 શું વિકાળ સિંહ કે હાથી મસ્ત ખાસ.
 દોડાવતો રખશ કરતો હોય જેમ શીકાર,
 લડેને રમત ગોયા જાણતો તે ચાર.
 જો સાંમમા હતે કુવત એવું અગર,
 નાં તુરકીમા રાખતે દીલેર નાંમેવર.
 સુલેહ સીવા ચારો નથી કોઈ શીતાબ,
 નથી તાહરાં લશ્કરની તે સાંમે તાબ.
 હું નાંમવર છું, લશ્કરનો આધાર છું,
 પનાહ મુશ્કેલીમાં હું દેનાર છું.
 છતાં નથી તાકત મને જંગની,
 તૈયારી કર સુલ્હેની તે સંગની. ૫૬૩

બક્ષીસ ભાગ ધરાંનનો ધરચની પાસ,
 દોઝા સાથ ફરીદુને આપેલો ખાસ.
 ઝમીન, કે જે પહલવાં ફરીદુને ખાસ,
 સોંપીતી દેલાવર તે તુરની જો પાસ.
 તે રાસ્ત આપણને બક્ષી તેઓએ યાર,
 જેથી છોડ આગળ કીનાનો વિચાર.
 જો દુર જઈ એ ખ્યાલોથી ને કરશું જંગ,
 તો કરશું આપણીજ ઉપર ગેતીને તંગ
 તું જાણેચ, સાંભળ્યાથી જોયલું ખેડતર,
 કારણ પોકળ હોય છે સમજવા અંદર.
 કામ આજનું કાલ ઉપર નાં રાખતો તું,
 કે કોણ જાણે કાલે થનાર છે શું.
 રમત જંગે ધરાંન તુને જો જણઈ,
 રમત તે સેપાહને ભારી થઈ ગઈ.
 બગીચો કે આજે ખીલેલો હોય જે,
 જોવા માંગે પુલ કાલે શું ખપનું તે ?
 તું જો કેટલા ભાલા સોંનેરી ઝખર,
 સોંનેરી કોલાહ, ને સોંનેરી સીપર.
 શું અરખી ઘોડા ને સોંનેરી લગામ,
 શું તેગ હીંદી સોંનેરી મ્યાંનો તમામ. ૫૬૪
 એથી ઝ્યાદા નાંમવર દીલેરો તદન,
 ગયો જેને ખેંચી લડકનો પવન.
 આં કલ્યાદ જેવા ને ખારમાં દીલેર,
 શીકાર જેઓનો કુલ હતો નરે શેર.

ખઝવાંન જેને ઝાલે છુંદ્યો ઝખર,
 ખતાવી, કંઈ ભારી ગુરઝનાં હુનર.
 પનાંહુ ફઝોજની જે હતો શમાસાસ,
 માર્યો કારને જંગ મયદાંને ખાસ.
 કલુન જંગીને કીધો રૂસતમે ઠાર,
 રહ્યાં નહીં જેનાં નાંમો નિશાં ઝીનહાર.
 એ નાંમવર સીવાય કે બીજા દસ હઝાર,
 થયા છે નકાંમા લઝમમાં એ ઠાર.
 કે એ સીવા નાંમોશી હારની અપાર,
 જે નાંમોશી હરગેઝ નથી ફીટનાર.
 જો મુજ હાથે માર્યો ગયોચ નાંમવર,
 તો માર્યો ગયોચ અઘીરસ પુર હુનર.
 કે સાફ ને નરસું થયુંચ ખરાખર,
 રહેવા દે હીસાબ આજ, કાલની ઉપર.
 કારણ પાછા ફર્યા છે આંખણાં સરદાર,
 ને પીઠ પાછળ ભાલાઓ છે આબદાર. ૫૬૫
 લઝમથી શું વીટયું તેપર, આપી યાદ,
 ખવારી સાથે માહરા એમ નાંહસવાની ખાદ.
 બ્યારે લાગતો પસતાવો મનમાં તેવાર,
 કીધાં કામે દીલગીર થતો હું અપાર.
 દુઃખી હું ઝમાનાંથી છું ખેશુમાર,
 ગુનાંહુ માફ કર માહારો, અથે શહરીયાર.
 તું ગઈ ગુઝરીને કર ઝરાબી ન યાદ,
 સુલેહની કુશીશ કર, તું સંગ કયકોખાદ.

ને જો કંઈ જુદોજ થયો તાહારો વિચાર,
 સેપાહ ચો તરફ થશે ભેગી અપાર.
 ને એક હાથે રૂસતમ, કે તુરી આફતાબ,
 બી જંગમા ન લાવશે તેની સાંભે તાબ.
 ને કારન લડાયક બીજા હાથ ઉપર,
 કે હાર, તો નથીજ જોતી તેની નઝર.
 અને ત્રીજો કેશવાદ. ઝરરીન કોલાહ,
 આંમુલ આવી છોડવી ગયો જે સેપાહ.
 ને ચોઠો છે ફાબુલનો હાકેમ મેહુરાબ,
 જે શાહોનો અફસર અફલમંદ શીતાબ.

કયકોબાદ ઉપર પશંગનું નામું અને
 તેનું સુલેહ ચાહાવું.

કીધી શાહે તુરાંએ આંખો ૧ પુરાબ,
 અફ્રાસ્યાબની વાતે થયો દંગ શીતાબ. ૫૬૬
 કે આવી છે એટલી વાતો એને યાદ,
 ને આવી છે માંથામા અફલ ને દાદ.
 પસંદ કીધો દાંના મદદ હીંમતવાન,
 ઘટતી રીતે મોકળાવ્યો તેને ઇરાન.
 કે તે નાંભેવરનું હતું વેસે નાંમ,
 હતો ભાઈ, એક માં ને બાપથી મુંદામ.
 કહ્યું શાહે મુનશીને એમ સર બ સર,
 કે કાગઝ ને સ્યાહી તું હયાં રપેશ કર.

લખાવ્યું પછી નાંમું એક વીગતવાર,
 કીધા તેની આસ પાસ રંગીન ચિતાર.
 કે આફતાબ ને માંહતાબનાં સાહેબનું નામ,
 શુકરાંનાની શક્તિ દીધીય જે મુદામ.
 ન દોસ્ત, ભાગ્યે, બેડું, એવો રખ છે એક,
 તેનાથીજ છે ઝાહીર ને ખાતીન દરેક.
 મદદ વગર ગેતીનો પયેદા કરનાર,
 હુકમથી તેના ચઢતી પડતી છે ચાર.
 હુકમથી તેનાં આં ફરેચ મેહિરો માહ,
 તેથીજ પાંમેચ આરાંમખી ખાકે સીયાહ.
^૧મેહુરાબ, ફીરોઝા રંગનો રોશન કરનાર,
 ને સાંજમાથી પાડનારો છે જે સહવાર. ૫૬૭
 સીયાહ શબ, નિગેહખાં તેની ^૨ખાંમનો,
 ઝઝકળાંએ પીધો ઠંડો જાંમનો.
 ચીનઈ માશુકો સમ સુરજ, તેની મેહર,
 થી તખ્ત આગળ શેવા કરેછે ચામેર.
 ને ચાંદરાતનો ચંદર નમાવે છે સર,
 ગો કાંન રાખી બંદગીનાં “^૩હુલકા” અંદર.
 ચઢાવે છે એકને તે આંસમા ખુલદં,
 તો ખાકમાં નાંખેચ એકને તે હાજતમંદ.
^૪દરૂદ ફરીદુનનાં રવાંનની ઉપર,
 કે આંપણ છીએ જેની અવલાદ અંદર.
 હવે તું સમજ નાંમેવર કયકોખાદ,
 સુખન કહું છું લાયક હું, શાહી ને દાદ.

કે ને'ક બખત ઇચ્છને તુરથી નિદાન,
 પુણું તાજ અને તખત માટે એઆન.
 થયો શુર એચથી કીનો મુંદામ,
 મનુંચહરે બદલો લીધો છે. તમામ.
 માહરે કેહવું જોઈયે છે એ 'બેદીરંગ,
 કે ચાલવી ન જોઈએ આપસમા એ જંગ.
 કીધેલા ફરીદુને ભાગો અસલ,
 તે છે સરવે ઇન્સાફને લાયક અવલ. ૫૬૮
 તેનેજ આંપણે જોઈયે વળગવું તમામ,
 ન રાહ રસ્મ તજવી વડીલની મુંદામ.
 તે ખરગાહથી લઇને કે 'માવરોલનહર,
 કે જૈહુન સમઇ જાય છે જેની અંદર.
 તે છે ભાગ હમારો હુઇયાતીમાં શાહ,
 ની રાખતોતો ઇચ્છ ન તેપર નિગાહ.
 ઇચ્છનેતો ઇરાં ઝમીન હુતી હાથ,
 મળીતી ફરીદુનથી દોઆની સાથ.
 એનાંથી ફરી, જો આંપણ કયે' જંગ,
 તો કયે' પોતા ઉપર ગેતીને તંગ.
 તલવારોનાં ઝખમે ગુસ્સે રખ થશે,
 બદનાંમ આપણું બેહુ જંગતમાં રહી જશે.
 બીબુ' જેમ ફરીદુન પેહેલવાંને ખાસ,
 જે સોંપ્યુંતું સલ્મો ઇચ્છ તુર પાસ.
 તેમજ રેહવા દઇયે, કદી જંગ ન થાય,
 કારણ જંગની ફીમત નથી ગેતી આય.

બરફ સમ થયું છે સરે ઝંક ઝાલ,
 બની ખાક, ખુને દીલેરેથી લાલ,
 શેવટમા શરીરની લાંબઈની ઝમીન,
 સીવા મળતું નહીં ધન કે દવલત યકીન. ૫૬૯
 પાંચ વાંમ ઝમીન જેટલું કરશું મગર,
 આં પેહેડવાને ચાદર, રેહવાને કબર.
 કે થાયચ બીજી ઇચ્છાથી રંજે અલમ,
 આં ત્રણ પાંચની ગેતીમાં થાય છે. સીતમ.
 હવે લાવ્યે જો લડવા માટે લશ્કર,
 તો લાવ્યે મગરમચ્છનાં મોંઢામાં સર.
 તું જાણ કે બદીથી છે નેંકી સરસ,
 ન દુઃખ નાંખશું જાણીને પોતા પર બસ.
 મગર આંચ કરે જો કબુલ કયકોબાદ,
 પસંદ જો કરે મર્દ ગહયો આં દાદ.
 તો સ્વપને જૈહુન હુમે જોશું નહી,
 નાં ચોળંગશે નદી ધરાંનીબી સહી.
 મગર આંકરીન ને સલાંમો પેગામ,
 થી બેહુ મુંદક આબાદ બનશે તમામ.
 બ્યારે મોહોરબંદ નાંમું શાહે કીધું,
 સેપાહે ધરાં ગમ તે મોકળી દીધું.
 ગોંહર, તાજ, અને તખ્ત, ઝરરીન મુંદામ,
 સોનેરી કમરબંદની બાંદી તમામ.
 કંઈ અરબી ઘોડાઓ સોનેરી તમામ.
 હીન્દી તેગો, મ્યાનો રૂપેરી તમામ. ૫૭૦

તથા ફીમતી ચીઝો મુંલકમા થતી,
 તે હુદ્યા નાંમા સાથે મોકળી અતી.
 પુગાડ્યું તે નામું ક્યકોબાદ પાસ,
 ઝંખાંનીખી પયેગામ કહી દીધો ખાસ.
 તે સાંભળ્યું શાહ ક્યકોબાદે તમામ,
 તે માંથુ ઉઠાવ્યું તે જંગથી મુંદામ.

ક્યકોબાદ તરફથી પશંગના નાંમાનો જવાબ
 અને પશંગનું તુરાન તરફ પાછું ફરવું.

તું જાણેયતો સહી એમ લખાવ્યો જવાબ,
 કે જંગની નથી પેહેલ હુમોથી શીતાબ.
 સીતમ પેહેલો તુરથી થયો છે જખર,
 કીધું તખ્ત ઇચ્છ્ય જોવા શાહા વગર.
 ને હાલની લડઈ અંદર અફ્રાસેયાબ,
 ઇરાંન આવ્યો નદી ઓળંગી શીતાબ.
 તે જાણ્યું, શાહ નવદરથી શું કીધું ખાસ ?
 છે ગમ દર્દથી દીલ પશુનાં ઉદાસ.
 અફલમંદ અઘીરસથી કીનો મુંદામ.
 લઈ કીધું માંણસને ઘટતું ન કામ.
 પશેમાં પુરાં કામે થાવ્યો અગર,
 ને ફરોલો ફરાલો ફરો નવેસર.
 નથી મને કીનાથી રંજો આઝાર,
 આં ત્રણ પાંચની ગેતીમાં કરજો વિચાર. ૫૭૧

મુંલક નદી પાછળનો આપુંચ શીતાળ,
 કદાચ પાંમશે આરાંમળી અક્રાસેયાળ.
 કીધો એ મીસાલે ફરાર નવેસર,
 મોટાઈનાં બગીચામાં રોપ્યું શજર.
 ફાસદ આવ્યો પેલો ચિત્તાની મીસાલ,
 પશંગ પાસે પોંડ્યાડયું નાંમું ખુશાલ.
 સેપાહ પાછી ફેરવી ઉઠાવ્યો સાંમાન,
 ઉડી રહી જેથી ગદર્બી આંસમાન.
 પવન માફક કીધી જૈહુનને પસાર,
 પુગી કચકોબાદને ખબર તેજ વાર.
 જેથી દીલ થયું પાદશાહનું ખુશાલ,
 ફર્યો જંગ વગર હયાંથી દુશમન જો હાલ.
 કહ્યું રૂસતમે ત્યારે અયે શહરીઆર,
 મુલોહની ન કર આંસ જંગમા અપાર.
 મુલોહ એના હુમલા અગઉ ક્યાં હતી,
 એ સુજ પાડ્યો દહાડો મુંજ ગુર્જે અતી.
 કહ્યું કચકોબાદે કે અયે નાંમેવર,
 નાં ઇન્સાફથી કોઈ ચીજ દીઠી 'ને'કતર.
 નખીરા પસંગે, ફરીહુનનાં ગર,
 લડયથી ધરઇને ફેરવ્યું છે સર. પઝર
 ઘટેચ અફલમંદોને તેથી તમામ,
 ન સમજે બનાવટી જુહું એ કામ.
 કે આબુલથી સિંધના દર્યા તક મગર,
 આપુંચ લખી રેશમનાં કપડાં ઉપર.

તું જ ને લે નીમરોઝનું તાજે તખત,
 ને ગેતી સુધારનારો થા હર વખત.
 એણી તરફ કાબુલ દે મેહરાબને ખાસ,
 નેંઝા રાખજે ઝહેરી પાણીદાર પાસ.
 કારણ બાદશાહી નથી જંગ વગર,
 નથી જોકે દુન્યા નાંની સુની ગર.
 ને એજ માફક સર્પાવ શાહે દીધો,
 કે ભેટ બીજા સઉ દીલેરોને કીધો.
 રૂસતમને દીધા ઘોડા પોશાક અતી,
 કય કોબાદને જેમ ઘટારત હતી.
 સબબ્યું ઝરીન તાજબી તેને સર,
 બાંધી સઉ દીલેરોમાં ઝરરીન કમર.
 આખ્યા ભાગ એક ગેતીનો તેને ન્યાર,
 ઝમીન ચુંબી પહલવાંન મરદે તેવાર.
 મુંબારક કોબાદ પછી બોલ્યો તે વખત,
 ન ઝાલ વગર હોતું બુઝર્ગીનું તખત. ૫૭૩
 ન દસ્તાંનાં એક બાલ સમ છે જહાંન,
 વડીલથી છે એજ યાદગાર બેશુમાન.
 પોશાક શાહો લાયક સોનેરી બુલંદ,
 ને ચાકુત પીરોજનું તાજ, કમરબંદ
 અમ્મારી મુંકી પાંચ હાથીઓ પર,
 પીરોજ, જે નીમલથી વધુ રતેઝતર.
 ઝરીન કપડાં સોનેરી અમ્મારી પર,
 અને હદ વગરનો ખાંડો ને ઝર,

જે મોકળ્યું સાંમના તે દસ્તાંની પાસ,
 વધુ પાંમો સર્પાવ, અને કૂળો આસ.
 નવાઝશ વધુ બીજી વખતે હું ખાસ,
 ખજાનાનો દરવાજો ખોલીશ તું પાસ.
 ને થઈ જો અગર માહારી ઝીમર દરાઝ,
 તો જગમા કરશ હું તુને રબેનેઆઝ
 તથા ઝંઘક કારનને કેશવાદને,
 કે બરઝીન ને પોલાદી બરરાદને.
 સરોપાવ લાયકનો આપ્યો તમામ,
 દીધું તાજ સઉથી લાયકને ધનામ.
 તલવારો, ને ઢાલો, દીરંમ, ને દીનાર,
 કોલાહ, કમરબંદ, દીધાં લાયકને ચાર. ૫૭૪

કયકોબાદનું એસ્તખરને પાય તખ્ત ખનાંવવું અને
 તેનું દેશેદેશ ફરવું અને મરણ પાંખવું

ગયો ત્યાંથી પાછો તે પારસની પાસ,
 જે પારસમા ચાવી ખજાનાની ખાસ.
 હતું તે વેળા એસ્તખર પાય તખ્ત,
 મગફરી હતી શાહોને જેથી સખ્ત.
 તેની તરફ એક મત બની જગ તમામ,
 કે તેજ શાહા છે શાહીને લાયક મુંદામ.

ખેઠો શાહી તખ્ત ઉપર આવીને શાહ,
 ઇન્સાફ ને રસમ ધરી દાંનાની રાહ.
 કહું નાંભેવર અફલમ'દોને ચાર,
 કે છે સારી ગેતી મને તાબેદાર.
 કે હાથી, મગત્રાંથીળી જો લડે,
 તો દીન અને ઇન્સાફે વાંધો પડે.
 સીવા રાસ્ત ગેતીમાં ચાહવશ નહી,
 ખુદાનો 'ફર ખોટા પર છે સહી.
 દીધું સુખ મેં દાદો રંજથી શીતાબ,
 કારણ મુજ ખજાંનો છે ખાક અને આખ.
 છે પાદશાહો કુલ માહારા રખવાળ ખાસ,
 શું શેહેરી, સેપાહી, છે એક માહરી પાસ.
 રહેજો સઉ ખુદાની પનાંહમાં ખુલંદ,
 થજો દુઃખ વગરનાં અને અફલમ'દ. ૫૭૫
 જે હોય કંઈ તેનો કરજો અયેશો આરામ,
 આનંદ પામી મુજને દોઆ દેઓ તમામ.
 અગર હોય ન ખાવાનું જો કોઈની પાસ,
 મેંહનત કરી, રોઝીથી લાચાર હોય ખાસ.
 ખોરાક માહારી દરગાહથી લે તે મુંદામ,
 માહારા ફરમાંબરદારોળી લે તમામ.
 સેપાહ લેગી કીધી તેની બાદ ખાસ,
 માંડી સર્વે મુંદકોની કરવા તપાસ.
 ફર્યો દસ વરસ કુલ મુંલક આસપાસ,
 ફેલાવ્યો છુપો ઝાહેર ઇન્સાફ ખાસ.

મુખી શેહર વસાવ્યાં કોળાદે અપાર,
 જેવા કે રચેની પાસે ફસળા હઝાર.
 પારસ તરફ પાછો તે ફર્યો જેવાર,
 લખાવ્યો તે પર હાથ ગેતીએ ચાર.
 કરી મુખેદ એકઠા બેઠો તખ્ત પર,
 'સેતારેશીનાંસો અને અફલવર.
 કીધા એકઠા પોતાનાં પેહેલવાં તમામ,
 બેઈ તેમણે દીલ કીધું અખમી મુંદામ.
 મરહુમ નાંમદારો કીધા સરવે યાદ,
 કીધી જગ, સખાવત ને દાદે આબાદ. ૫૭૬
 જીવ્યો સો વરષ તે ખુશીમા અપાર,
 થયોચ એવો શાહ જગમા? કરતું વિચાર.
 અફલમંદ હતા ચાર બેટા એવા,
 કે યાદગારી રહે તેની જગમાં તેવા.
 હતો કાઉસ, પેહેલો ભર્યો આંફરીન,
 બીજો કયઆરશ, ને ત્રીજો કયપશીન.
 ને ચોથો કયઅર્મીન હતું જેનું નાંમ,
 જે ગેતીમાં કરતાતા અયેશો આરામ.
 ગયાં સાલ સો તાજ અને તખ્તનાં,
 શેવટ ચક્રમાં આવ્યો તે બખ્તનાં.
 બાણ્યું તેણે જ્યારે ફઝા આવી પાસ,
 ને કુમળાશે પાંનોબી લીલાં આં ખાસ.
 તો ચાંદરાતે તેડ્યો કયકાઉસને પાસ,
 સખાવત ને દાદો વિશે કહ્યું ખાસ.

તે બોલ્યો જવાની તઇયારીમાં છું,
 કરી માંહારી કીર્યા તખત લેજે તું.
 લાગેચ મને કોહ અલ્ખોરઅથી હું હાલ,
 આવ્યો છું મુજ માણસો સાથે ખુશાલ.
 ફરે છે શું કીસમતથી આગછી વગર,
 પુંજરી તેનાં છે મુરખ સર બ સર. ૫૭૭
 ઇન્સાફી થશે નેંક વિચારોનો ગર,
 મળશે તેનું ફળ બીજી દુન્યાં અંદર.
 પડશે લોલ લાલચનાં ફંદમાં જેવાર.
 તો ખેંચશે તું મ્યાંનમાંથી તેજી તલવાર.
 જેથી પોતે જખ્મી પ્રથમ થઈ જશે,
 પછી તે મુઠ્ઠીને હવાલે થશે.
 રેહકાંણુ પેલી જગમાં આંતશમાં થશે,
 ને ડખશે દીલ જગમાં દુઃખી થઈ જશે.
 નેંક વાહુળા બેટા અસીલ રાખ ધ્યાન,
 ઇન્સાફ અને રાસ્તીનો ધરજે અરમાન.
 સોંપુચ તુને તાજ અને આં તખતે શાહ,
 હુમેશ ધરજે દાદો સખાવતની રાહ.
 એટલું બોલી છોડી આં ગેતી બુલંદ,
 મેહલો તખતથી કીધી પેટી પસંદ.
 અસલથીજ છે એવી આં ગેતીની ચાલ,
 ઉછેરીને લાડે કરેચ પાયેમાલ.
 આહાડ ફળવંત ડાળીનું, ગેતી ચક્રીન,
 ફળ જેનાં તાજાં ને શાખો રંગીન.

પ્રથમ તુને પુલથી કરે છે ખુશાલ,
 પછી કરી ગમગીન કરેચ પાયેમાલ. ૫૭૮
 કંઈ ગરદન ફરાજ પાદશાહો થયાચ,
 દમામ ખુબ સાથે જે હુયાંથી ગયાચ.
 ફકત નાંમ તે'મણું રહ્યું'ય બેગુમાન,
 નથી ગેતીમાં કોઇ રહ્યું બવીદાન.
 રાહો રસ્તમ એવીજ છે જગની ખરી,
 કરેચ નાંશ માંટીથી પયેદા કરી.
 આં વાત અફલમંદ અઈફ નરની દરેક,
 કે સાંભળ ને યાદ રાખજે તું એકકેએક.
 કોબાદનો આં કીસ્સો થયો છે તમામ,
 લગાડ ધ્યાન કયકાઉસ ઉપર મુંદામ.
 કે ફળદ્રુપ ઝાડે, તે હોય ને ખુલંદ,
 પડે છે અગર આંસમાની 'ગઝંદ.
 કરમઈ પાન જડ તેની નબળી હોયે,
 અને તે ઝમીન તરફ વાંકું વળેય.
 ને એમ કરી જડથી ઉખડી જાયે છે,
 ખીજાં કોઇ નવાંની જગો થાયે છે.
 સપુરદ તેને થાયેચ પુલ પાનો બાગ,
 પ્રકાશ આવે તેનેજ; ગો રોશન ચીરાગ.
 કુટે શાખ બદ ને'ક જડથી તમામ,
 તો નાં કરતો અસ્તી તે જડને બદનામ. ૫૭૯
 બાપ, બેટા પર જગ ધરી જાયે છે,
 બાતીન સર્વે, ઝાંહેર કરી જાયે છે.

દુખાડે જે ઇચ્છત ને નાંમે પીદર,
 તો જાણુ તે પરાયો, ના ગણુતો પીસર.
 તજે રાહ ગુરૂની ખતાવેલી જે,
 પડે તે પર આંકત તે વાજખીજ છે.
 રસમ જુની દુન્યાની છે એ મગર,
 નહોં જેનું ધડ કે નાં પુછડું કે સર.
 ખુરી રાહ ધરે છે એની કોઈ સખત,
 રેહવા નથી પાંમતો તે જાણે વખત.

કય કાઝિસ.

કાઝિસની પાદશાહી દોઢસો વરષ હતી કાઝિસનું
 પાદશાહી તખ્ત ઉપર બેસવું અને
 માઝંદરાંનનો ઇરાદો કરવો.

પીદરની જગા લીધી કાઝિસે જ્યાર,
 બની સારી ગેતી તેની તાબેદાર.
 ખજાનો જમાં જોયો તે બેશુમાર,
 તો જોઈ પાસે દુન્યાં બની તાબેદાર.

દીકાં તખ્ત, ખાલી, ને સાંકળ, સંગીન,
 અને તાજ, પોખરાને જડયાં, ઝરીન.
 ને માંટેલી ગરદનનાં ઝરખી રખસ,
 તો જગમાં ન જોયો પોતાથી સરસ.
 થયું એમ કે ઝરરીન ચમનમાં શીતાળ,
 લેહજતદાર પીતો હતો ત્યાં શરાબ. ૫૮૦
 ઝરીન તખ્ત એક ખીલુરી પાયેદાર,
 હતો જેપર ગેતીનો સાહેબ તેવાર.
 ને ઇરાંની પહલવાનોથી દમ બ દમ,
 વાત કરતો હર રીત ઉપર અયાદા કમ,
 તે બોલ્યો શહા કોણુ છે ગેતીમાં આય,
 લાયક તખ્તને, ખીજે માહારા સ્રીવાય.
 ઘટેચ મને મોંહટઈ આં જગમાં તમામ,
 નાં થઈ શકતો કોઈ માહારી સાંભો મુંદામ.
 એવી રીતે બોલતો, પીતો દારૂ શાહ,
 જે સમજી થતા હતા હુયેરત સેપાહ.
 દરબાંન પાસે દેવ ગવૈયાનાં લીખાસ,
 માં, આવ્યો કે દે જવા તે શાહાની પાસ.
 તે બોલ્યો માઝદરાંથી આવેલો છું,
 છું ખુશનુમા ગાનાર, ગવૈયાથી હું.
 ગણાંબી શાહની ખીદમતને લાયક જો ખાસ,
 જવા દેવો જોઈયે મને તખ્ત પાસ.
 દરબાંન ગયો શાહી દરવાઝાથી ખાસ,
 અને આવ્યો જલ્દી તે પાદશાહાની પાસ.

રામેશગર એક આબોધ, કહ્યું 'ખેદીર'ગ,
 સરસ છે ગવૈયો ત'ખુરો છે સંગ. ૫૮૧
 હુજુર પાસે આવવા જુએ છે તે રાહ,
 શું આપેય હુકમ નાંમેવર પાદશાહ.
 હુકમ કીધો શાહે જેથી લાવ્યા ખાસ,
 ખેસાડયો તેને કુળ ગવૈયાની પાસ.
 મેળવ્યું પોતાનું તે અર્થત ઝર, ^૧
 ને કાઢ્યો તેમાથી માઝદરાંની સુર.
 ભુલું શેહેર મુંજ માઝદરાંની ન યાદ,
 રહો જેની ખીણો ને ખેતર આખાદ.
 હ'મેશ હર ખગીયામા ત્યાં ગુલો છે,
 ને પાહાડો પર લાલા ને સુમખુલો છે.
 હવા ખુશ ઝમીનમા, લીલોત્રી અપાર,
 જ્યાં સરદી ન ગરમી હ'મેશાં છે ^૨ખાહાર.
 જ્યાં ખાગોમા ખુલખુલ સરોહો કરેય,
 ને ખીણોમા દોડતાં હરણખી ફરેય.
 હ'મેશાં કરેય જુસ્તજુ તેઓ ખસ,
 લીલોત્રી જ્યાં મેહેકે છે આંખુ વરસ.
 ગુલાબ વહે છે પાણીની જગ્યા ઉપર,
 સુગંધીથી જેની ખનેય જીવ તર.
 દેહ, બહમંન, આંદર, વળી ફરવરદીન,
 છે ફળ કુલથી ભરપુર હ'મેશાં ઝમીન. ૫૮૨
 વરષ આંખુ હુસ્તી નદી રેહેય અપાર,
 કામે લાગેય ^૩હુરજ શીકારી, શીકાર.

તમામ મુંદક શોભે છે હર હાલથી,
 દીનાર, રેશમી કપડાં, ઝરે, માલથી.
 પુતળાં જેવી બાંદી ઝરીન તાજ સંગ,
 સોનેરી કમરબંદ દીલેરોને તંગ.
 એવી આબાદીમા નથી રહેતો જે,
 દીલો, કામ, જીવથી, નથી શાદ તે
 સુખન એવા કાજિસે સાંભળ્યા ન્યાર,
 નવો એક ઉભો થયો તેને વિચાર.
 લડઇ ભર્યાં દીલથી કીધો એવો ખ્યાલ,
 કે માઝદરાં ઉપર ચઢઇ કરવી હાલ.
 કહ્યું જંગી સરદારોને બેશુમાન,
 કે બહુ દીલ લગાડયું ખુશાળી દરમ્યાન.
 દીલેર માણસ આળશુ બે થઈ બચ છે,
 ધરાતો નથી ધરથી, મૌભેથી, તે
 કારણ રઅઇયાસીપણું બદખખતી છે,
 બરાબર તેપર આફતો સખતી છે.
 પાડે આંદત હીચકારી, થઇને જવાંન,
 ઉનંતી નથી કરતું તેનું રવાંન. ૫૮૩
 હું જમશીદ, ઝોહાક, ને કચકોબાદથી,
 છું રસર, દબદબા, તખત, બુન્યાદથી.
 તો દેખડાવા બેઠયે વધુ કંઈ હું નર,
 અનુભવી બનવો બેઠયે તાજવર.
 સેપાહ લઈ જવી બેઠયે માઝદરાંન,
 ભારી ગુંઝે જીતવું બેઠયે બેશુમાન,

મુખન ખુઝગેનિ ગયા કાંણે સહી,
 વિચાર એ મુખારક કોઈએ જોયો નહી.
 ફીકકા થઈ ભવાંઓ ચઢાવ્યાં અતી,
 કારણ દેવોથી જંગ પસંદ નાં હતી.
 જવાબ દેવા કીધી નાં હીંમત અજબ,
 થયા દીલે ગમગીં મુકઈ ગયા લખ.
 શું તુસ, અને ગુદર્જો, ગેવ, ને કેશવાદ,
 શું ગુરગીન, શું બેહરાંમ, ને જંગી ખરરાદ.
 મોંઢે તેઓ બોલ્યા છંધયે તાબેદાર,
 ફદમ તુંજ હુકમ વિન ન ભરશું જીનહાર.
 પછી મળયું એક તેઓનું અનબુમન,
 કીધું ખાલી દીલ તેની વાતે તદન.
 બેસી વાતો કરવા લાગા એક દીગર,
 નસીબ વળી આંકત શું લાવેચ મગર. ૫૮૪
 કહ્યું છે આં કંઈબી જે પાદશાહે એ,
 શરાબમાંજ કહયુંચ એવું નાં ઠર્યું તો.
 તે કરશે ઇરાંન, ને આપણને હલાક,
 ન રહેશે આં દેશ અંદર પાણી કે ખાક.
 કારણ તાજ અને વિંટી રાખનારો રજમ,
 પરી પક્ષી દેવ જેનો માંણતાં હુકમ.
 કદી યાદ કીધું નાં માજંદરાંન,
 નાં લડયો દીલેર દેવોથી બેગુમાન.
 અફલમંદ ફરીદુન અને પુરહુનર,
 નાં આરઝુ કીધી ત્યાં જવાની મગર.

જવાતે જો એ રાહ પર આરામથી,
 ગોંડર, જંગથી, મદીથી, નાંમથી.
 તો કરતે મનુંચેહર એ વાતે વિચાર,
 ને હીંમત ન હારતે પોતાની ઝીનહાર.
 લ'ખાવો જોઈએ દસ્ત ચારા ઉપર,
 કરવી જોઈએ તદ્દખીરો છુપી દીગર.
 ધંલાજ એનો શોધવો જોઈએ છે અરૂર,
 ધરાં સર ઝમીનથી બદી કરવા દુર.
 કહ્યું તુસે એવું તે સરદારો પાસ,
 કે જંગી, દેલાવરો, અફસરો, ખાસ. ૫૮૫
 એ બંધનથી છુટવાનો છે એક ધંલાજ,
 જે કરીએ, નથી કંઈ એ મુશકીલનું કાજ.
 કે સાંઠણીખી તેજ સામનાં ઝાલ પાસ,
 મોકળી ને કેહવડાવ્યે પયગામ ખાસ.
 જો માંટી હોય ચોપડી તો ધોયા વગર,
 કરી તેજ બુદ્ધી આવી મળ મગર.
 કે સમજાવે કયકાઉસ શાહાને આં વાર,
 કઠણ પગલું ભરવા જો કીધોચ વિચાર.
 છે આંખર પશેમાની એમાં મુંદામ,
 માટે છોડી દેવો વિચાર એ તમામ.
 કદાચ લાવે તે શીખામણનાં તદ્દન,
 બુલંદ પાદશાહાનાં દીલ ઉપર સુખન.
 ને બોલે, ઉસ્કેર્યોચ શયેતાને મગર,
 ન બોલવો જોઈએ કદી દેવોનો 'દર.

એ વાતે પાછો ફેરવે જાલ અંકલમંદ,
 કે નહીંતો આં સર ઉપર આવશે 'ગંજ'દ.
 આવ્યા એ વિચાર ઉપર જંગી તમામ,
 કે જાલજ એ રાહ ઉપર લઈ આવશે કામ.
 કીધો સર્વે રીતનો એ વાતે વિચાર.
 ને દોડાવી સાંઢણી એક તેજી અપાર. ૫૮૬
 સવાર દોડયો તે નીમડૂંજ સુધી ખાસ,
 ને આવ્યો તે ગેતી ફીડૂંજ જાલ પાસ.
 કહ્યો નાંમદારોનો તેણે પયગામ,
 કે અય નાંમી ઉંચ તુખ્મનાં રખીસેસામ.
 અજબ જેવું આવી એક પડ્યું છે કામ,
 અંદાજો જેનો અંકલથી દુર તમામ.
 ન ખાંધશે એ કામે અગર તું કંમર,
 તો રેહશે નાં ઇન્સાં, જમીનો, ખેતર.
 વિચાર એક દીલમાં આવ્યોચ શાહાને,
 અહુરીમને ભોરવીચ સીધી રાહાને.
 ઉઠાવેલા નેઆંગાંનોનાં રંજ ઉપર,
 નથી તેને સંતોષ મળતો મગર.
 વગર રંજનો ગંજ ગુમાવીને સખત,
 લેવા ચાહે છે તે માજંદરાંની તખત.
 જો કરશે જરા દીલ આવવામાં રાહ,
 તો જલદી હયાંથી કુચ કરી જશે શાહ.
 તે મેહેનત થશે તાહારી સરવે તારાજ,
 જે કીધી હતી તે કચકોખાદ કાજ.

ન ખાધાથી તર, શેરે રૂસતમની સંગ,
 કમર જંગી સિંહુ જેવી બાંધીને તંગ. ૫૮૭
 તે મેહનત ગઈ તેપાસે ફેકટ તદન,
 ફેરવ્યું છે બદ ખ્યાલોએ તેનું મન.
 થયો સમજી દસ્તાંન ગમગીં નિદાન,
 કે કર્મયિ છે શાહી શજરનાં આં પાન.
 તે બોલ્યો કે કાઝિસ આં છે 'ખુદપસંદ,
 ન જોઈ ગેતીની ગરમી સરદી ખુલાંદ.
 ન માંનતો દાંનાઓની વાતો અને,
 ન ઊઘતો તે રાતે બેહુદાપને.
 ગર ઇન્સાન તે, હોય જે ગેતીનો શાહ,
 ને કંઈ વરષો જોયા હોય ખુરશીદ ને માહ.
 તેની તેજનાં ભયેથી જગમાં મુંદામ,
 શું નાનાં કે મોટાં હોય ધુન્જતાં તમામ.
 તે નહીં સમજે માહારૂ અજબ તેમાં શું,
 જે કે માહારૂ નહીં માંનવે થઈશ દુઃખી હું.
 કે રંજ હું આંસાન ગણું દીલથી જો આય,
 ને દીલથી ન કંઈ ખ્યાલ શાહનો આ થાય.
 પસંદ નાં કરે મને રજહાંનઆંફરીન,
 ન શાહ કે ન પેહેલવાંને ઇરાં ઝમીન.
 માટે જઈ મનાવું શીખાંમણથી આય,
 બેહુતર કે જો માહારૂ કહું માંણી જાય. ૫૮૮
 પણ કીધી જો તુંદી તો ખુદલી છે રાહ,
 અને રહેશે હયાં તહમતન ^૩આસેપાહ.

સારી રાત કીધો તેણે એજ વિચાર,
 ને ઝળકાવ્યું તાજ, ખુરશીદે બેશુમાર.
 કીધું શાહ તરફ મોંઢું ખાંધી કમર,
 ચાલ્યા સાથે રાહામાં તેની અફલવર.
 બે થઇ ગેવ, ગોદઝ, તુસને, ખબર.
 ને બેહરાંમ, ને શુરગીન, દીલેર નાંમેવર.
 કે દસતાંન આવ્યો છે ઇરાંનની પાસ,
 જણાય છે મુબારક તેનો બુંડો ખાસ.
 ગયા સાંમા સરદારો ક્યોજી મુંદામ,
 કોલાહ જંગી પેહેડનારા માંથે તમામ.
 આવ્યો સામનો જ્યારે દસતાંન પાસ,
 તો ખ્યાદા તે એકદમ થયા સરવે ખાસ.
 દોઝા કીધી સરદારોએ તે ઉપર,
 ને ચાલ્યા તેઓ શાહ તરફ સર બ સર.
 કહ્યું તુસે અયે સરફરાજ પહલવાન,
 તેં રંજ ભારી ખેંચી છે રાહને દરમ્યાન.
 ઇરાંનની ઝમીનનાં આં દાંનાવો કુલ,
 માટે કીધી આરાંમથી ઝહેમત કબુલ. ૫૮૬
 તે માટે હમો તાહારૂ માન્યેચ અહેસાન,
 તાહારા દબદબા, તાજે, હમને છે માન.
 દીધો નાંમદારોને ઝાલે જવાબ,
 કે વરષો વિટાં હોય જેનાં પર શીતાબ.
 તેનેજ આવે કુલ શીખ વડીલોની યાદ,
 પછીજ લે છે તેની આમાનોખી દાદ.

શીખામણ માહારે દેવી જોઇયે ઝખર,
 નથી મુંજ શીખામણથી હાજત વગર.
 અફલની શીખામણથી ફેરવશે સર,
 તો પસ્તાવો કરશે તે પાછળ ઝખર.
 જોડ્યા તે, છઇયે હમો તું સંગ અગર,
 નાં નસીહત કોઈ સાંભળશું તાહારા વગર.
 એમ જોલી સૌ આવ્યા શાહ પાસે ખાસ,
 તે નાંમીચાં તાજ, અને તખ્તની પાસ.
 આગળ સૌની ચાલતો હતો ઝાલેઝર,
 તે પાછળ બુઝર્ગોળી ઝરરીન કમર.
 જોયો કાઝિસને દસ્તાને સામે ગર,
 કે જોઠોચ ખુશાળીમાં તખ્ત ઉપર.
 જોડ્યો પાછો આવ્યોચ મનુચહર તે,
 જોઠોચ સરફરાજ તાજ પેહેડીને જે. ૫૯૦
 તો વાળી અદબ, સર જુકાવ્યું તમામ,
 ગયો તખ્તની પાસે તેના મુંદામ.
 ને ઘટતી દોઝા કીધી શાહ ઉપર એમ,
 ઘટે છે હરેક નાંમદારોને જેમ.
 ને જોડ્યો ચો ગેતીનાં સાહેબ મગર,
 સરદાર બુઝર્ગોનાં, વધુ નાંમેવર.
 જોયો તાજ તખ્તે સમજ્યો ન કોઈ,
 નસીબ એવું નાં લીધું આસ્માને જોઈ.
 વડીલનાં તાજે તખ્ત લાયક નિદાન,
 ન થાશે થયો નહીં તું જેવો, આ જહાન.

હરેક સાલ રહો ખુશ કૃતોહમંદ. ઝખર,
 ને દીલ દાંનઈ ભર્યું, ઇન્સાફ ભર્યું સર.
 કે માનપુર્વક શાહે દીધું માન ખાસ,
 બેસાડ્યો તેને તખ્ત પર પોતા પાસ.
 ખખર પુછી દુર રાહ ને રંજની ઘણી,
 દીલેરોની સરફાઝ રસતમ તણી.

આલનું કાઝિસને માઝંદરાંન નહીં જવા માટે
 સમજવવું અને તેનું કંબુલ નહીં કરવું.

કહું આલે શાહાને ત્યારે એ મીસાલ,
 કે શાહ તું કૃતોહમંદ જીવજો ખુશાલ.
 આં સર દાંનઈ ભર્યું ને જીવ તનદરસ્ત,
 ન થાઓ તાહારો શાહી કમરખંદ. સુસ્ત. ૫૯૧
 રોશન તાહરાં બખ્તે હુમો સઉ ખુશાલ,
 તુંજ તખ્તે, ખુલંદ સર હુમો છઈયે હાલ.
 આહેર તે પછી તેંજે કીધું બયાન,
 વિચારોથી . પુર વાતો કહી બેશુમાન.
 તે બોલ્યો કે અયે ગેતીનાં પાદશાહ,
 છે લાયક વડીલનાં, તું તખ્તો કોલાહ.
 તું છે શાહ ફરીદુન તણી યાદગાર,
 ઝમાનો ન કમ કરતો તું પરથી ખ્યાર.

નવી વાત સમજ છે મેં એક ઝખર,
 વિચાર રાખેચ શાહ માઝદરાંનો મગર.
 સમજ વાત અયે નાંમેવર શહરીઆર,
 અકલમંદતણી એક નસીહત આં વાર.
 સરદાર છે ખુબી ખુઝર્ગીનો અકલ,
 અકલથીજ લલઈ ને મોહટઈ છે અવલ.
 દાંનીશમંદ અને ઊંચા મનનો જવાન,
 નથી પાંમતો ગેતીમા ઠપકો નિદાન.
 તે નેંક કરણીથી રહેચ હંમેશાં ખુશાલ,
 અનેચ દાંના મરદોનો ખ્યારો તે હાલ.
 પેલી દુન્યાંમા પાક ચઝદાંની પાસ,
 ન બદ કામોનો ડર, નહીં ખચોડ પાસ. પદર
 ધીરજ નથી માણસમાં હોતી લગાર,
 રહેચ, નહીં ઉંચકવાનો ઉંચકીને ભાર.
 ગંભીરતા ને દાંનઈથી નર અકલમંદ,
 જાણેચ સારાં નરસાંમા ધીરજ ખુલંદ.
 અકલ, અંદેશો, દાંનઈ, ખ્યાલે ચકીન,
 તે પગ નિચે લાવેચ ઝમાનો ઝમીન.
 શીખાંમણ ખીજી તુને કહું છું આંવાર,
 કે દુર થાય દીલથી તાહારાં, બદ વિચાર.
 લલઈ ને ખુશાળીથી ખર આવો કામ,
 થજો તાહાડ ગેતીમા નેંકીથી નામ.
 તું જાણેચ કે જમશીદ તાહારો નેઆગાન,
 જેનું તાજ આફતાબ નુરી સમાન.

કુલ દેવો ને જાનવરો તાબે મુંદામ,
 હતી જેનાં હોકમમાં ગેતી તમામ.
 એ કામનો કીધો નાં ઝરાળી વિચાર,
 નાં યાદ માઝંદરાંની કીધી દીલથી યાર.
 એ કામને ફરીદુને કીધું નાં યાદ,
 જોકે તખ્ત ઝોહકનું કીધું બરબાદ.
 અગવિ તાહારી કંઈ થઈ ગયા શહરીઆર,
 કીધો નાં તેઓએળી એવો વિચાર. ૫૮૩
 મને આવ્યાને પણ થયો બહુ વખત,
 અને જોઈ છે મેં પણ આં ગેતી સખત.
 આં ખોહળી દુન્યાંથી ગયો મનુચ્છર,
 ગયો છોડી ગંજ અને મેહેલો ઝખર.
 તથા ઝવ, ને નવદર, અને કચકોબાદ,
 એવા કંઈ બુઝગોની છે મુજને યાદ.
 હતા ભારી ગુર્જો, સેપાહ ભારી ખાસ,
 છતાંબી કીધો માઝંદરાંનો નાં કયાસ.
 કારણ તે જાહુગર દેવોનું છે ધર,
 જે લપટાયું જાહુ તલેસમ અંદર.
 તલવારેબી થઈ શકતો નાં તેનો નાસ,
 ન હાથ આવતું ગંજે અફલથીબી ખાસ.
 નથી બંદ ખોલી શકાતો ઝખર,
 દીરમ, ગંજ, માણસ, ન તું ખવાર કર.
 ફતેહમંદ નથી ત્યાં જવું સર બ સર,
 જવાનો વિચાર વટીક છે ખોક્તર.

સેપાહ ખેંચવી જોઈયે નાં ત્યાં તુને ચાર,
 નથી એ જોયો શાહોએ નેંક વિચાર.
 ગર નામવરો તુને છે તાબે મુંદામ,
 પણ તું માંફક રખનાં છે બંદા તમામ. ૫૮૪
 તું ખુનથી એવા નાંમદારોનાં ગર,
 ઉગાડતો નાં લોભને લીધે કોઈ શજર
 જેનાં ફળ ને ઉગવું છે લાંતત તમામ,
 પ્રથમનાં શાહોની એ રીત નહીં મુંદામ.
 જવાબ દીધો કાઉસે પાછો તેવાર,
 અર છે મને તાહારી સદલાહની ચાર.
 ફરીદુન ને જમશીદનાં કરતાં મુંદામ,
 વધુચ દબદબા મહીં અરમાં તમામ.
 મનુંચહુરથી ને કોબાદથીથી સહી,
 કીધું માજંદરાંનું જેણે ધ્યાન નહી.
 છે લશ્કર, ને હીંમત, ખજાનો, અખર,
 જહાંન તેજ તલવાર નિચે છે ગર.
 જીતય જગ, ઉઠાવી જો શમશીર મુંદામ,
 છુપી રાખ્યે શમશીરથી ગેતી શું કામ.
 એકાએક કરશ કંએદ તેંમણે મુંદામ,
 માહાડ, માહારી શમશીરનું રાખશ હું નામ.
 નાં કોઈ જીવતું રાખશ માજંદરાં અંદર,
 યા કર ભારી નાંખશ હું તેઓ ઉપર.
 જોઉચ આંખે મુંજ ખવાર નેંહસ્તી તદન,
 શું બહુ કે શું દેવોનું અંબુમન. ૫૮૫

એવી વાત આવશે તાહારા કાંણુ ઉપર,
 કે થઈ પાક ગેતી એવાથી મગર.
 ભેકે રંજ ખેંચવાની છે બહુ અખર,
 મને પુગવા માહારી મુંરાદો ઉપર.
 ને તેટલાં તું રસતમની સંગ જહાંદાર.
 ઇરાંનનો નિગેહખાંન બનજો હુશ્યાર.
 છે માહારો તે જગ પયેદા કરનારો યાર,
 તો છે નરે દેવોનાં સર મુંજ શીકાર.
 ન મુંજ સાથે આવવું હોય જંગમા અગર,
 તો એ કામ કરવામાં ખોટી નાં કર.
 સુખન શાહાથી સાંભળયા ઝાલે શીતાબ,
 ન ભેયો સરશ કોઈ દેવો જવાબ.
 તે બોલ્યો તું શાહ હમો બંદા મુંદામ,
 ખરાં દીલતું છે માહાર કેહવું તમામ.
 સીતમને તું ઇન્સાફ કહે ભે અગર,
 તો દમ ને ફદમ ભર્યે તુંજ કેહવા પર.
 અંદેશાથી દીલ માહાર ખાલી કીધુંચ,
 દાંનઇ ભર્યું જાણ્યું તે મેં કહી દીધુંચ.
 ન તન કોઈ બચાવતું ફઝાથી અગર,
 નથી સીવતું સોએથી નસીબની નઝર. ૫૯૬
 નથી તંગી દુર થતી કરવે અપવાસ,
 બુદા નથી એ ત્રણથી શાહોખી ખાસ.
 મુંબારક તું પર ગેતી રોશન આબાદ,
 બુદા ન કરે કેહેવું મુંજ આવે યાદ.

તાહારાં કામનો પસ્તાવો તુને નાં થાય,
 રોશન રહેજો દીલ, ધર્મ, ને રાજ્ય, આય.
 મુજ વાતોનો રંજ શાહે લાવવો નહી,
 કારણ મેં કહ્યુંય નેંકજ્વાલીથી સહી.
 ફરમાન શાહાથી ઝાલે જવાતું લીધું,
 જવાથી દુઃખી રજા દીલ કીધું.
 આંખો કાઠિસશાહ પાસેથી બાહાર ખાસ,
 થયા મેહેરો માહ કાળા આંખોની પાસ.
 ચાલ્યા સાથે જંગી ખુઝર્ગો તમામ,
 શું તુસ, અને ગોદઝો, ગેવ, ને બેહરામ.
 કહ્યું ગેવે ઝાલને, ખુદા પાસે આય,
 હું માંચુય હમારો તે રહનુંમા થાય.
 કે આં જગ્યે કાઠિસ હુતે નહીં જો શાહ,
 તો હું તેની હરગેઝ ન કરતે પરવાહ.
 ફઝા, લોલ, તંગી, ન રહો તાહારી સાથ,
 ન થાઓ લાંબો તું ઉપર દુશમનનો હાથ. ૫૯૭
 હુમો હોઈએય યાકે જઘએ છઘએ જ્યાં,
 સમજતા ન તાહારી તારીફ સીવા ત્યાં.
 તે જગ કરતા યઝદાં, પછી સર બ સર,
 ઉમેદ રાખેય ઇરાં ઝમીન તુંજ ઉપર.
 તે રંજ ખેચી પેહેલવાનો માટે આં વખત,
 અને રાહબી કાપીય તુંએ આંચ સખત.
 હુમો માટે ચારો રહ્યોય એજ આય,
 નાં શાહ હોય હમારો તું પેહેલવાં સીવાય.

કહ્યું' ઝાલે એ'મ કે છે દાંના તે એક,
તકદીર આગળ રદ રાહે તદ્દથીર દરેક.
હુકમ શાહાનો માનો ઘટે છે મગર,
લડધથી ન ફેરવતા એક જણુખી સર.
ખુદા પર મને છે લડસો મુંદામ,
કે જોઈશ પાછા તમને ખુશીમા તમામ.
એટલું ખોલીને ભેટ સઉથી લીધી,
ને સીસતાંનની કુચની તધયારી કીધી.

કાઉસનું માઝંદરાંન જવું.

જુદો જ'ગીઓથી થયો ઝાલ ન્યાર,
કે લશ્કરે તધયારી કીધી તેવાર.
કહ્યું' શાહે ગુદર્જો તુસને મગર,
સેપાહ ખે'ચી રસ્તે પડો સર બ સર. ૫૯૮
પડી જો સહવાર ત્યારે શાહ ને પહલવાન,
કીધાં સઉએ સર, 'સુએમાઝંદરાન.
પછી સોંપી મીલાદને ધરાં અમીન,
ખજાનાંની ચાવી ને તાજે 'નગીન.
કહ્યું' જો ચઢઈ કરે દુશમન અગર,
તો ખે'ચતો નાં કીનાની શમશીર અખર.
લેજે ઝાલ રૂસતમની, રંજમા મદદ,
છે લશ્કર પનાંહ, તખ્ત લાયક ખેહદ.

નગારાના શોર ઉઠ્યા બીજે દીવસ,
 ચલાવી સેપાહ તુસ ગોદર્જે બસ.
 આલ્યો સાથે કાઉસબી લશ્કર પ્રકાસ,
 કીધી છાવણી એસ્પોરૂઝ કોહની તે પાસ.
 આફતાબથી છુગી જગ્યા ઉપર તમામ,
 ઉતારો કરી કીધો ખવાબો આરામ.
 હતાં જ્યાં કે દોઝબી દેવોનાં ઘર,
 ત્યાં લાગ્યો દરેક દેવોને ભારી ડર.
 ઝરીનાં બીછાના કીધાં કોહ ઉપર,
 ખુશબુદાર 'મએથી હવા રંગીં તર.
 સઉ જંગી, મુખારક કદમનાં તે ખાસ,
 બેઠા ક્યાંની કાઉસનાં તે તખ્ત પાસ. ૫૯૯
 ખાંણી પીણીમાં રાત કીધી પસાર,
 ઉઠ્યા ખાબથી ખાંમદાદે તેવાર.
 સજીને આવ્યા સરવે પાદશાહની પાસ,
 કોલાહ, સાથે બાધી કમરબંદ ખાસ.
 કહયું પછી પાદશાહે ગેવને તેવાર,
 ચુંટી કાઢ ફર્યોજી સેપાહ બે હઝાર.
 ભારી ગુર્જ ફેરવી શકે બેગુમાન,
 ને જીતનારા હોય શહેરે માઝંદરાન.
 ક્યકાઉસે ગેવને કહયું તેજ વાર,
 કદમને ઉઠાવ ખોલ પંજે અપાર.
 કે જા માઝંદરાના તે દરવાઝા વેર,
 ને શમશીર અને ભારી ગુર્જે ચોમેર.

જીવે જેથી કોઈને તું ઈચ્છે જવાન,
 કતલ કરજે તેને, ન રહે તેનો જાન.
 જીવે જગો આબાદ, તે બાળી તમામ,
 જ્યાં દીન હોય ત્યાં રાત પાડી દેજે મુદ્દામ.
 ને દેવોને પોંહુચે ખંખર તે અગઉ,
 કે જંગ જીવી કરજે જાદુગરથી સઉ.
 ગયો જેવ શાહ પાસથી બાંધી કંભર,
 લશ્કરમાંથી ચુટયા દીલેર નામવર. ૬૦૦
 પુગો દરવાજે શેહરે માજંદરાન,
 વરસાવ્યા ગુરજ, તેજ લારી નિદાન.
 ઓરત, બચ્ચાં, - લાકડીઓ લઈ ચાલનાર,
 રહ્યાં નાં તેની તેજ સામે જીનહાર.
 તારાજ કરતો, શેહરે જળાવતો હતો,
 અમૃત બદલે ઝેરને વરસાવતો હતો.
 જોયું શેહર એક બેહિસ્ત જેવું બુલંદ,
 હતી જ્યાં ખુશીની ચીજો મન પસંદ.
 હતા હર ગલી મોહલ્લાઓમા તમામ,
 બાલીઓ ને સાંકલી પેહેડેલા ગુલામ.
 ગુલામો હતા બીજા પેહેડી કોલાહ,
 હતા ચેહરામાં ગોયા નુરમંદ માહ.
 હરેક જગે ગંજ હતો સોનાથી તર,
 દીનાર એક જગેહ હતાં, બીજે ગોંહર.
 બેહુદ ચોપગાં જાનવરો આસપાસ,
 ગોયા બેહિસ્ત આવી ગયું ત્યાંજ ખાસ.

ખબર કાઠિસને તેઓએ આપી એ,
ખુશી દબદબાની જગાઓની તે.
તો બોલ્યો ખુશી રહો જેણે કહેલું કે,
માઝંદરાંની બેઠી ફકત બેહેસ્ત છે. ૬૦૧

તમામ શેહેર છે ગોયા મુર્તીનું ઘર,
ચીનઇ રેશમી કપડાં, ને કુલ જે ઉપર.

તે મુર્તી હોય બેહેસ્તમાથી આવી અગર,
અનારથી કીધા સાફ 'રીઝવાંને ચહર.

કીધી લુટ ધરાંનીઓએ હફતો એક,
પછી લુટથી બોલી કંભરને દરેક.

એ થઇ માઝંદરાંના બે શાહાને ખબર,
તો દીલ દર્દ લયું થયું ભારી સર.

હતો નાંમે સંનજે તે દેવોની પાસ,
દુઃખી જાનો દીલ જેના એ વાતે ખાસ.

કહયું તેને જા તું સુફીદ દેવ પાસ,
એવો જા કે આંસ્માને આફતાબ ખાસ.

કેહજે તેને કે માઝંદરાંની અંદર,
સેપાહ આવીચ ધરાંની, લુટવા ઝખર.

તમામ માઝંદરાં બાળી નાંખ્યું અપાર,
એ જંગથી ઉસ્કેરીચ કીનાની અંગાર.

જહાંબુએ કાઠિસ છે સરદાર ખાસ,
જવાન પહલવાનો છે લશ્કરની પાસ.

મદદમાં ન આવશે બે તું બેગુમાન,
તો જીવતું ન કોઇ બેશે તું માઝંદરાંન. ૬૦૨

ચાલ્યો સંનજે પયેગામ સમજીને સખત,
 મદદની લઈ અરજીનું નામું તે વખત.
 આવ્યો પાસે તે સરકરાજીની મુદામ,
 કહ્યું સમજેલું તે દીલેરને તમામ.
 કહ્યું શાહાનું કહેલું તેણે તેની પાસ,
 કહ્યું પોતા માટે, હતો ગુસ્સે ખાસ.
 સુદીક્ દેવે દીધો તેને એમ જવાબ,
 ન થા નાંઉમેદ ઝમાનાથી શીતાબ.
 ઇરાંની સેપાહના તે શાહાથી ન ડર,
 લડાયક સેપાહ સાથે આવે અગર.
 હું આંઉધું સેપાહ ભારી લઈ દમ બ દમ,
 ને કાપુચ માઝંદરાંથી તેના કદમ.
 એટલું બોલી ઉઠ્યો તે કોહની સમાન,
 થયું જેનું સર ગોચા ફરતું આંદમાન.
 ને આં તરફ કાઉસબી કાપીને રાહ,
 આવ્યો માઝંદરાં, સાથે લઈને સેપાહ.
 આવ્યો શાહ ખુશી ભરી જગ્યા અંદર,
 મયદાંન જંગલે નાંખ્યા તંબુ ઝબર.
 કે લાલ, પીલા, તંબુ, ને ડેરા, તમામ,
 જોનારની આંખે ચક્ર આવતાં મુદામ. ૬૦૩
 પ્રકાશતો જો તંબુઓપર આફતાબ,
 તો હર જગેહ લાગતો તે દરીયાએઆબ.
 સણગારેલાં માણસ ને ઘોડાથી બસ,
 ઝમીન લાગતી બેહેશતી ચીઝાથી સરસ.

હતું તખ્ત બીલુરી તંબુ દરમ્યાન,
 જળકતો ગોચા આફેતાબ આંસસાન.
 બેઠો હતો તે તખ્તે, કાઉસ શાહ,
 હતી જેના સર ઉપર ક્યાંની કોલાહ.
 હતા દાંના લશ્કરનાં તે જગ્યા પાસ,
 જે સાથી હતાં સારાં નરસાંનાં ખાસ.
 કહ્યું કાઉસે સરદારોને મુંદામ,
 કે પેહલવાંનોનાં સરકરાઓ તમામ.
 તમો માહારા છેઓ ને'ક ખવાહ એકેએક,
 છો મુંજ રાહરસમ ને હોકમપર દરેક.
 શહે માઝંદરાંને હવે માહરે દસ્ત,
 હું લાવીશ, ને આપીશ દેવોને શીકસ્ત.
 ન ચાહાતો હું તે હાકેમ પાસે નિદાન,
 કોઇ નામાં કે પયગામે ખોલું જાપાન.
 જો પુર્વથી કલે સુરજ આવશે ખાહાર,
 તો દાખલ થશું માઝંદરાંમાં તેવાર. ૬૦૪
 ન બાદશાહ ન લશ્કરને રાખશું મુંદામ,
 મુંલક તેનો લઇ લેશું આંપણ તમામ.
 સર છુંદશું ઘોડાની નાલોથી સખ્ત,
 ને ફઉવતનો દેખડાવશું દેવોને દસ્ત.
 દરેક મુંલક કાબુમાં લાવીશું ખાસ,
 અને કરશું દીલની પુરી સર્વે આસ.
 ખુઝર્ગેએ ધર્યાં જમીન ઉપર સર,
 ને કીધી દોઆ તેઓએ શાહ ઉપર.

બહીનો રહો દસ્ત દુર તુ'થી શાહ,
 ઝમીન ને ઝમાનો રહો ને'ક ખવાહ.
 હમો બંદા સઉ ફર્માબરહારો ખાસ,
 સાહેબે ગોરઝ, તીરો, શમશીરની, પાસ.
 હટી કેમ શકે આં સેપાહ રંજથી,
 કારણ તે પલઈ છે શાહનાં ગંજથી.
 ફીદા કર્યેય પાદશાહ ઉપર જા'ન બસ,
 તું શાહ માટે એક નહીં, લડઈ કરવા દસ.
 સીતમગાર પેલો સુફીદ દેવ મગર,
 નથી પડતો કોઈબી જગોપર નઝર.
 તે દેવ બદુગર પુરો ખીશ્યાર છે,
 માંઝદરાંની દેવોનો સરદાર છે. ૬૦૫
 આં જંગ અંદર આવશે નહીં તે અગર,
 તો આં દેવનાં જા'નોને કરશું આંખર.
 રાત સુધી વાતો એ કરતાતા ખાસ,
 અને મારતા મદે દીલેરો ડકાસ.
 સહવારથી તે સાંજ સુધી એમ બેશુમાર,
 ને કાઉસબી કરતોતો ગ્રાંડાં વિચાર.

સફેદ દેવનું કાઝિસને તેનાં લશકર સાથે
 આંધળા કરવું.

આબુ' ફઝોજ ઉપર રાતે વાદળ નિહાંન,
 સીયાહ ગેતી થઈ શીધીના મુંખ સમાન.

જહાંન અંમરનાં દર્યા જેવી થઇ,
 અને રચોશનાઇ છુપાઇ ગઇ.
 ત'બુ નાંખ્યો અંમરના ધુ'વાનો સર,
 સીયાહ ગેતી આંખે અંધારાં ઝખર.
 આસ્માનોથી નાંખ્યા ઇંટોને પથર,
 બિખરઇ જંગલે ફરોજે ઇરાં ઝખર.
 ઘણાંની ખરાબી કીધી તેમા સહી,
 કશું ખાફી હાંણીમાં રાખ્યું નહી.
 ઘણાંએ ધરી રાહે ઇરાં મુંદામ,
 હતા શાહાનાં કામે દુઃખી દીલ તમામ.
 જે ગઇ રાત અને પાસે આવી સહવાર,
 તો શાહાની અપંગ બની આંખો તે વાર. ૬૦૬
 સેપાહના જે ભાગોની આંખે અંધકાર,
 હતા તેથી ગુસ્સે તે સઉ નામદાર.
 અપંગ થયો શાહ કાઉસ આંખે મગર,
 આંકૃત તેના કામે આવી ફરોજ પર.
 થયું ફરેદી લશ્કર ગયો ગંજ અપાર,
 જવાન બખ્ત જલ્દી થયું ઝંઘક ચાર.
 છે યાદ કરવા જોગી આ વાતો ગઝબ,
 અબાએબી પણ થાય જોઇને અજબ.
 જોઇ એવી આંકૃત અને જોલ્યો શાહ,
 ખજાનાથી બેહતર વઝીર ને'ક રાહ.
 હાંય! બોધ જગ ભૂતનારા જાલનો,
 ન માંણ્યો લાયો શક તેના ખ્યાલનો.

એક હકતો ગયો એવી આંકતમા સહી,
 ને આંખે ધરાંની કોઈ જોયો નહી.
 સુકીદ દેવ ચીલાયો આઠમે દીવસ,
 કે શાહ કળ વગરના નેતર જેવા બસ.
 કીધા તેં મોંટાઇના જો ખ્યાલો એવા,
 ઝમીન માઝંદરાંની આં છીનવી લેવા.
 કૌવત સઉ તુને મસ્ત હાથી સમાન,
 દેખાયું ન માણ્યું તેં કોઇનું ફરમાન. ૬૦૭
 થયો તાજ તખ્તે અસંતોષ મુંદામ,
 ઊંધી વાળી અકલ પોતાની તમામ.
 કીધા કયેદ તેં માઝંદરાંની તમામ,
 ભારી ગુર્જે માર્યા ઘણાંને મુદામ.
 સુકીદ દેવની તુને ખબર હતી નહી,
 કે આંસ્માથી પાડેચ સીતારાઓ સહી.
 હતું કામ જે તાહારે લાયકનું ચાર,
 અને દીલની ઉમીદો, તે થઇ છે પાર.
 જો ઉસ્તાદે નસીહત દીધી હોતે નહીં,
 તો મારતે ઝંફર જાંનથી તુને અહીં.
 ને રાખતે ના લશકરમાં જીવતો હું એક,
 મુલક તાહરા ખર્ખાદ કરતે દરેક.
 પણ કેરશાસ્પ લશકરને તોડનારા પાસ,
 ફરાર કઓલ કીધા છે યુક્તિથી ખાસ.
 કે લાવીશ ચઢાઈ હું ધરાંમા નહીં,
 ન તો હું જગાડતે કયાંમત અહીં.

છોડુ'ય રંભે ગમમાં તમને હું આય,
કે આખર ઝમાનો તમારો આં થાય.
કહી એમ પલ્લીદી ભયાં દેવે ખાસ,
ગુસ્સાથી ને તુ'દીથી તે શાહની પાસ. ૬૦૮

'ખંજરકશ નરે દેવોમાંથી તમામ,
ચુંટયા ખાર હઝાર જંગીઓને મુંદામ.

કીધા ચોકીખાંનો ધરાંનીઓ પર,
દુઃખી કીધા મંગર દીલેરો ઝખર.

ધર્યાં સવે' સરદારોને • તેજ વાર,
ને બંદ અને બાંધવાથી પર્વાયાં ન્યાર.

બચે જીવ, ખોરાક એટલો આખ્યો તેવાર,
કે જેથી કરે તેઓ દહાડા પસાર.

ખઝાનો બધો શાહ સેપાહનો તે વખત,
શું ચાકુતનું તાજ, ને શ્રીફળનું તખત.

દરેક ચીઝ સોંપી ન્યાંખી ભેધ જે,
માઝ'દરાંના સરદાર અર્જાને તે.

કહયું તેને કેહજે આં દઇ શાહની પાસ,
કે ઠપકો નાં દેતો અહુરીમનને ખાસ.

કારણ મેં કીધું'ય, હતું ઘટતું મુંદામ,
ને ખાકમાં મેળવ્યું છે લશ્કર તમામ.

તમામ પેહલવાનો ધરાંની ને શાહ,
ન ભેધ શકશે નુરમંદ આફતાબો માહ.

નથી તેમજ દેખડાવ્યો મોંતનો મેં ત્રાસ,
કારણ ભેધ શકે ચઢતી ને પડતી ખાસ. ૬૦૯

રડી કુટી મરશે તે સખતી દરમ્યાન,
 ફરી કોઈ ન કરશે એ કામ ઉપર કાન.
 તેની વાત સમજી તે અર્જુને ખાસ,
 તો મોંહ કીધું શાહે માઝંદરાંન પાસ.
 તે ચાલ્યો ખજાનો સેપાહુ લઈને હાથ,
 ફેલીઓ ને સણગારેલા ઘોડા સાથ.
 ને શાહાને સોંપી પાછો ફર્યો તે વખત,
 જંગલથી ગયો કોહની ઉંચકાએ સખત.
 સુશીલ દેવ કરી કામ પુરૂ ખુશાલ,
 ફર્યો ઘર તરફ પોતે ખુરશીલ મીસાલ.
 અને માઝંદરાંમા રહ્યો કાઉસ શાહ,
 તે ખોલતો કે એમાં છે મારોજ ગુનાહ.

પાદશાહ કાઉસનું ઝાલેઝર ઉપર પયગામ
 મોકળવું અને રસતમનું માઝંદરાંનમાં
 હક્તેખાનને રસ્તે જવું અને તેની
 હકીકત.

કે જખમી જીગરનાં તે શાહે તેવાર,
 પરંદાં સમાન કીધો પહુલવાં તૈયાર.
 હુતો શાહ, સેપાહુથી અલગ જે થયો,
 શેતાખીથી તે શાહની પાસે ગયો.

હોડાબ્યો તુરત તેને ઝાબુલેસ્તાન,
તે દસ્તાની નઝદીક ધુવાની સમાન.
કેહવાડયું શું મુજ પર વિટયું અખત થી,
પડયું આકમાં તાજ, અને તખ્તખી. ૬૧૦

ઝરો ગંજ અને ફરોજના નાંમી કુલ,
હતા ગોયા સુંદર વસંતી જે કુલ.
તે ફરતાં આંસમાને દેવોને લીધું,
પવન ગોયા આવ્યો ને સૌ લઈ લીધું.

અપંગ આખો થઈ ને ઊંધુ વળ્યું અખત,
વળી નિચાં પડ્યાં છે તાજ અને તખ્ત.

છું ઝખ્મી અહરીમનનાં હાથો દરમ્યાંન,
મુંજ તનથી બુદ્ધ કરવા માગેચ રવાંન.

હાય! બોધ તાહારો કરૂંચ યાદ ગર,
હવા સદા આવેચ જીગરથી ઝખર.

ન ચાલ્યો તુંજ દાનાંના કમનિ ગર,
પડ્યો રંજ મુર્ખઈથી માહારી ઉપર.

જો એ વાતે બાંધશે કંમરના મુંદામ,
તો બ્યાજ અને મુંદલખી ખોશે તમામ.

માઝંદરાંથી કાસદ તે હોડ્યો તતકાલ,
ધુવાની ઝડપ, ઉડતાં પક્ષી મીસાલ.

ન્યારે પોંહ્યો કાસદ તે દસ્તાની પાસ,
કહ્યું જોયું, જાણ્યું, ને સમજેલું, ખાસ.

સમજી લાગું ફાટવાને તન ઉપર ચામ,
પણ રાખ્યું છુપુ દોસ્ત દુશમનથી કામ. ૬૧૧

ખરાબીઓ ઊંચ બુદ્ધીથી જોઈ તમામ,
 શું પડશે ઈરાન ઉપર આકૃત મુંદામ.
 અને જોલ્યો રૂસ્તમને, દસ્તાને સામ,
 નથી મ્યાંન શમશીર હવે રહી મુંદામ.
 નથી મોજ શોખનો વખત આં લગાર,
 કે તાજ પર્વરીશ કરવી છે બીજવાર.
 કારણ મોંહમા અઝદહાનાં છે શાહેજહાન,
 ને આકૃત ઈરાનીઓપર બેશુમાન.
 તુ કસ ઝીન રખશ પર વગર ધીરથી,
 બખશ ગેતી કીનાની શમશીરથી.
 ગોયા આં વખતનેજ માટે મુંદામ,
 કીધોચ તુને દાવરે મોટો તમામ.
 હવે તું છે એ કામ લાયક મગર,
 થયાંચ સાલ મુંજને બસોની ઉપર.
 એ કામે થશે નાંમ તાહાર મુંદામ,
 છોડવશે વળી શાહાને રંજથી તમામ.
 અહુરીમનનાં કામમાં નથી વખત આજ,
 એક પલભરથી થોભવાને આરામ કાજ.
 બુલંદ તાહાર પેહેડીલે બખેબયાન,
 વિચાર, ઊંધ, મનથી તું દુર કર નિદાન. ૬૧૨
 જે કોઈ તાહારો ભાલો બુવે આંખ પાસ,
 શું કહી શકશે તે, હું જીવશ હવે ખાસ?
 તે થાય લોહી, લડે દર્યાથી તું અગર,
 પડે નિચે કોહ તુજ અવાજે ઝખર.

ન થાય એમ સુફીદ દેવ, અર્જુન નિદાન,
 બચાવીને જાય તાહરા હાથેથી જાન.
 તથા ગરદને શાહે માઝંદરાન,
 ભારી ગુર્જે નાંખજે કુટી બેગુમાન.
 ક્તોહમંદ થશે જો આ કામે તમામ,
 તો એ કામે ફયેલઈ જશે તાહાડ નામ.
 કે ઝીંદગી પછીબી રહેશે તાહાડ નામ,
 તું જા માઝંદરાં હ્યાં ન થોભતો મુદામ.
 ને રવશન તું કર નાંમે સામેસવાર,
 થયો ગેતીમાં ન એવો નામદાર.
 તુજ કાંમેથી દુન્યાં થશે તાબેદાર,
 તુંજ નામેથી દેવોબી ધુ'જશે અપાર.
 જવાબ આપ્યો રૂસ્તમે કે રાહ મગર,
 છે લાંબી હું કેમ જાજિં કીનાં ખાતર.
 કે છ મહીનાં ચાલ્યો હતો શાહ નિદાન,
 અને તે પછી પોંહુચ્યો માઝંદરાન. ૬૧૩
 હું જાજિં એમ તો શાહી એલાહ કેમ રહે,
 શાહ કોબાદનાં તોખમથી નાંજુક કહે.
 કે બાદશાહીથી આંચ, બોલ્યો એમ જાલ,
 છે, બે રાહ જે બેહુમાં છે રંજે 'મલાલ.
 ગયો કાજિસ ન્યાંથી તે લાંબો ઝખર,
 મગર છે બે હફતાનો રસ્તો દીગર.
 તે સિંહ દેવથી ભર્યો છે અધારો ભીત,
 જેને જોઈ તુંજ આંખો થશે ચકચકીત.

તું દુ'કેથી જા; જો નવધંઓ અપાર,
 થજો તાહારો આલમનો ખાવીદ ચાર.
 થશે પુરો જોકે તે છે 'પુરખલમ,
 ઓળંગશે મુંખારક રખશનાં કદમ.
 સહવાર થાય ત્યાં વેર તમામ રાત ખાસ,
 નેચાયશ કરશ પાક ચઝઢાંની પાસ.
 કે જોગિં પાછાં ગરદન ને છાતી, ઝખર,
 ગોરજ, બાજુ, પંજો, અને તાહાર સર.
 લખ્યું મોંત હશે દેવને હાથ અગર,
 આ ગેતીનાં ખાવીદ ખુદાએ મગર.
 તો શું કોઈખી હાકમને છે તાળનાર,
 શરણ થવું જોઈયે તે આવે તેવાર. ૬૧૪
 નથી કોઈખી રેહવાનો હુ'મેશાં હ્યાં,
 રહ્યોખી ઘણો પણ તે તેડશેજ ત્યાં.
 કે જો કોઈ ખુદા'દ નામે ગેતીને આય,
 ઘેરીલો તેને ગમ ન મરવાનો થાય.
 કહ્યું રસતમે અય મુંખારક પીદર,
 કે ફરમાન ઉપર તાહારા બાંધુચ કંમર.
 પણ દોઝખની અંદર જવું જાણી જોઈ,
 ન ઠીક જોયું આગળા ખુજગોંએ કોઈ.
 જે પોતાના જીવથી ધરાયલો કેહવાય,
 તે ફાડી ખાનાર સિંહનાં મોંઢાંમા જાય.
 કંમર બાંધી ગયેલો મને તું સમજ,
 ન આહાતો મદદ રખ સીવા કોઈની રજ.

વનો જાં શ્રીદા શાહ ઉપર છે તદન,
 તોડશ જાદુગરનાં તીલેસમ ને તન.
 હશે જીવતા જે કોઈ ઇરાંની અંદર,
 લાવી ને બધાવીશ કમરબંદ કંમર.
 ન સાખશ 'હું' અર્જંગ કે દેવે સુકીદ,
 ન સંજહ, ન પુલાદ, ન ગંદી, ન ખીદ.
 હું કહુંચ નાંમથી એક ખુદાવંદે જગ,
 ન રૂસતમ રખશથી નિચે મુકશે પગ. ૬૧૫
 કે હાથ બાંધશે અર્જંગના પત્થર મીસાલ,
 ને નાંખશે રસી તેની ગરદનમાં હાલ.
 કે પગ નિચે પોલાદનાં સરને ચક્રીન,
 રખશનાં કદમથી ધુબવશે ઝમીન.
 જો સર કાઢ્યું ખુશીદે કોહને શિખર,
 ઝમીન થઈ ગો નવરોઝી ગુલશન અગર.
 તો ગર્દન ઉઠાવી પેહર્યું બખરેબેયાન,
 દોઆ ઝાલે તેપર કીધી બહું નિદાન.
 મુરાદ તાહારી, ગેતીમાં ફળજો તદન,
 અને દુશમનોનાં બળી જાઓ તન.
 ફેલાય નામ હરજગ્યે હરદમ મગર,
 કદમ રખશનાં રહે તું આસમાન પર.
 મદદ તાહરો છે દાવરો દાદગર,
 તાહરા દુશમનોનાં બિધાં પડજો સર.
 પગ મુક્યો હાથી મીસાલ રખશ પર,
 ન ઘભરાટ ચેહરા પર ન દીલમા ડર.

આવી “રોઢાબે” ચેહરે પાણીથી તર,
 તથા રડ્યો હસ્તાંનથી સર બ સર.
 માંહાતાબ ચેહરેની બોલી રોઢાબે આંચ,
 રૂસતમને કે તું તો જશે હવે હાય. ૬૧૬
 બુદ્ધના તું ગૃમમાં છોડી જાયેચ ખાસ,
 શું રાખેચ ઉમીદ પછી યજ્ઞાંની પાસ ?
 કહ્યું, નેક ખસલતની માંદર મગર,
 મુંજ મરજીથી કરતો નથી હું સફર.
 જો લખ્યુંચ નસીબમાં એવું બેગુમાન,
 હે રખની પનાહ મુંજ તનો મન ને જાન.
 રવાના કરવા લોકોથી આવ્યાં પાસ,
 કોણ જાણતું જોશે ફરી તેને ખાસ.
 જમાનો એવીજ રીતે થાય છે પસાર,
 દાના મદ નહીં કરતો જેનો વિચાર.
 ખુરો દાહાડો તું પર જો થાય પસાર,
 તો જાણ કે નફો ‘હશે ગેતીને ચાર.
 પડ્યો બાહાર આબુલનો જંગી નિદાન,
 બાપ પાસથી “ગેતી ફીરજ” પહલવાન.
 બે દીનની રાહ કરતો એકમાં પસાર,
 સીયાહ શખને, દહાડો સમજતો અપાર.
 તે એ માંફક કાપતો હતો રખશ રાહ,
 કે તેજીથી દહાડો, અને શખ સીયાહ.
 ચઢી થાક તન પર બુખો થયો ખાસ,
 આવ્યો પુર ગોર્ખર એક જંગલની પાસ. ૬૧૭

કીધો એડમારી રખશ તેજ ખાસ,
 ધીમું પડયું ગોખર્જર તેનાં દોડવા પાસ.
 કમંદ, રખશની દોડ, રૂસતમ, સવાર,
 થી હરગેજ બચે નાં દરીદાં લગાર.
 પછી નાંખી તે સિંહે શાહી કમંદ,
 કીધું જંગી ગોખર્જરને પેંચ અંદર બંદ.
 તુરત ખેંચી ગોખર્જરને નાંખ્યું નિદાન,
 ઊતર્યો નિચે જંગી ચિત્તા સમાન.
 સળગાવ્યો ત્યાં તીરની અણીથી અંગાર,
 ને ખાળ્યાં કાંટા, ઝાડી, લાકડાં, અપાર.
 કીધું તેને ખેજાંન ત્યાં સર બ સર,
 અને ભુજ્યું ઢગઢગતા આંતશ ઉપર.
 દુર ફેંક્યાં હાડકાં ને ખાધુંખી એજ,
 ડેગ હતી તેજ અને ખુમચોખી તેજ.
 પછી કાધી લીધી ગોડાની લગામ,
 છોડ્યો ચરવાને જોઈ લીલોત્રી તમામ.
 બરૂઓનું ખેતર કીધી ખાખગાહ,
 ને દહેશતનો “૧૬૨” જાણી બેફીફી રાહ.
 સુતો સર તળે તેજ લઇને ખુશાલ,
 આરાંમથી પડ્યો શેરે નરની મીશાલ. ૬૧૮

પેહેલી મંઝીલ રખશનું સિંહને મારવું.

હતું બરૂનાં વનમાં સિંહનું મકાન,
હાથીબી ન તોડતો બરૂ એક નિદાન.
જે પોહોર એક ગુઝર્યો કે વિકાળ શેર,
પોતાના મકાન તરફ ચાલ્યો દીલેર.
બરૂ પર સુતો જોયો પહલવાં એક ખાસ,
જોયો તેજી ઘોડોબી એક તેની પાસ.
પ્રથમ ઘોડો મારવો કીધો એમ વિચાર,
પછી ગમસે ત્યારે હું મારીશ સવાર.
તે નુરમંદ રખશ તર્ફ ધસ્યો તતકાલ,
આવ્યો જોશમાં રખશ આતશ મીસાલ.
જે હાત ઊંચા રાખી માર્યાં સર ઉપર,
ને તેજ દાંતો પીઠ અંદર લોક્યા ઝખર.
કીધા ટુકડા ખાક અંદર પટકી તે વખત,
કીધો તે લયાંનકને લાચાર સખત.
તેજ હાથનો રૂસતમ જે ઉઠ્યો અગર,
તો જોઈ ગેતી તંગ ને સીયાહ સિંહ ઉપર.
તે બોલ્યો કે અય બેવકુફ રખશ કેમ,
કહ્યું કોણે લડજે તું સિંહ સાથે એમ.
અગર જતે માર્યો તેના હાથ ઉપર,
તો તીર અને કોલાહ લડાયક ઝખર. ૬૧૯
હું કેઈ રીતે લઈ જતે માઝંદરાંન,
ગોરજ ભારી શમશીર કમંદ ને કમાન.

ન જોતો તું જેવો રખશ તેજ ચાલ,
 ન બળ તુંદી તેજીકે નર્મીમાં હાલ.
 ન કેમ આવ્યો મુંજ પાસે કરતો પુકાર,
 પુકાર તાહારો કાન અંદર પોંહયતે જેવાર.
 જો હું મીઠી ઉંઘમાંથી જાગૃત થતો,
 તો જંગ ખત્મ સિંહ સાથેની થઈ જતો.
 તે જોલ્યો ને સુતો ને કીધો આરામ,
 દીલેર પહલવાં નર ઉઠાવનારો નામ.
 કાઢ્યું ખુશોદે અંધારા કોહથી સર,
 કે ખુશ જીંઘથી ઉઠ્યો તહમતન મગર.
 નુછી તન રખશનું મુંક્યું જીન ખાસ,
 કીધી નેકી દેનારા રખની સેપાસ.
 થયો નુરમંદ રખશ ઉપર સવાર,
 ચાલ્યો પહલવાં ખીજ મંઝીલ તેવાર.

ખીજ મંઝીલ રસ્તમનું પાણીની સોસથી
 આજેજ થવું અને ગોસ્ફંદે રસ્તો દેખાડવે
 રસતમનું પાણીનાં ઝરા નજદીક
 પોંહયવું.

મળી રાહ જવાય નાં એવી એક ખરી,
 પણ જોઈયે પસાર કરવી કંઈખી કરી.

સખત ગર્મી જંગલ વિનાં જળ હતું,
 ભુજઈ તન પરદાંનુ દુકડા થતું. ૬૨૦
 થયાં એવાં મયદાંનો જંગલ ગરમ,
 ગયાં હોય ભુજઈ આંતરે દમ બ દમ.
 સવારની ઝળાં ને રખશનુંખી તન,
 કે ગર્મી તરસથી ખેંચાયાં તદન.
 ઉતર્યો ઘોડેથી ધરી નેજો દસ્ત,
 અને ચાલ્યો ડાલતો પછી જેવો મસ્ત.
 છુટકારાનો મારગ ન જોયો અગર,
 કીધું આંસમાં તક્ મોંદું મગર.
 અને ખોલ્યો યા દાવરો દાદગર,
 તુંથીજ રંજો સખતી આં છે માહારે સર.
 ખુશી હોય અગર તું મને દેવા રંજ,
 તો તે જગમાં મળશે મને ભારી ગંજ.
 યા રખ એજ ઉમીદ ઉપર જવું છું હું,
 કે બક્ષે શાહ કાઉસને છુટકારો તું.
 ને ઈરાનીઓનેખી ફેદની ચુંગાલ,
 થી છોડવે વગર દુઃખે રખ તું ખુશાલ.
 તે છે તાહારા ફેકેલા ને ગુનાંહગાર,
 છતાં તાહારા બંદા છે તુને પુજનાર.
 મુંજ હાથે કર છુટકારો તેમણો તદન,
 કાધી આખ્યાંચ તે માટે જીવ અને તન. ૬૨૧
 તુ કહે છે કે દાદગર ને દાવર છું હું,
 મદદ દુઃખમા દુઃખીને પોહચાડુ છું.

ઈન્સાફ લયું જાણતો હોય આ માહાર કામ,
 તો નાં વાળતો ઊધું તેને તું તમામ.
 આં કામ અંદર માહારી મદદમા તુ આવ,
 ના દીલ મુજ થકી જાલ ઝંઝૂનું જલાવ.
 ન કર ફોજો માટેની મેહનત ખરબાદ,
 મને, ફોજોને, મુલકને, રાખ શાદ.
 ને બોલ્યો તે પીલતન પોતા માટે ચાર,
 આવી યાદ ઘોરો કફનની તે વાર.
 જો લશ્કરથી કાંમ આવી પડ્યું હતે,
 તો સિંહની મીસાલે હું જંગમા જતે.
 ને કરતે એક હુમલામાં નિચે ઉપર,
 કે જીવથીબી દમને છોડવતે ઝખર.
 મુજ સાંમે થતે 'કોહો ગંગળી શીતાબ,
 ન લાવતે માહારા એક હુમલાની તાબ.
 તે કોહુ ભારી ગુર્જે મેં તોડ્યો હતે,
 દીલેરીથી માહારી તે હારી જતે.
 હતે સાંમે જૈહુનનો દર્યોબી જાણ,
 જે દર્યાથી ખચતું નથી કોઈ વહાણ. ૬૨૨
 મદદથી, ખચાવનાંરા યજ્ઞાંને પાક,
 ની મેળવતે હું તેને ગેતીથી ખાક.
 પણ શું કામનું કુવત ને બાહુદુરી સંગ,
 કે તેનુંજ થયું ખખટ આંખે અપંગ.
 શું તડકાં તરસનું હવે હું કરે,
 આ જીવ જાય ચારો તેનો શું કરે.

તે બોલી રહ્યો કે હાથી જેવું તન,
 થયું સુસ્ત ખાસે દીવાનો તદન.
 પડી ગયો રૂસ્તમ ગરમ ખાક પર,
 તરસથી જ્યાં થતી ટુકડા ઝંખર.
 તેવાંમા એક માટેલું મેંડું તમામ,
 આવી લાગું રૂસ્તમની પાસે મુંદામ.
 વિચાર્યું તે મેંદાના ચાલવાથી ત્યાં,
 બોલ્યો એની પાણીની જગ્યા છે ક્યાં?
 ખચિતજ આં બક્ષીસ ખુદાની મગર,
 છે ઉતરેલી આં વખતે માહારી ઉપર.
 ધરી તેજ જમણે હાથે ઉસ્તવાર,
 બઠ્યો નામે ચઢાંના બળથી અપાર.
 ચાલ્યો મેંદાં પુઠે ધરી તેજ હાથ,
 લગામ હાથમાં બીજે, ઘોડાની સાથ. ૬૨૩
 ચાલ્યું મેંડું આગળ, પુઠે પહલવાન,
 તે નેંક દહાડાની યાદ કરતો જમાન.
 જણાંયો તે રાહ ચશ્મે પાણીનો એક,
 આવી પુગુ મેંડું તે જગ્યાએ નેક.
 કીધી રૂસ્તમે આસ્માં ગમ નહર,
 ને બોલ્યો ખરૂં કેહનારા દાદગર.
 કદમ નથી મેંદાંના ચશમાંની પાસ,
 નથી “રાણી” મેંડું ખેશી માંહારૂ ખાસ.
 જો વાત આવે તુજ કામે નુકસાંનની,
 તો માંગજે પનાહ પાક ચઢાંનની.

જો કોઈ મોઢું એક પાક દાવરથી ગર,
 કે ફેરવે તે હરગેજ ન હોય અફલવર.
 હોઆ પછી મેઢાંપર કીધી ઝખર,
 ન પુગતું ફરતાં આંસમાંથી 'ઝરર.
 તું કાજ પાહાડ જંગલ રહો લીલું ઘાસ,
 ન થાય ચિતાનો ભોગ ખુદા કરે ખાસ.
 જો ફે'કે તું પર કોઈ તીરે કમાન,
 તો દુટો કમાં પડજો અધકારે જાન.
 કારણ તને પીલતન જવાડયું આં વાર,
 નહોતો કરવો પડતે કફનનો વિચાર. ૬૨૪
 હવે મોટા અઝઢહાના મોંહમા હું હાલ,
 યા ફસ્યો નથી કોઈ વરૂની ચુંગાલ.
 કે કપડાં ને સાંધાનાં દુકડાં નિદાન,
 રૂસતમનાં મળે શત્રુને ગો નિશાન.
 ઝખાંથી પર્વાયો કરી આફરીન.
 કે ઉતાર્યું તેજી રખશ પરથી ઝીન.
 તે પાક પાણીથી તેનું ઘોયું બદન,
 કીધો સુર્ય જેવો ઝળકતો તદન.
 શીકારની ખાહેશ, તૃપ્ત થઈને કરી,
 તૈયારી કીધી ઢેલો તીરથી ભરી.
 માર્યું ગોરખર હાથીનાં જેવું મુંદામ,
 કાઢ્યાં તેના આંતરડાં પગ અને ચામ.
 સુરજ જેવી તેજી સળગાવી અંગાર,
 ઘોઈ જળથી આંતરશપર ભુજ્યું તેવાર.

તૈયાર થયું તો ખાવા માડયું મુંઢામ,
 ધરી હાથ હાડકાંઓ ભાન્યાં તમામ.
 આંચે પાણી માટે ઝરા સ્વચ્છ પાસ.
 ધરઇ તે પછી કીધો સુવાનો કયાસ.
 કહ્યું તહમતને રખશ તેઝીની પાસ,
 નાં પ્રિત કરતો કોઈથી, નાં કરતો કંકાસ. ૬૨૫
 આવજે માહારી પાસ, આવે દુશમન અગર,
 ના સિંહ, દેવો, સાથે તું લડતો મગર.
 પેદા રખે કીધોય મહુને કરવા જંગ,
 પેદા તુને કીધો લીધે ઝીન ને તંગ.
 હોટ ખીરી લેટયો ઝિંધાયો તે ત્યાં,
 અરધી રાત ચર્ચો કર્યો રખશ જ્યાં.

ત્રીજી મંઝીલ રસ્તમનું અઝદહાને મારવું.

નીકળ્યો એક અઝદહા તે જંગલમાં અહીં,
 જેનાથી બચી શકે હાથીખી નહીં.
 શું કહું અઝદહા વિકાળ માટે ઝખર,
 હતો એસી ગઝનો તે પુછડીથી સર.
 તે જગ્યે હતી તેની આરામગાહ.
 તેનાં લયથી દેવોખી ધરતા ન રાહ.
 નહીં કરતા હીંમત જવા ત્યાં અગર,
 શું હાથી કે દેવો તથા શેર નર.

કે નહીં કોઈ બચતો જો આવતો અગર,
 તે નાંખેકાર અઝઢહાના હાથે અખર.
 આવી જોયો સુતેલો રૂસતમને પાસ,
 જોયો તેજી ઘોડો ઉભેલો તે પાસ.
 વિચાર્યું તેણે આ શું આવ્યું છે હયાં,
 કે કોણ સુધ શકે છે એવી રીતે જ્યાં ? ૬૨૬
 મોઢું કીધું પેહેલાં રખશ તર્ફ પાસ,
 રખશ દોડતો આવ્યો તે પેહેલવાં પાસ.
 ઝમીન ઉપર ઠોકી કાંસાં જેવી ^૧સુમ,
 વાદળ જેવો ખંખારી ને હીલવી ^૨દુમ.
 ખીદાર ખાખથી થયો રૂસતમ અગર,
 ગુસ્સાથી ભરાયું અકલમંદ સર.
 જોયું તે બેયાબાંનની આસ પાસ,
 તો શુભ થઈ ગયો અઝઢહા ખુરો પાસ.
 કીધો રખશ પર તેણે ગુસ્સો તમામ,
 જગાડવાને ઊંઘથી પોતાને મુંદામ.
 જ્યારે ખાખ અંદર સુતો ખીજ વાર,
 કે આવ્યો તે અઝઢહા અંધારાંથી બહાર.
 દોડ્યો રખશ રૂસતમનાં માથાંની પાસ,
 ઝમીન ખોડવા લાગો પગો ઠોકી પાસ.
 થયો નર ખીજ વાર ઊંઘથી ખીદાર,
 ગુસ્સાથી કીધા લાલ ગાલો અપાર.
 બેયાબાંન જોયું તેણે સર્વે આય,
 કશું જોયું નાં રાત અંધારી સીવાય.

કહ્યું રજશને મેહરખાં હોશીઆર,
 સીયાહ રાતે હરગેઝ નથી તું સુનાર. ૬૨૭
 નથી કરવા દેતો જેથી મને ખાખ,
 જગાડવા પડે છે અધીરો શીતાખ.
 ફરીથી જો કરશે એવી “૧સ્તાખેઝ”
 તો કાપીશ હું સર તાહાઝ શમશીરે તેઝ.
 જવશ ખ્યાદો થઇને માંઝંદરાંની રાહ,
 ઉઠાવીશ ગુરઝ ભારી તેગો કોલાહ.
 કહ્યુંતું કે સિંહ આવે લડવા તું સાથ,
 તો તું ખાતર ભીડશ તેની સાથે ખાથ.
 ન કહેલું કે રાતે ધસે મુંજ ઉપર,
 હવે જાગું ઊઘથી ત્યાંવેર ધીર ધર.
 મુંકયું ખાખમાં સર તેજે ત્રીજ વાર,
 ખપ્રેખ્યાંન તન ઉપર પેહેડીને યાર.
 ચીલ્લાયો ફરી અઝદહ નાંપેકાર,
 ગો આંતશને કાઢતો કુંફારથી બાહાર.
 છોડી રજશે ચરવાની રાહ આં વખત,
 જવા જંગી પાસે ન કીધી હીંમત.
 કે દીલ તેનું દહેશતથી ધુજતુંથુ થર,
 હતો જેને રૂસતમ, ને અઝદહાનો ડર.
 ન દીલ થોભ્યું માલેકનાં ખ્યારે જો ખાસ,
 તો આવ્યો હવા માંફક રૂસ્તમની પાસ. ૬૨૮
 પોકાર્યો, ચીલ્લાયો, અને ખોડી ખાક,
 ઝમીન જેની નાલે ખની ચાકચાક.

થયો ખાખ ખુશથી જો રૂસ્તમ બીદાર,
 કીધો ખ્યારા રખશ ઉપર ગુસ્સો અપાર.
 એવું કીધું આ વખતે યજ્ઞદાંએ ખાસ,
 ઝમીને છુપાવ્યો ના અઝદહાને પાસ.
 અધારામા રૂસ્તમે જોયો તે વાર,
 કે ઝટ ખેચી મ્યાનમાંથી તેજી તલવાર.
 ને બહારનાં વાદળ જેવો કીધો પુકાર,
 ઝમીન તેજ થઈ જંગના આંતશથી ચાર.
 કહ્યું તે અઝદહાને બતાવ નામ હાલ,
 કારણુ જોશે ગેતી નાં મરજી મીસાલ.
 નથી ચાહાતો ખેનામ મુજ હાથ પર,
 તુજ અધારાં તનથી કરે જીવ ગુઝર.
 ત્યારે ખોલ્યો અઝદહા તે બદકાર નર,
 નથી છુટતું કોઈ માહારી જંગથી ઝખર.
 જગા માહારી સદીઓથી જંગલ છે આચ,
 બુલંદ આંસમાં મારી મીલકત કેહવાય.
 ૧ ઓકાબખી આં જગ્યે ઉડે ના ચક્રીન,
 ના સ્વપને સેતારા જોતા આં ઝમીન. ૬૨૯
 ખોલ્યો હવે અઝદહા છે તાહાર શું નામ,
 કારણુ રડશે માંદર તાહારા પર મુંદામ.
 હું રૂસ્તમ છું, દીધો જવાબ ધ્યાનથી,
 અવલાદ, શાંમો, દસ્તાં, નરીમાંનથી.
 હું તનહા કીનો લેનારી ફરજો છું,
 ઝમીન કચડું છું રખશ જંગીથી હું.

તું જો માહારી બાહુદુરી જંગની ઝંખર,
 કે ધુળ અંદર મેળવું છું તાહાડ આં સર.
 તો જંગ કરવા લાગ્યો તે સંગ અઝઢહા,
 પણ છુટવાની પાંખી ન તેનાથી રહા.
 વળગ્યો તે પીલતનથી એવો તો સખત,
 કે રૂસતમને માંરશે ગોયા તેજ વખત.
 જોયું રખશે અઝઢહાનાં તનનું કુવત,
 કે વળગેલો તાજબક્ષને છે સખત.
 તો પડ્યો જંગમાં કાંણો પાછળ કરી,
 ખભાં, દાંતે, અઝઢહાનાં ચાવ્યાં ફરી.
 ચીરું ચાંમ તેનું ગો સિંહની સમાન,
 અજબ રહ્યો જે જોઈ દીલેર પહુલવાન.
 જુદું કીધું તલવારે તનથી તે સર,
 નદી ઝારી ખુનની શરીરથી ઝંખર. ૬૩૦
 ભરખ તેનાં મુરંદાંથી સારી ઝમીન,
 ઝરો ગોયા ખુનનો વહ્યો ત્યાં ચક્રીન.
 કે રૂસ્તમે અઝઢહા તે ભયભીત ઝંખર,
 ની ગર્દન, તેજી દમ, મોંઢાં પાસે, ગર.
 નઝર નાંખી જોયો તે લૈકર આકાર,
 અચંખામાં પડ્યો બની દંગ અપાર.
 ઢંકાયું તેનાથી તે જંગલ ઝંખર,
 ગરમ લોહી વેહતું થયું ખાક પર.
 અજબ થયો તેંહમતન એ જોઈને તમામ,
 લીધું પહુલવીમાં તે ચઝદાંનુ નામ.

કીધું પાણીમાં સાફ તન મોઢું ખાસ,
 ખુદાના બળેજ રાખી ફતેહની આસ.
 કહ્યું એમ તે ચઝઢાંથી અય દાદગર,
 આખ્યાંય દલદબો ખુધી કૌવત ઝખર.
 શું મુજ સાંમે સિંહ કે શું દેવો શું 'પ્રીલ
 બેઆખ જંગલો છે શું દર્યાયે નીલ.
 હોય દુશમનથી કંમતી કે ઝયાદા અગર,
 ગુસ્મે થાઉ તો આંખ સાંમે સર્ખા મગર.
 કે બંદગીથી ફારેગ થયો તે જેવાર,
 કસ્યો તેણે ગુલરંગ રખશને તેવાર. ૬૩૧
 રખશ ઉપર બેસી ગયો બેગુમાન,
 આવ્યો ચાલી બહુગરોને મકાન.

ચોથી મંઝીલ રસ્તમનું બહુગર ઓરતને મારવું.

સફર કીધી તેણે તે લાંબી સખત,
 થવા આવ્યો સુર્યાસ્તનો બે વખત.
 બેયો ચશ્મો પાણીનો, ઝાડ, અને ઘાસ,
 જગા તે ગોચા જવાં મદોથી ખાસ.
 એક ચશ્મો દીઠો ગોચા ચશ્મે તિતર,
 ને જામ એક સુનેરીથી દાઝી તર.
 ભુજેલું એક મેંડું અને નાંન ખાસ,
 નિમક ને મુરખો હુતો જેની પાસ.

જગા રૂસતમે જોઈ ખરની જેવાર,
 તો શુકરાંના યજ્ઞદાંના કીધા તેવાર.
 જમણ હતું દેવનું, આવ્યો તહમતન,
 અવાજે તેના દેવ થયો ગુમ તદન.
 ખોલ્યું જીન ને ઘોડેથી ઊતરી ગયો,
 તે નાન અને મેંઢાંથી હચરત થયો.
 ખેઠો ચશમાં પાસે કદમનો તે નેક,
 ભરી જામ દાડેથી ચાકુતની એક.
 તંબુર એક હતો દાડ સાથે મગર,
 તે જંગલ હતું ગોચા મોજલું ઘર. ૬૩૨
 લીધો તંબુરો તહમતને પોતા પાસ.
 ને સુર મેળવી ગાવું શુર કીધું ખાસ.
 શરાબ, જામ, કુલો સુગંધી, ખેતર,
 બખશ્યું છે ગેતીએ મુજ માટે ગર.
 સદા રેહ્ય મગરની લડાઈમાંજ હાથ,
 યા લીડવી પડેય બાથ ચિતાઓ સાથ.
 સરોદ આવ્યો જાદુગર ઓરતને કાન,
 રૂસતમનાં ગાયણ તંબુરાનો નિદાન.
 છે સાદ ખુરી નિશાંનના રૂસ્તમનો આજ,
 છે કમતી ખુશીનાં દીવસ જેને કાજ.
 તે જ્યાં જાએ છે ત્યાં તેને જંગનું મેદાન,
 છે જંગલ ને પાહાડો તેના ગુલેસતાન.
 લડઈ એની દેવો નર અઝદહાની છે,
 ન છુટતો એથી ભુત જંગલનો જે.

ચેહરાને સણુગાર્યો ગોયા તે'ણે બાહાર,
જે કે હતી લાયક ન કરવા સણુગાર.

રૂસ્તમ પાસ આવી સજ સાજ ખાસ,
સલામ કરી તેને બેઠી તેની પાસ.

તો તહમતને રખની નેયાયશ કીધી,
ને જગકર્તાની તે સેતાયશ કીધી. ૬૩૩

માઝંદરાના જંગલમા ખાણું શીતાબ,
મલ્લે જવાંન સોખતી, ને તંબુર, શરાબ.

ન જાણુતો હતો કે છે ડાકણ રીમન,
છુપાયલો ફરેખમાં તે છે અહુરીમન.

દીધી હાથ એક જામ દારૂની ચાર,
ને ચાદ કીધો દાદાર ને'કી દેનાર.

લીધું નામ તે'ણે બુદાવ'દે મહર,
કે બદલઈ ગયો જાદુગરનીનો ચહર.

આભાર માનવો આદત હતી નાં રતી,
શુકર કરવા મુખમા ઝંખાં નાં હતી.

સીયાહ થઈ ગઈ સમજી ચઝંદાનુ નામ
કે જોઈ એવી તહમતને તેને મુંદામ.

હવા માફક નાખી કમંદ પેચદાર
તે ડાકણનું સર લાવ્યો ફંદમાં તે વાર.

પુછ્યું તેને કોણ ચીઝ તું છે બતાવ,
અને રૂપ તાહાડ તું અસ્લી જણાવ.

તો થઈ ગંદી બુદ્યા કમંદમાં ખરી,
કે જાદુ, મકર, ફંડ, હાણી, ભરી.

કીધી ખંજરેથી બે ટુકડા કંમર,
દીલે બાદુગર કીધાં દહેશતથી તર. ૬૩૪

પાંચમી મંઝીલ રૂસતમનું ગોવાળીઆનાં
બેહુ કાંણુ ખેંચી કાઢવા અને તેનું
ઝિલાદની નજદીક રડી પડવું,

પછી ત્યાંથી ચાલ્યો તે આગળ મુકામ,
ગોયા મઠ હોય કોઈ મુંસાફીર તમામ.
જતાં આગળ એક જગે આવ્યો સહી,
જ્યાં રોશનઈ દેખાતી હતી કંઈ નહી.
સીયાહ રાત હબસીનો ચેહેરો કાળાશ,
નાં તારા જણાતા, ના ચંદ્ર પ્રકાશ.
પડ્યો આફ્રિતાબ ગોયા બંદમાં તમામ,
સેતારાઓ પેંચે કમંદમાં તમામ.
લગામ સોંપી રખશને તે ચાલ્યો અહીં,
અંધારે જણાતું હતું કંઈ નહીં.
આવ્યો ત્યાંથી તે રોશનાઈ દરમ્યાન,
ઝમીન લીલી જોઈ રેશમી કપડાં સમાન.
બની ઝંઘડૂ ગેતી ગોયા નવો જવાન,
લીલોત્રી ને વેહેતાં પાણીથી નિદાન.
હતાં કપડાં તન ઉપર પાણીથી તર,
બંધ આવતી આરાંમે થાકથી ઝંખર.

જેથી કાઢ્યું તનપરથી બળરેબ્યાન,
 ને કોલાહ જે તર હતી પરસેવ દરમ્યાન.
 તે બેહુ મુક્યાં તડકે સુકાવા મુંદામ,
 આવવા લાગી આરાંમે બિંધબી તમામ. ૬૩૫
 તુરત કાઢી તેણે ઘોડાની લગામ,
 અનાબને ખેતર, ચરવા મુંકયો મુંદામ.
 સુકાયાં ને પેહડયાં કોલાહ બળરેબ્યાન,
 બીસ્તર કીધું ઘાસને, ચિત્તાની સમાન.
 સર તબે ઢાલ, મુકી શમશીરને પાસ,
 હાથ મુંકયો પોતાનો, મુંઠ ઉપર ખાસ.
 ગોવાળ્યાએ જોયો ખેતરમાં રખસ,
 કે ખુમ પાડી આવ્યો તુરત દોડી બસ.
 ને આવ્યો તે રૂસતમ અને રખશ પાસ,
 બળર લઠ તેનાં પગ ઉપર મારી ખાસ.
 બીદાર ખાબથી જો થયો તહમતન,
 તો બોલ્યો ગોવાળ્યો કે અયે અહરીમન.
 શું કામ છોડ્યો ઘોડા તેં ખેતરમાં આય ?
 વગર રંજે તું ફળ પરાયાંનું ખાય ?
 એ વાતે થયો ગુસ્સે હોશ્યાર નર,
 કુદી ધર્યા એકદમ બે કાંણો બળર.
 ચીમટયા ને જડથી ઉખેડ્યા બળુન,
 ન બોલ્યો ખુરા ભલા તેને સખુન.
 ગોવાળ્યાએ કાંણો ઉંચક્યા મગર,
 પુકારતો, અબળ થતો, દોડ્યો બળર. ૬૩૬

હુનો ત્યાંનો હાકેમ ઊલાહ પહલવાન,
 જે એક નાંમેવર ને દીલેરો જવાન.
 ગોવાળ્યો પુકારનો ગયો તેની પાસ,
 લઈ લોહીનાં ઉખડેલા કાંણો બે ખાસ.
 તે ખાલ્યો કે નર ગોયા દેવે સીયાહ,
 ચિત્તા જેવું બખ્તર ફેલાદી કોલાહ.
 ઘેરુંચ તે અહુરીમને જંગલ તમામ,
 ગો બખ્તર પેહોડી સુતોચ અઝહહા મુંદામ.
 ગયો હું કે રખશ હાંકુ ખેતરથી ખાસ,
 જવા નહીં દીધો ખેત કે રખશ પાસ.
 મહુને ભેઈ કુડ્યો, ઉઠ્યો, ખાલ્યો, નહી,
 ઉખેડી બે કાંણો સુતો પાછો સહી.
 તુરત ઉઠ્યો ઊલાહ એ સાંભળ્યું જ્યાર,
 ને તેજ દીલે આવ્યો હુંવા જેવો ખાહાર.
 કે કોણ મદદ છે પોતે જઈ જુવે હાલ,
 ચલાવી તેણે કેમ એવી ખુરી ચાલ.
 કે જંગલમા ઊલાહખી પોતે તે વાર,
 હુતો નાંમદારોથી કરતો શીકાર.
 અજાએખી સમજી ગોવાળ્યાથી ગર,
 નઝરતો હતી સિંહનાં પગલાંઓ પર. ૬૩૭
 લગાંમ ફેરવી ત્યાં, સાથે સઉ પહલવાન,
 કે જ્યાં તહમતનની દીધીતી નિશાન.
 આવી લાગ્યો જ્યારે તે જંગી ભે પાસ,
 ગયો ત્યારે રસતમ રખશ પાસ ખાસ.

સવાર ઝીન ઉપર થઇને તેઝી તલવાર,
 ખેચી ધસ્યો જેમ કરે વાદળ પુકાર.
 આવી લાગ્યા જ્યારે તે એક બીજા પાસ,
 ચલાવી તે એક બીજાએ વાત ખાસ.
 પુછ્યું તેને ઊલાદે તાહાડ શું નામ,
 છે કોણ મદદ, શાહ, કોણ, હીમાતી મુદામ.
 હવે તાહારાથી જઈ શકાશે નહી,
 લડાયક તે નર દેવો પાસે સહી.
 ગોવાળ્યાના કાંણે ઉખેડ્યા તે કાંય ?
 ને કાંય ઘોડા ખેતરમાં છોડ્યો તે આંય ?
 કરશ તાહારી આંખે હું ગેતી સીયાહ,
 ને ખાક અંદર નાંખીશ હું તાહારી કોલાહ.
 કહ્યું રસતમે માહાડ વાદળ છે નામ,
 તે વાદળ કે ચિત્તાનું હોય બળ તમામ.
 તે નેઝા ને તલવારોજ વરસાવે છે,
 સરદારોનાં સર ખોળામાં લાવે છે. ૬૩૮
 જે કાણ સુધી પોંહ્યે તાહારા માહાડ નામ,
 તો બંધ થાય દમ, ખુન દીલનું તમામ.
 નથી કાંણે સાંળળ્યું હુરએક સમાજ ?
 કમાં ને કમંદ જંગી પીલતનની કાજ.
 જે માય કે જણે તું જેવો ખેટો આય,
 કદન સીવનારી, કુટનારી, તે કેહવાય.
 તું આવ્યો છે મુજ સામે લશકરને લઇ,
 પણ કીધી છે તે એમા બહુ હુલડઈ.

પછી ખેત્રુ' મેયાનથી બલાનું 'મગર,
 કમંદ લટકાવી પેચીદા ઝીન ઉપર.
 તે એક જખમથી કરતો બખેને ખવાર,
 તનહા પોતે લઇને ફેલાદી તલવાર.
 તે સિંહ માફક ટોળાંમા પર્યો મુંદામ,
 ને માર્યા જે કોઈ હતા સાંમા તમામ.
 નિચે નાંખ્યા જખમોથી જંગી જખર,
 બદન દીલેરોના થયાં ખુને તર.
 થયું ઝેર લશકર તે, પહલવાંનથી,
 ગયા નાંહાસી દહેશતે મયદાંનથી.
 સવારોથી, ધુળથી, જંગલ ખીણો પુર,
 વિખ્રમ ગયા કોતરોમાં તે ઝર. ૬૩૬
 ગયો તહમતન ગોયા હાથી ખુલંદ,
 સાઠ પેચી બાજુ પર લઇને કમંદ.
 રખશ જ્યારે આવ્યો તે ઊલાદ પાસ,
 તો રાત જેવો દહાડો સીયાહ થયો ખાસ.
 ને નાંખી કમંદ રૂસતમે જો જખર,
 લીધું પેચમાં નાંમેવરનું તે સર.
 બે હાથ બાંધ્યા ઘોડેથી ઉતરીને ખાસ,
 તેને નાંખી સાંમો, પોતે બેઠો પાસ.
 ને બોલ્યો કે રાસ્તી જો કેહશે અગર,
 શીતુર જેમા જોવશ ન અવલ આંખર.
 દેખાડશે જો દેવે સુફીદની નિશાન,
 ને ગદીનો પોલાદ, ને બીદનું, મકાન.

ને ક્યાં કચ્છે પડ્યો છે કાઊસ શાહ,
 ઉભી જેણે કીધીય મુંસીબતની રાહ.
 દેખાડશે અગર રાસ્ત મુંજને તમામ,
 ને ચાલશે વફાદારીથી તું મુદામ.
 તો ભારી ગોરજ તાજ અને તખ્ત ખાસ,
 હું લઈ છીનવી શાહે માંઝંદરાંની પાસ.
 કરશ મુંઢકનો પાદશાહ તુને હું,
 ન કરતો ફરેખ ફન એમાં કંઈખી તું. ૬૪૦
 ને બોલશે અગર તું જો ખોટું અખુન,
 તો વેહતું કરશ તાહારી આંખોથી ખુન.
 ઊલાદે કહયું કે તું ગુસ્સો નાં કર,
 ને એકવાર કર તાહારી રેહમી નજર.
 આં તન માંહારૂ ખાંધી તું જીવથી નાં માર.
 જે પુછશે તે કેહવશ હું રાસ્તી અપાર.
 પડેલો છે જે જગે કાઊસ શાહ,
 દેખાડશ તુને કુલ તે શેહરો ને રાહ.
 ને હું તુને ખીદ, ને સુફીદ, દેવનું ઘર,
 ખતાવીશ, વધઈ જો તે આપીય અગર.
 સમજ દેવ દીલનાં મશહુર પહલવાન,
 કીધોય તુને જિંચ તુખ્મ યઝદાંએ માન.
 સમજ હવે હયાંથી તે કાઊસ શાહ,
 સુધીની સો ફરસંગ છે ભારી રાહ.
 સુફીદ દેવ ત્યાંથી સો ફરસંગ ઉપર,
 છે, ખુરી ખીકટ ત્યાંની રાહ એક અખર.

છે ભયભીત રાહા બંધે પાહાડોમાં આય,
 જે પર નથી ઉડતું આકાશી ^૧ હોમાય.
 બસો ગુફામાં એક અજબ જેવો છે,
 નાં પોહલધ કે લાંબધળી લેવાતી જે. ૬૪૧
 જ્યાં બાર હજાર દેવો છે જંગી સખત,
 કરેચ ચોકી પાહાડ ઉપર રાતની વખત.
 જ્યાં ગંદીનો પોલાદ, સરદાર છે,
 અને ખીદ, સંજેહ, નીગેહદાર છે.
 સુફીદ દેવ નર દેવોનો મુખી હાલ,
 ધુજેચ પાહાડખી જેથી નેતર મીસાલ.
 પાહાડજ તેને જશે શરીરે તદન,
 છે દસ ડોરી બાજુ, ને છાતી, ગરદન.
 શું આ તાહારી બાજુ ને હાથે લગામ,
 ગુરજ, તેગ, ભાલો, ચલાવેચ તમામ.
 વળી આવું કદ, દબદબો, ને ઉમંગ,
 છતાં ઠીક નહીં જંગ તે દેવ સંગ.
 આગળ ત્યાંથી જંગલ ને પાહાડી ઝમીન,
 કે જ્યાં જઈ શકે નાં હરણખી ચક્રીન.
 આગળ જતાં છે નદી પાણીની જે,
 વધારે બે ફરસંગથી પોહળધમાં છે.
 કોનારંગ દેવ છે નિગેહબાનમાં,
 છે કુલ નરે દેવ જેનાં ફરમાનમાં.
 ને ^૨બુઝગોશથી તે ^૩નર્મપા તક ઝંફર,
 સમજ ત્રણસો ફરસંગ છે ત્યાંથી દુર. ૬૪૨

અને ખુઝગોશથી તે માઝદરાં શહર,
 બીકટ રાહ ઘણી છે બીકટ છે સફર.
 તે પાદશાહીમાં છે મુંકેલા સવાર,
 હરેક જગ જગે કંઈ હઝારો હઝાર.
 હથ્યારખંદ પગારદાર છે તે સેપાહ,
 ન મળશે જેમાં તુને કોઈબી ગુમરાહ.
 છે હાથીઓ ખારસો લડાયક અતી,
 ન શેહેર અંદર જગ્યા તેઓની થતી.
 તું તનહા છે, ફેલાદી હોશે મગર,
 અહરીમનને રેતડે ઘસાશે ઝખર.
 તેની વાતોથી હસ્યો રૂસતમ મગર,
 ને ખોલ્યો મુંજ સાથે તું ચાલે અગર.
 તો જોશે કે એખલાજ રૂસતમથી ખાસ,
 શું વરતે છે તે નાંમી ટોળાંમા ત્રાસ.
 મદદ દાદગર ફતેહ દેનારથી,
 નસીબથી, હુનર, તીર, તલવારથી.
 તે બલ જોશે મુંજ છાતી ગરદનનું ગર,
 અને ઝખમ, જંગમાં ગુરઝનો ઝખર.
 તો દહેશતથી ફાટશે તેનાં પગો ચામ,
 ને ઓળખી ન શકશે રેકાબો લગામ. ૬૪૩
 હવે જ્યાં છે કચકાઝિસ તે તરફ આવ,
 મને રાહ બતાવ, ને કદમ તું ઉઠાવ.
 તે કહી એટલું બેઠો રખશ પર ખુશાલ,
 ઉલાદ દોડ્યો સાથે પવનની મીસાલ.

ન થોભ્યો સીયાહ રાત, રોશન દીવસ,
 આવ્યો એસ્પરૂઝ પાહાડની પાસ બસ.
 ત્યાં કાઉસ લશ્કર ગયો હતો લઇ,
 જ્યાં દેવો, બહુગરથી, પોંહચી ખુરઇ.
 કે ગઈ ત્યાં સીયાહ રાત અરધી જેવાર,
 આવવા લાગા જંગલથી શોરો પુકાર.
 રોશન કીધો આંતશ માઝંદરાંમા ખાસ,
 મસાલોને બાળી હરેક જગો પાસ.
 છે કોંણ રાહ ઊલાદને પુછે તહમતન,
 જ્યાં ડાભે ને જંમણે છે આંતશ તદન.
 કહ્યું શેહેરે માઝંદરાંનો છે એ 'દર,
 સુતા કોઇ નથી રાતનાં બે રખહુર.
 પોલાદ, ખીદ, અરઝંગ, સાલારો જે,
 સુક્રીદ દેવના પહુલવાંનો ખીબખી છે.
 તે ઝાહાડ કે વાદળ ઉપર છે જેનું સર,
 ને સફ ખેંચીચ ડાબે સેતારાઓ પર. ૬૪૪
 આં ત્યાંજ રહે છે અરઝંગ દેવ નાંબકાર,
 કરે છે જે હુર વાર શોરો પુકાર.
 સુતો જંગી રૂસતમ બની બેખતર,
 ને નુરી ઉઠાવ્યું બે ખુરશીદે સર.
 તો ઝાહાડ સાથે બાંધ્યો ઊલાદને મગર,
 ને બંદથી કમંદના જકડ્યો ઝખર.

છઠ્ઠી મંઝીલ, રૂસતમનું અરઝંગ દેવને મારવું.

નીકળયો સીયાહ કોહથી ખુરશીદ ઝરૂર,
 વધાર્યો આં ગેતીનો દબદબો નુર.
 ઉઠ્યો ખાખથી તાજખશ પહુલવાન,
 ગયો રજશની પાસ તે બેશુમાન.
 ગુરઝ ઝીન ઉપર ક્યાનીઓનો ધરી,
 ગયો મન વિચારે હું નરના કરી.
 મુંકી બાદશાહી કોલાહ સર ઉપર,
 બખરેખ્યાં તન પર પસીનાથી તર.
 કીધું મોંદું સાલારે અરઝંગની પાસ,
 ને આવ્યો તે જંગી સેપાહ પાસ ખાસ.
 એક આવી કીધો ફરોજ વચ્ચે પુકાર,
 જગર કોહ ને દર્યાનાં કાટાં તેવાર.
 આવ્યો દેવ અરઝંગથી તંબુની બાહાર,
 પુગો તેના કાંણે બે એવો પુકાર. ૬૪૫
 તે બેઠો ઘોડો ડપડાવ્યો રૂસતમે હાલ,
 આવ્યો પાસે “આઝરગોશસ્પ” મીસાલ.
 ધર્યું બાહુદુરે સર, અને કાંણો, યાલ,
 ઉખેડ્યું તેનાં તનથી સર સિંહ મીસાલ.
 સરે દેવ તનથી જુદું ખુને તર,
 હતી ફરોજ તેની ત્યાં ફેંક્યું ઝખર.
 બેયો ગુર્જ દેવોએ તેનો ઝખર,
 તો ચુંગાલ બેઠો તેમણાં કાટાં જગર.

ન રાખ્યો ઝમીન, મુંદક, ખેતીનો, ખ્યાલ,
 જતો બાપ પરથી ખેટો એવો હાલ.
 ખેતી પીલતને તેગ કીનો લેનાર,
 કીધું ખાલી દેવોનું લશ્કર અપાર.
 થયો અસ્ત ગેતી ફીરૂઝ આફતાબ,
 કોહે એસ્પરૂઝ પાછો ફર્યો શીતાબ.
 કમંદમાથી ખોદ્યો ઉલાદને મગર,
 ખેડા તેઓ ત્યાં ઝાહાડ નિચે ઝખર.
 તહમતને પુછી તે ઉલાદને રાહ,
 કહ્યાં છે શેહર જ્યાં છે કાઉસ શાહ.
 ચાલ્યો ત્યાંથી સમજી તુરત તેજવાર,
 પગે દોડતો આગળ તેની રાહવાર. ૬૪૬
 આવ્યો શેહરમાં જ્યારે તે તાજખજશ,
 પુકારવાને લાગો વાદળ જેવો રખશ.
 અવાઝ તેનો કાઉસ જે સમજી રહ્યો,
 કે મતલબ પુરી તેની પાંખી ગયો.
 કહ્યું બાદશાહે ધરિનીઓ પાસ,
 ખતમ થઈ ગયો છે ખુરો વખત ખાસ.
 રખશનો અવાજ આવ્યો કાંણે જે હાલ,
 તે સાહે માહારો જાન દીલ છે ખુશાલ.
 કોબાદનાં વખતમાં એ મારતો ખખાર,
 જે તુર્કીનાં શાહાથી તે લડતો તેવાર.
 સેપાહ બોલી ત્યારે, કે કાઉસ શાહ,
 નું લેબું થયું જાંદીખાને તખાહ.

નથી અકલ, દબદબો દાંનાઈ સર,
 જેથી ગોયા બોલે છે ઉંઘમા, અગર.
 ન ચારો ઝખર ખંદીખાંનામા આય,
 ખરેખ ખખતે આંપણને તબ્યા છે હાય.
 ઇરાંની હતા તેજ વાતો દરમ્યાન,
 કે કંમરને તંગ ખાંધેલો પહલવાન.
 આવ્યો તેઓ પાસે ઉમંગી લડનાર,
 દીવેર, જંગી, આંતશનો વરસાવનાર. ૬૪૭
 કે આવ્યો જો પીલતન તે કાઉસ પાસ,
 તો સઉ સર્ફરાજો આવ્યા પાસ ખાસ.
 શું ગોદર્જ, અને તુસ, અને ગેવ, દીવેર,
 ને ગોસ્તહમ, ને શીદોશ, ને બેહરાંમ શેર.
 નમન કીધું શાહાને રડી બેશુમાર,
 ખખર લાંબી આંકતની પુછી તેવાર.
 બગલમાં લીધો કાઉસ શાહે ઝખર,
 પુછી ઝાલ અને રાહાની રંજની ખખર.
 છુપી રીતે બોલ્યો કે કોઇ બદુગર,
 રખશને છુપાવે ન થાય એમ અગર.
 કારણ પડશે દેવે સુપ્રીફને ખખર,
 કે અરઝંગ આં ગેતીથી પાંખ્યો ગુઝર.
 ને પીલતન છે કાઉસની પાસે મુંદામ,
 તો કરશે નરે દેવો એકઠા તમામ.
 થશે તાહારી બરબાદ મેંહુનત ઝખર,
 સેપાહ દેવોથી જગ ભરાશે અગર.

પકડે રાહ દેવોને ધરની તુરત,
 દે રંજ તનને શમશીરે તીરથી સખત.
 થજો ચાર તાહારો તે યજ્ઞદાન પાક,
 મળો જાદુગરોનાં સર 'જેરે ખાક. ૬૪૮
 વટાવવાનાં છે સાત કોહ તુને ત્યાં,
 દરેક પર ટોળાંબંદ દેવો છે જ્યાં.
 ને આગળ એક બહુ આવશે લયભીત ગાર,
 સમજ્યુંચ ડરાંમણો બીકટ છે અપાર.
 તે રાહ જંગી નર દેવોથી છે ભરી,
 છે ચિત્તા જેવા લડવા તતપર વરી.
 ને રહે છે તે ગુફે સુશ્રીદ દેવ જે,
 કે ડર ને ઉમીદ ક્યોજની તેજ છે.
 તાકાત તુને આવે, કરવા તેને ઠાર,
 તે છે રહામીએ ક્યોજ સીપેહસાલાર.
 અપંગ આંખો ગમથી સેપાહની છે ચાર,
 હુંબી આંખે અંધાપાથી છું બેઝર.
 હુકીમોએ ચારો બતાવ્યોચ ઝખુન,
 સુશ્રીદ દેવનાં લેભાં અને દીલનું ખુન.
 કહ્યોચ મદદ દાંનાં હુકીમે હેવાલ,
 કે ખુનના તેનાં, આંસુઓની મીસાલ.
 અગર ટીપાં ત્રણ ત્રણ જો આંખોમાં જાય,
 તો તે લોહીથી અંધાપો સઉ દુર થાય.
 ખુદાની છે બક્ષેસે ઉમીદ અપાર,
 કે મારશે તું તે દેવ જંગીને ઠાર. ૬૪૯

દીલેર પીલતને જંગ તૈયારી કીધી,
 જવા તે જગાની ઉપર રાહ લીધી.
 કહ્યું ધરિનીઓને રહેજો ખીદાર,
 સુફીદ દેવથી લડવા હું જાઉંચ આંવાર.
 લડાઈને તે હાથી છે સઉ વાતે પુર,
 છે લશ્કરખી તે પાસે પુષ્કળ ઝરૂર.
 જો ખાંધશે મને તે કમંદથી સખત,
 તો દુઃખ ગમમાં રહેશે તમો બહુ વખત.
 જો ખુશીદનો સાહેબ મદદગાર થાય,
 ને પુગે મદદ નેંક સીતારાથી આવ્ય.
 તો લેશું ફરી આં જમીન મુંદક તખ્ત,
 ને ફળ દેશે પાછું આં શાહી દરખત.
 દોઝા ખુઝગોંએ કીધી તે ઉપર,
 ન હોતાં ગુરજ ઘોડો જીન તું વગર.
 તે જગ્યાએથી તંગ ખાંધી કંમર,
 ને આવ્યો લડાઈને કીનો ભરી સર.
 બિલાદને તેણે પોતા સાથે લીધો,
 પવન જેવા રખશને દોડાવી દીધો.
 ન માર્યો તે નેંક જંગીએ રાહામાં દમ,
 બિલાદ રાહા બતાવતો હતો દમ બ દમ. ૬૫૦
 જો આવ્યો રખશ સાત પાહાડોની પાસ,
 જ્યાં દેવોનાં ટોળે ટોળાં હતાં ખાસ.
 જેવારે તે જોયો બિંડો ગાર ખાસ,
 હતું ચોકી દેવોનું લશ્કર ચોપાસ.

કહ્યું ને ઊલાદને હમણાં વેર હું,
 તુને રાહે રાસ્તી ઉપર જોઉં છું.
 હવે કામ એક આવી પડ્યું છે સજ્જત,
 જે હોય તેવું કેહજે અરે નેક બજ્જત.
 જવું જોઈયે ક્યારે તે જગ્યા ઉપર,
 મદદગાર થઈ ભેદ ખુલ્લો તું કર.
 ઊલાદે કહ્યું જ્યારે કે આફતાબ,
 બનેય ગર્મ ત્યારે કરેય દેવો ખાબ.
 તે વજતે તું તેઓને જીતશે તમામ,
 થોડી વાર કર ઢીલ માટે મુંદામ.
 કે એક દેવળી જોશે બેઠેલો ન આય,
 થોડાક બહુગર ચોકીખાંનો સિવાય.
 તો ફતેહ કદાચ ત્યાં તુ પાંખી જશે,
 મદદગાર અગર તાહારો યજ્ઞદાં થશે.
 જવા કીધી રૂસતમે તેજી નહી,
 સુરજ આવે મધ્યાંન ત્યાંવેર સહી. ૬૫૧
 બાંધ્યા સજ્જત ઊલાદનાં પગો ને સર,
 કમંદથી, અને બેઠો ઘોડા ઉપર.
 ખેંચી મ્યાંનથી તેજ જળી મુંદામ,
 પુકાર્યું વાદળની મીસાલ તેજી નામ.
 પડ્યો ફરોજમાં ગર્દ માંફક ઝખર,
 ને દુર કરવા લાગો તે ખંજરથી સર.
 તેનાં જોર પાસે ન ટક્યા નિદાન,
 બચાવા લાગા તેની શમશીરે બાન.

ઉભા ન રહ્યા કેમ જંગમાં તે પાસ,
કે નામ અને કીર્તિ મેળવવાને ખાસ.

સાતમી મંજીલ રસતમનું સુફીદ દેવને મારવું
અને કાઉસ તથા ધરાંનીઓને બંદથી
ખલાસ કરવું.

કે ત્યાંથી તે સનમુખ દેવે સુફીદ,
ધસી આવ્યો ગોયા કે નુરી ખુશીદ.
દીઠો ગાર એક ગોયા દુઝબ તદન,
નાં અધારે દીસ્તુ જાદુગરનું તન.
લઈ હાથ શમશીર ઊભો થોડો વખત,
જગા ન હતી નાંહસવા લડવાની સખત.
કીધાં સાફ પાંપણુ ને ચોળી નઝર,
ને શોધ્યો તે અધારા ગુફાનો દર.
અધારાંમા જોયો પહાડ એક તેવાર,
તમામ હતો અંદીઠ જેનાથી તે ગાર. ઉપર
સીયાહ ચેહેરો ને બાલ સિંહના સમાન,
લઈ જેની લંબઈ પોહળખંચે જહાન.
સુતો ગાર અંદર જોયો તે સમે,
ન મારવા શીતાબી કીધી રસતમે.

પુકાર્યો પુકારનારા ચિત્તા સમાન,
 તે જાગ્યો કે આવ્યો લડવા બેગુમાન.
 લીધું ચાક પથરની ઘંટીનું ખાસ,
 ધુવા માંકક ધસ્યો તે રૂસ્તમની પાસ.
 કે દીલ જેથી પીલતનનું ડ્યું તમામ,
 ને ખીધો કે અંત હવે આવ્યો મુદ્દામ.
 આવ્યો મસ્ત સિંહ જેવો ગુસ્સા અંદર,
 મારી તેજ શમશીર લઈ એક કંમર.
 ઝોરે તહમતન, તેનાં તનથી મગર,
 કપાયો એક હાથ એક પગથી ઝખર.
 કપાયલોખી લડ્યો તે સાથે નિદાન,
 દીલેર હાથી ને મસ્ત સિંહની સમાન.
 વળગ્યો તે નાંમવરથી એક પગે જે,
 ઉઠલ પાઠલ કીધો તમામ ગાર તે.
 ધરી જંગી પહલવાંની બાજુ ગર્દન,
 નિચે જેથી લાવે દીલેરને તદન. ૬૫૩
 વળગ્યો તહમતન તેને નાંમદાર,
 ધરી બાજુ ગર્દન તેની ઉસ્તવાર.
 પીગ્યું ગોશ્તખી એકબીજાનું ચકીન,
 કીચડથી લરઈ તેમણા લોહીએ ઝમીન.
 કહે દીલથી રૂસ્તમ બચે આજ જાન,
 તો જીવતો હું રહેવશ ઝર જાવેદાન.
 તેમજ કેહતો દીલથી તે દેવે સુદીદ,
 નથી માહારા મીઠા આં જીવની ઉમીદ.

બચું જો હું અઝઘાનાં હાથે મુઢાંમ,
 કપાયલા પગે ને છોલઈ ગયલાં ચાંમ.
 ન નાહના કે નાં મોટાં કોઈ નાંમવર,
 જોશે માહારો ચેહરો માઝંદરાંની ગર.
 સુશીદ દેવ કરતો એવા કુલ વિચાર,
 ને દીલને ધીરજ પોતે દેતો અપાર.
 એ માંક એક બીજા લડતા તદન,
 પસીનો ને લોહીની નદી જારી તન.
 તહમતને યઝદાના બળથી મગર,
 કુશીશ કીધી કીનાં ને રંજથી ઝખર.
 કે આંખરે કીનાં, ને જંગથી, અપાર,
 કંટાળી ગયો પહલવાં નામદાર. ૬૫૪
 હાથ મારી ઉઠાવ્યો તે શેરે નર,
 પટકયો નિચે ઉંચકી ગર્દન ઉપર.
 ઝમીન પર પટકયો ગોચા શેર મસ્ત,
 ગયો જાન તનથી તેનો તેજ વખત.
 ચીરું દીલ લોકી ખંજર આરપાર,
 સીયાહ તનથી ખેચ્યું જીગર તેનું બાહાર.
 તે મુરદાના તનથી ભરઈ ગયો ગાર,
 બની લોહીનો દર્યો આં ગેતી અપાર.
 જોયું જ્યારે દેવોએ તેનું આં કામ,
 તેના કામથી નાહા ડરીને તમામ.
 ન થોભ્યો કોઈ એકબી તે જગ્યે તેવાર,
 બહાર આવ્યો રૂસતમળી કીનો લેનાર.

કમરબંદ છોડ્યો કંમરથી મુંદામ,
 કાઢ્યું તનથી કુતું ને બખ્તર તમામ.
 ધોયું તન ને માથુંબી કરવા નેયાસ,
 એક પાક જ્યે બેસીને કીધી સેપાસ.
 અને મુંકયું ત્યાં ખાક ઉપર તેણે સર,
 ને બોલ્યો કે અય દાવરો દાદગર.
 છે બંદાને રંજથી બચાવનારો તું,
 મને બળ ને બાહાદુરી દેનારો તું દયપ
 દુવત દબદબો મરદી તાકત તમામ,
 મેહરો માહુની ગીર્દશથી સર્વે આં કામ.
 બખ્શ્યાં, ન તો વધુ મારેથી કોઇ,
 બીજો હલકો ગેતીમા શકતો ન જોઈ.
 શું ગમ, રંજ અને દર્દ, ને દુઃખ ફીકર,
 પડે છે ભલું ભુંડું મરદો ઉપર.
 તથા ઝંયાદા, કમ, નેંકબખ્તી, મુંદામ,
 મોટઇ અને હલકઇ; દીલેરી, તમામ.
 એ છે સર્વે તાહારા ઇન્સાફનીજ સાથ,
 એ કામે ન હુરગેઝ બીજા કોઇનો હાથ,
 તુંજ બક્ષેસે રજકણ બનેચ આફતાબ,
 તુંજ પતાપે દંમડી છે આંસ્માં શીતાબ.
 કરી રહ્યો બંદગી દીલેર પહુલવાન,
 લીડ્યાં પાછાં હુથ્યારો તન પર નિદાન.
 ને આવીને બોલ્યા તે ઊલાદનાં બંદ,
 શીકારબંદ ઉપર મુંકી ક્યાંની કમંદ.

કલેબુ' પેલુ' દીધુ' ઊલાદને ખાસ,
 અને પોતે ચાલ્યો શાહ કાઉસ પાસ.
 ઊલાદે કહ્યું તેને અયે નરે શેર,
 તે' દુન્યાને કીધી છે શમશીરે ઝેર. ૬૫૬
 હવે માઝંદરાંમાં નથી ખીલે નર,
 કે તુ'જથી લડી શકે અયે નામેવર.
 દરેક કામે બનજો ફતેહમંદ બખત,
 કે લાયકનો છે તુ' ઝરૂર તાજે તખત.
 તુને જોઈયે આં માહરાં કામનો વિચાર,
 જો રાસ્તીજ હું જોલ્યો છું સરવે જેવાર.
 નિશાંન છે હજી તાહારા બંધની આં તન,
 દબાયોચ કમંદ તજે તાહારી તદન.
 વધઈ દીલને આપીચ જે ચીજની અગર,
 કચ્ચ તે વધઈની ઉમીદ હું મગર.
 તું કઝોલ તોડે એવો તો છે નહીં, મગર,
 છે સિંહ મસ્ત અને પાદશાહી ચહર.
 કહ્યું રૂસતમે માઝંદરાં કુલ મુંદામ,
 આપીશ હયાંથી ત્યાં સુધી તુને તમામ.
 એક મુશકીલતું છે કામ આગળ ઝબર.
 કળી જાય છે નિચે, કળીતો ઉપર,
 તખતથી શહે માઝંદરાંને મગર,
 ઉઠાવીને નાંખવો છે 'ચાહમાં ઝબર.
 સરે જાદુગર કંઈ હઝારો હઝાર,
 છે આં માહરાં બંજરે કરવાનાં ખવાર. ૬૫૭

તે બાદ હું મુકશ પગ ઝમીને અગર,
 ન થાય તેમ, વચન તોળી પાલશ મગર.
 કરશ તે પછી હું તુને 'ખેનેયાઝ,
 બનાવશ માઝદરાંનમા સરકરાઝ.
 ખે આંખો ખુઝર્ગોની રાહ જોતી ત્યાં,
 કે આવશે ક્યારે જંગી પહલવાંન હયાં.
 લડખથી ફતેહ પાંખી, તે દેવે નર,
 તું ખજરે કાપીને ગરદનથી સર.
 ઉઠ્યા દીલેરોમા ખુશીના પુકાર.
 કે આવ્યો ભલઈ ભર્યો પાછો સરદાર.
 દોડ્યા તેઓ તે પાસે માંણી આભાર,
 અને કીધી તાઝરીફ તેની બેશુમાર.
 આવ્યો તેજ વખતે કચકાઝિસની પાસ,
 દીલેર, પહેલવાં, સિંહ કદમ, ને'ક, ખાસ.
 ને બોલ્યો કે અયે પાદશાહ દાંનીશવર,
 કખુલ ખુશી દુશમનના મોંતની તું કર.
 ચીયું છે મેં દેવે સુફીદતું જગર,
 ન રહી તેનાં શાહાને ઉમીદ તે ઉપર.
 મેં કાઢ્યું છે પહેલુથી ખેંચી જગર,
 શું આપેચ હુકમ શાહે શ્રીફઝગર. ૬૫૮
 દોઝા કીધી શાહ કાઉસે તે ઉપર,
 ના તાજે સેપાહ હોતી તાહારા વગર.
 જણે કોઈ તું જેવું ફરઝંદ માય,
 ન તે પર કશુ હોતું અક્રાન સીવાય.

હોજો ઝાલેઝર પર હઝાર આફરીન,
 તથા બીજી, ઝાબુલની તે સર ઝમીન.
 પયેદા જેણે કીધો તું જેવો પેહેલવાન,
 ન ગેતીએ જોયો કેઈ તાહારા સમાન.
 મુ'બારક એ બેહુ કરતાં માહાઝ છે બખ્ત,
 કે સિંહમારનાર હાથી મુ'જ તાબે છે સખ્ત.
 દોઆ કરી પરવાર્યો શાહ તેની પાસ,
 કહ્યું શાહે, ને'ક કદમ જ'ગીને ખાસ.
 હવે તેનું લોહી માહારીં આંખો અંદર,
 અને આંજ ટોળાંની આંખે ઝખર.
 કે જોધયે જેથી હુમો તાહારાં દીદાર,
 મદદ તુને ગેતીનો પયેદા કરનાર.
 જીગર દેવનું લાવીને તહમતને પાસ,
 આંજયું લોહી શાહની તે આંખોમા ખાસ.
 જેવારે તે લોહી આંજયું આંખો દરમ્યાન,
 કે થઈ તે અપંગ આંખ ખુરશીદ સમાન. ૬૫૬
 હું નરમંદ રૂસતમે તેની તે વાર,
 કલેજનું લોહી આંજયું સરવેને ચાર.
 કે થઈ આંખો સર્વેની રોશન મુંદામ,
 ગોયા થઈ ગઈ ગેતી ગુલશન તમામ.
 બેસાડયો તેની નિચે તખ્ત ઊપર,
 કે લટકાવી તાજ હાથીદાંતનું ઝખર.
 બેઠો તે માઝદરાંના તખ્ત ઉપર,
 રૂસતમ અને સરદારો સંગ નામવર.

શું કેશ્વાદ, તુસ, ગેવ ગુદર્ઝ મુંદામ,
 શુ રેહાંમ, કે ગુરગીન ને જંગી બેહરામ.
 શરાબ અને તંબુરાથી હુક્તો એક,
 ખુશાળી કીધી કયકાઉસે દરેક.
 બેઠા ઝીન ઉપર આંઠમે દીન મુંદામ,
 શહા પહલવાનો ને લશ્કર તમામ.
 ઉઠાવ્યા ગોરઝ સઉએ ભારી નિદાન,
 ને વીખ્રઈ ગયા શેહેરે માઝદરાન.
 કે શાહાના હોકમથી ત્યાં ફેલાયા એમ,
 ફેલાય બરૂ સુકકાંમા આંતશખી જેમ.
 સળગાવ્યો આતશ તેજ તલવારથી,
 તમામ શેહેર ખાળ્યું તે અંગારથી. ૬૬૦
 ફતલ એટલી જાદુગરોની તે થઈ,
 કે લોહીથી તેઓના નદી વહી ગઈ.
 ને થઈ રાત અંધારી જ્યારે તે વખત,
 કે ખેંચ્યો લડમથી દીલેરોએ હસ્ત.
 બોલ્યો શાહ કાઉસ લશ્કરની પાસ,
 એવોનાં ગુન્હાનો એવજ છે આં ખાસ.
 મળીય એમણે લાયકની શિક્ષા મુદામ,
 ખુનાંમકીથી ખાજ આવો તમામ.
 બોલ્યો કયકાઉસ એમ રસતમની પાસ,
 કે અય નેક ફદમ અફલમંદ જંગી ખાસ.
 એક જોમયેય અફલમંદ ગંભીર શખસ,
 ઉતાવલ ને ધીરજ સમજતો હોય બસ.

કે જય માઝંદરાના તે સરદાર પાસ,
ચેતાવી દેમાગ લાવે ઠેકાણે ખાસ.
થયો આલનો એટો રાઝી મુંદામ,
તથા સાથેના બુઝર્ગોખી તમામ.

માઝંદરાનના પાદશાહ ઉપર કાઊસનું નામું.

તેજ આલનાં ગુમ્બદે ખીજે દીવસ,
ખીછાવ્યાં પીલાં કપડાં આસ્માને બસ.
તો નામું સુફેદ રેશમી કપડાં પર એક,
જેમાં કંઈક દહેશતને ઊમીદ દરેક. ૬૬૧

અકલમંદ લખનારે લખ્યું ઉત્તમ,
જણાવ્યું જેમાં કંઈ નરમ ને ગરમ.
કીધી દાદગરની સેતાયશ મળાર,
જેનાથી છે ગેતીમા ઝાહર હુનર.
આકાશ કીધું ફરતું ને અકલ દીધી,
ઝીતમ, સખતી, મોહબતખી, પચેદા કીધી.
ભલાં, ભુડાંનો, દીધો છે એખતેઆર,
જે આફતાબ, ને માહતાબનો છે મુખતેઆર.
ખીબુ લખ્યું કે નામું બખતાવર એ,
ધરાં સરઝમીનનાં શાહ કાઊસથી જે.

છે સરદારે માઝંદરાંની ઉપર,
 જે છે દેવ દરૂઓથી એકમત ઝખર.
 ગરૂરીનાં ખંદમા ફસેલા તું જન,
 ખુશીની આં જગની એ રીતજ છે માન.
 તું પાક દીનનો ઇન્સાફી હોશે સહી,
 તો હર કોઇથી તારીફ સીવા જોશે નહી.
 પણ કરતુકી હોશે ભર્યો ખુરાં ફંદ,
 તો પડશે લાંનત આંરમાથી ખુલંદ.
 ને જ્યારે કે ઇન્સાફી યઝદાં કેહવાય,
 અનાદર તેના હુકમનો કેમ થાય. ૬૬૨
 સંજા જો રમે ગુન્હાની કીધી કુલ.
 ને દેવ બહુગરની કેવી કાઠી ધુલ.
 એથી શું થયું, બહુયું હોય તેં લગાર.
 શીખવનારાં તાહારાં હોય અફલ, વિચાર.
 તો ત્યાંજ તાજે માઝંદરાં તું મુકી દઈ,
 ને આવ શાહી દરગાહ તાબેદાર થઈ.
 તાફત નથી રૂસતમથી લડવા અગર,
 તો માયું જે ખંડની તે હાઝર તું કર.
 જો ચાહતો હોય તખ્ત માઝંદરાંનું અગર,
 તો એમ કીધાથી તું મેળવશે મગર.
 ને નહીંતો સુફીદ દેવ ને અર્જંગ મીસાલ,
 દીલો જાનથી નાંઉમીદ બનશે હાલ.
 નથી જાણતો ? રૂસતમ કરેય જંગનો ખ્યાલ,
 મગર, જળેય દર્યામા શમશીરથી હાલ.

જો ને'ક લખનારે કીધું નામું તમામ,
 કીધી મોહોર અખીર, કસ્તુરીની મુંદામ.
 તો પાદશાહે બોલાવ્યો ફરહાદને,
 ખવાહીશ કરનારા ગુર્જે ફર્યાલાદને.
 આં શેહેરના બુઝર્ગોનો માંણીતો તે,
 ન આવ્યોતો રંજમા લડમિંખી જે. ૬૬૩
 બોલ્યો માહાઝ નસીહત ભર્યું નામું ખાસ,
 જા લઈ બંદથી છુટેલા તે દેવની પાસ.
 ફરહાદ જંગી, પાદશાહથી એ સમજી લઈ,
 ગયો નામું લઈ ઝમીનને બોસા દઈ.
 આવ્યો ત્યાંથી તે નર્મપાય શેહેર પાસ,
 સવારો દીલેર જ્યાં હતા રહેતા ખાસ.
 ત્યાંના લોકો બાંધતાં હતાં પગે ચામ,
 ઘણાં વર્ષો, જેથી પડ્યું એવું નામ.
 રહેતો તેજ શેહેરમાં શાહે માઝંદરાન,
 જ્યાં રહેતા હતા જંગીઓ, પહલવાન.
 પ્રથમ એકને મોકલ્યો ફરહાદે ગર,
 પોતાની તથા કામની દઈ બખર.
 સાંભળ્યું તેણે કે કાઝિસ શાહથી,
 હુશ્યાર એલચી આવ્યો છે હયાં રાહથી.
 તો લેવા સેપાહ ભારી મોકળી મુંદામ,
 માઝંદરાંની સિંહો, દીલેરો, તમામ.
 ચુંટી કાઢ્યા ફર્યાળ એવા એકકેએક,
 કે દેખડાવી હુંનર અને રાખે ટેક.

કહું વખત આજે છે માણસ અને,
 દેવોનો તફાવત દેખાડવો અને ૬૬૪
 કે રાહ, રસ્તો, ધરજો ચિત્તાની મીસાલ,
 દાંનાઓના ^૧અક્ષરને લેજો ચુંગાલ.
 કે જેથી તે એલચીને પસ્તાવો થાય,
 અને તમને જોઈને તે બીહુ ધુંજી જાય.
 ગુસ્સા ભર્યા ચેહરે ગયા તેની પાસ,
 મગર તેમણી કોઈથી ન બર આવી આસ.
 જ્યારે આવ્યા તે જંગી ફરહાદની પાસ,
 તો બાહુદુર તે નાંમદારો અંદરથી ખાસ.
 કે હાથ દાખ્યો એકે ધરીને જબર,
 અને તન ને હાડકાં દુખવ્યાં મગર.
 પણ ફરહાદનો ચેહરો તે બન્યો ન ઝર્દ,
 ન બદલાયો રંગ કે થયું કોઈ ન દર્દ.
 તો ફરહાદને શાહા પાસે લાવ્યા તતકાલ,
 પુછ્યો રાહાની રંજનો ને કાઠિસનો હાલ.
 મુ'કયુ' મુનશી પાસે તે નામું શીતાબ,
 હતાં જેપર છાંટયાં કસ્તુરી ગુલાબ.
 તે દાંનાએ વાંચ્યું નામું તેની પાસ,
 જે સમજીને પેચ ખાધો જંગીએ ખાસ.
 જો સમજી તહમતન ને દેવની ખબર,
 તો દીલ બીહીધું, લોહી ધાયું આખે, જબર. ૬૬૫
 કહયું દીલથી છુપ્યો થયો આફતાબ,
 પડી રાત આવ્યો વખત કરવા ખાબ.

ન રૂસતમ લેવા દેશે જગમા આરામ,
 ન હુસ્તીથી ગુમ કંઈ થશે તેનું નામ.
 થયો ગમગીં, કે દેવ અરજંગ, સુશ્રીદ,
 કતલ થયો ગંદીનો પોલાદ, ને બીદ.

માઝંદરાનના પાદશાહ તરફથી કાઝિસનાં
 નાંભાનો જવાબ.

જ્યારે નામું શાહાતું વંચાયું તમામ,
 ખુને દીલથી બેહુ આંખો ભીજવી મુંદામ.
 ત્રણ દીવસ રાખ્યો મેહમાન તેને ખાસ,
 ત્યાં, દોસ્તો, અને સરકરાઓની પાસ.
 દીવસ ચોથે તેને કહયું એવું ખાસ,
 કે જા બેખબર શાહ નવાની તું પાસ.
 તું જઈ શાહા કાઝિસને કહે એ જવાબ,
 કે 'બેઆબ તેજ હોય કે જામે શરાબ.
 તું જાણતો નથી હુલ્લડઈથી, કે હું,
 હરેક અંબુમનમાં જો નાંમીચો છું.
 તે શું જોઈ કેહવાડયું કે મુંદક અને તખ્ત,
 છોડી માહારી દરગાહામાં આવ આંચ વખત.
 તુંથી માહારી પાદશાહી છે શ્રેષ્ઠ અપાર,
 છે લશ્કરખી માહાડ હઝારો હઝાર. ૬૬૬

કે જ્યાં તેઓ ઉતરે છે કરવાને જંગ,
 નથી રાખતા ખુશખુ, કે પથર, કે રંગ.
 સવાર સંજેહ જેવા બસો માહારી પાસ,
 ધરી લેશે શાહાને હાથોહાથ ખાસ.
 વિચાર જો કર જંગ કરવાનો હું,
 તો માહી કે માહ જાણી શકશે ન તું.
 ધારૂય તાહારી ઝીંઠગી નથી ખાફી રહી,
 ઇરાંનથી આં દેશ મોંત લાવ્યું છે સહી.
 હવે ઢીલ ન કરતો તૈયારી તું કર,
 ઇરાદો લડ્યોનો તે કીધોય અગર.
 એક સિંહની મીસાલ ફરોજ લાવીશ હવે,
 મધુર ઊંઘથી તમને જગાડીશ હવે.
 લડાયક છે ખારસો હાથી માહારી પાસ,
 તુંજ દરગાહમાં એકળી નથી હાથી ખાસ.
 ઇરાંનથી સીયાહ ખાક ઉડાવીશ અપાર,
 કરી નાંખશ સરખા કુલ પાહાડો ને ગાર.
 સમજ્યા એ ફરહાદે તેના કલામ,
 મોહટાઈ, અને તુંદી, ગરૂરી, તમામ.
 વીહલો પડ્યો નામાંનો લેવા જવાળ,
 સરદારે ઇરાં પાસે લાવ્યો શીતાળ. ૬૬૭
 કહ્યું આવી જોયલું, સમજેલું, મુંદામ,
 ખોલ્યા તેનાં લેદોના પરદા તમામ.
 ખોલ્યો કે ફલકથીખી ઊંચો છે તે,
 જેનો ખ્યાલ, કીનો લડ્યોમાંજ છે.

માહારી વાત ઉપર તેણે કીધું ન ધ્યાન,
 ન કોઈ ચીઝ, તેની આંખ પાસે જહાંન.
 બોલાવ્યો શાહે પહલવાંનને મુંદામ,
 કહ્યું તેને ફરહાદતું કહેલું તમામ.
 થયો ગુસ્સે રૂસતમ એ સમજી હેવાલ,
 ભાલા માફક તનનાં થયા સર્વે બાલ.
 કહ્યું પીલતને કચકાઝિસને મુંદામ,
 ટોળાને હું છોડવશ શરમથી તમામ.
 પેગામ લઈ જવો જોઈયે મુંજને આં વાર,
 કે ત્યાં કાઢું મ્યાંનથી હું તેજી તલવાર.
 જોઈયે નામું શમશીરની ધારજ મુંદામ,
 પુકારનારાં વાદળ મીસાલે પેગામ.
 હું ફાસીદ બનીને જવશ તેની પાસ,
 નદી કરશ ખુનની મુંજ વાતોથી ખાસ.
 જવાબ આપી બોલ્યો તે કાઝિસ શાહ,
 પ્રકાશીત છે તુંથીજ આં મોહર ને કોલાહ. ૬૬૮
 પેગામબરબી તું, ને તું હાથી દીલેર,
 ફતેહમંદ તું છે કીનાને વખત શેર.

માઝંદરાંનનાં પાદશાહની નજદીક કાઝિસનું નામું
 મોકલવું અને રૂસતમનું તે નામું લઈ જવું.

આવ્યો પાસે મુંનશી જો દીધો હુકમ,
 કીધી જેણે અણીઆળા તીરની ફલમ.

ને જગ કર્તાનાં શુકની બાદ ગર,
 લખ્યું, રાહે દીનથી ફરેલા ઓ નર.
 ને ગેતીમાં નાંલાયક બોલવા કલામ,
 નથી લાયક નર અકલમ'દને તમામ.
 જો સરમાથી દુર કરી બેહુદો ખ્યાલ,
 બળવશે હુકમ માહારો, નોકર મીસાલ.
 પોતાના મુલકને નહીં કરતાં ધુલ,
 વગર જંગે ખંડણી, જો કરશે કબુલ.
 તો રહેશે ખુશીથી તું માઝંદરાંન,
 ને રસતમ બખશસે તુંને જીવતદાંન.
 તુંપર નહીંતો લશકર હું ખેંચશ અખર,
 સેપાહ લાવશ એકથી બીજા દર્યા પર.
 માઝંદરાંન લોહીની નદી હું કરશ,
 સરદારોનાં સરને હું ધુલમા ધરશ.
 રવાંન ખુરા દેવે સુરીદતુંબી જઈ,
 ગીધોને દેશે તુંજ મગજની વધઈ. ૬૬૯
 અર શું મને એમાં બીજાની સંગ,
 ફક્ત બસ છે રસતમજ કરવાને જંગ.
 જેવારે તે જંગમાં પડે છે મયેદાન,
 નાંખેચ સરે નર દેવા ધુલને દરમ્યાન.
 નથી ગેતીમાં તેવો મરદાંને મર્દ,
 નથી જગતમાં કોઈ તેનો હુમનખર્દ.
 કીનો લેનાર જંગી પડે છે મયેદાન,
 તો જિંચાં નિચાતું નથી રેહતું ભાન.

કે જંગને વખત પહલવાં તે મુંદામ,
 ચીરેચ સિંહોનું દીલ ને વાઘોનું ચામ.
 કરી ચુક્યો નામાં ઉપર મોહર શાહ,
 કે પકડી જહાંજેય રૂસતમે રાહ.
 ઝીન ઉપર મુંક્યો ગુરઝ ભારી ખાસ,
 અને આવ્યો જો માઝંદરાંનની તે પાસ.
 ખખર શાહાને થઈ કચકાઝિસે મુંદામ,
 ફરીથી મોકલ્યો છે ફાસીદ પેગામ.
 તે ફાસીદ મીસાલે છે ચિતો બુલંદ,
 શીકારખંદ ઉપર સાહાડ પેચી કમંદ.
 સવારીમાં ઘોડાળી છે તેજ ચાલ,
 છે તનમાં એક જીવતા હાથીની મીસાલ. ૬૭૦
 તે નાંમદાર છે પાહાડ ચાલતો સખત,
 ગોચા તે છે સિંહળી શીકારને વખત.
 માઝંદરાની સરદારે સાંભળ્યું જ્યાર,
 તો લશકરથી ચુંટયા તેણે કંઈ સવાર.
 હુકમથી નગારાંઓ સાથે તમામ,
 લેવા ગયા તે મસ્ત સિંહને મુંદામ.
 બાહાર જેવાં લશ્કરને સંજુગારી ખાસ,
 પછી તે ગયા નાંમેવરની જો પાસ.
 નિગાહ જો તે પર ગઈ તહમતનની દુર,
 ને આહાડ જોયું પાસે ડાળીઓથી પુર.
 તો આહાડની જો ડાળી ધરી તે વખત,
 ને ગુસ્સાથી મંડયું એવું તો સખત.

કે થડમાંથી આહાડ તે ઉખેડયું તદન,
 અને થઈ કશી નહીં ઇજા તેને તન.
 ઉખેડી ધર્યું હાથ નેજા સમાન,
 જેને જોઈને લશ્કર રહ્યું તે હેરાન.
 ફેંકયું તે તરફ આવ્યા પાસે જેવાર,
 ઢંકાયા તે ડાળ નિચે કંઈએક સવાર.
 માઝદરાંનાં તે ખુઝર્ગોમાંથી એક,
 જે સરદાર હતો સરદારોમાં દરેક. ૬૭૧
 તેણે આવી ધર્યો તેનો એક હાથ,
 કુવત અઝમાવા ડાખ્યો પુર ઝોર સાથ.
 જેને જોઈને રૂસતમ હસ્યો પીલતન,
 હેરત ખની આંખો સેપાહની તદન.
 પછી હસ્તાં ડાખ્યો તેનો હાથ તંગ,
 તો હાથની ટુટી નસ ઉડી ગીયો રંગ,
 તે ઝોરનો અઝમાવનારો ગાફેલ થયો,
 અને ઘોડા ઉપરથી નિચે ગયો.
 ગયો એક તુરત શાહે માઝદરાં પાસ,
 જેજે તેણે જોયું તે કહી દીધું ખાસ.
 સવાર, કે કલાહુર હતું જેનું નામ,
 જે મશહુર હતો માઝદરાંમા તમામ.
 ને ખસલતમાં ચિત્તા મીસાલે કેહવાય,
 જે આરઝુ નહીં કરતો જંગના સીવાય.
 જવા, સાંમે લેવા તેડ્યો તેને પાસ,
 ચઢાવ્યો મરદાનગીમા આંસમાને ખાસ.

કહ્યું જા તું કાસદની સાંભો મગર,
 દેખાડ જઈ નવાનવા તેને હું નર.
 શરમમાં તેનું મુંખ પડે તેમ કર,
 ગરમ આંસુ આવે આંખોમાં ઝખર. ૬૭૨
 કલાહુર નરે સિંહ મીસાલ આવ્યો ખાસ,
 જહાંજુએ તે મર્દ ખાહુદુરની પાસ.
 ચિત્તા માંકક આવીને પુછી ખખર,
 મીઠાઝમાં તેનો હાથ ધર્યો ઝખર.
 ને હાથ ડાખ્યો જંગી હાથીનો નિદાન,
 થયું હાથમાં દર્દ નિલની સમાન.
 તે લચકાયો પણ કીધો તેનો ન કયાસ,
 મળી ગોયા ખુરશીદથી ખાહુદુરી ખાસ.
 ને હાથ 'કલાહુરનો ધર્યો બેગુમાંન,
 ખર્યાં નખ તેના ગોયા ઝાહાડોથી પાંન.
 આવ્યો કલાહુર હાથ લઈ તે મુંદામ,
 લટકતો, ખરેલાં જેનાં નખ તમામ.
 તે આવ્યો, દેખાડી બોલ્યો શાહ પાસ,
 કે હું નહીં ખમી શકતો આં દર્દ ખાસ.
 જંગ કરતાં તુને સુલાહ છે સરસ,
 ન લાવ સુખમા તંગી, તાહારાં દીલે બસ.
 મુકાબલો ન કરશે એ પહલવાંથી તું,
 બે થાય ખુશ ખેરાબે એથી સાડ શું?
 થશું તાબે માઝંદરાં ખાતર મગર,
 ખેરાબ વેચશું નાના મોટાંની ઉપર. ૬૭૩

જેથી સખત મુંશકીલને કયે' આંસાન,
 જીવ દુઃખી કરવાથી ખેડેતર એ માંન.
 તે નાંખુશ થયો બદ તુખંમ નાંખકાર,
 કલાહુરની વાતે, ઊંધી મતનો ચાર.
 ને તેટલાંમા આવ્યો તહમતન ખુશાલ,
 શહા પાસે તે મસ્ત હાથી મીસાલ.
 ખેસાડયો જોઈ લાયકની જગ્યા ઉપર,
 સેપાહની ને કાઠિસની પુછી ખખર.
 રંજ પુછી, રાહ લાંબીની દમ બ દમ,
 શું વેઠયો મુંસાફરીમાં રંજે સીતમ.
 તે બાદ પુછ્યું રસતમ શું તુંજ છે અગર?
 છે છાતી ને બાજુ પેહેલવાનની ખખર?
 સુશ્રીદ દેવ થયોચ શું તાહારેથીજ હલાક?
 તુંથીજ માહાફ સરખી શું પડ્યું છે ખાક?
 હું તો છું નોંકર, પાછો દીધો જવાબ,
 તેખી જો નોંકર લાયક હોઉ તો શીતાબ.
 જ્યાં તે, ત્યાં છું હું તો નકામો તેવાર,
 કારણ તે છે બાહાદુર પહલવાં સવાર.
 ખુદાએ જહાં પયેદા કીધી તેવાર,
 થી રસતમ જેવો કોઈ નથી નાંમદાર. ૬૭૪
 લડઇમાં તો ગોચા કે પાહાડજ છે તે,
 તેના ગુર્જ રખશતું શું કહું, કે શું છે.
 કે તે સાંમે જંગમાં સેપાહ કોણ, ઠરેચ,
 તે દર્યાનો કોહ કોહનો દર્યો કરેચ.

લડઇમાં શું હાથી, સિંહો, દેવ, અપાર,
 કરેચ કેાણુ તે સાંમે જંગનો પુકાર.
 તે એકજ એક લશકર છે નાંમી તમામ,
 નથી લાયક કરવા તે કાસદતુ કામ.
 પણ તેણે મને હયાં મોકળ્યો મુંદામ,
 જે કેહવાડ્યો તે મેં કહ્યો છે પેગામ.
 કેહવાડ્યું છે નાંમદાર રૂસતમે આં,
 અફલ હોય તો બુરખનાં બી વાવ નાં.
 બદીના તેં વાવ્યાં છે બી બેશુમાર,
 ઇન્સાન્યતનાં મારગનો કીધો ધીકાર.
 તેં શુશું કીધુંચ શાહે ઇરાંનથી,
 કીનામાં, સેપાહો, ને પેહેલવાંનથી.
 કદાચ તેં સમજ્યું ન રૂસતમનું નામ,
 કે છે ફરતું આંસ્માન જેનો ગુલામ.
 અગર શાહ જંગનો હુકમ દેતે ખાસ,
 હયાં આવી તાહારી અંબુમનની આં પાસ. ૬૭૫
 તો જીવતો ન રાખતે કોઈ લશકર અંદર,
 હોતે નોકે નેજા ઉપર તાહાડ સર.
 નામું દીધું નાંમવરે એમ કહી મુંદામ,
 હતો જેમા આપખુદી શાહનો પેગામ.
 ફલ લાગશે તલવારને બોલ્યો અગર,
 ખોલા અંદર પડશે સરદારનાં સર.
 પેગામ સમજી નામું તે વાંચ્યું જે વાર,
 અજબ રહ્યો બન્યો તે ગુલામ તેવાર.

કહયા તેણે રૂસતમને એવા કલામ,
 શું બેહુદી વાતોનો આવશે અંજમ ?
 તેને કેહ તું ધરાંનનો સરદાર છે,
 સિંહના પંજ, ને દીલ, ધરાવનાર છે.
 હું છું ક્યોજ સંગ આં માંઝરાંનો શાહ,
 સોનેરી તખત પર, ને માથે કોલાહ.
 બોલાવવો મહને બેહુદાપણથી પાસ,
 નથી ક્યાંની રાહ, ને રસમ દીનની ખાસ.
 તું છોડ ખુઝર્ગોનાં તખતનો વિચાર,
 ખરાબ થવું પડશે તુને બેશુમાર.
 તું ફર પાછો ધરાંન ગુપચુપ અને,
 નહીંતો પુરો કરશે આં નેંઝો તને. ૬૭૬
 બે હું માહારાં લશ્કરને લઈ આંઉ અહીં,
 તુને સર કે પગની રહે શુધ નહીં.
 હંકારથી ભરાયો છે તું બેશુમાન,
 દાંનધને પકડ ફેંકી દે તું કમાન.
 કારણ ઉભો રહીશ આવી હું તાહારી પાસ,
 તો રહેશે નાં તુંદી કે આં વાત ખાસ.
 તું રૂસતમને કેહેજે આં માંહારો પેગામ,
 ને કેહેજે કે અયે પહેલવાં નેંક નામ.
 તુંને શું મળે છે ક્યકાઝિસની પાસ,
 અગર ત્યાંથી એક, હુયાંથી સો મળશે ખાસ.
 સાલાર જંગીઓનો બનાવી લેવશ,
 ઇચ્છા કરતાં ધન માલ એયાદા દેવશ.

કરશ દરજે ખુરશીદો માહ પર ખુલંદ,
 દેવશ સરદારીળી સેપાહ પર ખુલંદ.
 કીધો ખ્યાલ રૂસતમે ને'ક બખતનો,
 દીલેરોની હુરમત, સેપાહ, તખતનો.
 ધાર્યું તેનું બોલવું છે લે'બ વગર,
 તે' હુઃખથી થયું તેનું સર 'તેજતર.
 અને બોલ્યો તે અયે બેઅકલી શાહ,
 ખચીત તાહારો દહાડો થયો છે સીયાહ. ૬૭૭

કે સરદાર પહેલવાંન રૂસતમ ઠરેચ,
 શું લશકર ને ગંજની તે પરવા કરેચ ?
 છે નીમરોઝનો શાહ ઝલેઝરનો પીસર,
 નથી ગેતીમાં જેની બેડી દીગર.
 ફરીથી ન કાહાડતો સુખન એ સમાન,
 ન તો કાઢશ ખેચી મોંઢાંથી ઝખાન.
 એ વાતોથી ગુસ્સે થયો શાહ ખાસ,
 અને ફર્યો બદઝાત જલ્લાહ પાસ.
 મુંજ સામે આં કાસદને ધર ઉસ્તવાર,
 તખતથી નિચે નાખી ગરદન તું માર.
 જલ્લાહ આવ્યો પગ પાસે ઝટ તખતનાં,
 કે પકડે સર હાથો તે ને'ક બખતનાં.
 ને નાંખે તે જખ્યાથી નિચે મગર,
 પુકાર્યો ત્યાં રૂસતમ ગોયા શેરે નર.
 ખેચ્યો, હાથ, માથું, ધરી પોતા પાસ,
 અને છેક નઝદીક તેને ખેચી ખાસ.

નિચે નાંખી એક પગને ધર્યો ઝબર,
 અને પગ પોતાનો ખીજા પગ ઉપર.
 મુંકી એક અને ચીરી નાંખ્યો દીગર,
 ન જોઈતી નવઈ જગમાં કોઈએ મગર. ૬૭૮
 પુકરીને જોલ્યો પછી નાંમદાર,
 અગર મુંજને દેતે રજા શહરીઆર.
 કે લશકરથી જંગ હું કરૂં આંચ વાર,
 તો કરતે આં વખતે તુને ખવાર ઠાર.
 એટલું જોલી દરગાહથી ખાહાર આવ્યો ખાસ,
 જે આંખો ગોયા ખુન ભરેલી જે 'તાસ.
 ધુંજવા લાગો તનથી તે પાદશાહ તમામ,
 દીલેર નાંમેવરનું એવું જોઈ કામ.
 તૈયાર કીધો શાહી એક સરપાવ ખાસ,
 અને તેને ધર્યો તે રૂસતમની પાસ.
 પોશાક, ઘોડો, ઝરને, કીધાં નાં પસંદ,
 શરમ ભર્યું જાણ્યું કોલાહ કમરખંદ.
 તખત પાસથી ચાલ્યો ગુસ્સામાં તમામ,
 ઉંધો લાગ્યો તેનો સીતારો મુંદામ.
 છોડી ગીયો ત્યાંથી શહર માંજદરાન,
 એ વાતે હતું ભારી સર જેશુમાન.
 અને આવી લાગો શહાની તે પાસ,
 કીનાં ભર્યો ને લોહી ઉકળતાંએ ખાસ.
 માંજદરાંમાં જોયેલું, સમજેલું, મુંદામ,
 કહ્યું શાહે ધરાંનની પાસે તમામ. ૬૭૯

કહ્યું તેને કંઈ તું અંદેશો ન ધર,
 દેવો સંગ જંગની તૈયારીઓ કર.
 દીલેરો ને પેહલવાં તે ટોળાંના ખાસ,
 તનખલાં જેવા મુજ નજરની છે પાસ.
 મુજ પાસે નથી તે એક રજકણની ખાક,
 કરશ આં ગોરઝથી હું તેમણે હલાક.
 તું જોશે તાહારી કુલ મુરાદો રવા,
 કે બાણુચ હું આ દહે દીલની દવા.

કાઝિસની માઝંદરાંનના પાદશાહ સાથની
 લડાઈ અને માઝંદરાંનના પાદશાહનું
 માર્યું જવું.

માઝંદરાંનથી ક્યોં રૂસતમ બેશુમાન,
 કીધો શાહેબદુએ જંગનો સામાન.
 શેહરમાંથી કાઢ્યા તંબુઓને બાહાર,
 સેપાહ ખેચી જંગલની બાજુ તેવાર.
 ચઢી ગઈ ઊંચી સેપાહની જેવાર,
 તો ખુરશેદનેબી ઢાંકી દીધો તેવાર.
 મયેદાન, પાહાડ, જંગલ, દેખાતાં ન કંઈ,
 હાથીઓના પગથી ઝમીન ઝેર થઈ.
 સીયાહ રંગ થઈ જેથી સારી જહાંન,
 થયું ગદે લશ્કરથી કાળું આંસમાંન.

ચલાવી સેપાહ પુકતા વાની સમાંન,
 ન થોભ્યો ઝરાબી તે કુચને દરમ્યાન. ૬૮૦
 ખખર પાંચ્યો આવવાની કાઝિસ શાહ,
 કે નઝદીકમાં આવી દેવોની સેપાહ.
 દીધું ઝાલેઝરનાં રૂસતમને ફરમાન,
 કે ખાંધે કીનાની કમર ખેશુમાન.
 ને તુસ, અને કેશવાદનો ગુદર્જ દલીર,
 ને ગેવ, અને ગુરગીન, ને ખીબા અમીર.
 હુકમ દીધો લશકર ગોઠવવાનો જ્યાર,
 કે લાલા ને ઢાલોથી બન્યા તૈયાર.
 ને શાહા ને સરદારોનાં તંબુ લીધા,
 ઉભા જંગલે માઝંદરાંના કીધા.
 ને નવદરનો તુસ જમણી ખાઝુ ઝરૂર,
 કોહનું દીલ કર્નાયનાં અવાજે પુર.
 ડાળી તરફ કેશવાદનો ગુદર્જ મુંદામ,
 હતા જેઓ લોખંડનાં પાહાડો તમામ.
 ફબલગાહામાં કાઝિસખી સીપેહસાદાર,
 હરેક ખાઝુ સફ ખેચી ફર્યોજે તેવાર.
 સેપાહની હરોલ હતો ફીલતનખી મસ્ત,
 જે જંગમાં કદીખી ન જોતો શીકસ્ત.
 જો ગોઠવાયાં તે ખંધે લશકર મયેદાંન,
 તો એક ખીબા લડવા ઉતર્યા પેહલવાંન. ૬૮૧
 ને ત્યારે એક માઝંદરાંની નામેવર,
 મુંકી ગુર્જ ગરદનની ઉપર ઝખર.

જુયા નાંમનો, લોભીળી કીર્તિનો જે,
 ગુરજ ફેગવનાર હતો દંમખાજ તે.
 આવ્યો જુ શાહાનો હુકમ લઈને ખાસ,
 ગુસ્સામાં તે સરદાર કાઝિસની પાસ.
 તેનાં તનતું બખતર ઝળકતું અપાર,
 સળગાવતી ઝમીન, તેની તેજી તલવાર.
 પસાર થયો જ્યાં હતું ઇરાંની દલ,
 પુકારનો પડઘા પડ્યો કોહ, ને જંગલ.
 તે બોલ્યો કે માહારેથી લડશે તે મર્દ,
 જે કોઈ જુદી કરતો હોય પાણીથી ગર્દ.
 પુકારતો: એમ ફરતો તે વચ્ચે બે સફ,
 ગુસ્સાથી આવ્યો તેનાં હોટ ઉપર 'કફ.
 ન તે સાંભો હયાંથી દીલેર કોઈ ગયો,
 ત્યાંનો ત્યાંજ કાયમ તે જંગી રહ્યો.
 બોલ્યો ઇરાંનીઓને કાઝિસ શાહ,
 તમારે નથી ધરવી જંગની શું રાહ ?
 જુયા સાથે લડવા ન કોઈ પડ્યો બાહાર,
 ન ખુન ગોયા ફરતું રંગોમાં લગાર. ૬૮૨
 કહ્યું ત્યારે પાદશાહે મારી પુકાર,
 કે શું છે અયે મર્દો દીલેર નાંમદાર ?
 શું દેવથી તમે દીલમાં બાધો છે ડર ?
 કે અવાજે પડ્યા છે કાળા ચહુર ?
 દીલેરોએ દીધો નાં શાહાને જવાબ,
 સેપાહ ગોયા જુયાથી કુમળઈ શીતાબ.

લગાંમ ત્યારે રૂસતમે ફેરવી મગર,
 મુંકી તેજ ભાલાને ગરદન ઉપર.
 રઝા દેશે મુંજને હવે શહરીયાર,
 જવા સાંમે આં દેવની નાંખકાર.
 કહ્યું કાઉસે કે આં તાહરૂજ છે કામ,
 ન લડશે ધરાંનીમાંથી કોઈ મુંદામ.
 તું જા, થજો તે દાદગર તાહારો યાર,
 થજો જાદુગર દેવો તાહારા શીકાર.
 શહે જાંહાંથી સાંભળ્યો રૂસતમે જ્યાર,
 હુકમ, કે ગયો સિંહ મીસાલે તે વાર.
 ડપટાવ્યો દેલાવર રખશને મુંદામ,
 અને હાથ લઈ ભારી નેજા તમામ.
 આવ્યો જંગ મયેદાંને ગો હાથી મસ્ત,
 કે રાંન નિચે ચિતો ને 'અઝદહા દસ્ત. ૬૮૩
 લગામ ફેરવી ને ગદ્દ ઉડાવી નિદાન,
 પોકારથી તેનાં ધુંજયું જંગનું મયેદાન.
 કહ્યું તેણે જુયાને અયે બદલગામ,
 દીલેરેમાંથી તાહરૂં છેકયું છે નામ.
 જગા છે તું પર દયા કરવાની આય,
 નાં અયેશો આરામનો વખત આં કેહવાય.
 કે જાણુનારી રડશે હવે તાહારી માય,
 જેણે કીધો મોહટો ને હોશ્યાર આય.
 જુયાએ કહ્યું થા નચિંત નાં અરે,
 જુયાથી, ને સર કાપનારાં ખનજરે.

હુમણાં તાહારી માં નું ચીરાશે જીગર,
 રડશે તાહારાં બખતર ને કોલાહ ઉપર.
 સમજ્યા સુખન રસતમે આં તમામ,
 પુકાર એક મારી ઝાહેર કીધું નામ.
 આગળ વધ્યો તે ધસ્તા કોહનાં સમાન,
 સીયાહ બન્યું તેના હરીફનું રવાન.
 લગાંમ તેણે ખેંચી મોંદું ફેરવી લઈ,
 ન ઝાહેશ હતી જંગે રસતમની કંઈ.
 તો નાંમવર દીલેરથી તે નાંઠો નિદાન,
 પુકાર્યો તહમતને સિંહનાં સમાન. ૬૮૪
 ધુળ માંકક તે પાછળ દોડ્યો ઝખર,
 નેઝો ટાંક્યો તેનાં કમરબંદ ઉપર.
 માર્યો નેઝો કુરતાં ને બખતર ઉપર,
 કે બખતરનાં બંધ, સાંધા, ટુટા ઝખર.
 એવો લાગો નેઝો કમરની દરમ્યાન,
 કે જોઈ નાં ખીજી વાર આંખોથી જહાન.
 અધર તેને ઝીનથી ઉંચક્યો ખુશાલ,
 અને સીકમાં લેરવ્યો મોરગી મીસાલ.
 નાંખ્યો તેને ઘોડાની પીઠેથી ખાક,
 ખાક ભર્યો ચેહેરો બખતર ચાકચાક.
 માઝદરાંના જંગી દીલેરો તમામ,
 થયા તેઓ આં જોઈને હુયેરત મુંદામ.
 ટુટાં દીલનું લશકર ને શીકકા ચહર,
 હો-હા થઈ રહી જંગ મયેદાં ઝખર.

કહ્યું' માઝંદરાંની સરદારે મુંદામ,
 તે એકથી બીજે છેડે કુઓજને તમામ.
 કે સરને ઉઠાવો અને જંગ કરો,
 ને ચિત્તાની રાહો રસમને ધરો.
 એ સમજી લીધું દીલેરોએ તમામ,
 લડાયક તે પાદશાહનું કહેલું મુંદામ. ૬૮૫
 કીનાંના વિચારે સેપાહ બેચુમાર,
 ટુટી પડી આવીને જંગમાં તેવાર.
 ઇરાંનનો બે સરદાર એ બેમાં રહ્યો,
 તો સફ બંધ આગળ ધસી તે ગયો.
 બેહુ લશકરથી ઉઠ્યા નગારાં કનાંચ,
 હવા થઈ સીયાહ ગેતી કાળી જણાય.
 કે ખેંચી તે સઉએ કીનાંની તલવાર,
 ને જઈ પડ્યા એક બીજા ઉપર તેવાર.
 સીયાહ વાદળથી ગોચા વિજ આબદાર,
 ગોરજ તેગોથી તેમ રઓશન અંગાર.
 હવા થઈ બહુ, કાળી, રાતી, મુંદામ,
 તરેહવાર બુંડા નેઝાશી તમામ.
 ઝમીન બાંહે ડાંમરનો દર્યો હોય સ્થીર,
 મોજા ગોચા ખંજર, ગુરજ, અને તીર.
 સીયાહ ધુળથી દેવોનાં કીલકરંચાં,
 નગારાં, ને ઘોડાના ખખારથી
 ઝમીન ફાટી પાહાડો ચીરાતા અતી,
 કીના ભરી જંગ એવી બેઈ નાં હતી.

કે ગેતી થઈ વાદળનાં ગગડાટે પુર,
 દીવસ સીયાહ શયમા છુપાયો ઝરૂર. ૬૮૬
 તલવાર, તીરો, ગુર્જો, થયા ચકાચક,
 દીલેરોનાં ખુને જંગલ કુવા છક.
 જહાંન થઈ પડી દર્યા જેવી અગર,
 જેમા ગુર્જો શમશીરો ગોયા મ ગર.
 સવાર ગોયા મછવાઓ દોડતા થયા,
 કીનો લેવા એક બીજા લેલધ ગયા.
 કોલાહ, ટોપી, પર ગુર્જ પડતા અરે!
 કે જેમ પાંનો પાંનખરમાં રબીદના ખરે.
 દડી માફક પડ્યાં હતાં નિંચે સર,
 દીલ, સીના, ચાક, નદી ખુનની અખર.
 ઘોડા દોડે જેમ, વાહાણો પાણી ઉપર,
 જે દીસતાં કે હમણાં તે દુખશે અગર.
 તે સફ તોડનારો જંગી પીલતન દીલેર,
 ને દુશમનને મારનારો લઈને શમશેર.
 કે પાહાડની મીસાલે બેસી રખશ પર,
 ને જઈ પડ્યો દેવોનાં ટોળાં અંદર.
 ચલાવતો રખશ પરથી શમશીર તેજ,
 ગોયા કરતો દેવોમાં તે રસ્તાખેજ.
 એક અખમ તલવારે દસ લેતો સર,
 પુકારથી તેનાં ધુજતું સિંહનું જગર. ૬૮૭
 તેનાં ગુર્જો આંસ્માંનુ ફાટું જગર,
 ફલકનો ચેહરો આકમાં તર બ તર.

બે ચંમટીથી છુટતો તેનો તીર અગર,
 તો નાંખતો વિંધી નરે સિંહનું જીગર.
 કુમંદ તેની બંદમાંથી ખુલતી નિદાન,
 દમે ખેંચતી પહલવાંનો, અઝઘાહ સમાન.
 ગાફેલ, તેનાં પગલાંની રેકાએ જહાંન,
 ઝમીનની આંખે લોહી, તેગથી નિદાન.
 એવી રીતે નાંખવર સેપાહથી મુંદામ,
 લડાયક દેવો નિંચે નાખ્યા તમામ.
 કે એક હુકતો બેહુ લશકરો નાંખેવર,
 લડઈ કીધી નામો ઉઠાવવા ઝખર.
 દીવસ આંઠમે પછી કાઝિસ શાહ,
 કે સરથી નિંચે મુંકી ક્યાંની કેલાહ.
 ને જગનાં રેહતુમાં તે દાવરની પાસ,
 ઉભો રડતો આવીને કીધી સેપાસ.
 રગડયું પછી સર તેણે, ખાક ઉપર,
 કહ્યું રાસ્તીનાં એ ધણી દાદગર.
 તું ખાક, આખનો, પયેદા કરનારો ગર,
 બેખઓફ અને ઘાતકી નરે દેવો પર. ૬૮૮
 ફતેહમંદી ને દબદબો દે આં વખત,
 અને સોંપ મુંજને તું શેહેનશાહી તખત.
 એ કહી તાજ મુંકયું માથા ઉપર ખાસ,
 ને આબ્યો તે નાંખેવર લશકરની પાસ.
 કે કર્નાયનાં ઉઠ્યા ત્યાં શોરો પુકાર,
 પાહાડ માફક બેશ કીધો ફર્યોજે તેવાર.

સરદારે ફરમાવ્યું જેથી ગેવ તુસ,
 આગળ લાવ્યો લશકરની પાછળથી ^૧કુસ.
 ગુદર્જ અને શાવરાંનનો અંગે મુંદામ,
 તથા પહલવાંનોથી ગુરગીન, રેહામ.
 ભુંડ માફક ધસ્યો ગુરાજે મુંદામ,
 જેને જુડો ધર્યો હતો આંડ વામ.
 શું ફરહાદ, ને ખરરાદ, ને ગેવ, ને ખરજીન,
 ખેહરામ, સફરાજ ગોસતહમ, નાંમચીન.
 કે દમ મારતા ધસ્યા લડધમાં તમામ,
 નવેસરથી લડવાને લાગ્યા મુંદામ.
 હરોલમાં જઈ પડ્યો તહમતન ચકીન,
 ને ધોઈ ખુનથી જંગીઓનાં, તે ઝમીન.
 કેશવાદ અને ગોદર્જથી જમણી તે રાહ,
 નગારાં, હથ્યાર, સાજ લાવ્યા સેપાહ. ૬૮૬
 તેટલાં જમણીથી ડાળી ખાઝ ખુશાલ,
 બકરાંઓમાં ગેવ પડ્યો વડૂ મીસાલ.
 સહવારેથી તે સાંજે આથમ્યો આફતાબ,
 નદી ત્યાં સુધી ખુનની વહી ગોયા આખ.
 ગયાં ચેહેરેથી હયા, શરમો, ને મહર,
 ગુરજ ગોયા વરસાવતું આંસમાં ઝખર.
 જગેજગ હતા ઢગ મુંવેલાંના ખાસ,
 ભરઈ ગયું માથાંના લેબથી ઘાસ.
 હતો જે તરફ તે માજદરાંનો શાહ,
 ત્યાં ફીલતન ગયો ભારી લઈને સેપાહ.

નગારાં, કર્નાય વાદળનાં શોર સમ,
 થયો સુર્ય કાળા પરદામાં ખતમ.
 થોડો વખત જંગ તેણે કીધી નહી,
 કીના માટે મઝબુત પગે ઉભો રહી.
 પોતે, દેવો, ને જંગી હાથી તમામ,
 સાંમસાંમી આવી ગયા જો મુંદામ.
 બોલ્યો સરદારોને તે સીપેહસાલાર,
 અરે ઓ લડાઈ કરનારા નાંમદાર.
 કે આજનો દીવસ હોશીઆરી કરો,
 ખરેખરી મરદાનગી સરવે ધરો. ૬૯૦
 સરદારોએ ખેચ્યાં ગુરજને તલવાર,
 એકકમાં લેલઈ ગઈ સેપાહ બેશુમાર.
 લડાઈના મયેદાનમાંથી ગઈ ઉડી એક,
 ખુરશેદખી જેથી બન્યો રંગીન છેક.
 જહાંબુએ યાદ કીધો પરવરદેગાર,
 ભાલેદારને ભાલો દીધો નોકદાર.
 ઉઠાવ્યો ગુરજ આવ્યો બેશમાં તેવાર,
 હવા શોર ભરી થઈ તેનાં સાદે ચાર.
 અને ગુર્જથી કુઓજમાં નાંમદર,
 તબાહ કરવા લાગો દીલેરો અપાર.
 સરદારોને કાપનારા જંગીનાં બેશ,
 થી દેવોમા દંમ કે નાં હાથીમાં હોશ.
 સુંઠ હાથીની કુલ મેદાંને જણાય,
 દેખાય નહીં કંઈ ફરસંગો મુર્દાં સીવાય.

અને તે પછી નાંમેવર પહલવાન,
 કે સંગ નાંમી જંગીઓ લઇ બેશુમાન.
 વળગ્યો શહે માજંદરાંથી મુંદામ,
 પડી ફ્યોજ ઘભરાટે તેની તમામ.
 તુરત આવ્યો, તે બદશુમાંની જો પાસ,
 પુકાર્યો મસ્ત હાથી મીસાલે તે ખાસ. ૬૯૧
 કહ્યું કે નાંલાયક અને નાંબકાર,
 કીનાંના મયેદાંને રહેજે ઉસ્તવાર.
 જોયો સરદારે ગુસ્સા ભર્યો પેહેલવાન,
 પુકારતો આવ્યો જંગલી વડ સમાન.
 અને દોડતો ધસ્યો તે રસતમની પાસ,
 ગોરજ ઝીન ઉપરથી ઉઠાવીને ખાસ.
 પુકાર્યા તેઓ બંધે વાદળ સમાન,
 બદુગરનો શાહ અને રસતમ પેહેલવાન.
 લીધો તે પછી તહમતને નેજો ખાસ,
 સીધો ફેંક્યો શાહે, માજંદરાંની પાસ.
 જો રસતમનાં નેજો ઉપર ગઇ ચશમ,
 થયાં તેનાં ગુસ્સો, દીલેરી, ખતમ.
 આવ્યું જોશશાં દીલે રસતમ અપાર,
 ગુસ્સા ભર્યા સિંહ જેવો કીધો પુકાર.
 માર્યો નેજો એક કમરબંદની ઉપર,
 જે બખ્તરમાં ધુસી લોકાયો ઝખર.
 થયું બદુથી, પાહાડનો ટુકડો તન,
 જે જોતી રહી ધરાંનની સેપાહ તદન.

એ જોઈ થયો તે હમતનળી હયેરત ઝખર,
 લીધો નેજો અણીયાળો ગરદન ઉપર. ૬૬૨
 આવી લાગો એટલાંમા કાઝિસ શાહ,
 હાથી, જુ'ડો, સાથે નગારાં, સેપાહ.
 કહું તેણે રસતમને અયે નેંકનામ!
 કે અત્રે તું થાભી રહ્યો છે શું કામ?
 કહું રસતમે કે લડઈ બાદ સખત,
 ફતેહમંદી ભયું થયું છે જો બખત.
 જોયો ' મને શાહે માઝંદરાંએ ગર,
 ગોરઝ ભારી બિચકેલો ગરદન ઉપર.
 કીનાની લગાંમ ફેરવી આવ્યો તે એમ,
 ત્યારે તો ઉડે પક્ષી હોમાંએ તેમ.
 દેલાવર રખશને મેં સોપી લગામ,
 કમરબંદ ઉપર નેજો માર્યો મુંદામ.
 ઉધો પડશે તે, હતું મુંજને ગુમાન,
 પાહાડ જેવો જીન પરથી પડશે નિયાન.
 પત્થર થઈ પડ્યોચ માહારી સાંમો સહી,
 અને કમ જેવાદા તે ગણકારતો નહી.
 થયોચ પાહાડ જેવો તે પત્થર ખચિત,
 ને થઈ ખેડો જંગ, દીલેરીથી નચિત.
 કડચ ફર્યોજમાં લઈ જવાનો વિચાર,
 કદાચ આવે તે સખત પત્થરથી બાહાર. ૬૬૩
 હુકમ શાહે દીધો તેને હયાંથી ખાસ,
 કે લઈ જાવો પાદશાહી તંબુની પાસ.

હતા જેથી કેઈ ક્યોજમાં ઓરેમંદ,
 કુશીશ કીધી પત્થર ખસેડવા ખુલંદ.
 તે પત્થર જગાથી ન હીલ્યો ઝખર,
 હતો શાહે માઝંદરાં જેની અંદર.
 હાથ પેહેલવાં પીલતને લખાવ્યો દુર,
 અઝમાયશની તેને હતી નાં અરૂર.
 પેલો પત્થર એવો ઉચક્યો મુંદામ,
 હેરત થયું તે બેઠને લશકર તમામ.
 પાહાડ ખાંધે લઈ રસ્તે ચાલ્યો જેવાર,
 સેપાહ ચાલી તે પાછળ કરતી પુકાર.
 કીધી તેઓએ પાક રખની સેપાસ,
 વધાવ્યાં તેપર ઝર ને ગોંડરો ખાસ.
 કે લઈ ગયો પાદશાહાનાં તંખુની પાસ,
 નાંખી સોંખ્યો ધરિનીઓને તે ખાસ.
 કહયું અસલી રૂપે થા આહેર મગર,
 છોડીદે તું બહુ અને આં મકર.
 આં ગુર્જ અને શમશીર કુહાડે અગર,
 કરીશ ચુરો પત્થરનો હું આં ઝખર. ૬૯૪
 ઉઠ્યો સમજી વાદળનો ટુકડો તદન,
 સર કોલાહ લોખંડી બખ્તરખી તન.
 કે હાથ ધર્યો તેહમતને તેનો આં સખત,
 ને શાહ પાસે લઈ ગયો હસ્તો તે વખત.
 બોલ્યો પાહાડી ટુકડો લાવ્યોચ સાથમા,
 જે ખીહ કુહાડાથી ધુંજેચ હાથમા.

નિગાહ કરી જોઈ રહ્યો કાગિસ શાહ,
 લાયક તેને ગણ્યો નાં, તખ્તો કોલાહ.
 હતો તે એક કદરૂપો ઊંચો ઝખર,
 ભુંડ જેવા દાંતો, ને ડોકી, ને સર.
 બુનાં દુઃખ કીધાં યાદ એ જોઈ મગર,
 પુર હોઠ, હવા ઠંડીથી, ઝખમી જીગર.
 હુકમ કીધો જલ્લાદને તેજી તલવાર,
 થી દુકડે દુકડા કરે તનનાં આંવાર.
 મુંઝાદ પાંમેલા શાહનાં ફરમાનથી,
 દુકડે દુકડા તન કીધું આસાનથી.
 થયો કતલ તે શાહે ખેદાદગર,
 કોલાહ કમરબંદને નાંલાયક મગર.
 મોકલ્યો માણસ તેની છાવણીમાં એક,
 ફરમાવ્યું જેથી તેનો સામાન દરેક. ૬૬૫
 શું ગંજ, તાજો, તખ્તો, ને ગોંડર. બુલંદ,
 શું ઘોડા, હથિયારો, શું તેગ, કમરબંદ.
 કીધા ઢગનાં ઢગ હર જગા પર મુંદામ,
 ટોળાંબંધ લશકર ગયું ત્યાં તમામ.
 તો લાયકનું દીધું દરેક જણને ઝર,
 ઘણું કરી રંજ જેણે ખેલ્યો ઝખર.
 હતા દેવોમાં જે નાંલાયક અગર,
 હતું ડર ભયું જેથી ફેાજનું જીગર.
 ફરમાવ્યું કે કાપે તે સરવેનાં સર,
 ને ફેંકે રાહદારીનાં રસ્તા ઉપર.

પછી આવ્યો બંદગીની જગ્યાએ ખાસ,
 ગુઝારી દોઝા પાક દાવરની પાસ.
 કે અયે દાવરો, દાદગર, કીરદેગાર,
 મુંરાદ માહારી, જગમાં તુંએજ કીધી પાર.
 ફતેહ બદુગર પર દીધી તેં આં વખત,
 જવાંન માંહાડ કીધું, તુંએ અધિક બખત.
 કે એક હકતો તે પાક યજ્ઞદાંની પાસ,
 નમી ખાક અંદર ને કીધી સેપાસ.
 ખોલ્યો આંડમે દીન ખજાનાનો દર,
 કીધી ખાહેશમંદોને બક્ષીસ મગર. ૬૯૬
 ગયો નીકળી ત્યાં એક હકતો તમામ,
 દેતાં ઘટતી બક્ષેસો સઉને મુંદામ.
 થયું ત્રીજે અડવાડયે પુરૂ જો કામ,
 આવી યાકુત, માંણેકની, દાડની જામ.

કાઝિસનું ઝિલાહને માંજંદરાંના તખ્ત ઉપર બેસાડવું.

લીધી હાથ એક હકતો દાડની જામ,
 થોભ્યો માંજંદરાંમા તે કરવા આરામ.
 બેઠો તખ્ત પર પાછો કાઝિસ જેવાર,
 કહયું સરફરાઝ તહમતનને તેવાર.
 કે અયે ગેતીનાં પહલવાં સર બ સર,
 તેં હર જગે મરદીથી કીધાય હુનર.

તુ'થીજ તખ્ત પાછું મેળવ્યુંય યકીન,
 તુ'થીજ હોજો રોશન આં દીલ, ધર્મ, દીન.
 દીધો શાહાને તહમતને એવો જવાબ,
 કે કામ આવેય હર રીતનું માણસ શીતાબ.
 બિલાદથીજ દેખાડ્યા મેં માહારા હુંનર,
 હરેક જગો બન્યો એ સાચો રહુબર.
 ઉમીદ કરેય રાજે માજંદરાંની ખાસ,
 ખરો નિવડે તો મેંખી આપીતી આસ.
 છે લાયક અગર શાહ 'ગરીબનનવાજ,
 કરે ટોળાં સનમુખ એને સરદારાજ. ૬૯૭
 સનદ દેવી જોઇયે છે શાહે અગર,
 વચન પાકથી મોહોર મારી મગર.
 જેથી માજંદરાંનો એ પાદશાહ ઠરે,
 ને સરદારો સઉ તાબેદારી કરે.
 કે ને'ક તાહારો ચાકર નિવડશે તે એક,
 તાહારે લાયક ખંડણી મોકળશે દરેક.
 સમજ્યું શાહે શાહપરસ્તનું તે કુલ,
 તો કીધું અફલમંદ શાહે કબુલ.
 માજંદરાંના સરદારો તેડ્યા મુંદામ,
 સુખન કહ્યા બિલાદને માટે તમામ.
 કહ્યું એનાં કેહવાથી ફરતા નાં બસ,
 ન થાયે એમ કે રાખો એનાથી અંતસ.
 સર્પાવ તેને આપી કહ્યું એમ મુંદામ,
 છુપાં ફળો આપે છે ને'કી તમામ.

પછી તેને સોંપી દીધું શાહી તખ્ત,
પોતે ક્યોં પારસ તરફ તેજ વખત.

કાઝિસનું માઝંદરાંનથી ધરાંનમાં પાછું આવવું
અને તેનું રસતમને આબુલેસ્તાંન તરફ .
રવાંના કરવું.

જો કાઝિસ પોંહુચ્યો ધરાં શેહેર જઈ,
સેપાહોની ગદે હુવા બંધ થઈ.
તે આવવાનો પુગો સુરજ તક પુકાર,
કે દોડ્યાં પુકાર કરતાં સઉ નરો નાર. ૬૯૮
ધરાંન શેહેર સંગાર્યું સરવે શીતાબ.
બોલાવ્યા ગવઈયા, તંબુરા, શરાબ.
નવા શાહાથી ગેતી નવી થઈ તમામ,
ધરાંનથી નવો માહ નીકળ્યો મુંદામ.
ખુશાલ બેઠો તે ફતેહમંદ તખ્ત પર,
ત્યારે ખોલ્યો જુના ખઝાનાનો દર.
ગરીબોને તેડ્યા હરેક ગમથી ખાસ,
બેસાડ્યા ત્યાં વેંહુચનીની જગ્યાની પાસ.
પીલતનને દરવાજેથી ઉડ્યા પુકાર,
મળ્યા દાંના લશકરનાં ત્યાં બેશુમાર.
ને આવ્યા ખુશી ભર્યા પાદશાહની પાસ,
ગયા નાંમીયાં તખ્તની પાસ ખાસ.
આવ્યો તહમતન ત્યાં મુકી કોલાહ સર,
ને શાહ પાસે બેઠો તખ્તની ઉપર.

રઝા માગી તે તાજવરથી મગર,
 જવા ઝાલેઝરની તરફ સર બ સર.
 તેને લાયક, ગેતીનાં શાહે મગર,
 સર્પાવ ત્યાર કીધો દોઝાથી ઝખર.
 ફીફઝા જડીત તખ્ત, મેંઢાંનું સર,
 ગોંહુર જડીત તાજ એક શાહી ઝખર. ૬૬૬
 શાહી લાયક સોનેરી જલો ખુલંદ,
 ઝળકાત ભરી સાંકળ, અને ખાઝુખંદ.
 ઝરીન કમરખંદનાં સો માંહુતાબ ચહુર,
 સો કસ્તુરી ખાલવાળી નાંઝ નખરાં ભર.
 સો ઘોડા ઝરીન ઝીન લગાંમી તમામ,
 સો ખચ્ચર સીયાહુ ખાલ ઝરીન લગામ.
 શાહી રેશમી કપડાંઓ લાધ્યાં અપાર,
 રૂમી, ચીની, ને પેહેલવી ખેશુમાર.
 ભરી ઠેલીઓ સો, દીનારે મુંદામ,
 અને રંગ, ખુશબુ, ખીજ ચીઝ તમામ.
 ખાલેસ કસ્તુરી ભરી ચાકુતની જામ,
 ગુલાબ ભરી ખીજ ફીફઝા તમામ.
 અખીર, કેરખા, દાઝ, કસ્તુરી અગર,
 થી નામું લખેલું રેશમી કપડાં પર.
 દીધું તેણે અક્સરને ગેતીપ્રીરેઝ,
 મુંલક નવેસરથી દીધો નીમરેઝ.
 કે ખાદ શાહા કચકાઝિસનાં વખતની,
 નાં માંગણી કરે કોઈ કુલાહ તખતની.

પછી શાહે કીધી દોઝા તે ઉપર,
 નાં જોતું કેઈ ખુશીદ ને માહ તું વગર. ૭૦૦
 હોજો તાહારો, નાંમવરોનાં દીલે ખ્યાર,
 હયા, શર્મ, તુંજ જીવમાં હોજો અપાર.
 કુદી રસ્તમે તખ્ત ચુમ્યું શીતાબ,
 જવાનો વિચાર કરી ખાંધ્યો અસ્થાબ.
 કે શેહેરથી નગારાંના ઉઠ્યા પુકાર,
 ખુશીમાં લીધો ભાગ સઉએ અપાર.
 થયો શોર ઘંટના અવાજે તેવાર,
 નગારાંના સાદો કર્નાયના પુકાર.
 ઝાલેઝરનો રસતમ ગયો, બેઠો શાહ,
 કીધી ગેતી રોશન, ધરી રસ્મે રાહ.
 ખુશાલ બેઠો તે સોનેરી તખ્ત પર,
 કીધો જુદમ, બેદાદીનો બંધ દર.
 ઝમીન વેહ્યી આપી સરદારોની પાસ,
 શેહેરે માઝંદરાંથી ફર્યો જ્યારે ખાસ.
 દીધી ફરોજ સરદારી તુસને મુદામ,
 કહ્યું, કર ઈરાંથી બદી ગુમ તમામ.
 ગુદર્જનેબી દીધું પછી એસ્ફહાન,
 બખશ્યું ત્યાંનું તખ્ત, દીધું ફરમાન.
 લખાવ્યો ખુશી ને શરાબ ઉપર દસ્ત,
 દીલેરી જણાવી આં ગેતીને સખ્ત. ૭૦૧
 ઇન્સાફી તેજે મારી ગમની ગરદન,
 ન રહી કેઈને ચિંતા ફઝાની તદન.

થયો દેશ પાણી ઠંડકથી ^૧હરો,
 ગોયા બહીશતનો બાગ બન્યો ખરો.
 તવંગર થયો દાદ રક્ષણથી સખત,
 અટક્યો બહીથી અહુરીમનનો દસ્ત.
 ફળો પાંનો ઝાહાડોનાં રાત દીન મગર,
 દોઆ કરતાં તાજ અને તખત ઉપર.
 હોબો આશીરવાદ હુર પળે સો હઝાર;
 તે ગેતીના સાહેબથી શાહુપર અપાર.
 જે ઇન્સાફથી દુન્યાને રાખે આબાદ,
 ને દાદ સાથે બક્ષેસનેબી કરે યાદ.
 બખર થઇ બધે એમ કે કાઝિસ શાહ,
 માંઝરાંના જીત્યો છે તખતો કોલાહ.
 અજબ જેથી થઈ ગયા તેઓ મુંદામ,
 કે શાહ કાઝિસે મેળવી મોહુટઈ તમામ.
 નિસાર હદયા સાથે તમામ નેંક નર,
 આવી ખેંચી સફ શાહાના દરવાજા પર.
 આરાશતા ગેતી બહીશત માંફક ઝરે,
 ઇન્સાફથી ભરી ને બઝાનાથી પુર. ૭૦૨
 તેં સમજ લીધી જંગે માંઝરાંન,
 હવે તું સમજ જંગે હાંમાવરાંન.

શાહનામું ભાગ ૩ ને
 સમાપ્ત.

ફીરદોસો ફારસી શાહનામાનો બોલે બોલ
તરબુમો ગુજરાતી બએતોમા વોલ્યુમ ૨ નું
કેજેને માટે આગેવાન પારસી છાપાઓનો
અભીપ્રાય નીચે મુજબ છે.

રોજીંદુ પારસી પાથોન્યર “જામે જમશેદ” શુ કહે છે ?

મુંબઈ તા. ૨૦-૧૧-૧૬

મી. માસતર ‘આદીલ’ના તખલ્લુસ હેઠળ વાંચક
વર્ગને પુરતા જાહેર થયલા છે. તેવણે શાહનામાનો પહેલો
ભાગ બેતોમાં બહાર પાડ્યો છે, જેને જાહેર ઉત્તેજન મળેલું
જોઈ આ બીજો ભાગ હાલમાં વાંચકો હજુર રજુ કરવામાં
આવ્યો છે. આ બીજા ભાગમાં મીનોચેર પાદશાહની હકીકત
સમાવવામાં આવી છે. આ તે જમાનો છે કે જેમાં સામ
જાલ જેવા પહેલવાનોની સાથે રૂસતમ પહેલવાનની બચ-
ગીના બનાવો બનવા પામ્યા છે. જાલેજરનો કીસ્સો અજબ
વાતોથી શરૂ થઈ તેવીજ રીતે પુરો થાય છે. જાલેજરનું
સફેદ ખાલ સાથે જન્મ પામવું, તેથી તેના બાપ સામને
વસવસો થવો કે એ બચું દેવોની ખસલતનું હુશે કે કેમ,
એ વાત વાંચનારના મનપર કંઈ અજબ અસર કરે છે.
જાલને એક પહાડપર એકાંત છોડી જવામાં આવે છે જ્યાં
પરવરદેગારની બક્ષેશથી સીમુરગ તેને ઉંચકીને પોતાને
મકાન લઈ જઈ તેની પરવરેશ કરે છે. જાછળથી સામ સ્વ-
પ્નામાં જાલ વીશે સમજીને શીમોરગ આગળ જાય છે, એવી

એવી વાતોનો કાંઈક સંતોષકારક ખોલાસો હજી કોઈ વીદવાંનથી થયો નથી.

સફેદ ખાલની મતલબ જનમથીજ બાલની અકકલ હુશીયારી દર્શાવવાની હોય એમ કાઠવામાં આવે છે પણ જો જનમતાંજ તેને સફેદ વાળ ઉગ્યા ન હોય એમ ધારયે તો પછી ઉપલી મતલબ રહેતી નથી. ત્યારે તો બલ સફેદ ખાલ સાથેજ જનમ્યો હોય એમ ધારવું પડે છે. એ તો કુદરતી રીતે અને કુદરતી કાયદે બની શકે પણ સીમોરગની વાત તો એક રમલ જેવીજ રહી ગઈ છે તેનો સંતોષકારક જવાબ મળી શકતો નથી.

શીમોરગને સાધારણ રીતે શાહમોરગ યાને પક્ષીઓનો સરદાર એમ કહીયે છીએ. અને આ કીસ્સામાં આવેલી તેને લગતી વાતો પહેલી નજરે એક પક્ષી તરીકેજ ઓળખવાને આપણને લલચાવે છે કારણ કે આ દાસતાનમાં જણાવ્યું છે તેમ (જુઓ પાનું ૧૯) તે શીમોરગના રાજ્યમાં બલે કોઈબી ધનસાન જોયું હતું નહીં તેમજ તે શીમોરગની જખાનમાં વાત કરતો હતો. આ સાથ વળી ખીજ એક વાત શીમોરગના પીછાની આપી છે. આ સઘળી વાતોથી આ શીમોરગ એક પક્ષીજ છે એમ સાબેત થાય છે પણ તેમ ધારવામાં ઘણી મુશ્કેલીઓ ઉભી થાય છે. અસલી જમાનાના લખનારાઓ કોઈક વાત એવીજ રીતે અલંકારમાં લખી ગયા છે અને તે વાતો જમાનાઓ સુધી ચાલતી આપણને મળે છે, ત્યારે તેનો અસલી ભેદ ગુમ થઈ જાય છે. આવીજ રીતે ઉપલી વાત અકકલપસંદ હાલમાં ગણાશે નહીં. શીમોરગ અને તેને લગતાઓને આપણે પાહાડમાં વસતીથી દુર રહેનારાઓ ગણી શકીયે, જેઓ કોઈ કારણને

લીધે કહો કે સવતંત્ર જીંદગી ગુબરવાને લીધે બીજાઓના સમાગમમાં આવતાં ન હોય. કદાચ એવી કોઈ જાત હોય, કારણ કે જેવું જાહેર પોતાના બાળકને શીમારગ પાસેથી પાછું લીધું, તેવુંજ તે બીજાઓ સાથે વાત કરવામાં મશગુલ થયું હતું.

પણ આ કીસામાં આવેલી સઉથી અગત્યની વાત તો શીમારગના પીછાંની છે. એ પીછાંની ઘણીક એજમતી અસર જણાવી છે, જેનો ઇસારો અવસતાના લખાણોમાંથી પણ આપણને મળી આવે છે. અવસતામાં તેને “ પેશોપરેન ” પક્ષીના એજમતી પીછાં તરીકે ઓળખાવ્યું છે. એ પીછાંની બાળદને આપણે એક એજમતી ચીજ તરીકે ગણી શકીએ. શાહાનામાંથી આપણને એ રીતે ઘણી નવાઈ જેવી હુકીકતો મળે છે જે જાણવા માટે અસલના આ ફારસી લખાણના જેટલી રીતે તરજુમા થાય તેટલાં બધાં ઉપયોગી થઈ પડવા જોઈએ મીઠા માસતરમાં શાયરીનું જોર છે અને કલગી તુરાનાં ગાયનોમાં તેવણે ઘણા અનુભવ મેળવ્યો છે ત્યારે દસ્તુર મીનોચેહેરનો ગદ્ય તરજુમા અને એરવદો કુતાર ખીરાદરોનાં અસલ લખાણ સાથેનો તરજુમા બહાર પડ્યો છે પારસીઓની પસંદગી પામ્યો છે અને લગલગ બીજા પાણ ગયો છે ત્યારે કવીતા જેવી મીઠી જખાનમાં લખાયેલો આ બેતબાજનો હેવાલ ખચીતજ પ્રજાની-ખાસ કરીને પારસી પ્રજાની-પસંદગી પામશે ને રચનારને તેમની મહેનત અને ખર્ચનો પુરતો બદલો મળી રહેશે એવી વકી અમો રાખીશું.

રોજીદું “સાંજ વર્તમાન” શું કહે છે ?

મુ'ખર્ષ તા. ૨૪-૬-૧૬

એવંદો કુટાર ખેરાદરોનાં ફારસી ખેતો સાથનાં શાહ-
નામાના છઠ્ઠા દફતરની નોંધ થોડા દહાડાપર અત્રે લીધી તે
વેળા અમને સેજ પણ ખ્યાલ ન હતો કે, તે પછી તરતજ
શાહનામાનું એક ખીન્નું દફતર બાહેર પડવાની તૈયારીમાં
છે, અને તેની ખુશાલી ભરેલી નોંધ લેવાની તક અમને
બહેલી મળશે. મી. ૦ રૂસ્તમજી નઓશેરવાનજી માસ્તર જેઓ
“કવી આદીલ” તરીકે આપણુ વચ્ચે હવે પુર્ણપણે બાણીતા
થઈ ચુકા છે, તેઓએ શાહનામાનાં ફારસી ખેતે ખેતના
ગુજરાતી ખેતબાજીમાં તખયાર કીધેલા તરજુમા વીષે વાંચ-
નારાઓને અમે અત્યાર અગાઉ બાણીતા કરી ગયા છીએ.
એ ગુજરાતી ખેતબાજીવાલા તરજુમાનું ખીન્નું દફતર હાલ
તેવણે બાહેર પાડયું છે, જેની અમને મળેલી નકલની પહોંચ
સંતોષ તથા હેસાન સાથ સ્વીકારતાં તે વિષે સેજ, વીવેચન
કરવાની અમે આવશ્યકતા વીચારીએ છીએ. તેમનાં પહેલાં
દફતરની નોંધ અમે લગાર લ'બાણીથી લીધી હતી, અને તેમાં
એ બાબત સંખ'ધી જરૂરજોગી સઘળી બાબત વીષે અમે
લખી ચુકા છીએ, એટલે નવાં દફતર વીષે બાણી બોલવાનું
રહેતું નથી. જે બોલવાજોગ છે તે એજ કે, છેલ્લું દફતર
જેમ તેના બાહેરના દેખાવમાં તેમ ભીતરનાં લ'ટોલમાં લગ-
લગ પહેલાં દફતરનાં જેવુંજ ઉમદા છે. તેની છપાઈ, બ'ધાઈ,
રેનક, રચના, દેખાવ, કદ, વગેરે સર્વ, પહેલાં દફતરનાં
જેવાંજ સુંદર, સફાઈદાર તથા આકર્ષક છે. પહેલાંની
કીમત રૂ. ૧૧ હતી, જ્યારે છેલ્લાની રૂ. ૨ છે, જે ચાલુ
નાશકારક લડાઈથી કાગળ વગેરેની થઈ પડેલી અસહ્ય મોંઘ-

વારી જોતાં વાજળી તથા દરગુજર કરવા જોગ છે. પહેલું પુસ્તક આપણા માનવંત ખેરખાહ કોમપરવર અકાબર જસ્ટીસ સર દીનશાહ ડી. દાવરને તેમની અનુપમ કોમી સેવાઓની પીછાનમાં તેમની સખી સહીત અર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું; જ્યારે છેલ્લું દફતર બાણીતા સખી વળુદ શેઠ હોરમસજી કાવસજી દીનશાહ એદનવાલાનાં મરહુમ મોહરદાર સખી તમે ધર્મચુસ્ત બાઈ માણેકબાઈને તેમની છબી સાથ અર્પણ કરવામાં આવ્યું છે, કે જે પસંદગી પહેલી પસંદગીના જેવીજ એક લાયક કદરશનાસી છે. આ બીજું દફતર કદીમ ઇરાનના નામીયા પેશદાદી પાદશાહ મીનોચેહરના રાજ અંમલથી શરૂ થઈ તેજ અંમલની આખેરી સાથ સમાપ્ત થાય છે. તે મધ્યે આપેલાં દાસ્તાનોમાં ખાસ તથા અતી રસીકું દાસતાન “ઝાલ-રૂદાબેહ”ની આશકી માશુકી તથા શાદી રામશનીનું છે, કે જે દાસ્તાન શારંગાર રસમાં શાહનામાં મધ્યે ઘણું કરી પહેલું આવેલું હોવાથી, અને એ પ્રીય-પ્રીયાને પેટે જેહાંપેહલવાન રૂસ્તમ જેવા સર્વોપરી તથા તાજબખશ પેહલવાનજ બેટાનો જનમ થનાર હોવાથી, તેમાં શાહનામાના કર્તા શાયરાન શાયર ફીરદોસીએ પ્રેમરસ ચીતારવામાં અજયબ કમાલ કીધેલી છે. અમે ધારીએ છીએ કે એ દાસતાન કદીમ શાયર ફીરદોસીની અનુપમ શાયરી પર હાલના આપણા ગુજરાતી શાયર આદીલે કીધેલી ખુશ રમત સાથે પારસી પારસણ વાંચકોને એક ઉમદા મોજ બખશનાર થઈ પડશે, અમે અજબ છીએ કે ઝાલ રૂદાબેહનો એ મધુર કીસસો હજી સુધી આપણા નાટક તખતા ઉપર નાટક રૂપે રજુ થવા કેમ પામ્યો નથી? તો જો કે તેની પાછળના “બેજન મનીજેહ” વગેરેના પ્રેમ રસીક અનેક કીસસા તો નાટક તખતાપર લોક-

પ્રીયતા સાથે રજુ થઈ ચુકા છે. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે હંમણાં જ્યારે એજ અતી રસમય કીસસો કવી આદીલના તથા કુટાર બેરાદરોનાં મળી બખ્ખે શાહનામાં મારફતે તેના પુર બહારમાં તાજેહતર પ્રગટ થયો છે, ત્યારે તેનો લાલ લઈ કોઈ અનુલવી નાટક લેખક તેનો નાટક રચે, અને અત્રેની કોઈ પારસી નાટક કંપની તેને તેની પુર જાહોજ-લાલીમાં સ્ટેજ કરે, કે જે સાહસ ફતેહમંદ નીવડ્યા વગર રહે નહી. કવી આદીલનાં શાહનામાંનાં બીજાં દફતર મધે આલ રૂઝબેહની શાદી થયા પછી તેનાં કુદરતી મોહક ફળ તરીકે નામાંકીત જેહાંપેહલવાંન રસતમની કારકીરદીનું અતી ફળદરૂપ બીજ રોપાય છે, અને તેમાં યાદગાર યુધ્ધના જનમ તથા છોકરપણ ઉંમરનાં પરાક્રમો રજુ થાય છે. અમે દીલોજનીથી ચાહીએ છીએ કે કવી આદીલનાં શાહનામાંના હુવે પછીનાં દફતરો પણ હાલના જેવીજ ઝડપ તથા ઉત્સાહથી પેદરૂપે બહાર પાડીને તેની સમાપ્તી વહેલી તથા સુખરૂપ થાય, કે જેમ થવાનો લગભગ તમામ આધાર પારસી જરથોસ્તી કોમ તરફના ઉત્તેજન તથા આશરા ઉપર રહેલો છે, અને તે આશરો માત્ર મીં આદીલની કાબેલીઅત તથા સાહસની કદરદાની માટેજ નહીં, પણ શાહનામાં જેવાં યાદગાર દફતરોનો પારસી કુટુંબોમાં પુરતો ફેલાવો થવા માટે મલવો જોઈએ છે. તેમ જ નહી થાય તો તેનું દુઃખદ પરીણામ એકજ નીપજે, અને તે એ કે મીં આદીલ જેવા એક મધ્યમ ગુંજસવાલા ગ્રહસ્થને પોતાનું સાહસ ગમે એવું વહાલું છતાં, તે અધવચ પડતું મુકીને ખસી જવું પડે. અમે ઇચ્છીએ છીએ કે તેવો સંજોગ ઉભો થવા ન પામે. ખાસ કરી કર્તાની બેતબાજીની રચના

વીશે અમારા કને આ પુસ્તક કર્તા વીશે એક સારા પારસી ગુજરાતી કવી તરીકે અત્યાર અગાઉના વીખ્યાતી પામેલા છે, કે જે વીખ્યાતી કદાચ મુંબઈનાં કરતાં સુરત, ભરૂચ, નવસારી, વીગેરે સ્થળોમાં ઘણી વધારે છે, કે જ્યાં તેઓ પોતાના રચેલા ખ્યાલો (લઃવણીઓ) પતેતી, નવરોજ વગેરે તેહેવારોની રાત્રે હુબરો લોકોથી મચેલા “અખાડા” કીંવા મેળાવડાઓમાં ડફ ચંગ સાથે ગાઈ બજાવીને શાખાશી મેલવતા રહ્યા છે. પોતાના એ પ્રયાસથી આપણા એ જુના સાહિત્યને ડબલ લાલ એઓએ કરી આપ્યો છે, ને આપે છે. એક એ કે, તેથી “ખ્યાલ”ના ગુમ થઈ જતા શાયરી સાહિત્ય તથા અખાડાઓનો બચાવ થયો છે; અને ખીજું એકે ખ્યાલના સાહિત્ય તથા અખાડાઓનું નામ જે કેટલાક ઉદ્ધત ખ્યાલીઓની નાદાનીથી વાયડું થયું હતું, તે હાલ રફતે રફતે બદલાઈને આખરૂં ઇજતમાં આવતું જાય છે. ખેતબાજી જેવી કવી આદીલની કવીતાઓ પણ વજનદાર, જમકદાર, તથા ગમત સાથે જ્ઞાન આપનારી છે.

લોકપ્રીય માસીક ચોપાન્યુ “પુરસદ” શું કહે છે?

જુલાઈ, ૧૯૧૬.

કવિ લેખક “આદીલ,” જેમનું નામ આ કટારોમાં કશીજ રીતે નવું કે અબજયું નથી તેવણે પ્રીરદોશી શાહનામાનું ભાષાંતર કરવાનું ખીડું ઝડકેલું આ માસીકનાં વાંચનારાં સાહેબો યાદ કરી શકશે. એ રંગીન ગુજરાતી બએતોમાં રચેલાં નવાં શાહનામાંના બાહેર પડી ચુકેલા ૧લા ભાગનું અમારૂં વિવેચન ગયા નવેંબર માસના અંકમાં અમે પ્રગટ કરી ચુક્યા છીએ, જ્યારે હાલમાં એજ ભાઈએ

પોતાનાં એ પુસ્તકનો ખીજો ભાગ બાહર પાડ્યો છે, અને અમને મોકળવામાં આવેલી તેની એક પ્રતની પોંદોંચ અત્રે ઘણું માન સાથે રિ-વકાર્યે છીએ. આ ખીજો ભાગ પણ ઉંચાં આર્ટિપેર પર છાપવામાં આવ્યો છે, અને ઘણી સુંદર કપડાંની બાંધણીથી તે સુશોભીત કર્યો છે, જે હાલના લડાઈના ખાનાખરાખીલરેલા હીંગામમાં ખરેખરું મુશ્કેલી ભર્યું કામ થઈ પડેલું હોવું જોઈએ. જલ્દીમાં જોડાક જરમને આખી દુન્યામાં જે ત્રાસ વરતાવ્યો છે તેમાં છાપાને ઘણું જ ખમવું પડ્યું છે, ને છાપાકળાને લગતી તમામ સામગ્રીઓ ખ્યાલ નહીં કરી શક્યે એટલી બધી મોંઘી થવાથી આ કીસમનું એક પુસ્તક પરવરતાવવું એ કાંઈ સેહેલ કારજ પુરવાર થતું નથી. એટલા માટે ભાઈ રૂસતમ નોશીરવાન માસ્તર (“આદીલ”)નો આ પ્રયાસ બેવડો નમુનેદાર સમજવો ઘટે છે, અને તમામ જરથોસ્તી આલમે એમનાં પુસ્તકને બેવડી દીલસોઝીથી ઉતેજન ને આવકાર આપવાનું ઘણું સજવાર થશે.

ફીરદોશી તુસીનાં ફારસી શાહનામાંનાં અત્યાર સુધીમાં અનેક ભાષાંતરો થયાં છે ને થાય છે, પણ આ રંગીન બએતખાજનું ભાષાંતર ફીરતીવંત નેઆગાનોની ઝલકતી કાર્કીદીનાં ખ્યાલ હાલની ઉધરતી આલમમાં ઉલટ સાથે સચવાતી થવા કાજે વધતું બેઆણુકારક પુરવાર થશે એમ માનવાને અમો કશો સંદેહ ધરાવતા નથી. બેશક, અમને ઉમીદ છે કે ધર્માભીમાની જરથોસ્તી કુટુંબો આ ભાગને પણ ઘણો માયાકુલ આશરો આપી વળી ત્રીજો ભાગ પ્રગટ કરવા ભાઈ આદીલને જોઈતો ઉમંગ જરૂર મેલવી આપશે, અને આ ખીજા ભાગના સંબંધમાં જે જાહેર ખબર સરેસ્તાની

જગ્યાએ આ અંકમાં પ્રગટ થઈ છે તે ઉપર શોકીન વાંચનારાં સજ્જનોનું ધ્યાન ખેંચીનેજ હાલ તો અમો સંતોષ માનશું.

માસીક “નવરંગ” શું કહે છે?

જુન, ૧૯૧૭

શાયરાન શાયર શ્રીરદોશી તુસીના જગપ્રસિધ્ધ શાહા-નામાના ભાષાંતરો અનેક રીતે ગુજરાતીમાં થયાં છે, અને તેમાં એક નવીન ઉમેરો જાણીતા કવી લેખક મીં આદીલના બચેતબાજીમાં બહાર પાડેલા તરજુમાંથી થયો છે. મીં આદીલે એ એક ઘણું ખીકટ તેમ રંજ અને ગંજનો જખરો ભોગ લેનારું કામ માંથે ઉઠાવ્યું છે. સખખ ફરસી બચેતોનો જે તરજુમો તેજ મતલબમાં ને તેવીજ ધલછલમાં કરવો એ કંઈ સહેલું કામ નથી; છતાં એ ભાઈએ કેવલ પશંસા પાત્ર ફતેહ તેમ કરવામાં મેળવી છે, જે એ ભાઈ માટે મુબારક-બાદી લેવા જોગ છે.

પેહેલાં ખે વાલ્યુમોમાં ૪૪૦૦ બચેતોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે; અને પેશદાદી વંશનો ૧ લો પાદશાહ ગયોમદ્દથી પાદશાહ મીનોચેહેરના મરણ સુધીનો તુલોતવીલ હેવાલ અસલ બચેતબાજીની ઝમક તેમજ રસીકતા ઘણીજ બનતી સંભાલથી જાલવી રાખીને મીં આદીલે પોતાની કવીત્વ શક્તિનો ઘણો ઉમદા ખ્યાલ આપણને આપ્યો છે.

મીં આદીલે માંથે ઉઠાવેલાં આ મુશકેલ અને જરનો મોટો ભોગ લેનારાં તેમજ આપણી કોમની ઉધરતી અવલાદ માટે ભારે મહત્વ ધરાવનારાં આ કામની કદર આપણી કોમે ઘણીજ સુંદર રીતે ખુજવી સજવાર છે કે જેથી એ ભાઈ

ઉલ્લસ પકડી એના તમામ વૅલ્યુમે એકક પછી બહાર પાડવાને જશવંત નીવડે.

માસિક “ઢાંગ-સોંગ” શુ’ કહે છે ?

મે, ૧૯૧૭

ફીરદોસીતુસીનાં શાહનામાના આ કવિ અલ્યાસી ‘આદીલે’ ગુજરાતી એખારતમાં આ વૅલ્યુમ તૈયાર કરચું છે. ઘણા વખતનું હુમારી ટેબલ પર આવી પડચું હતું અને આગલા વૅલ્યુમનાં ‘સેટ’નુંજ તથ્યાર થયલું જેવામાં આવે છે. અલખતાં કવિતાઈ શક્તિને આધારે એ તથ્યાર થયલું છે અને એનાં સુંદર ખેતોમાં ગુજરાતી જખાનનું જે તત્વ જેવામાં આવે છે તે વાંચનારાઓને ઝટ સમજમાં ઉતરી જાય એવી રસીલી એખારતમાં બનાવેલું છે.

આ પુસ્તકમાં બે હજાર બસો બચતોનો સમાવેશ થયલો જેવામાં આવે છે. અને એનાં છેલ્લાં દાસતાનમાં મીનોચેહેર પોતાના ખેટાને નશીહતનાં સખુનો કહી સંભળાવે છે તે ઘણું અસરકારક છે, જે પછી મીનોચેહેરનું મરણ નીપજે છે અને હયાં આ ખીજુ વૅલ્યુમ તમામ થાય છે. કવિ આદીલના શાહનામાંનું ત્રીજુ વૅલ્યુમ હાલે છપાય છે અને તે થોડા વખતમાં બાહરે પડશે. આ અને ખીજાં વૅલ્યુમોને શેઠ, હોરમજી દીનશા એડનવાલાનો મુજી સારો ટેકો જેવામાં આવે છે જે ઘણું ખુશી થવા જે છે.

કોમના શેઠીયાઓમાંથી સેંકડે પચીસ ટકા સાહીત્યને ઉત્તેજન આપતા હોય તો આખણી કોમમાં એકકા એવા લેખક ખીરાદરો પડેલા છે કે જેઓ પોતાના પુરાં જ્ઞાનથી રોશનીનો પ્રકાશ આ દુનયાની ધર્તી ઉપર ઘણો પાંથરતાં જાય.

